

**KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI
MİMARİ BEZEMELERİ
(1989- 2017 Yılları)**

Tuba AYDIN ÇAKMAK

**Doktora Tezi
Arkeoloji Ana Bilim Dalı
Prof. Dr. Korkmaz MERAL
2022
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI**

Tuba AYDIN ÇAKMAK

**KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI MİMARİ BEZEMELERİ
(1989- 2017 Yılları)**

DOKTORA TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Korkmaz MERAL**

ERZURUM - 2022

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum " Kyzikos Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri (1989-2017 Yılları) " adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

☒ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

31.05.2022

Aslı Islak İmzalıdır

Tuba AYDIN ÇAKMAK

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Korkmaz MERAL danışmanlığında, Tuba AYDIN ÇAKMAK tarafından hazırlanan bu çalışma 31/ 05/ 2022 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından, Arkeoloji Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Cevat BAŞARAN	İmza: Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Korkmaz MERAL	İmza: Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Hüseyin YURTTAŞ	İmza: Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Fevziye EKER	İmza: Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Şengül Dilek FUL	İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Prof. Dr. Sait UYLAŞ
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR DİZİNİ	VII
ÇİZİMLER DİZİNİ.....	VIII
HARİTA VE FOTOĞRAF DİZİNİ	IX
RESİMLER DİZİNİ	X
ÖNSÖZ.....	XVI
GİRİŞ	1
I. AMAÇ.....	1
II. KAPSAM	2
III. YÖNTEM.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

KYZİKOS KENTİ

1.1. KENTİN TARİHİ VE COĞRAFYASI.....	4
1.2. KENTLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	12
1.3. KONUYLA İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	16

İKİNCİ BÖLÜM

KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI ve MİMARİ BEZEMELER

2.1. KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI.....	21
2.1.1. Plan ve Mimari Özellikleri.....	21
2.1.2. Tapınağın Tahrip Olma Nedenleri	26
2.1.3. Yapılan Kazılar	30
2.1.3.1. Birinci Dönem Kazıları	31
2.1.3.2. İkinci Dönem Kazıları	33
2.2. MİMARİ BEZEMELER.....	38
2.2.1. Mimari Bezeme Nedir?	38
2.2.2. Mimari Bezemenin Kökeni ve Gelişimi.....	38
2.2.3. Mimari Bezemelerin Kullanıldığı Yerler	41

2.3. KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI MİMARİ BEZEMELERİ (1989-2017

Yılları)	43
2.3.1. Akanthus Yapağı.....	44
2.3.1.1. Sütun Başlığı	49
2.3.1.2. Konsol.....	51
2.3.1.3. Alt Kat Korniş	54
2.3.1.4. Soffit	56
2.3.1.5. Kapı / Pencere Alınlık	57
2.3.2. Çiçek / Rozet Bezeme	58
2.3.2.1. Tavan Kaseti.....	59
2.3.2.2. Duvar	60
2.3.2.3. Diğer	60
2.3.3. Dalga Bezeme	61
2.3.3.1. Geison Tacı.....	62
2.3.3.2. Alt Kat Korniş	63
2.3.4. Defne Yapağı	64
2.3.4.1. Konsol.....	64
2.3.4.2. Soffit	65
2.3.5. Dil Yaprak Bezeme	66
2.3.5.1. Tavan Kaseti	66
2.3.5.2. Soffit	67
2.3.6. Diş Sırası	68
2.3.6.1. Konsollu Korniş.....	68
2.3.6.2. Korniş	69
2.3.6.3. Diğer	69
2.3.7. Girland.....	70
2.3.7.1. Tavan Kaseti	71
2.3.8. İnci-Boncuk Dizisi	73
2.3.8.2. Alt Kat Korniş	76
2.3.8.3. Tavan Kaseti.....	77
2.3.8.4. Arşitrav Faskia.....	77
2.3.8.5. Soffit	78

2.3.8.6. Pilaster Başlığı.....	78
2.3.8.7. Lento Tacı.....	78
2.3.8.8. Diğer.....	79
2.3.9. Lesbos Kymationu.....	80
2.3.9.1. Geison Tacı.....	84
2.3.9.2. Tavan Kaseti.....	85
2.3.9.3. Friz Tacı.....	87
2.3.9.4. Arşitrav Tacı.....	87
2.3.9.5. Soffit.....	87
2.3.9.6. Sütun Başlığı (Abakus).....	88
2.3.9.7. Diğer.....	91
2.3.10. Meander Bezemesi.....	92
2.3.10.1. Soffit.....	94
2.3.10.2. Duvar.....	95
2.3.10.3. Diğer.....	95
2.3.11. Oluk Bezeme.....	96
2.3.11.1. Pilaster Başlığı.....	97
2.3.11.2. Sütun.....	97
2.3.11.3. Lento Tacı.....	98
2.3.12. Örgü Bezeme.....	99
2.3.12.1. Soffit.....	100
2.3.12.2. Kaide.....	100
2.3.13. Palmet Bezeme / Anthemion.....	102
2.3.13.1. Sima.....	106
2.3.13.2. Konsollu Korniş.....	109
2.3.14. Sarmal Dal / Asma Filizi Bezeme.....	111
2.3.14.1. Tavan Kaseti.....	111
2.3.14.2. Soffit.....	112
2.3.15. Urgan Bezeme.....	113
2.3.15.1. Konsol.....	114
2.3.16. Yumurta Dizisi /İon Kymationu.....	114
2.3.16.1. Konsol.....	120

2.3.16.2. Korniş	121
2.3.16.3. Alt Kat Korniş	122
2.3.16.4. Tavan Kaseti	122
2.3.16.5. Sütun Başlığı (Abakus).....	123
2.3.16.6. Diğer	125

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

USTA VE ATÖLYE.....	126
---------------------	-----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI MİMARİ BEZEMELERİ ÜZERİNE

DEĞERLENDİRME VE ÖNERİ.....	132
-----------------------------	-----

SONUÇ	138
-------------	-----

KAYNAKÇA	140
----------------	-----

KATALOG	168
---------------	-----

EKLER.....	249
------------	-----

EK 1. ÇİZİMLER.....	249
---------------------	-----

EK 2. HARİTA VE FOTOĞRAF	260
--------------------------------	-----

EK 3. RESİMLER.....	261
---------------------	-----

ÖZGEÇMİŞ.....	321
---------------	-----

ÖZET**DOKTORA TEZİ****KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI MİMARİ BEZEMELERİ
(1989-2017 Yılları)****Tuba AYDIN ÇAKMAK****Tez Danışmanı: Prof. Dr. Korkmaz MERAL****2022, 321 sayfa****Jüri: Prof. Dr. Korkmaz MERAL
Prof. Dr. Cevat BAŞARAN
Prof. Dr. Hüseyin YURTTAŞ
Doç. Dr. Fevziye EKER
Dr. Öğr. Üyesi Şengül Dilek FUL**

Tarihte adından çokça söz ettirmiş olan Kyzikos kentinin en önemli yapılarından birisi hiç şüphesiz Hadrian Tapınağı'dır. Uzun yıllar gerek doğanın gerekse insanoğlunun tahribine maruz kalmış olan tapınak, Bandırma-Erdek karayolu üzerinde konumlanmıştır. Roma Dönemi Anadolu'sunun en görkemli tapınağı mimari bezemeler açısından öneme sahiptir.

Çalışmamı 1989-2017 yılları arasında Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda ele geçen 180 adet mimari bezeme parçası oluşturmaktadır. Arkeolojik kazı çalışmalarında ele geçen bezeme parçaları fotoğrafları çekilip kayıt altına alınmış, dijital yöntemlerle çizilmiş ve katalog oluşturulmuştur. Çalışmalar sonucu elde edilen çok sayıda kaynak ile buluntular sınıflandırılmış, tanımlanmış ve tarihlendirilmiştir. Bezemelerin yapının neresine ait oldukları belirlenmiş Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın yeniden kurma deneme çizimi yapılmıştır. Arkeoloji bilimi için önem teşkil eden Kyzikos Hadrian Tapınağı mimari bezemeleri de böylece bilim dünyasına kazandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kyzikos, Hadrian Tapınağı, Mimari Bezeme, Roma

ABSTRACT**Ph.D DISSERTATION****ARCHITECTURAL DECORATIONS OF CYZICUS HADRIAN TEMPLE
(1989-2017 Years)****Tuba AYDIN ÇAKMAK****Advisor: Prof. Dr. Korkmaz MERAL****2022, 321 pages****Jury: Prof. Dr. Korkmaz MERAL
Prof. Dr. Cevat BAŞARAN
Prof. Dr. Hüseyin YURTTAŞ
Assoc. Prof. Dr. Fevziye EKER
Assist. Prof. Dr. Şengül Dilek FUL**

One of the most significant structures of the city of Cyzicus, which has made a name for itself in history, is undoubtedly the Temple of Hadrian. The temple, which has been exposed to the destruction of nature and human beings for many years, is located on the Bandırma-Erdek highway. The most magnificent temple of the Roman Period Anatolia has importance in terms of architectural decorations.

This study consists of 180 pieces of architectural decoration found in the Temple of Cyzicus Hadrian between 1989 and 2017. The decoration pieces found in the archaeological excavations were photographed and recorded, drawn by digital methods and a catalog was created. The finds were classified, described, and dated with a large number of sources obtained as a result of the studies. It was determined where the decorations belong in the building, and a trial drawing of the Temple of Cyzicus Hadrian was made. The architectural decorations of the Temple of Cyzicus Hadrian, which are important for the science of archeology, were thus brought to the world of science.

Keywords: Cyzicus, Hadrian Temple, Architectural Decoration, Rome

KISALTMALAR DİZİNİ

AJA	: American Journal of Archaeology
B	: Batı
Beil	: Beilage
Bkz.	: Bakınız
cm	: Santimetre
Çev.	: Çeviren
Çiz.	: Çizim
D	: Doğu
Dn.	: Dipnot
Env.	: Envanter
Fig.	: Figür
G	: Güney
IstMitt	: Istanbuler Mitteilungen
JdI	: Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts
JHS	: Journal of Hellenic Studies
Kat.	: Katalog
Lev.	: Levha
m	: Metre
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
No.	: Numara
Öjh	: Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien
Pl	: Plate
Res.	: Resim
s.	: Sayfa
Şek.	: Şekil
vd.	: ve devamı

ÇİZİMLER DİZİNİ

Çizim 1. Kyzikos Hadrian Tapınağı Planı 2017 (Kazı Arşivi).....	249
Çizim 2. Kyzikos Hadrian Tapınağı Alt Yapı Planı (Weißmann, 2013, Tafel 19.2) ...	249
Çizim 3. Tapınak Güney Uzun Kenar Yeniden Kurma Denemesi.....	250
Çizim 4. Tapınak Güney Uzun Kenar Yeniden Kurma Denemesi.....	251
Çizim 5. Tapınak Güney Uzun Kenar Yeniden Kurma Denemesi.....	252
Çizim 6. Tapınak Doğu Kısa Kenar Yeniden Kurma Denemesi.....	253
Çizim 7. Tapınak Doğu Kısa Kenar Yeniden Kurma Denemesi.....	254
Çizim 8. Tapınak Doğu Kısa Kenar Yeniden Kurma Denemesi.....	255
Çizim 9. Tapınak Doğu Kısa Kenar Yeniden Kurma Denemesi.....	256
Çizim 10. Tavan Kaseti Yeniden Kurma Denemesi.....	257
Çizim 11. 82-G37 Katalog Numaralı Tavan Kaseti Tamamlama	258
Çizim 12. 96-G51 Katalog Numaralı Tavan Kaseti Tamamlama (Koçhan, Meral, 2014a, Resim 17).....	259

HARİTA VE FOTOĞRAF DİZİNİ

Harita 1. Kyzikos Kenti Haritası (Koçhan, Meral, 2014a, Resim 1).....	260
Foto. 1. Kyzikos Hadrian Tapınağı (Kazı Arşivi)	260

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Konsollu Korniş Parçası	261
Resim 2. Konsollu Korniş Parçası	261
Resim 3. Korniş Parçası.....	261
Resim 4. -	262
Resim 5. Tavan Kaseti Parçası	262
Resim 6. -	262
Resim 7. Arşitrav Faskia Parça.....	263
Resim 8. -	263
Resim 9. Soffit Parçası	263
Resim 10. Korniş Parçası	264
Resim 11. Sütun Başlığı Parçası.....	264
Resim 12. Soffit Parçası	264
Resim 13. Sütun Başlığı (Abakus) Parç	265
Resim 14. Konsollu Korniş Parçası.....	265
Resim 15. Konsollu Korniş Parçası.....	265
Resim 16. -	266
Resim 17. Tavan Kaseti Parçası	266
Resim 18. Konsol Parçası.....	266
Resim 19. Geison Tacı Parçası	267
Resim 20. Tavan Kaseti Parçası	267
Resim 21. Tavan Kaseti Parçası	267
Resim 22. Tavan Kaseti Parçası	268
Resim 23. Sima Parçası	268
Resim 24. Konsol Parçası.....	268
Resim 25. Tavan Kaseti Bant Parçası	269
Resim 26. Konsol Parçası	269
Resim 27. Konsol Parçası.....	269
Resim 28. Geison Tacı Parçası	270
Resim 29. Tavan Kaseti Parçası	270
Resim 30. Tavan Kaseti Parçası	270
Resim 31. Tavan Kaseti Parçası	271

Resim 32. Tavan Kaseti Parçası	271
Resim 33. Korniş Parçası.....	271
Resim 34. Korniş Parçası.....	272
Resim 35. Konsollu Korniş +Friz Tacı Parçası	272
Resim 36. Korniş Parçası.....	272
Resim 37. Soffit Parçası	273
Resim 38. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	273
Resim 39. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	273
Resim 40. Soffit Parçası	274
Resim 41. -.....	274
Resim 42. Konsol Parçası	274
Resim 43. Konsol Parçası.....	275
Resim 44. Konsollu Korniş Parçası	275
Resim 45. Tavan Kaseti Parçası	275
Resim 46. Tavan Kaseti Parçası	276
Resim 47. Konsollu Korniş Parçası.....	276
Resim 48. -.....	276
Resim 49. Lento Tacı Parçası	277
Resim 50. Lento Tacı Parçası	277
Resim 51. Sima Parçası	277
Resim 52. Tavan Kaseti Parçası	278
Resim 53. Sütun Başlığı Parçası.....	278
Resim 54. Alt Kat Korniş Parçası.....	278
Resim 55. Konsollu Korniş Parçası.....	279
Resim 56. -.....	279
Resim 57. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	279
Resim 58. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	280
Resim 59. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	280
Resim 60. -.....	280
Resim 61. Korniş Parçası	281
Resim 62. Duvar Parçası.....	281
Resim 63. Geison Tacı Parçası	281

Resim 64. Alt Kat Korniş Parçası.....	282
Resim 65. Tavan Kaseti Parçası	282
Resim 66. Tavan Kaseti Parçası	282
Resim 67. Korniş Parçası.....	283
Resim 68. Korniş Parçası.....	283
Resim 69. Korniş Parçası.....	283
Resim 70. Korniş Parçası.....	284
Resim 71. Konsollu Korniş Parçası.....	284
Resim 72. -.....	284
Resim 73. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	285
Resim 74. Korniş+Friz Tacı Parçası.....	285
Resim 75. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	285
Resim 76. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	286
Resim 77. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	286
Resim 78. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	286
Resim 79. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	287
Resim 80. Konsollu Korniş Parçası.....	287
Resim 81. Tavan Kaseti Parçası	287
Resim 82. Tavan Kaseti Parçası	288
Resim 83. Tavan Kaseti Parçası	288
Resim 84. Tavan Kaseti Parçası	288
Resim 85. Tavan Kaseti Bant Parçası.....	289
Resim 86. Tavan Kaseti Bant Parçası.....	289
Resim 87. Tavan Kaseti Parçası	289
Resim 88. Konsollu Korniş Parçası.....	290
Resim 89. Tavan Kaseti Parçası	290
Resim 90. Konsol Parçası.....	290
Resim 91. Konsol Parçası.....	291
Resim 92. Tavan Kaseti Parçası.	291
Resim 93. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	291
Resim 94. Konsol Parçası.....	292
Resim 95. Tavan Kaseti Parçası	292

Resim 96. Tavan Kaseti Parçası	292
Resim 97. Kapı/Pencere Alınlık Parçası.	293
Resim 98. Konsollu Korniş Parçası.....	293
Resim 99. Konsollu Korniş Parçası.....	293
Resim 100. Tavan Kaseti Parçası	294
Resim 101. Soffit Parçası	294
Resim 102. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	294
Resim 103. Konsollu Korniş Parçası.....	295
Resim 104. Konsollu Korniş Parçası.....	295
Resim 105. Konsol Parçası.....	295
Resim 106. Konsol Parçası.....	296
Resim 107. Konsol Parçası.....	296
Resim 108. Konsol Parçası.....	296
Resim 109. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	297
Resim 110. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	297
Resim 111. Tavan Kaseti Parçası	297
Resim 112. Tavan Kaseti Parçası	298
Resim 113. Tavan Kaseti+Korniş Parçası	298
Resim 114. Konsollu Korniş +Friz Tacı Parçası	298
Resim 115. Korniş Parçası.....	299
Resim 116. Alt Kat Korniş Parçası.....	299
Resim 117. Arşitrav Tacı+Faskia Parçası.....	299
Resim 118. Arşitrav Tacı+Faskia Parçası.....	300
Resim 119. Soffit Parçası	300
Resim 120. Soffit Parçası	300
Resim 121. Soffit Parçası	301
Resim 122. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	301
Resim 123. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	301
Resim 124. -	302
Resim 125. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	302
Resim 126. Sima Parçası	302
Resim 127. Soffit Parçası	303

Resim 128. Soffit Parçası	303
Resim 129. Duvar Parçası	303
Resim 130. Soffit Parçası	304
Resim 131. Geison Tacı Parçası	304
Resim 132. Soffit Parçası	304
Resim 133. Konsol Parçası	305
Resim 134. Konsol Parçası	305
Resim 135. Konsol Parçası	305
Resim 136. Konsol Parçası	306
Resim 137. -	306
Resim 138. Lento Tacı Parçası	306
Resim 139. Tavan Kaseti Parçası	307
Resim 140. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	307
Resim 141. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	308
Resim 142. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	308
Resim 143. Konsollu Korniş Parçası	308
Resim 144. Sima+Geison Parçası	308
Resim 145. Tavan Kaseti Parçası	309
Resim 146. Tavan Kaseti Parçası	309
Resim 147. Tavan Kaseti Parçası	309
Resim 148. Duvar Parçası	310
Resim 149. -	310
Resim 150. Tavan Kaseti Bant Parçası	310
Resim 151. Tavan Kaseti Parçası	311
Resim 152. Sütun+Kaide Parçası	311
Resim 153. Sütun+Kaide Parçası	311
Resim 154. Soffit Parçası	312
Resim 155. Konsol Parçası	312
Resim 156. Sütun Başlığı (Abakus) Parçası	312
Resim 157. Tavan Kaseti Parçası	313
Resim 158. Tavan Kaseti Parçası	313
Resim 159. Tavan Kaseti Parçası	313

Resim 160. Konsol Parçası	314
Resim 161. Konsollu Korniş Parçası	314
Resim 162. Konsol Parçası	314
Resim 163. Tavan Kaseti Parçası	315
Resim 164. Tavan Kaseti Parçası	315
Resim 165. Tavan Kaseti Parçası	315
Resim 166. Tavan Kaseti Parçası	316
Resim 167. Soffit Parçası	316
Resim 168. Konsol Parçası	316
Resim 169. Alt Kat Korniş Parçası	317
Resim 170. Pilaster Başlığı Parçası	317
Resim 171. Korniş Parçası	317
Resim 172. Sima Parçası	318
Resim 173. Tavan Kaseti Parçası	318
Resim 174. Alt Kat Korniş Parçası	318
Resim 175. Alt Kat Korniş Parçası	319
Resim 176. Konsollu Korniş Parçası	319
Resim 177. Konsollu Korniş Parçası	319
Resim 178. Konsollu Korniş Parçası	320
Resim 179. Konsol Parçası	320
Resim 180. Tavan Kaseti Parçası	320

ÖNSÖZ

1989-2017 yılları arasında Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda ele geçen üstyapıya ait mimari bezeme parçaları ilk kez bu şekilde ayrıntılı olarak doktora çalışmamda değerlendirilmiştir. Öncelikle bana bu çalışma konusunu öneren ve tezimin her aşamasında bilgi, tecrübe ve kaynaklarını benden esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Korkmaz MERAL'e ve bu malzemeyi çalışmam konusunda izin veren kazı başkanımız hocam sayın Prof. Dr. Nurettin KOÇHAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bezeme alanındaki engin bilgilerine başvurduğum ve büyük bir özveriyle çalışmamda bana yardımcı olan değerli hocam sayın Prof. Dr. Cevat BAŞARAN'a, tezimi değerlendiren ve önerileriyle beni yönlendiren hocalarım, Prof. Dr. Hüseyin YURTTAŞ, Doç. Dr. Fevziye EKER ve Dr. Öğr. Üyesi Şengül Dilek FUL'a teşekkür ederim.

Çalışmam esnasında kaynaklarına başvurduğum, tecrübe ve birikimlerinden yararlandığım arkadaşım Dr. Öğrencisi Mustafa YILDIZLI'ya, yardımlarından dolayı sayın Dr. Ahmet Cüneydi HAS'a ve desteği için sevgili arkadaşım Dr. Öğrencisi Ayşe ERDEM'e teşekkür ediyorum. Ayrıca İstanbul'daki kütüphane araştırmalarımda yanımda olan kuzenim Züleyha KURPLİKAYA'ya teşekkür ederim.

En çok da bu zorlu süreçte sevgilerini, anlayışlarını, dualarını ve desteklerini üzerimden bir an bile eksik etmeyen bu hayattaki en büyük şansım olan aileme ve hayatımın 'iyi ki' yanı eşim Fatih ÇAKMAK'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Erzurum – 2022

Tuba AYDIN ÇAKMAK

GİRİŞ

I. AMAÇ

Tarih öncesi çağlardan yakın geçmişimize kadar pek çok kültür Anadolu topraklarında yaşamıştır. Anadolu arkeolojisinin zenginliği ve bu zenginlikten günümüze kalabilen çeşitli yapılar üzerindeki bezemeler yüzyıllar boyunca insanların ilgisini çekmeyi başarmıştır. Mimari eserlerin günümüze ulaşabilen kalıntıları, Antik Çağ'da mimari bezemeciliğin çok yaygın ve sürekli talep edilen bir sektör olduğunu bizlere göstermektedir. Dönem ve bölge sınırlaması olmadan, sevilerek uygulanan çeşitli dekorasyon örgelerinin yansıtmış olduğu özellikler bulunduğu dönemin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısına paralel gelişim göstermektedir.

Günümüze kadar bozulmadan gelebilen, estetik değer taşıyan mimari bezemeler incelenmeye değer sanat eserlerindendir. Mimari bezemeler sanat açısından taşıdığı önem dışında, yer aldığı kenti anlamamıza, yapılar hakkında fikir yürütmeye ve yapıların tarihlendirilmesi, dönemin sosyal, ekonomik kültürel durumunu tüm açıklığıyla göstermesi gibi birçok konuda bizlere bilgi vermektedir.

Kyzikos Kenti'nde de Hadrian Tapınağı'nda yapılan ilk dönem kazıları ardından 2006 yılında başlanan ikinci dönem kazıları esnasında çok sayıda etütlük ve envanterlik eser ele geçmiştir. Bunlardan gün yüzüne çıkarılmış, hiç şüphesiz en yoğun ve önemli olarak nitelendirebileceğimiz kalıntılardan biri ise mimari bezeme parçalarıdır.

Gerek konumu gerekse coğrafi güzelliklerinin yanı sıra arkeolojik açıdan da birçok yapı kalıntısı ve nadide esere sahip olan Anadolu arkeolojisi için önem arz eden Kyzikos, araştırmacılar için de ayrı bir yere sahiptir. Kyzikos Hadrian Tapınağı mimari bezemeleri de arkeoloji bilimi için değer teşkil etmekte ve bilim dünyasına kazandırılması açısından önemli bir yere sahiptir.

Nitekim mimari bezeme konusundaki çalışmaların azlığı ve bugüne kadar yapılan çalışmalarda belirli bir tarih aralığı ya da belirli bir motif üzerinde yoğunlaşma olması beni bu konuyu çalışmaya yönlendirmiştir. Kyzikos Hadrian Tapınağı mimari bezemeleri ile ilgili kapsamlı bir araştırma ve inceleme bugüne kadar yapılmamıştır. Bu yüzden üzerinde çalışılmamış böyle bir konuya yönelerek, yaygın olarak kullanılan bezemeler, biçim gelişimi tespit edilip, stil kritiği yapılarak bezemelerin hangi döneme

ve yapının neresine ait oldukları gibi birçok konuya da açıklık getirilmesi amaçlanmıştır.

II. KAPSAM

Kyzikos denilince akla ilk gelen hiç şüphesiz Hadrian Tapınağı'dır. Sekizinci harika olarak nitelendirebileceğimiz bu eşsiz eser mimarlık tarihi içinde öneme sahiptir. Doktora tezi olarak kabul gören Kyzikos Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri (1989-2017 Yılları) adlı tez çalışmam kapsamında Hadrian Tapınağı'nın mimari bezemelerinin incelenmesine karar verilmiştir.

Tez kapsamında tek bir bezeme çeşidine bağlı kalınmaksızın tapınakta kazı başlangıcından 2017 yılına kadar kazı çalışmalarında ele geçen yüzlerce parçadan alanda konumlanmış olan üstyapıya ait malzemelerin tahribattan korunabilmiş en sağlam ve tapınağın üstyapısının bütünü hakkında bize bilgi verebilecek aynı zamanda tapındaki bezeme çeşitliliğini de en iyi şekilde gösterecek olanlarından 180 adet eser seçilip değerlendirmeye alınmıştır.

III. YÖNTEM

Tez çalışmasına literatür araştırmalarıyla başlanmış olup bu kapsamda konuyla ilgili literatür taramak için; İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü Kütüphanesi'nde, Ankara İngiliz Arkeolojisi Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Kütüphanesi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi ile Arkeoloji Bölüm kitaplığında, yurtiçi ve yurt dışındaki ilgili kütüphanelerde ayrıca internet veri tabanlı kütüphanelerde çalışılmıştır. Bunlara ek olarak online araştırmalar kapsamında <https://archive.org/>, www.jstor.org, <https://tez.yok.gov.tr/>, google akademik gibi veri tabanları taranarak, Kyzikos kazı arşivi ve kazı sonuç raporları incelenmiştir.

Kyzikos Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri üzerine yapılan bu çalışmada öncelikle bezemeli mimari parçalar temenosta konumlanmış olan yerlerinde incelenerek seçilip kayıt altına alınarak toplanmıştır. Bezemelerin fotoğrafları çekilip, tanımlamaları ve Corel Draw programında ayrıntılı çizimleri yapıp bir katalog çalışması

gerçekleştirilmiştir. Kataloglama işleminden sonra çalışmanın içindekiler kısmı oluşturulmuştur.

Hazırlanan çalışma planının ilk bölümünde, Kyzikos kentinin tarihi ve coğrafyası, kentle ilgili genel bilimsel araştırmalar ve bezemeyle ilgili yapılan araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde Kyzikos Hadrian Tapınağı plan ve mimari özellikleri, tapınağın tahrip olma nedenleri, birinci dönem kazıları, ikinci dönem kazıları, yine ikinci bölümde mimari bezemeler adı altında, mimari bezeme nedir, kökeni ve gelişimi bir de mimari bezemelerin kullanıldığı yerlere değinilmiştir. Ayrıca Kyzikos Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri (1989-2017 Yılları) başlığında yer alan bezeme çeşitlerine göre ayırmış olduğum bezemelerin tanımlamaları, ilk ne zaman nerede kullanımı başlamış, nasıl bir gelişim göstermiş, özellikle Roma döneminde nasıl işlenmiş bu şekilde dönem özellikleri çıkarılarak nerelerde kullanılmış, her bir bezeme için Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda kullanıldıkları yere göre de alt başlıklar oluşturulup açıklanmıştır. Çalışma kapsamında ele alınan mimari parçalarda görülen bezemeler, tarihi bilinen yapıların bezemeleriyle karşılaştırılarak ve stil kritiği yöntemiyle tarihlendirilmiştir. Bezemelerde kentin kendine has özelliklerinin ise tespiti yapıp incelenmiştir. Bezemelerin yapının neresine ait oldukları belirlenmiş bu doğrultuda Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın yeniden kurma deneme çizimi yapılmıştır. Üçüncü bölümde usta ve atölye sorununa değinilmiştir. Dördüncü ve son bölümde ise Kyzikos Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri üzerine değerlendirme ve öneri ardından, sonuç, kaynakça, katalog bilgisi, bezeme çizimleri verilerek haritalar, çizimler ve resimlerin yer aldığı ekler bölümü ile çalışma son bulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KYZİKOS KENTİ

1.1. KENTİN TARİHİ VE COĞRAFYASI

“Belkıs” ya da “Balkız”¹ olarak anılan² Mysia Bölgesi'nin en önemli antik kentlerinden biri olan Kyzikos³, Marmara Denizi'nin güneyinde yer alan Kapıdağ Yarımadası'nın anakara ile birleştiği kıstağın güneyinde⁴, Balıkesir ili, Erdek ilçesi Düzler mahallesinde konumlanmaktadır⁵ (**Harita 1**).

Propontis (Marmara Denizi) kıyısında, Aisepos (Gönen) Çayından doğuya doğru gidildiğinde, Mysia bölgesinin incisi olan Kyzikos ile karşılaşılır⁶. Kent sınırları doğuda Aşağıyapıcı Köyü ve Bandırma Körfezi, batıda Erdek Körfezi, kuzeyde Belkıs, Çeltikçi ve Hamamlı köyleri ve güneyde Edincik-Bandırma karayolu ile çevrilidir⁷. Kapıdağ Yarımadası'nın anakara ile birleştiği kıstağın güney ucunda yer alan ve antik çağda

¹ Bal Kız=Belkıs'tır. Bu kelime Asya'da çok yaygındır. Müslümanların eski hikâyelerinde Saba Kraliçesinin adı olmalıdır. Charles Texier, *Küçük Asya, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, Çev. Ali Suat, Birinci Cilt, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara 2002, 286.

² J. A. R. Munro, H. M. Anthony, “Explorations in Mysia”, *The Geographical Journal*, Vol. 9, No. 2, 1897, 158; Adnan Pekman, *Eskiçağda Bazı Anadolu Kentlerinin Tanrı ve Kahraman Ktistesleri*, İstanbul 1970, 21; Bedri Yalman, Tarih Sahnelerinde Önemli Roller Alan Antik Kent Kyzikos, *İlgi*, 49, Bandırma 1987, 23; Strabon, *Geographika, Antik Anadolu Coğrafyası (Kitap: XII, XIII, XVI)*, Çev. A. Pekman, 5. Baskı, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2005, XII, 8, 11; Bilge Umar, *Mysia*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 2006, 210.

³ Korkmaz Meral, Tuba Aydın, “Kral Kyzikos”, Antik Çağ'dan Cumhuriyet'e Bandırma ve Yakın Çevresi Tarihi, Editör: Ulaş Töre Sivrioğlu, Dora Basım-Yayın, Ezgi Matbaacılık, 1. Baskı, Bursa 2018, 139.

⁴ A. Andrewes, *Notion and Kyzikos: The Sources Compared*, The Journal of Hellenic Studies, 102, 1982, 15-25; Cevat Başaran, “Güney Marmara'da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi: Kyzikos” Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı, 1988-1989, 57; Nurettin Koçhan, “Kyzikos, Hellespontus'da Bir Eyalet Merkezi” *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* 31, 2013, 70; Korkmaz Meral, “Kyzikos'tan Lahit Mezar Buluntuları”, *HÖYÜK* Sayı: 5, 2012, 25; Korkmaz Meral, Ahmet C. Has, “Kyzikos Kenti Sur Duvarları ve Limanları”, Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı, Ankara 2014, 256; Korkmaz Meral, “Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler”, Parion Studies III, Propontis ve Çevre Kùltürleri, Ege Yayınları, İstanbul 2020, 605.

⁵ Nurettin Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, Renkvizyon Ofset Form Matbaacılık, Bursa 2011, 11.

⁶ Bernard Ashmole, “Cyriac of Ancona and The Temple of Hadrian at Cyzicus”, *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*, 190(3/4), 1956, 179-191; Veli Sevin, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2016, 55.

⁷ Oğuz Tekin, *Eski Anadolu ve Trakya*, İletişim Yayınları, İstanbul 2007, 40.

Trakya'dan (Thrakia) gelen Pelasglı Dolionlar'ın yaşadığı kent, ilk MÖ 756, ikinci olarak da MÖ 679 yılında Miletos kolonisi olarak kurulmuş önemli bir liman kentiydi⁸.

Antik kaynaklar, kentin bir kısmının düzlükte diğer kısmının da “Arkton Oros” (Ayılar Dağı) denen dağın yakınında olduğunu, bu dağın arkasında ise Dindymos (Ayı Dağı) denen başka bir dağın bulunduğunu belirtmektedir⁹. Kuzeydeki bu dik ve engebeli arazi güneye doğru azalmakta ve kentinde kurulduğu düz bir alana dönüşmektedir¹⁰.

Konumu gereği Anadolu'nun batıya açılan kapısı niteliğindeki Kyzikos'un coğrafyası ile ilgili olarak kentin antik dönemde ada mı yoksa yarımada mı olduğu konusu çokça tartışılmaktadır. Strabon¹¹ ve Pilinius¹², Kyzikos'un, Propontis'te bir ada olduğunu söylemektedir. Kyzikos'un ana karaya iki köprü ile bağlandığını ve bunların yakınında aynı ismi taşıyan ve gerektiğinde kapatılabilen iki limanı¹³, iki yüzden fazla gemiyi alabilecek büyük bir kapasitede olduğu varsayıldı¹⁴. Coğrafyacı ve denizci Scylax ise Kyzikos kentinin bir yarımada üzerinde olduğunu söylemektedir¹⁵. Strabon ve Pilinius gibi MÖ 3. yüzyıl kaynaklarından Apollonius Rhodius¹⁶ da kentin bir adada konumlandığını belirtmektedir. Aristeides/Aristides ise, hem ada hem yarımada ifadesini kullanmakta fakat köprülerle setler kaldırıldığında ise ada üzerinde yer almış

⁸ V. Ehrenberg, “When Did the Polis Rise”, *Journal of Hellenic Studies*, Vol. 57, Part 2, 1937, 152; David Magie, *Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ*, vol. 1 Text, Princeton University Press, Princeton 1950, 81; Strabon, XIV. 1. 6, 187; Korkmaz Meral, Ahmet Cuneydi Has, “Batı Anadolu Ticaretine Yön Veren Bir Liman: Kyzikos Antik Kenti Hytos Limanı”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Sayı 38, Erzurum 2017, 106; Korkmaz Meral, Elif Yavuz, “Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda Bulunan Geç Roma Definesi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol. 10, Sayı. 52, 2017, 550.

⁹ Strabon, XII. 8.11.

¹⁰ F. W. Hasluck, A. E. Henderson, “On the Topography of Cyzicus”, *The Journal of Hellenic Studies*, 24, 1904, 135-143; Ahmet Cuneydi Has, *Kyzikos Heykeltıraşlık Eserleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2019, 5.

¹¹ Strabon, XII. 8. 11.

¹² Pilinius, *Natural History V*, Çev. H. Rackham, Harward University Press, London 1962, 142.

¹³ S. Lloyd, *Türkiye'nin Tarihi Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları*, Çev. Ender Varinlioğlu, Tübitak Yayınları, Ankara 2007, 82; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 16.

¹⁴ Strabon, XII. 8.11.

¹⁵ Reşit Mazhar Ertüzün, *Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar, Tarih ve Arkeolojisi Üzerinde Araştırmalar*, Papirüs Basım-Ozan Sanatevi, İstanbul 1998, 2; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 15.

¹⁶ Apollonius Rhodius, *Argonautica I*, Çev. Robert Cooper Seaton, Loeb Classical Library, London 1990, 936, 67.

olacağını dile getirmektedir¹⁷. Propertius da kanalın varlığından söz ederek bir yarımadanın varlığı görüşünü desteklemektedir¹⁸. Yine Doidoros da Kyzikos'un yarımada olduğunu bildirmektedir¹⁹. Koçhan “*Argonautlar Kyzikos’tan ayrılınca Kapıdağ’ın kuzeyinden dolaşarak İstanbul boğazına gitmiş olsaydılar fırtına bunları Thrakikos limanı civarına değilde daha kuzeyde bir yere atardı. Bu nedenle Kapıdağ ile ana kara arasından geçip gitmiş olmalılar*”²⁰ açıklaması ile Kapıdağ’ı ada olarak kabul edenlerdendir. *Pliosen* sonları- *Kuaterner* başında *horst* biçimi kazanan Kapıdağ ilk oluşumunda bir ada konumunda iken tarihi çağlar içerisinde ana karaya bağlanarak yarımada halini almıştır²¹. Yukarıdan bakıldığında bir kubbeye benzetilen ada 600-800 m yükseklikte tepeler ve dik yamaçlara sahiptir²². Bilimsel araştırmalar da Kapıdağ Yarımadasının bir zamanlar ada olduğunu²³, daha sonra MS 2. yüzyıl ortalarında anakara ile birleşerek Doğu Roma döneminde yarımada halini aldığını doğrulamaktadır²⁴.

Antik Çağ’da Mysia olarak adlandırılan bölgede yaşayan halkın Thrakların soyundan geldikleri kabul görmekteydi²⁵. Hasluck²⁶, Pelasgı Dolionlar’ın Thesalia halkı olduğunu, Aeol baskısı saldırıları sonucu Hellespontos’a göç ettiğini ve Kyzikos’u kurduğunu savunurken²⁷, bazı yazarlar da Dolionlar’ın Pelesgosların bir kolu olduğunu

¹⁷ F. W. Hasluck, *Cyzicus*, Cambridge 1910, 3; Abdullah Yaylalı, “Antik Kyzikos Kenti ve Geleceği Üzerine Düşünceler” I. Kyzikos Paneli 1988, 12; Ertüzün, 3; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 15.

¹⁸ Ertüzün, 2; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 15.

¹⁹ Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 15.

²⁰ Nurettin Koçhan, “Kyzikos’un Coğrafik Yapısı”, Erkan Dünder, Şevket Aktaş, Mustafa Koçak, Serap Erkoç (Ed.), *Havva İşkan’a Armağan, Lykarkhissa*, Ege Yayınları, 2016, 515.

²¹ Gaye Ertin, “Kapıdağ Yarımadası Coğrafi Etüdü”, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı: 29, 1994, 283; Ahmet Eren Arslan, *Kyzikos Hadrian Tapınağı Aslan Başlı Çörtentleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Erzurum 2019, 2.

²² İsa Cürebal, Alaattin Kızılcaoglu, Abdullah Soykan, “Belkıs Tombolosu’nun Jeomorfolojik ve Uygulamalı Jeomorfolojik Özellikleri”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), (Ocak-1998), 1.

²³ Reinach Théodore, R.E.G. VII, Ile ou presque ? A propos de l’inscription précédente. In: *Revue des Études Grecques*, (7) 25, 1894. 48-51; Ertüzün, 29; Nurettin Koçhan, Korkmaz Meral, “İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013”, (Ed. Hasan Kasapoğlu-Ali Mehmet Yılmaz), “Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 40. Kuruluş Yılı Armağanı” Anadolu’nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 229-254, Ankara 2014, 230.

²⁴ Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 13 vd.; Koçhan, “Hellespontus’da Bir Eyalet Merkezi”, 71.

²⁵ Strabon, XII, 4, 8, 61; Homeros, *İlyada*, 2. Baskı, Altınpost Yayınları, Ankara 2013, XIII, 5; Sevin, 49, 55.

²⁶ Hasluck, 145-146.

²⁷ Ertüzün, 6; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 22 vd.; Koçhan, “Hellespontus’da Bir Eyalet Merkezi”, 72; Nurettin Koçhan, “Kyzikos Antik Kenti, Düden Günümüze Etkileri”, Balıkesir II. Kent Sempozyumu, Balıkesir 2016b, 461.

ve Thessalia'dan (Selanik) geldikleri görüşünü kabul etmekte²⁸ ve her iki taraftaki halkın birbirlerinden çok farklı olmadıklarını ileri sürmektedirler²⁹. Kentte yaşayan ilk insanların Dolionlar olduğu, Mysia'nın yüksek yerlerinden ovalara indikleri öngörülmektedir³⁰. Strabon da, Dolionlar'ın, Aisepos Çayı'ndan (Gönen), Rhyndakos (Orhaneli) Çayı ve Daskylitis (Kuş) Gölü'ne kadar olan sınırlar içerisinde yaşadıklarını bildirmektedir³¹. Mysia ve Frigyalılarla karışan Dolionların yerleştiği bölge arkeolojik literatürde bundan sonra Mysia bazen de Frigya isimleriyle anılmıştır³².

Kyzikos kentinin Kyzikos adlı bir göçmenin önderliğinde kurulduğu söylenir³³. Konon, Thessalia'daki Magnesia'dan sürülerek Propontis'teki adanın güney kıyısına yerleşen bu boyun başı olarak Kral Kyzikos'u göstermektedir³⁴. Araştırmacılar tarafından Kral Kyzikos'tan Dolion kralı olarak bahsedilmektedir³⁵. Kentin kuruluşu ile ilgili mitosta, Kyzikos adının Mysia bölgesi sakinleri Dolionların kralı olan Aineus ile Trakların kralı Eusoros'un kızı Ainete'nin oğlu Kyzikos'tan aldığı belirtilmektedir³⁶.

Mitolojik olarak eskiye dayanmasına rağmen, Kyzikos'un tarihi çağları MÖ 7. yüzyılda Miletos kentinin kolonisi olmasıyla başlar³⁷. Bu dönemde Perslerin yayılımı ve Kimmer saldırıları sonrasındaki durum Miletos'un yüzün üzerinde koloni kentine sahip

²⁸ Hasluck, 145; Ertüzün, 7; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 22.

²⁹ Strabon, XII, 4, 4.

³⁰ Şengül D. Ful, *Yazıtlar Işığında Mysia Bölgesi Kültleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Erzurum 2008, 18.

³¹ Strabon, XII. 8. 10.

³² Ertüzün, 7.

³³ W. H. Roscher, *Lexikon, Ausführliches Lexikon Der Griechischen Und Römischen Mithologie* "Kyzikos" II, Leipzig 1890-1894, s. 1773 11 vd; Başaran, 57; Ekrem Akurgal, *Anadolu Kültür Tarihi*, 6. Basım, Tübitak Yay, Ankara 1998, 1; Şefik Can, *Klasik Yunan Mitolojisi*, Ötügen Yayınları, İstanbul 2016, 472; Meral, Aydın, 139.

³⁴ R. W. Garson, "Some Critical Observations on Valerius Flaccus' Argonautica. I", *The Classical Quarterly*, New Series, Vol. 14, No. 2, 1964, 277; Ertüzün, 7.

³⁵ Hasluck, 158; Apollonius Rhodius, *The Argonautica, Book I*, New York 1921, 69; Ertüzün, 7; Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003, 189; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 22 vd; Meral, Aydın, 139.

³⁶ F. W. Hasluck, "An Inscribed Basis from Cyzicus", *The Journal of Hellenic Studies*, Vol. 22, 1902, 132; Rhodios, 1057; Pekman, 21; Reşit Mazhar Ertüzün, *Erdek, Kyzikos Argonautlar ve Kharitler*, Ozan Sanatevi, Erdek 1991, 21; Nurettin Koçhan, "Argonautlar Mitolojisine Göre Kyzikos Kentinin Topografik Yapısı", *Anadolu'da Doğdu*, 60. Yaşında Fahri Işık'a Armağan, Ege Yayınları, İstanbul 2004, 424; Pierre Grimal, *Mitoloji Sözlüğü: Yunan ve Roma*, Çev. Sevgi Tamgüç, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2007, 403, 730; Martin T. Dinter, *Epic from Epigram: The Poetics of Valerius Flaccus' "Argonautica"*, *The American Journal of Philology*, 130 (4), 2009, 533-566; Meral, Aydın, 140.

³⁷ Nurettin Koçhan, "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", *Türk Arkeoloji Dergisi*, XXIX, Ankara 1991, 119; Ekrem Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları*, Net Yayıncılık, İstanbul 1993, 238; A. M. Mansel, *Ege ve Yunan Tarihi*, Ankara 2014, 177; Ahmet Cüneydi Has, *Kyzikos Antik Kenti Sur Duvarları ve Limanları*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2011, 3.

olmasına sebep olmuştur³⁸. MÖ 7. yüzyıl başlarında Ege, Marmara ve Karadeniz çevresi büyük bir kolonizasyon sürecine girmiştir³⁹. Bu süreçte Miletoslular, Karadeniz'e açılırken uğradıkları Kyzikos'taki Pelasgları yenerek ilk önce Abydos'u (Aydos) daha sonra da Kyzikos'u kurmuşlardır⁴⁰. Stratejik ve ekonomik açıdan elverişli bir konumda olması kentin gelişimini hızlandırmıştır⁴¹. Strabon'un Anaksimenes'den aktararak, Miletoslular'ın kolonize ettiği Kyzikos'un kuruluş tarihini Eusebios MÖ 756 yılı olarak bildirmektedir⁴². Fakat Miletos'un kolonisi olarak tanınan Kyzikos'un erken tarihi hakkında kesin bilgi olmaması kentin kuruluşunu muhtemelen MÖ 8. yüzyılın ortalarına vermektedir⁴³. Bu dönemde kolonize edilmiş olan Priapos (Karabiga), Artake (Erdek), Prokonnesos (Marmara Adası) gibi Kyzikos da kendi kendini yönetmekle beraber Lidyalılara bağlıydı⁴⁴.

Perslerin MÖ 546 yılında Lidya Krallığına son vermelerinden sonra Miletos'un yönetim dönemi son bulurken, Kyzikos da Anadolu'nun birçok kenti gibi Pers egemenliğini kabul etmiştir⁴⁵. Kyzikos başta olmak üzere bölgenin diğer kentleri Priappos, Arteka ve Prokonnessos'u yıllık vergiye bağlamışlardır⁴⁶. Pers Kralı Kyros, işgal ettikleri topraklara satraplıklar kurmaktaydı, Sardes ve Daskyleion'da kurduğu iki satraplıkla yönetimi ele geçirmiş Kyzikos da Daskyleion satrabı Metrobates'in idaresine girmiştir⁴⁷.

Miletos tiranı Aristagoras MÖ 498'de başka seçeneği kalmayarak, Perslere karşı ayaklanmak için kendisine destek verecek yandaşlar aramıştı⁴⁸. Ionia isyanı ile birlikte

³⁸ Alan M. Greaves, *Miletos Bir Tarih*, Çev. H. Çınar Öztürk, Homer Kitabevi, İstanbul 2003, 136, 143.

³⁹ Robert M. Cook, "Ionia and Greece in the Eight and Seventh Centuries B.C.", *JHS*, LXVI, 1946, 71; George E. Bean, *Eskiçağda Ege Bölgesi*, Çev. İnci Delemen, Arion Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul 1997, 201.

⁴⁰ Mansel, 177.

⁴¹ Mansel, 177.

⁴² Strabon, XIV, 1, 6; Charles Texier, *Description de L'Asie Mineure*, Typographie De Firmin Didot Freres, Paris 1849, 170.

⁴³ J. Boardman, N. G. L. Hammond, *Ancient History, The Expansion of the Greek World, Eighth to Sixth Centuries B.C.*, Vol. 3, CUP, Cambridge 2008, 119.

⁴⁴ Muzaffer Demir, *Lidyalılar Mythos'tan Logos'a*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014, 74.

⁴⁵ Tekin, 40.

⁴⁶ Nurettin Öztürk, *Kyzikos Kandilleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2003, 3.

⁴⁷ Tomris Bakır, "Roma Dönemine Kadar Kyzikos Ön Tarihi", *I. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1988, 2; Tomris Bakır, "Kyzikos-Daskyleion İlişkileri", *II. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1989; Korkmaz Meral, "Kyzikos Amphitheatr Işığında Amphitheatr'larda Düzenlenen Oyunlar", *Arkeoloji ve Sanat*, 94, 2000, 13; Has, *Kyzikos Antik Kenti Sur Duvarları ve Limanları*, 3.

⁴⁸ Elmar Schwertheim, *Antik Çağda Anadolu*, Çev. Nuran Batu, Kitap Yayınevi, İstanbul 2009, 40; İsmail Gezgün, *Pers Yönetimi Döneminde Batı Anadolu Şehir Devletlerinin Politik ve Sanatsal Yaşamı*,

tüm kent-devletlerinin yanı sıra Mysia Bölgesi'nde de kendini hissettirmiştir⁴⁹. Fakat girişilen isyan kısa süreli olmuş Miletos Satrabı Aristagoras Trakya'ya kaçmış ve isyancı kentlere daha ağır vergiler yüklenmiştir⁵⁰. MÖ 479'da İon Birliğinin Pers donanmasını Mykale'de yenmesinden sonra⁵¹ oluşturulan Attik-Delos Deniz Birliğine birçok İon kenti gibi Kyzikos'ta MÖ 478'de katılmış ve 9 talent vergi ödemeyi kabul etmiştir⁵². MÖ 478-477 yıllarında Atina merkezli kurulan bu birliğin amacı adalar ve Anadolu'daki kentlerin Pers işgalinden kurtarılmasıyla buralarda egemenliğin yeniden sağlanmasıydı⁵³. Delos Birliğini yöneten Atina'nın üye kentlerden ağır vergiler alması ve bunları kendileri için kullanmaları birliğin dağılmasına sebep olmuştur⁵⁴.

MÖ 400'lerde Spartalılar Kyzikos'u egemenliği altına alır⁵⁵. MÖ 386'da Antalkidas barış antlaşmasıyla Pers egemenliğine giren kent⁵⁶, ardından Daskyleion'a karşı giriştiği savaşı kazanarak bağımsızlığını elde eder. MÖ 364 yılında Atinalı Timotheos'un katkısıyla Daskyleion satrabı Ariobarzanes'e karşı giriştiği başarılı mücadele II. Attik-Delos Deniz Birliğine girmesini sağlamıştır Kyzikoslular MÖ 362'ye geldiğinde Artake (Erdek) ve Prokonnesos'u (Marmara Adası) da alarak stratejik konumundan dolayı ticari yönden ileri bir seviyeye gelmeyi başarmıştır⁵⁷. MÖ 334 yılında Hellespontos'u geçen Büyük İskender bölgeyi Pers egemenliğinden kurtardıktan sonra kendisine karşı çıkan isyancı satraplıkları ortadan kaldırır. Büyük İskender'e yakınlık gösteren Kyzikos idari açıdan serbest kalır⁵⁸ ve İskender ile başlayan en parlak

(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, İzmir 1997, 22.

⁴⁹ F. W. Hasluck, "The Marmara Islands", *The Journal of Hellenic Studies*, 29, 1909, 6-18.

⁵⁰ Oğuz Tekin, *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İletişim Yayınları, İstanbul 2008, 101.

⁵¹ Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları*, 29; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 27.

⁵² Ertüzün, 19, 20; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 27.

⁵³ Mansel, 311.

⁵⁴ Ertüzün, 20.

⁵⁵ Ksenophon, *Yunan Tarihi*, Çev. Suat Sinanoğlu, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1999, I, 11; Ertüzün, 24; Fevziye Güneş, *Kyzikos Antik Kenti 2006-2007 Kazı Dönemi Seramik Buluntuları*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2008, 4.

⁵⁶ Ertüzün, 25.

⁵⁷ J. Marguardt, *Cyzicus und sein Gebiet*, Forgotten Books, Berlin 1836, 72; Hasluck, 169; Ertüzün, 26; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 30.

⁵⁸ Gezin, 104; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 31.

dönemini yaşamaya başlar⁵⁹. MÖ 281’de Seleukoslular’ın egemenliğine giren kent⁶⁰ MÖ 218’de tekrar bağımsızlığına kavuşur⁶¹.

Hellenistik dönemde her yönden güçlenen Kyzikos’un müttefiki olarak karşımıza çıkan Pergamon, kente hububat ve para yardımı ile asker de göndererek dostluğunu kanıtlamıştır⁶². MÖ 243-198 yıllarında hüküm süren I. Attalos’un bir Kyzikos yurttaşının kızı olan Apollonis ile evlenmesiyle bu iyi ilişkiler güçlenmiş ve devam etmiştir⁶³. Öyle ki, Pergamon kralı II. Eumenes’in (MÖ 198-160) annesi adına bir tapınak yaptırdığı da bilinmektedir⁶⁴. MÖ 138-133 yıllarında III. Attalos’un vasiyeti ile kentin Roma İmparatorluğu’na bağlanması da olumlu ilişkilerin sürekliliğinin kanıtıdır⁶⁵. Pergamon, Romalıların eline geçince Kyzikoslular Roma dostluğuna fazlasıyla değer vermiş ve bu dönemde Kyzikos’ta fazla bir değişiklik olmamıştır⁶⁶. Kent sınırlarının oldukça genişlediği Aisepos Irmağı (Gönen Çayı) boyunca devam ettiği ve Pergamon krallığının sınırına kadar dayandığı bilinmektedir⁶⁷.

Batı Anadolu’nun dünyaya açılan kültürel bir merkezi haline gelen Kyzikos, Helen ve Roma tarihi boyunca adını duyurmaya başlamıştı⁶⁸. “Kyzikos Stateri⁶⁹”ne göre komşu kent sikkelerinin değer ölçülerinin ayarlanması bu gelişmeyi kanıtlamaktadır⁷⁰. Kyzikos halkı, MÖ 85’de Anadolu’ya gönderilen Roma ordusu başındaki Fimbria’ya, sevgi gösterilerinde bulunmuştur⁷¹. MÖ 73 yılında Pontus kralı VI. Mithridates Eupator karadan ve denizden Roma üssü durumundaki kenti kuşatmıştır⁷². Romalı general

⁵⁹ Öztürk, 5; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 31.

⁶⁰ Başaran, “Güney Marmara’da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi: Kyzikos”, 60.

⁶¹ Bernd Funck, “Seleukos Nikator und Ilion. Einige Beobachtungen zum Verhältnis von König und Staat im frühen Hellenismus”, *Historische Zeitschrift*, Bd. 258, H. 2, 1994, 317-337.

⁶² David Magie, *Anadolu’da Romalılar Batı Anadolu ve Zenginlikleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2002, II, 56.

⁶³ W. Smith, *Dictionary of Greek and Roman Geography*, Vol. 1, Boston 1865, 741; C. Smith, R. Rustafjaell, “*Inscriptions from Cyzicus*” JHS, Vol. 22, 1902, 197; Magie, *Anadolu’da Romalılar Batı Anadolu ve Zenginlikleri*, 56.

⁶⁴ Ertüzün, 30.

⁶⁵ Ann Kuttner, *Republican Rome Looks at Pergamon*, Harvard Studies in Classical Philology, 97, Greece in Rome: Influence Integration, Resistance, 1995, 157-178.

⁶⁶ Umar, 16-17; Öztürk, 7.

⁶⁷ Hasluck, 181; Magie, 56.

⁶⁸ Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları*, 238, 290.

⁶⁹ Stater, sikkelerde kullanılan en büyük ağırlık birimi.

⁷⁰ Yaylalı, 12-15; Koçhan, “Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri”, 119; Leo Mildenberg, *The Cyzicenes: A Reappraisal*, *American Journal of Numismatics*, 5-6, New York 1995, 1-12.

⁷¹ Yalman, 24; Ertüzün, 31.

⁷² Ertüzün, 31; Magie, 57.

Lucullus'un ordusuyla kente yardıma gelmesi aylar süren bu kuşatmanın Kyzikoslular lehine sonuçlanmasını sağlamıştır⁷³. MS 25'te Kyzikos bazı haklardan mahrum bırakılmış fakat MS 37 yılında Roma ile tekrar yakınlık kurulmuştur⁷⁴.

Anadolu'nun diğer kentlerinde olduğu gibi MS 2. ve 3. yüzyıllarda, Kyzikos da altın çağını yaşamıştır⁷⁵. Bunun sonucunda da kentte mimari anlamda gelişmeler görülmüş aynı zamanda Romalıların ayrıcalık tanıdıkları kent bu dönemde yine en geniş sınırlarına kavuşmuştur⁷⁶.

MS 120'de Kyzikos'a prokonsül olarak gelen genç Antonius'dan sonra, MS 124 yılında da Nicomedia'da (İzmit) meydana gelen depremden etkilenen kentteki onarım işlerinde ön plana çıkan İmparator Hadrian'ın Kyzikos'u ziyaret ettiği bilinmektedir⁷⁷. En önemli faaliyet olarak yıkılan ünlü Zeus tapınağının onarılarak İmparator Hadrian'a adanması olmuştur⁷⁸. Bu durum Hadrian'ın, Kyzikoslular tarafından 13. Olympos tanrısı olarak anılmasını ve Kyzikos'un "Neokoria"⁷⁹ unvanıyla onurlandırılmasını sağlamıştır⁸⁰. Kyzikos, Septimus Severus döneminde (MS 193-211) bu unvanı izlediği ılımlı politikası sayesinde ikinci kez almıştır⁸¹.

MS 3. yüzyılda Propontis çevresinde ve Anadolu'nun kıyı kentlerinin hemen hemen tümünde etkili olan Got saldırılarından Kyzikos da olumsuz etkilenmiştir⁸². Geç Roma döneminde Kyzikos kentinin 160 hektarlık bir alanla 24.000 nüfusu barındırdığı bilinmektedir⁸³. MS 259 yılında bölgede baş gösteren Got saldırıları sonucunda Nikaia

⁷³ Murat Arslan, *Roma'nın Büyük Düşmanı Mithradates VI Eupator*, Odin Yayıncılık, İstanbul 2007, 321-340.

⁷⁴ Ertüzün, 37.

⁷⁵ Koçhan, "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", 119.

⁷⁶ Strabon, XII, 8, 11; Koçhan, "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", 119.

⁷⁷ Oktay Akşit, *Roma İmparatorluk Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları:2052, İstanbul 1985, 201.

⁷⁸ Hans Peter Laubscher, "Zum Fries des Hadrianstempels in Kyzikos", *IstMitt*, 17, 1967, 211-217.

⁷⁹ İmparator adına tapınak yaptıran kent.

⁸⁰ Hasluck, 187; Ertüzün, 38; Hacer Motor, *Bursa, Balıkesir ve Bandırma Müzelerindeki Kyzikos Sikkeleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2010, 32.

⁸¹ Hasluck, 157; Mehmet Ali Kaya, *Roma'nın Afrikalı İmparatoru Septimius Severus*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2008, 160; Motor, 32; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 37.

⁸² Mükerrrem Anabolu, Kyzikos (Balkız)'dan Birkaç Yeni Buluntu, VII. Türk Tarih Kongresi I, 1970, 165-168; Ertüzün, 40; Bilge Umar, *İlk çağda Türkiye Halkı*, İzmir 1999, 580.

⁸³ J. C., Russell, "Late Ancient and Medieval Population", *Transactions of The American Philosophical Society*, New Series, Vol. 48, No. 3, 1958, 80.

(İznik), Nikomedia (İzmit), Prusa (Bursa) gibi kentler yakılıp yıkılmış Kyzikos ise Rhyndakos nehrinin taşmasından dolayı yağmalanamamıştır⁸⁴.

Kent MS 543'te meydana gelen depremle büyük zarar görmüş ve sonucunda Kyzikos halkının kısmen Artake (Erdek)'ye göç ettiği bilinmektedir⁸⁵. MS 464, MS 543 ve son olarak 1063 yılındaki depremle kent tamamen yıkılmış ve kaderine terk edilmiştir⁸⁶. Tüm bu doğal afetlerden sonra Kyzikos bazı Orta Çağ yerleşimlerine mesken olsa da, bu dönemden sonra kentin mermerleri, yıkılan merkezlere, özellikle de İstanbul'a taşınarak yeni yapılarda kullanılmıştır⁸⁷. Kyzikos, MS 324-1071 yılları arasında Orta Çağ, 1071-1261'de Selçuklu, 1261'den sonra da Osmanlı egemenliği altına girmiştir.⁸⁸

1.2. KENTLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Anadolu arkeolojisi için önemli veriler sunan, antik Mysia sınırları içindeki en güçlü ve güzel kentlerinden biri olan Kyzikos ile ilgili bilgilere hem antik hem modern kaynaklarda ulaşılabilmektedir.

Strabon, kent ile ilgili bilgi veren antik kaynakların başında gelmektedir. “Geographika” adlı kitabı on yedi kitaptan oluşmakta ve Antik Çağ'ın coğrafyası hakkında geniş bilgiler vermektedir. Anadolu'nun coğrafyasını konu edinen kitabın XII, XIII ve XIV. bölümleri, 1987 yılında Türkçe'ye çevrilmiştir⁸⁹. XII. bölümde, kentin konumu ve komşularıyla olan mücadeleleri, XIII. bölümde, mimari yapılarının güzelliği, nehirler ve dağlarından, XIV. bölümde ise Mysia Bölgesi'nden ve Miletosluların kolonizasyon sürecinden bahsedilmektedir.

⁸⁴ Akşit, 415; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 37.

⁸⁵ Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 38.

⁸⁶ Hasluck, 4; C. Mango, *Bizans*, Yapı Kredi Yayınları, 2008, 81; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 38; Meral, “Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler”, 606.

⁸⁷ Louis Robert, Documents d' Asie Mineure, Bulletin de Correspondance Hellenique, 102 (1), 1978, 395-543.

⁸⁸ Ertüzün, 41; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 38.

⁸⁹ Strabon, *Geographika (Antik Anadolu Coğrafyası- Kitap: XII, XIII, XIV)*, Çev. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1987.

Bir diğer antik kaynak ise Aristeides'in söylevidir. Aristeides, MS 167 yılında yazdığı söylevinde kenti etraflıca tanımlayıp ve o döneme kadar geçirdiği tarihi süreç ile ilgili bilgiler vermiştir⁹⁰.

Tarihsel sıra ile devam edecek olursak Kyzikos ile ilgili bilgi edindiğimiz kaynakların bir sonraki adımını Orta Çağ'daki seyahatnameler oluşturmaktadır. MS 1431 ve 1444 yıllarında iki kez kenti ziyaret etmiş olan Anconalı Cyriacus, ilk gezisinde Hadrian Tapınağı'nın büyük bir bölümünün ayakta olduğunu, ikincisinde ise kireç ocağı olarak kullanıldığını belirtmektedir⁹¹. Yine Bernardo Michelozzi ve Bonsignore Bonsignori (1497-1498) isimli seyyahlar da *Persephone* ya da *Büyük Tapınak* olarak adlandırılan Hadrian Tapınağı hakkında bilgiler vermeye çalışmışlardır⁹². P. Lucas, "Voyage du Sieur Paul Lucas Faith par Ordre du Roy dans la Grece l'Asie Mineure, l Macedoine at l'Africue" (1712), adlı eserinde Hadrian Tapınağı'nın ve diğer harap haldeki binaların 18. yüzyıldaki durumundan bahseder⁹³. A. de La Mottraye'de (1727), kentin yine 18. yüzyıldaki harabeleri hakkında bilgi vermektedir⁹⁴. Agoraya ise ilk kez Kyzikos'u çizimler yardımıyla tanımlayan Avrupalı bir seyyah olan Pococke (1745) yer vermiştir⁹⁵. Kyzikos'un tanıtıldığı ve artık bilimsel bir metodun gözetildiği çalışmalar arasında Marquardt'ın "Cyzicus und Sein Gebiet" (1836) isimli çalışması da yer alır⁹⁶. W. J. Hamilton (1842) "Researches in Asia Minor" adlı eserinde Hadrian Tapınağı hakkında, Ch. Texier'de (1862), Hadrian Tapınağı ağırlıklı olarak kent hakkında geniş bilgiler vermektedir⁹⁷. G. Perrot and E. Guillaume'nin "Le Temple D'hadrien A Cyzique" (1864), adlı eserinde kente kısaca değinip Hadrian Tapınağı'nı ayrıntılı olarak ele almışlardır⁹⁸. Ayrıca G. Perrot ve E. Guillaume'nin (1872) birlikte hazırladıkları

⁹⁰ Aristeides, XXVII; Has, *Kyzikos Antik Kenti Sur Duvarları ve Limanları*, 9; Elif Yavuz, *Kyzikos Hadrian Tapınağı 2010 Yılı Kazılarında Bulunan Define Sikkeleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Erzurum 2014, 8.

⁹¹ E. W. Bondar, Ch. Mitchell, *Cyriacus of Ancona's Journeys in The Propontis and Tjhe Northern Aegean*, 1976; Ashmole, 179-191; J. Freely, *Türkiye Uygarlıkları Rehberi*, 2, İstanbul 2002.

⁹² Nurettin Koçhan, Ahmet Tercanlıoğlu, "15. Yüzyıl Seyyahlarının Yazmalarında Kyzikos Hadrian Tapınağı", *Route Educational and Social Science Journal*, 20, 4 (8), (Ed. Hacı Duran), Hatay 2017, 205-217.

⁹³ P. Lucas, *Voyage du Sieur Paul Lucas Faith par Ordre du Roy dans la Grece l'Asie Mineure, l Macedoine at l'Africue*, C. I, Paris 1712.

⁹⁴ A. de la Mottraye, *Voyages dü. Sr. A-de La Mottraye en Europe, en Asie et en Afrique*, C. 1, La Haye, 1727.

⁹⁵ R. Pococke, *Description of East*, London 1745.

⁹⁶ J. Marquardt, *Cyzicus und sein Gebiet*, Berlin 1836.

⁹⁷ W. J. Hamilton, *Researches in Asia Minor*, London, 1842; Ch. Texier, *L'Asie Mineure*, Paris 1862.

⁹⁸ G. Perrot and E. Guillaume, "Le Temple D'hadrien A Cyzique", *Revue Archéologique*, Nouvelle Série, 9, 1864, 350-360.

seyahatnamede şehir hakkında verdikleri bilgileri plan ve çizimlerle destekledikleri eserde bulunmaktadır⁹⁹. Yine Kyzikos hakkında yapılmış bir araştırma da R. D. Rustafjaell'in bilimsel anlamda ilk denebilecek çalışması kentin tanıtımı anlamında metin kısmı, çizim ve fotoğraflarla desteklediği "Cyzicus" (1902), başlıklı makalesidir¹⁰⁰.

Hiç şüphesiz Kyzikos denilince akla ilk gelen isimlerden biri de F. W. Hasluck'tur. F. W. Hasluck and A. E. Henderson'un "On The Topography of Cyzicus" (1904) adlı eseri ayrıntılı çizimleriyle kentin topoğrafyası hakkındaki en önemli kaynaklardandır¹⁰¹. "Cyzicus" (1910) adlı eserinde ise Hasluck, Kyzikos'u bir bütün olarak ele almış, topoğrafyası, mitolojisi, tarihçesi ve mimarlık eserleri hakkında bilgi vermiştir¹⁰². Yine Kyzikos, David Magie'nin eserinde "Roman Rule in Asia Minor to the End of Thirt Century After Crish" (1950) adlı çalışmada Anadolu hakkında yazılmış olan bölümde yer bulmuştur¹⁰³. 1952 yılında N. Fıratlı'nın yaptığı sondajları¹⁰⁴, 1956 yılında E. Akurgal'ın yaptığı bilimsel incelemeler takip etmiştir¹⁰⁵. Kente ait yazıtları değerlendirerek bu konuda yol gösterici olan E. Schwertheim (1980) ın çalışmalarını söyleyebiliriz¹⁰⁶. J. F. Michaut-J. J. F. Poujoulat'un yazdıkları "Correspondance de l'Orient" (1983) eseri, 19. yüzyılda Kyzikos'un tamamıyla terk edildiğinden bahseden ilk kaynaktır¹⁰⁷. Bilimsel anlamda ilk düzenli kazılara ise 1989-1997 yılları arasında A. Yaylalı tarafından başlanmıştır¹⁰⁸. Abdullah Yaylalı 1988 ve 1989 yıllarında düzenlenen I. ve II. Kyzikos panellerinde kentin tarihi, mimarisi, bezemeleri, ekonomik ve sosyal açılardan tarihteki yeri ve önemi üzerine gerçekleştirilen incelemelere yer vermiştir¹⁰⁹.

⁹⁹ G. Perrot, E. Guillaume, *La Galatie et de La Bithynie*, Paris 1872.

¹⁰⁰ R. D. Rustafjaell, "Cyzicus", *JHS*, XXII, 1902, 174-189.

¹⁰¹ F. W. Hasluck, A. H. Henderson, "On The Topography of Cyzicus", *JHS*, XXIV/I, 1904, 135-143.

¹⁰² F. W. Hasluck, *Cyzicus*, CUP, 1910, 187.

¹⁰³ Magie, *Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ*.

¹⁰⁴ N. Fıratlı, "Erdek Kyzikos Harabeleri Rehberi (Guide de Cyzique)", *TTOK, Belleteni* 229, Ankara 1961.

¹⁰⁵ Ekrem Akurgal, "Kyzikos ve Ergili Araştırmaları, İon Yayılışının Tarihi Hakkında", *Anatolia I*, 1956, 43-51.

¹⁰⁶ E. Schwertheim, *Die Inschriften von Kyzikos und Umgebung I*, Grabtexte, I. K. 18, 1980; E. Schwertheim, *Die Inschriften von Kyzikos und Umgebung II, Miletosopolis- Inschriften und Denkmaler*, I. K. 26, 1983.

¹⁰⁷ J. F. Michaut, J. J. F. Poujoulat, *Correspondance de l'Orient*, C. II, Paris 1983.

¹⁰⁸ A. Yaylalı, V. Özkaya, *XII- XIX. Kazı Sonuçları Toplantılarında yapılan bilimsel çalışmalar aktarılmıştır*.

¹⁰⁹ Abdullah Yaylalı, Antik Kyzikos Kenti ve Geleceği Üzerine Düşünceler, *I. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1988, 12-15; Tomris Bakır, Roma Devrine Kadar Kyzikos'un Ön Tarihi, *I. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1988, 3-11; E. Doğer, Antik Kyzikos Ekonomisi Üzerine Gözlemler, *I. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1988,

Kyzikos hakkında araştırma yapan Türk araştırmacıların başında ise Erdek eski kaymakamı Reşit Mazhar Ertüzün gelmektedir. Başucu kitabı olarak adlandırabileceğim iki kitapta, Kyzikos ve Kapıdağ Yarımadası hakkında arkeolojik, epigrafik ve mitolojik yönden yapmış olduğu incelemelere yer vermiştir¹¹⁰.

1997 den sonra ara verilen çalışmalara 2006 yılında N. Koçhan'ın başkanlığında yeniden başlanmıştır¹¹¹. Bu zaman zarfında kent ile ilgili pek çok çalışma bilim dünyasına kazandırılmıştır¹¹². Kyzikos hakkında yapılan en yeni araştırmalardan birisi de kentin tarihi coğrafyası, ekonomik durumu ve mimarisinin konu alındığı N. Koçhan'ın "Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları" (2011) adlı kitabıdır¹¹³. Ayrıca kentteki kazı çalışmalarını yürüten N. Koçhan ve K. Meral'in son dönemlerde yayınlanan bilimsel çalışmalarını da unutmamak gerekir¹¹⁴. Yine unutulmaması gereken bir konuda Türkiye'de yapılan tüm arkeolojik çalışmalardan elde edilen verilerin her yıl aralıksız olarak bilim dünyasına anlatıldığı "*Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu*", başlıklı bildirilerdir¹¹⁵. Son olarak Kyzikos kentini konu alan

26-30; C. Tanrıver, "Dakyleion 1988 Yılı Kazılarında Ele Geçen Yazılı Buluntular Işığında Daskyleion-Kyzikos İlişkileri", *II. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1989, 8-11; Wolfrang Radt, "Kyzikos Amphitiatrosu ve Roma İmparatorluğundaki Diğer Amphitiatrolar", *I. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1998, 16-25.

¹¹⁰ R. M. Ertüzün, *Erdek, Kyzikos, Argonautlar ve Kharitler*; R. M. Ertüzün, *Kapıdağ Yarımadası ve Çevresindeki Adalar, Tarih ve Arkeolojisi Üzerinde Araştırmalar*.

¹¹¹ N. Koçhan diğ., "Kyzikos 2006 Yılı Kazısı", 29. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. I, Kocaeli 2007, 11-20; N. Koçhan, diğ., "Kyzikos 2009", 32. *Kazı Sonuçları Toplantısı I. Cilt*, İstanbul 2010, 191, Resim 13-15.

¹¹² Meral, "Kyzikos Amphitheatr Işığında Amphitheatr'larda Düzenlenen Oyunlar", 13; Nurettin Koçhan, *Kyzikos'tan iki Hellenistik Heykeltraşlık Eser*, 207-212; Nurettin Koçhan, "Kyzikos'dan Silindirik Girlandlı Sunak", Birol Can-Mehmet Işıklı, (Haz.), *Doğu'dan Yükselen Işık Arkeoloji Yazıları*, (ss. 357-361), İstanbul: Atatürk Üniversitesi 50. Kuruluş Yıldönümü Arkeoloji Bölümü Armağanı, 2008, 357-360; Meral, "Kyzikos Kurosu", 361-365; Nurettin Öztürk, "Kyzikos'ta Bulunan Bir Kybele Yontusu Üzerine Bazı Gözlemler", Birol Can-Mehmet Işıklı (Ed.), *Doğudan Yükselen Işık Arkeoloji Yazıları*, Atatürk Üniversitesi 50. Kuruluş Yıldönümü Arkeoloji Bölümü Armağanı, İstanbul 2007, 367-373.

¹¹³ Nurettin Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*.

¹¹⁴ Koçhan, "Kyzikos Hellespontus da Bir Eyalet Merkezi"; Nurettin Koçhan, "New Proposals On Cyzicus Hadrian Temple" *Cyzique, Cité Majeure et Méconnue de la Propontide Antique Centre de Recherche Universitaire Lorrain D'Histoire*, Fransa 2014; Nurettin Koçhan, Korkmaz Meral, "Kyzikos ta Yapılan Kazı ve Sondajlarla İlgili Bir Değerlendirme", *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 77, 2015, 35-60; Koçhan, Tercanlıoğlu, 2017; Nurettin Koçhan, "Kyzikos Nekropolünden Bir Taş Örgü Mezarı Ve Buluntularının Değerlendirilmesi", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 70, 2018, 14 -32; Korkmaz Meral, Ahmet Cuneydi Has, "Kyzikos'tan Bir Grup Pişmiş Toprak Figürin", *Arkeoloji ve Sanat*, 2011, 138, 67- 80; Meral, "Kyzikos tan Lahit Mezar Buluntuları"; Korkmaz Meral, Fevziye Eker, "Kyzikos Antik Kenti 2006 2007 Kazı Sezonunda Ortaya Çıkarılan Pişmiş Toprak Kâseler", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25, 2013, 341-355; Meral, Has, "Batı Anadolu Ticaretine Yön Veren Bir Liman: Kyzikos Antik Kenti Hytos Limanı"; Meral, Yavuz, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda Bulunan Geç Roma Definesi"; Meral, Aydın, "Kral Kyzikos"; Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler"; Ahmet Cuneydi Has, Korkmaz Meral, Tuba Aydın, "Propontis'in Güneyinde Güçlü Bir Liman Kenti: Kyzikos ve Deniz Ticareti", *Parion Studies III, Propontis ve Çevre Kültürleri*, Ege Yayınları, İstanbul 2020.

¹¹⁵ Has, *Kyzikos Antik Kenti Sur Duvarları ve Limanları*, 16.

çok sayıda tezin bilim dünyasına kazandırılmış olduğunu da söyleyebiliriz. Bunlar arasında N. Öztürk¹¹⁶, F. Güneş¹¹⁷, H. Motor¹¹⁸, A. C. Has¹¹⁹, A. Tercanlıoğlu¹²⁰, E. Yavuz¹²¹, T. Aydın¹²², A. Yıldırım¹²³, S. Gündoğdu¹²⁴ ve A. E. Arslan¹²⁵,ın tamamladıkları tez çalışmaları yer almaktadır.

1.3. KONUYLA İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Yunan ve sonrasında Roma sanatında yapıların dış ve iç cephe duvarları özellikle tapınak cepheleri çeşitli bezemelerle süslenmiştir. Estetik yönden değer taşımasının dışında yapıların tarihlendirilmesine de büyük katkı sunan mimari bezemelerle ilgili yapılan araştırmaların mimari bezemeleri konu alan tüm kaynaklarına değil, yayınladıkları dönemin başlıcaları ve günümüze kadar önemini koruyarak ulaşmış olanlarına yer verilecektir.

A. Riegl, bitkisel bezemelerin tarihsel gelişimine ve çizimlerine 1893'teki, *Stilfragen* adlı çalışmasında yer vermiştir¹²⁶. M. Meurer, 1896 yılında yayınladığı

¹¹⁶ Nurettin Öztürk, *Kyzikos'da "Metroon" Olarak Tanımlanan Yapı: "Mimarisi, Bezemeleri ve Plastik Eserleri"*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1994; Nurettin Öztürk, *Kyzikos Kandilleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2003.

¹¹⁷ Fevziye Güneş, *Kyzikos Antik Kenti 2006– 2007 Kazı Dönemi Seramik Buluntuları*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008.

¹¹⁸ Hacer Motor, *Bursa, Balıkesir ve Bandırma Müzelerindeki Kyzikos Sikkeleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Erzurum 2010.

¹¹⁹ A. Cuneydi Has, *Kyzikos Antik Kenti Sur Duvarları ve Limanlar*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Erzurum 2011; A. Cuneydi Has, *Kyzikos Heykeltıraşlık Eserleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2019.

¹²⁰ Ahmet Tercanlıoğlu, *18. Yüzyıldan 20. Yüzyılın İlk Çeyreğine Kadar Kyzikos Kentini Ziyaret Eden İngiliz Seyyahlar*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Erzurum 2013; Ahmet Tercanlıoğlu, *Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda 2014 Kazı Dönemine Kadar Ele Geçen Friz ve Alınlıklara Ait Heykeltıraşlık Eserleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2020.

¹²¹ Elif Yavuz, *Kyzikos Hadrian Tapınağı 2010 Yılı Kazılarında Bulunan Define Sikkeleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Erzurum 2014.

¹²² Tuba Aydın, *Mysia Bölgesi'nde Kybele Kültü*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2015.

¹²³ Ayşe Yıldırım, *Bandırma Arkeoloji Müzesi'ndeki Mezar Stelleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Erzurum 2016.

¹²⁴ Serdal Gündoğdu, *Bandırma Arkeoloji Müzesi'ndeki Üç Güzeller (Kharitler) Adak Kabartması*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Erzurum 2016.

¹²⁵ Ahmet Eren Arslan, *Kyzikos Hadrian Tapınağı Aslan Başlı Çörtenleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Erzurum 2019.

¹²⁶ Alois Riegl, *Stilfragen. Grundlegungen zu einer Geschichte der Ornamentik*, Berlin 1893.

çalışmasında akanthus bezemesinin doğadaki benzerlerine yer vererek kökenine değinmiştir¹²⁷. Yine Meurer'in, 1909'daki yayını bezemelerin köken sorunlarına yaklaşımı açısından önemli olup, çalışma geniş bir buluntu topluluğunu çizimleri ile beraber konu almıştır¹²⁸. J. Strzygowski Roma sanatının oluşumunu konu alıp¹²⁹, W. Altmann lahitlerdeki mimari yapı ve bezemelerden bahsederken¹³⁰, M. Schede 1909 yılında bezeme ile ilgili iki çalışma bilim dünyasına kazandırmıştır. Bunların ilkinde MÖ 4. yüzyıla kadar anthemion (lotus-palmet dizisi) örgelerinin gelişimi¹³¹, diğerinde ise geniş bir alandaki Anadolu'dan İtalya'ya sima bezemelerinde yaygın olarak kullanılan bezeme tiplerini çalışmıştır¹³². C. Weickert, lesbos kymationlarını konu alan 1913 deki çalışmasında kökeni ve başlangıcından Roma çağı sonuna kadarki gelişimini pek çok örnekle ele almıştır¹³³. Kamusal binaların üst yapı bezemeleri hakkında bilgi veren F. Toebelman, Roma odaklı çalışmasında bezemelerin stili konusunda yetersizdir¹³⁴.

20. yüzyıl ortalarına doğru yapılmış olan çalışmalarda, konu veya dönem kısıtlamalarına gidilmiş ve daha detaylı hazırlanmışlardır¹³⁵. Bunlara ilk olarak P. H. Von Blanckenhagen çalışmasını örnek verebiliriz¹³⁶. Roma'daki Nerva Forumu konu alınıp, Flaviuslar dönemi yapıları incelenmiştir. Yine yakın tarihlerde G. Rodenwaldt ise eserinde Augustus dönemi sanatını konu edinmiştir¹³⁷. J. M. C. Toynbee ve J. B. Ward-Perkins tarafından 1950 yılında yayınlanan çalışma kıvrık dal motifini ele almış ilk çalışmadır¹³⁸. Strong'un geç Hadrian döneminde Roma kentindeki mimari

¹²⁷ M. Meurer, "Das griechische Akanthus Ornament und seine Natürlichen Vorbilder" *Jdl* 11, 1896, 243-314.

¹²⁸ M. Meurer, *Vergleichende Formenlehre des Ornaments und der Pflanze*, Verlag Von Gerhard Kühtmann, 1909.

¹²⁹ Josef Strzygowski, *Orient oder Rom: Beiträge zur Geschichte der spätantiken und Frühchristlichen Kunst*, JC Hinrichsche Buchhandlung, 1901.

¹³⁰ W. Altmann, *Architektur und Ornamentik der antiken Sarkophag*, 1902.

¹³¹ M. Schede, *Simaornamentik. Entwicklung der Anthemien-und Rankenmotive bis zum IV Jahrhundert v Chr.*, 1909.

¹³² M. Schede, *Antikes Traufleisten-Ornament, zur Kunstgeschichte des Auslandes*, Strassburg, 1909.

¹³³ C. Weickert, *Das lesbische Kymation. Ein Beitrag zur Geschichte der antiken Ornamentik*, Leipzig 1913.

¹³⁴ F. Toebelman, *Römische Gebaelke I*, Heidelberg 1923.

¹³⁵ Birol Can, *Roma Çağı Anadolu Mimarisinde Kıvrık dal (Ranke) Bezemeleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2005, 13.

¹³⁶ P. H. Von Blanckenhagen, *Flavische Architektur und ihre Dekoration. Untersucht am Nervaforum*, Berlin 1940.

¹³⁷ G. Rodenwaldt, *Kunst um Augustus*, 1942.

¹³⁸ M.C. Toynbee, J.B. Ward-Perkins, "Peopled Scrolls: A Hellenistic Motif in Imperial Art" *BSR* XVIII, 1950, 1-43, Pl. I-XXVI.

bezemeleri konu alan çalışması belli bir dönemi kapsayan yayınlardandır¹³⁹. Yine aynı yıllarda T. Kraus'un yaptığı çalışma Augustus dönemi kıvrıklal bezemesi ile ilgilidir¹⁴⁰. Roma İmparatorluk dönemi yapı bezemelerinden soffitlerin biçimsel gelişimine değinen M. Wegner 1992 yılındaki eserinde, lesbos yaprakları, inci ve yumurta dizileri ile dış sıralarına da kısaca yer vermiştir¹⁴¹.

Hellenistik dönem yapılarında bezemelerin işlendiği kuşakların profilleri üzerine C. Erder 1967 yılında doktora çalışması yapmıştır¹⁴². C. Leon, 1971 yılındaki çalışmasında Roma'daki Traian Forumunu konu alıp, Augustus'tan MS 2. yüzyıl içlerine kadarki Roma bezemelerinin gelişimini incelemiştir¹⁴³.

1957 yılında Y. Boysal, Korinth başlıkları üzerine makale yazmıştır¹⁴⁴. Yine aynı alanda W. D. Heilmeyer, V. İdil ve O. Bingöl İon ve Korinth başlıklarını konu aldıkları çalışmalarında, başlıklar üzerindeki bezemelere de değinmişlerdir¹⁴⁵. W. Alzinger, A. Bammer ve M. Wegner'in Ephesos kentindeki çeşitli bezeme türlerinin farklı dönemler altında incelendiği çalışmaları da yine önemli eserlerdendir¹⁴⁶. H. Hesberg, Hellenistik ve erken imparatorlar dönemi konsol geisonları konusunda bilgiler vermiştir¹⁴⁷. 20. yüzyılın son çeyreği içinde, tek bir yapı da odaklanmalarına rağmen, stilistik gelişimin izlenmesinde önemli olan, karşılaştırmalarda çokça örneğe yer veren çalışmalar da önemlidir¹⁴⁸.

¹³⁹ D.E. Strong, "Late Hadrianic Architectural Ornament in Rome" *BSR* 21, 1953, 118-151.

¹⁴⁰ T. Kraus, *Die Ranken der Ara Pacis. Ein Beitrag zur Entwicklungsgeschichte der augusteischen Ornamentik*, 1953.

¹⁴¹ Max Wegner, *Soffitten. Gebalkfriese römerzeitlicher Bauten*, 1992.

¹⁴² Cevat Erder, *Hellenistik Devir Anadolu Mimarisinde Kyma Rekta-Kyma Reverse*, Ankara 1967.

¹⁴³ C. Leon, *Bauornamentik des Trajansforums und ihre Stellung in der Früh- und Mittelkaiserzeitlichen Architekturdekoration Roms*, 1971.

¹⁴⁴ Yusuf Boysal, "Die Korinthischen Kapitelle der Hellenistischen Zeit Anatoliens", *Anatolia II*, Ankara Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi, 1957.

¹⁴⁵ W. D. Heilmeyer, *Korinthische Normalkapitelle. Studien zur Geschichte der Römischen Architekturdekoration*, *RM Erg.* 16, 1970; V. İdil, "Anadolu'da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları", *Anadolu* 20, 1976/77, Ankara 1984; O. Bingöl, *Das ionische Normalkapitell in hellenistischer und römischer Zeit in Kleinasien*, *IstMitt Beih* 20, 1980.

¹⁴⁶ W. Alzinger, *Augusteische Architektur in Ephesos*, *Öjh-Sonderschriften Band XVI*, 1974; A. Bammer, "Elemente Flavisch-Traianisch Architekturfassaden aus Ephesos" *Öjh LII*, 1978/80, 67-90; Max Wegner "Soffitten von Ephesos und Asia Minor" *Öjh LII*, 1978/80, 90-107.

¹⁴⁷ H. Hesberg, *Konsolgeisa des Hellenismus und der frühen Kaiserzeit*, Mainz 1980.

¹⁴⁸ C. Börker, "Neuattisches und Pergamenisches an den Ara Pacis-Ranken" *Jdl* 88, 1973, 283-317; R. Naumann, *Rundbau in Aezani*, *IstMitt Beih.* 10, 1973b; M. Wörle "Zur Datierung des Hadriantempels an der Kuretenstrasse in Ephesos" *AA* 88, 1973, 470-477; A. M. Mansel, "Die Nymphaeum von Perge" *IstMitt* 25, 1975b, 367-372; W. Voigtlaender, *Der Jüngste Apollontempel von Didyma*, *IstMitt Beih.* 14, 1975; Abdullah Yaylalı, *Der Fries des Artemisions von Magnesia am Maeander*, *IstMitt Beih.* 15, 1976; A. Bammer, "Das Denkmal des C. Sextilius Pollio in Ephesos" *Öjh LI*, 1976/77, 94-126; H. Büsing,

1987 yılında N. Koçhan, M. Karaosmanoğlu ve C. Başaran tarafından çalışılan doktora tezleri¹⁴⁹, bezemelerin genel ve bölgesel stilistik gelişimine yönelik Anadolu için önemli kaynaklardır. Daha sonra yayınlanan bu çalışmalarda Koçhan, lotus-palmet ve yumurta bezeklerinin Hellenistik Çağ'daki gelişimini kaleme almıştır¹⁵⁰. “Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri” adlı çalışmasında ise 1989 yılında Hadrian Tapınağı'nda ele geçen 12 adet mimari bezemeyi incelemeye alıp, Kyzikos'un

“Ranke und Figür an der Ara Pacis Augustae” AA 92, 1977, 247-257; V.M. Strocka, “Zur Datierung der Celsusbibliothek” E. Akurgal için yazılar: The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology, 1978b 893-900, Pl. 281-288; W. Koenigs, W. Radt, “Ein kaiserzeitlicher Rundbau (Monopteros) in Pergamon” *IstMitt* 29, 1979, 317-354; R. Naumann, Der Zeustempel zu Aizanoi. Nach den Ausgrabungen von Daniel Krencker und Martin Schede, DAA 12, Berlin 1979; V. M. Strocka, Das Markttor von Milet, 128. BWPr., 1981; M. Pfrommer, “Grossgriechischer und Mittelitalischer Einfluss in der Rankeornamentik Frühhellenistischer Zeit” *JdI* 97, 1982, 119-190; J. Ganzert, “Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen” *JdI* 98, 1983, 123-202; R. Naumann, “Ein Römischer Brunnen in Aizonai” *Boreas* 6, 1983, 162-167; J. Ganzert, Das Kenotaph für Gaius Caesar in Limyra: Architektur und Bauornamentik (Istanbuler Forschungen 35), Verlag Ernst Wasmuth Tübingen, 1984; E. Altenhöfer, “Das erste römische Bühnengebäude des Theaters von Milet” *Milet 1899-1980, IstMitt Beih.* 31, 1986, 163-173; R. Köster, “Römische Bauornamentik in Milet”, *Milet 1899-1980, IstMitt Beih.* 31, 1986, 157-164; F.K. Yegül, The Bath-Gymnasium Complex at Sardis, 1986; A. Dinstl, “Bauornamentik am Theater von Limyra” *Öjh LVII*, 1986/87, 141-220; M. Pfrommer, “Überlegungen zur Baugeschichte des Naikos im Apollontempel zu Didyma” *IstMitt* 37, 1987, 145-148; S. Pülz, Untersuchungen zur Kaiserzeitlichen Bauornamentik von Didyma, *IstMitt Beih.* 35, 1989; N. Koçhan, “Bezmeler Işığında Magnesia Artemis Tapınağının Yapım Tarihi Üzerine” *TTK X.* 1, 1990, 219-229; L. Vandeput, “The Theatre-Façade at Sagalassos” *AnatSt XLII*, 1992, 99-117; M. Taşlıalan, *Pisidia Antiocheiası Augustus Kutsal Alanı ve Tapınağın Rekonstrüksiyonu*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), 1993; L. Vandeput, “The Re-use of Hadrianic Architectural Elements in Basilica El at Sagalassos”, *Sagalassos I*, 1993, 93-109; Haluk Abbasoğlu, *Perge Roma Devri Mimarisinde Soffit Bezemeleri-Tipolojik Yönden Bir Araştırma*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1994; A. Ovadia, Y. Turnheim, “Peopled” Scrolls in Roman Architectural Decoration in Israel, 1994; K. Jes, Das Bühnengebäude des Stadion-Theater-Komplexes von Aizanoi und seine Bauornamentik, Master Tezi, 1995; S. Mitchell, Cremna in Pisidia. An Ancient City in Peace and War, 1995; F. Rumscheid, “Die Ornamentik des Apollon-Smintheus-Tempels in der Troas” *IstMitt* 45, 1995, 25-55; U. Outschar, “Zur Baudekoration und typologischen Stellung des Tetracylons” *Aphrodisias Papers* 3, 1996, 215-224; Cevat Başaran, “Kyzikos Korinth Başlıkları” *TürkAD XXXI*, 1997, 1-52; S. Dillon, “Figured Plaster Capitals from Aphrodisias” *AJA* 101, 1997, 731-769; L. Vandeput, The Architectural Decoration in Roman Asia Minor, Sagalassos: A Case Study, Brepols Publishers, 1997a; L. Vandeput, “An Antonine Nymphaeum to the North of the Upper Agora at Sagalassos M. Waelkens-J. Poblome için, Sagalassos IV. Report on the survey and excavation campaigns of 1994 and 1995, 1997b, 385-403; A.A. Tırpan, Stratonikeia. Augustus- İmparatorlar Tapınağı, 1998; N. Atik v.d., “Vorbericht über die Untersuchungen an der Fassade des Theaters von Perge” *AA* 2000, 285-340; S. Young, “Pamphylian Architectural Decoration in the Second Century AD: Purely Derivative or an Independent Tradition?” *Adalya VI*, 2003, 171-188; Birol Can, “Antoninler Dönemi Baroğu Işığında Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri” *Adalya VIII*, 2005, 89-119; Can, *Roma Çağı Anadolu Mimarisinde Kıvrıkdal (Ranke) Bezemeleri*, 14; İ.H. Mert, Untersuchungen zur hellenistischen und kaiserzeitlichen Bauornamentik von Stratonikeia, *Istanbuler Forschungen* 50, 2008.

¹⁴⁹ Mehmet Karaosmanoğlu, *Anadolu mimari bezekleri Roma çağı yumurta dizisi*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 1982; Cevat Başaran, *Anadolu mimari bezemeleri Roma çağı lotus - palmet örgesi*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 1987; Nurettin Koçhan, *Anadolu mimari bezekleri Hellenistik çağ lotus-palmet ve yumurta dizisi*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 1987.

¹⁵⁰ Nurettin Koçhan, *Hellenistik Çağ Anadolu Mimarisinde Lotus-Palmet ve Yumurta Bezekleri*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edabiyat Fakültesi Yayını, Erzurum 1995.

sanat alanında da komşu kentlerle eş değer olduğunu ve özellikle kendine özgü biçem oluşturduğundan bahsetmiştir¹⁵¹. M. Karaosmanoğlu'nun çalışması ise Anadolu'da yumurta dizisinin Roma dönemindeki gelişimini konu almıştır¹⁵². Lotus-palmet örgelerinin Anadolu Roma dönemindeki gelişimini ise C. Başaran hazırlamıştır¹⁵³. Anadolu'daki Hellenistik dönem mimari bezeme elemanlarını resim ve çizimleriyle beraber iki cilt olarak F. Rumscheid 1994 yılında yayınlamıştır¹⁵⁴. Kıvrıkdal bezemelerini doğrudan konu alan en kapsamlı çalışmayı G. Schörner 1995 yılında yayınlamıştır¹⁵⁵. Fakat Roma dönemindeki kıvrıkdal bezemelerini sadece İtalya yarımadası örnekleriyle sınırlamıştır. M. Mathea-Förtsch'ün 1999 yılındaki çalışması, Roma imparatorluk sınırlarının hemen hemen tamamını kapsayan, kıvrıkdal bezemeli plasterleri konu almaktadır¹⁵⁶. Yine aynı yıllarda C. Başaran, Anadolu'daki kompozit başlıkların gelişimini konu aldığı çalışmasını yayınlamıştır¹⁵⁷. M. Karaosmanoğlu 1997 yılındaki yayınında hem eski kaynaklar hem doğadaki çiçek ve bitkilerin çizimlerinden yola çıkarak, lotus-palmet ve yumurta bezemelerinin kökeni ve ikonografik anlamlarına yer vermiştir¹⁵⁸. 2005 yılındaki doktora tezinde B. Can, Anadolu'da Roma dönemi yapılarından yola çıkarak kıvrıkdal frizlerinin dönem özellikleri ve kronojik gelişimine dair bilgiler vermektedir¹⁵⁹.

Son yıllarda ise antik kentlerin mimari bezemeleri ya da o kentin tek bir yapısındaki bezemeler veya bir bölgenin belirli bir döneme verilen bezemesi çalışılmaktadır¹⁶⁰.

¹⁵¹ Koçhan, "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri".

¹⁵² Mehmet Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edabiyat Fakültesi Yayını, Erzurum 1996.

¹⁵³ Cevat Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edabiyat Fakültesi Yayını, Erzurum 1995.

¹⁵⁴ F. Rumscheid, *Untersuchungen zur Kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus*, Mainz 1994.

¹⁵⁵ G. Schörner, *Römische Rankenfrieze*, 1995.

¹⁵⁶ M. Mathea-Förtsch, *Römische Rankenpfeiler und-Pilaster*, 1999.

¹⁵⁷ Cevat Başaran, *Anadolu Kompozit Başlıkları*, 1999.

¹⁵⁸ Mehmet Karaosmanoğlu, *Başlangıcından Klasik Dönem Sonuna Kadar Lotus-Palmetçiçek ve Yumurta-Boncuk Dizisinin Gelişimi*, 1997.

¹⁵⁹ Birol Can, *Roma Çağı Anadolu Mimarisinde Kıvrıkdal (Ranke) Bezemeleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2005.

¹⁶⁰ Tunç Sezgin, *Hierapolis Roma Dönemi Mimari Bezemeleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Denizli 2004; A. Oğuz Alp, *Pisidia Bölgesi Roma Dönemi Bezemeli Mimari Elemanları*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı, Ankara 2006; Nihal Kürüm, *Hellenistik Çağ Anadolu Mimarisindeki Karia Bölgesinde İon Kymationu'nun Gelişimi*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Konya 2006; Deniz Kaplan, *Corycus*

İKİNCİ BÖLÜM

KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI ve MİMARİ BEZEMELER

2.1. KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI

2.1.1. Plan ve Mimari Özellikleri

Bandırma-Erdek karayolu üzerinde konumlanmış Kyzikos Hadrian Tapınağı¹⁶¹, MS 1. yüzyılda Zeus (Jüpiter) adına inşa edilmeye başlanmış¹⁶², daha sonra yaptığı yardımlardan dolayı Hadrian'a adanmış fakat nadirde olsa farklı isim kullanımları da olmuştur¹⁶³ (**Foto 1**).

Hadrian Dönemi yapıları içerisinde boyut olarak Venüs Roma Tapınağı ile karşılaştırılacak kadar büyük¹⁶⁴ olan tapınağın yapım tarihi tartışmalıdır. Burrell¹⁶⁵ yapımına Hellenistik Dönem'de başladığı fikrini ortaya atarken Athenian

Mimari Bezemeler Işığında Corycus Tapınağı, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Mersin 2007; Müjde Türkmen, *Pamphylia ve Kilikia'da Severuslar Dönemi Mimari Bezemesi*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, İstanbul 2007; Görkem Kökdemir, *Menderes Magnesiası-Propylon*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı, Ankara 2009; Saadet Eken, *Batı Anadolu'da Hellenistik Dönem Tapınak Mimarisinde Meander Motifinin Uygulanımı*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Konya 2009; Funda Davran, *Lagina Kutsal Alanı Altarı Tavan Kasetleri Mimari Özellikleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Konya 2011; Mesut Can Kaya, *Kibyra Kenti Mimari Bezemeleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2011; Zehra Şimşek, *Allianoi Roma Dönemi Mimari Bezemeleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Edirne 2011; Bayram Akdağ, *Tlos Tiyatrosu Sahne Binası Mimarisi ve Bezemeleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2014; C. Başaran, M. Yıldızlı, "Parion Tiyatrosu Roma Dönemi Mimari Bezemeleri", Parion Roma Tiyatrosu 2006– 2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları, (Editörler: C. Başaran-H. Ertuğ Ergürer), İçdaş A.Ş. Yayınları, 2016, 77-104; Hülya Kökmen Seyirci, *Rhodiapolis Mimari Bezemeleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2016.

¹⁶¹ Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 77.

¹⁶² Ioannes Malalas, *Corpus Criptorum Historiae Byzantinae*, Bonnae (Bonn) 1831, 279; Th. Reinach, "Lettre à J. B. de Rossi au Sujet du Temple d'Hadrien à Cyzique" Bulletin de Correspondance Hellénique, 14, 1890, 518; Hasluck, 10; Koçhan, "New Proposals On Cyzicus Hadrian Temple", 282.

¹⁶³ Magie, 1473; Anconalı Cyriacus'un tanımlayamadığı için "Persephone Tapınağı" dediği aslında Hadrian Tapınağı'dır. Koçhan, Tercanlıoğlu, "15. Yüzyıl Seyyahlarının Yazmalarında Kyzikos Hadrian Tapınağı", 209.

¹⁶⁴ Henner von Hesberg, *Römische Baukunst*, Verlag C. H. Beck, München 2005, 97.

¹⁶⁵ Barbara Burrell, *Neokoroi Greek Cities and Roman Emperors*, Brill, Boston 2004, 87.

Olympieion'la kıyaslamaya gitmiştir¹⁶⁶. Fakat Kyzikos Hadrian Tapınağının temelleri tonozlu alt yapıları ile tamamen Roma'dır¹⁶⁷.

Henüz bilimsel olarak kazılar ile doğrulanmasa da, MS 1. yüzyıla tarihlendirilen¹⁶⁸ tapınağın yapımı muhtemelen o tarihlerde başlamış, MS 124 ve devamında yeniden ve daha büyük olarak yapımına devam edilmiştir. Marcus Aurelius, MS 161 depremi sonrası senato da Kyzikos kentine yardım edilmesi gerektiğini söylemektedir¹⁶⁹. Bu konuşmanın ardından Kyzikos için senatonun MS 162 yılında faaliyete geçtiğini bilmekteyiz¹⁷⁰. Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın da içinde yer aldığı Antoninus Pius ve Marcus Aurelius-Lucius Verus döneminde Anadolu'da yaklaşık olarak 37 adet kamusal ya da benzeri büyük yapı ya yapılmış veya büyük onarımdan geçmiştir¹⁷¹.

Tapınağın tamamlanıp tamamlanmadığı bilinmemekle beraber, Antoninler Dönemi'ndeki açılış konuşması çoğu yazar tarafından tapınağın açılışı olarak kabul edilmektedir¹⁷². Konuşmayı MS 2. yüzyılın ortalarında yaşamış önemli hatiplerinden Ailius Aristides yapmıştır. Konuşma MS 166 yılında gerçekleşmiş¹⁷³ ve tapınağın yapımında kullanılan devasa büyüklükteki makinelerden bahsetmiştir¹⁷⁴. Makinelerden tapınağın bitmediği yorumuna gidilebilir fakat farklı söylemler de vardır¹⁷⁵. Aristides'in, tapınağın ince işçiliği tamamen bitmese bile kaba inşaatının bitmiş olabileceğine dair söylemleri mevcuttur. Aynı zamanda Aristides, “*tapınağı üç katlı*

¹⁶⁶ John Travlos, *Pictorial Dictionary of Ancient Athens*, Hacker Art Books, New York 1980, 402 vd.

¹⁶⁷ Burrell, 87.

¹⁶⁸ Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 77.

¹⁶⁹ Barbara Burrell, “Temple of Hadrian, not Zeus”, *Greek, Roman, and Byzantine Studies*, 43 (2002/3), 34.

¹⁷⁰ Michael P. J. Van Den, Hout, *A commentary on The Letters of M. Cornelius Fronto*, Brill, Leiden 1999, 224.

¹⁷¹ Edmund Thomas, *Monumentality and the Roman Empire- Architecture in the Antonine Age*, Oxford University Press, Oxford 2007, 275-276.

¹⁷² Abdullah Yaylalı, “Kyzikos 1989 Yılı Çalışmaları”, *12. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara 1990, 172; Mehmet Ali Kaya, Kevser Taşdöner Özcan, “Roma İmparatoru Hadrianus ve Anadolu: Geziler, Eyaletler ve Kentler”, *Vir doctus Anatolicus, Sencer Şahin Anısına Yazılar*, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul 2016, 499.

¹⁷³ W.V. Harris, Brooke Holmes (Editör), *Aelius Aristides between Greece, Rome, and the Gods*, Columbia Studies in the Classical Tradition, Vol. 33, Brill, Boston 2009, 131.

¹⁷⁴ Aelius Aristides, “Festrede in Kyzikos Anlaesslich der Einweihung des Kaisertepels”, *Studien Zum Antiken Kleinasien III*, Bonn 1995, 81; Nurettin Koçhan, Ahmet Tercanlıoğlu, “Kyzikos Antik Kenti'nin Roma Dönemi Kamusal Yapıları Işığında Sosyo-Kültürel Yapısına Kısa Bir Bakış”, *Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu UBS'18, Tam Metin Bildiriler Kitabı I: Tarih, Arkeoloji, Göç Hareketler, Önemli Şahsiyetler, Kültür ve Folklor, Edebiyat ve Eğitim*, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Yayınları, 17-19 Eylül 2018, Bandırma-Balıkesir, 250.

¹⁷⁵ Burrell, 87.

bina veyahut büyük gemiler ile kıyaslamak gerektiğinden bahseder. Tapınak diğer tapınaklardan büyük, üç katlı; bir kısmı alt kattır, bir kısmı üst kat olarak görülmekte ve orta kısım alışılageldiği gibidir” der¹⁷⁶. Ayrıca böyle anıtsal bir tapınak için gerekli olan mermerin ancak bu bölgeden sağlanabileceğini ve tapınağın denizcilere bile yol gösterdiğini belirtir¹⁷⁷. Malalas ise tapınağın ihtişamlı oluşunu dünyanın harikalarından diye dile getirmiştir¹⁷⁸.

Doğu-batı yönünde uzanan yedi galeri üzerine oturtulmuş¹⁷⁹ ve girişi doğu yönde olacak şekilde prokonnesos mermerinden¹⁸⁰ inşa edilen korinth düzenindeki Hadrian Tapınağı'nın plan ve ölçüleri tartışmalıdır¹⁸¹. Cyriacus 1431 yılında Kyzikos'a ilk geldiğinde 33 sütunlu, epistyl ve sellası içindeki tanrı heykeliyle ayakta duran, üçgen alınlıklı bir tapınaktan bahsederken, 1444 yılında sütunların ve tapınak duvarlarının büyük oranda yıkıldığını bildirir¹⁸². Yine Cyriacus tapınağın dış sütunlarıyla sella duvar arasındaki pteromanın büyük boyutlu taşlarla döşeli olduğunu ve çok parlak duvarlara sahip tapınağın ön kısmında, sella duvarına bağlantılı beş tane görkemli sütundan oluşan bir girişin olduğunu bildirmektedir. Sütunların ise asma yaprağı ve üzüm salkımlarıyla süslenmiş olduğunu aktarmaktadır¹⁸³.

Tapınaktaki sorunlardan biri de tam olarak altyapının bilinmemesidir. Günümüzde tapınaktaki çalışmalar sürmekte ve az da olsa bu sorunlar giderilmektedir. Mimarı Aristainetos olan tapınağın ölçüleri uzun kenar 116,14 m, kısa kenar uzunluğu ise 62.40 m'dir¹⁸⁴. Geç dönemdeki tahribatlar nedeniyle altyapı tam olarak bilinmemektedir¹⁸⁵. Yine de güney uzun yöndeki basamakların içe doğru daralmaları dikkate alınıp ve bu

¹⁷⁶ Aristeides, 79.

¹⁷⁷ Reinach, “Lettre à J. B. de Rossi au Sujet du Temple d’Hadrien à Cyzique”, 518; Ertüzün, 126; Yaylalı, “Kyzikos 1989 Yılı Çalışmaları”, 173; Thomas, 217; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 79.

¹⁷⁸ Malalas, 279; Koçhan, Tercanlioğlu, “Kyzikos Antik Kenti'nin Roma Dönemi Kamusal Yapıları Işığında Sosyo-Kültürel Yapısına Kısa Bir Bakış”, 251.

¹⁷⁹ Hasluck, Henderson, 139; Hasluck, 11.

¹⁸⁰ Tercanlioğlu, *Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda 2014 Kazı Dönemine Kadar Ele Geçen Friz ve Alınlıklara Ait Heykeltıraşlık Eserleri*, 12.

¹⁸¹ Andrew Findley, *The Monumental Province: Asia and the Temples of the Roman Empire*, 2013, 79.

¹⁸² Reinach, “Lettre à J. B. de Rossi au Sujet du Temple d’Hadrien à Cyzique”, 526; Hasluck, 11; Ashmole, 181; Ertüzün, 129; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 79; Findley, 38.

¹⁸³ Koçhan, Tercanlioğlu, “15. Yüzyıl Seyyahlarının Yazmalarında Kyzikos Hadrian Tapınağı”, 210, Çizim 3, Resim 1.

¹⁸⁴ Koçhan, “New Proposals On Cyzicus Hadrian Temple”, 293; Koçhan, Meral, “İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013”, 234, Res. 11; Nurettin Koçhan, Korkmaz Meral, “Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme” *Asos Journal, The Journal of Academic Social Science* Yıl: 8, Sayı: 100, Ocak 2020, 30.

¹⁸⁵ Meral, “Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler”, 607.

bütün tapınak çevresine uygulandığı zaman muhtemelen stylobatın yaklaşık 51 x 107 m civarında bir ölçüye sahip olduğu söylenebilir¹⁸⁶.

Tapınağın dipteros¹⁸⁷ veya pseudodipteros¹⁸⁸ planlı, 8x15 ya da 8x16 sütuna¹⁸⁹ sahip olduğu düşünülmektedir¹⁹⁰. Günümüzde çalışmaların sürmekte olduğu tapınağın dipteros planlı bir yapı olduğu daha da netlik kazanmıştır¹⁹¹. Güney uzun yönde ve zemin döşemesinden itibaren beşinci basamakta 15 adet havalandırma boşluğu yer almakta ve kuzeyinde yer alan galeriye açılmaktadır¹⁹². Havalandırma boşluklarının arasında odalar yer almaktadır¹⁹³. Tapınağın doğu giriş kısmında krepidoma basamakları daha küçük ölçülerde iken güney uzun yönde daha büyük ölçeklidir. Krepidoma basamaklarının tümü mermer levhalarla kaplıdır¹⁹⁴. Tapınağın batı tarafında

¹⁸⁶ Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 30. Bu ölçüleriyle Anadolu'dan Efesos Artemis (50 x 105 m), Didyma Apollon (50 x 105 m), Smyrna Değirmen-tepe (50 x 100 m), Tarsus Donuktaş (50 x 106 m) ile Anadolu dışından Baalbek Jüpiter (50 x 105) ve Atina Zeus Olympieion (41 x 107) tapınaklarından ölçü bakımından büyük olduğu söylenebilir. A. D. Fraser, "The Age of the Extant Columns of the Olympieum at Athens", *The Art Bulletin*, Vol. 4, No. 1, 1921, 5-18, 6; R. E. Wycherley, "The Olympieion at Athens, Greek, Roman and Byzantine Studies", (GRBS) 5, 1964, 161-179, 161; Axel Boethius, J. B. Ward-Perkins, *Etruscan and Roman Architecture*, Published By Penguin Books, Australia 1970, 420; H. Abramson, "The Olympieion in Athens and Its Connections with Rome" *California Studies in Classical Antiquity*, Vol. 7, 1974, 1-25, 1, Pl.1; Gottfried Gruben, *Die Tempel der Griechen*, Hirmer Verlag München 1976, 226, Fig. 173; A. Vanessa, B. A. Champion-Smith, *Pausanias in Athens: An Archaeological Commentary on the Agora of Athens*. University College London, 1998, 12; N. Baydur, N. Seçkin, *Tarsus Donuktaş Kazı Raporu*. TASK Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, Fig. 27; John W. Stamper, *The Architecture The Republic to the Middle Empire of Roman Temples* Cambridge 2005, 206, Fig. 153; Frederick E. Winter, *Studies in Hellenistic Architecture*, London 2006, 27, Fig. 100, 101; Thomas, 46; M. Kılıç, O. Gülbay, "The Değirmen-tepe Temple at Smyrna/İzmir" *TÜBA-AR* 13, 107-120, 2010, 111, Fig. 9-11; Findley, 92; Barbara Weißmann, *Monumentale Tempelanlagen Hadrianischer Zeit*, Wien 2013, 22, Abb. 1, 4.

¹⁸⁷ Findley, 83; Weißmann, 53, Beil. 2; Koçhan, "New Proposals On Cyzicus Hadrian Temple", 292.

¹⁸⁸ Andrea Barattolo, "The Temple of Hadrian-Zeus at Cyzicus", *IstMitt* 45, İstanbul 1995, 57-148, Fig. 4; Onur Gülbay, *Anadolu'da Hadrian Dönemi İmar Faaliyetleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2009, 78, Şekil 6.

¹⁸⁹ Koçhan, Tercanlıoğlu, "Kyzikos Antik Kenti'nin Roma Dönemi Kamusal Yapıları Işığında Sosyo-Kültürel Yapısına Kısa Bir Bakış", 251.

¹⁹⁰ Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler", 607; Yapılan araştırmalarda tapınağın 6x15, 8x15, 8x16 ve 8x17 sütuna sahip olduğu önerilerinde bulunulmuştur. Genelde ön kısmında 8 sütun olduğu kabul edilmektedir. Çünkü Cyriacus'un çizimleri dışında bazı sikkelerde önde 8 sütun olan tapınak betimleri vardır. Aslında sorunlu olan tapınağın uzun kenarında kaç sütunun olduğu ve nerelerde yer aldığıdır. Bkz. Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 30.

¹⁹¹ Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 35.

¹⁹² Koçhan, Meral, "Kyzikos 2010", 259, Çiz. 3; Koçhan, Meral, "Kyzikos ta Yapılan Kazı ve Sondajlarla İlgili Bir Değerlendirme", 63, Çiz. 3

¹⁹³ Nurettin Koçhan, Korkmaz Meral, "Kyzikos 2013", 36. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Gaziantep 2014, 192, Res. 1, 2.

¹⁹⁴ Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 30.

Orta Çağ'da yapıldığı düşünülen ek yapı¹⁹⁵ bu bölümde ve yapının genelinde büyük tahribata sebep olmuştur. Ayrıca tapınağın çevresinin ve üzerinin tam olarak açılmamış olması da kesin değerlendirme yapmaya engel olmaktadır. Tapınağın zemini de düz mermer plakalarla döşelidir. Alan önce düzeltilip sıkıştırılmış, sonra üzerine kaba hatları ile düzeltilen taşlar yerleştirilmiş ve bunların üzerine de düz mermer plakalar konulmuştur¹⁹⁶.

Tapınakta Attik-Efesos tipi sütun kaideleri kullanılmıştır. Kaidenin 1.00 m yüksekliğe sahip olan pilinthesinin kenar uzunluğunun yaklaşık 2.50 m, sütun tamburunun oturduğu kısmın çapı ise 2.10 m dir. Dolayısıyla sütun tamburlarının alt çapları da 2.10 m¹⁹⁷, en üste yer alan tamburlar ise 2.00 m çapa sahiptir¹⁹⁸. Sütunlarda tamamen işlenmiş örneklerin yanı sıra yarı işlenmiş veya çizilmiş ama hiç işlenmemiş örneklerde mevcuttur¹⁹⁹. Bu da bizlere tapınakta ince işçilik devam ederken açılışın yapılmış olabileceği fikrini sunar. Dönemin modasına uygun Korinth düzeni tercih edilen tapınak, Anadolu'da Roma Dönemine ait en büyük boyutlu korinth sütun başlığına sahiptir (2.49 m yüksekliğe 2.00 m alt çap/tabana bileziği çapı)²⁰⁰.

Hadrian Tapınağı dış üst cephe, friz ve alınlıklarına geldiğimizde ise A. Tercanlıoğlu²⁰¹ kabartma kuşağında friz-alınlık ayrımı gözetilemeden işlenmiş olabilecek konuları Barbar Savaşı, Gigantomachia ve Dionysos Kültü ile ilgili sahneler olarak sıralamaktadır. Tapınağın özellikle doğu alınlığında kabartmaların olup olmadığı hakkında bir netlik yoktur. Güney friz 1.50 m üzeri yüksekliğe ve yaklaşık 100 m

¹⁹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler", 608.

¹⁹⁶ Nurettin Koçhan, diğ., "Kyzikos 2014", 37. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Erzurum 2015, 438, Resim 10-11.

¹⁹⁷ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2010", 260, Çiz. 4; Koçhan-Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 234, Res. 14, 15; Koçhan, "New Proposals On Cyzicus Hadrian Temple", 290, Fig. 42-44; Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 31, Çiz. 2, 3.

¹⁹⁸ Koçhan, "New Proposals On Cyzicus Hadrian Temple", 290, Fig. 42-44; Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 234, Res. 15. Sütun çap ölçüleriyle Didyma Apollon (2.10 m), Tarsus-Donuktaş (2.00 m) ve Baalbek Jüpiter (2.10 m) tapınakları ile eş değerdir. Weißmann, 22; N. Baydur, "Tarsus-Donuktaş Kazısı 1989" 12. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 1, 1991, 378; Boethius – Ward-Perkins, 420, Pl. 219, 220; Thomas, 46.

¹⁹⁹ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2010", 261, Res. 6; Koçhan, "New Proposals On Cyzicus Hadrian Temple", 284, Fig. 35.

²⁰⁰ Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 31, Çiz. 2; Res. 4-9.

²⁰¹ Tercanlıoğlu, *Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda 2014 Kazı Dönemine Kadar Ele Geçen Friz ve Alınlıklara Ait Heykeltıraşlık Eserleri*.

civarı uzunluğa sahiptir²⁰². Ele geçen mimari bölümlerin ölçüleri ise şöyledir: Arşitrav 1.82 m, Friz 1.59 m, Korniş 0.70 m, Kyma 0.82m²⁰³. Büyük bloklar halinde yapılan simada aslan başlı çörtenler aralarda ise palmetler işlenmiştir. Simada muhtemelen uzun kenarda 17 adet çörten ve aralarında 128 adet palmet bezemesi yer almıştır²⁰⁴.

Yalman'ın²⁰⁵, 21 m yüksekliğinde, octostyle, pseudodipteros planda, cephesinde 8 sütun, yanlarında 15 er sütunun yer aldığı, korinth düzeninde, akroterlerinde İmparator Hadrian'ın büstünün bulunduğu tapınak olarak adlandırdığı Kyzikos Hadrian Tapınağı, devasa sütun tamburları, korinth sütun başlıkları, çörtenleri, 85x104 cm ölçülerindeki mermer çatı kiremitleri²⁰⁶ ve 1.50 m'den daha yüksek frizi, bezeme çeşitliliği, kırmızı, mavi boyanın yanı sıra altın yaldızlı figürleri²⁰⁷ ile Roma Dönemi Anadolu'sunun en büyük boyutlu ve görkemli tapınağı olduğunu doğrulamaktadır.

2.1.2. Tapınağın Tahrip Olma Nedenleri

Hadrian Tapınağı'nın tahribi, Kyzikos kentinin tahribi ile ilintilidir. Kentin eski önemini yitirip terk edilmesinde yaşanan büyük depremlerin, istilaların ve limanların dolması sonucu ticaretin yapılamaz hale gelmesinin sebep olduğuna tanık olmaktayız²⁰⁸. Ayrıca, Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkent olarak Konstantinopolis'i seçmesi de Kyzikos'un tahrip edilmesine zemin hazırlamıştır. Öyle ki 4. ve 6. yüzyıllarda Konstantinopolis'i süsleme amacıyla birçok heykel götürülmüş, hatta kentin inşasında Kyzikos'taki yapıların malzemesi kullanılmıştır. Bunlar da yine Kyzikos'un önemini yitirmesi ve tahrip edilmesindeki diğer nedenler arasında gösterilebilir²⁰⁹.

²⁰² Tercanlıoğlu, *Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda 2014 Kazı Dönemine Kadar Ele Geçen Friz ve Alınlıklara Ait Heykeltıraşlık Eserleri*.

²⁰³ Barattolo, 79; A. Schulz, E. Winter, "Historisch Archaeologische Untersuchungen zum Hadrians Tempel von Kyzikos Asia Minor Studien, Band I, Mysische Studie 1990, 62-63.

²⁰⁴ Arslan, *Kyzikos Hadrian Tapınağı Aslan Başlı Çörtenleri*, 24, Çiz. 5-6.

²⁰⁵ Yalman, 27.

²⁰⁶ Nurettin Koçhan diğ., "Kyzikos 2006 Yılı Kazısı", 29. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. I, Kocaeli 2007, 14, Res. 4.

²⁰⁷ Nurettin Koçhan, "Kyzikos'tan Günümüzde Görülebilenler", Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu UBS'18, Tam Metin Bildiriler Kitabı I: Tarih, Arkeoloji, Göç Hareketler, Önemli Şahsiyetler, Kültür ve Folklor, Edebiyat ve Eğitim, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Yayınları, 17-19 Eylül 2018, Bandırma-BALIKESİR, 15 vd.

²⁰⁸ E. Arıcan, Mysia, *Panormos'tan Bandırma'ya Tarihi Tezler*, Bandırma, 2004, 26; H. Köker, Kapıdağ Yarımadasında Bir Antik Kent, Kyzikos ve Sikkeleri, 2004, 43; Meral, Yavuz, 551.

²⁰⁹ İstanbul'a malzeme götürülmesi Osmanlı İmparatorluğu döneminde de devam etmiştir. Bkz. Texier, 291.

Depremler dedik, tabi ki tüm kentin dolayısıyla da tapınağın en büyük tahribat sebebiydiler²¹⁰. Kent birçok kez depremlerle karşı karşıya kalmıştır. MS 117 yılında meydana gelen 7 şiddetindeki deprem²¹¹ sonrasında MS 124 yılında Anadolu gezisine çıkan Hadrian Kyzikos'a gelir ve kente yardımda bulunur²¹². Birçok yazara göre Antinoos ile tanışmasıyla bağlantılı olarak Hadrian Kyzikos'a MS 124²¹³ tarihinde²¹⁴ gelmiş olmalı, ama Julius Dürr bu konuya tedbirli yaklaşmıştır²¹⁵. Tapınak Kyzikos'u ilk kez ziyaret eden İmparator Hadrian'ın yardımlarıyla onarılır²¹⁶; fakat bu tarih bazı yazarlar tarafından MS 123 yılı olarak da verilebilmektedir²¹⁷. Öyleki bazı antik yazarlar da Hadrian'ın Kyzikos'a geliş tarihini 123 yılı olarak belirtmiştir²¹⁸. Hadrian'ın kente geliş tarihi tartışmalı olsa da İmparator Hadrian, tapınak için maddi katkı sağlamıştır²¹⁹. Bu katkılarının dolayı da tapınağa adı verilmiş²²⁰ ve Kyzikoslular Hadrian'ı 13. Tanrı olarak kabul etmişlerdir²²¹. Antik dönem yazarlarından J. Malalas da bu depremlere değinir ve tarih vermeyerek Kasım ayının 10. günü olarak bilgi verir²²². Bazılarına göre ise bu deprem MS 123 yılında gerçekleşmiştir²²³.

Farklı deprem tarihleri belirtilmesine karşın²²⁴, büyük bir depremin olduğu ve depremlerden zarar gören en önemli yapılardan birinin Hadrian Tapınağı olduğu, bu deprem sonrası İmparator Hadrian'ın Kyzikos Kenti'ne gelip tapınağın yapımı için yardımda bulunduğu gerçeğini değiştirmez. MS 155 yılında meydana gelen ikinci

²¹⁰ Kyzikos depremleri için bkz. Kamil Doğancı, "Hellespontos ve Çevresini Etkileyen Depremler (MÖ 3000-MS 6. YY)", *History Studies*, 11/2, Nisan 2019.

²¹¹ H. Soysal, diğ., Türkiye ve Çevresinin Tarihsel Deprem Kataloğu, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Matematik-Fiziki ve Biyolojik Araştırma Grubu, Proje No: YBAG 341, İstanbul 1981, 31; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 36.

²¹² Hasluck, 187; Başaran, 61; Yaylalı, 14; Schulz, Winter, 35; Ertüzün, 38; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 36.

²¹³ Julius Dürr, *Die Reisen Des Kaisers Hadrian*, Carl Gerold's Sohn, Heft II, Wien, 1881, 54.

²¹⁴ Elizabeth Speller, *Following Hadrian*, Oxford 2003, 280.

²¹⁵ Dürr, 53.

²¹⁶ Antony R. Birley, *Hadrian: The Restless Emperor*, Routledge, 1998, 162.

²¹⁷ James Morwood, *Hadrian*, Bloomsbury Academic, Londra 2013, 60; Doğancı, 543.

²¹⁸ Ludovicus Dindorfius, *Chronicon Paschale*, Vol. I, Bonnae (Bonn), Impensis Ed Weberi, 1832, 475.

²¹⁹ Tercanlıoğlu, *Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda 2014 Kazı Dönemine Kadar Ele Geçen Friz ve Alınlıklara Ait Heykeltıraşlık Eserleri*, 6.

²²⁰ Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 77; Ertüzün, *Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar, Tarih ve Arkeolojisi Üzerinde Araştırmalar*, 125; Laubscher, 212. vd.

²²¹ Socrates Scholasticus, Revised: C. Zenos, *The Ecclesiastical History*, Comm, 177.

²²² Malalas, 279.

²²³ Schulz, Winter, 35; Ertüzün, *Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar, Tarih ve Arkeolojisi Üzerinde Araştırmalar*, 124.

²²⁴ Mary T. Boatwright, *Hadrian and the Cues of the Roman Empire*, Princeton University Press, New Jersey 2000, 69.

depremde²²⁵ büyük ölçüde zarar gören kent, yine 7 şiddetinde MS 464 de meydana gelen deprem ve ardından 9 şiddetindeki MS 543 de yaşanan depremler kentin tahribinde dolayısıyla tapınağın tahribatında büyük etkisi olmuştur²²⁶. Kyzikos bu dönemden sonra eski önemini kaybetmiş ve son olarak 1063 yılındaki depremle kent tamamen yıkılmış ve kaderine terk edilmiştir²²⁷. Tüm bu doğal afetlerden sonra Kyzikos bazı Orta Çağ yerleşimlerine mesken olsa da, bu dönemden sonra kentin mermerleri, yıkılan merkezlere, özellikle de İstanbul'a taşınarak yeni yapılarda kullanılmıştır²²⁸.

Gibbon²²⁹, bizlere Konstantinus'un Hristiyan olmasından 60 yıl sonra Roma tapınaklarının yıkılmaya başladığını bildirir. Buna ek olarak putperest tapınakların yıkılmasını emreden fermanlar, tapınakların tahrip edilmesinin bir başka sebebidir²³⁰. Texier'e göre²³¹ Theodose'un ve Justinian'ın fermanlarıyla putperest tapınakların yıkılması emredilmiş bunun sunucunda da Kyzikos'ta yağmalar başlamıştır. Ayrıca Bandırma Erdek karayolunun yapımı sırasında bataklığı doldurabilmek için Hadrian Tapınağı'ndan çok sayıda mermerin götürüldüğü iddiası da bilinmektedir²³².

Antik dönemin terk edilen pek çok kentinde olduğu gibi Kyzikos'ta da zamanla taş²³³ ve kireç ocakları oluşmaya başlamıştır²³⁴. Örneğin Roma Agrippa²³⁵ ve Traian²³⁶ hamamlarında Orta Çağ'da kireç yapımcılarının varlığı bilinmektedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde de tapınağın kireç ocağı olarak kullanımı devam etmiştir²³⁷. Yaşanan yangınlar, depremler ve ahşap yapılardan taş yapılara geçiş dönemlerinde İstanbul'un çevresinde azımsanmayacak bir oranda kireç üretiminin olduğu anlaşılmaktadır²³⁸. Evliya Çelebi, kendi döneminde (17. yüzyıl ortaları) başkentte 55

²²⁵ Soysal ve diğ., 31; Hout, 231; Findley, 37; Doğanç, 544.

²²⁶ Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 38; Sevin, 56; Doğanç.

²²⁷ Hasluck, 4; Mango, 81; Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 38; Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler", 606.

²²⁸ Habelt, 194; Rustafjaell, 174; Tercanlıoğlu, 24; Sevin, 56.

²²⁹ Edward Gibbon, *Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi*, 3. Cilt Çev. A. Baltacıgil, B/F/S Yayınları, İstanbul 1988, 6.

²³⁰ Texier, 291.

²³¹ Texier, 291.

²³² Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler", 609.

²³³ Mango 2008, 81'de MS 7. yüzyıldan sonra Kyzikos'un taş ocağı olarak kullanıldığını söyler.

²³⁴ Laubscher, 211; Fikret Yegül, *Antik Çağ'da Hamamlar ve Yıkama*, İstanbul 2006, 166; C. Şimşek, *Laodikeia*, İstanbul 2013, 435.

²³⁵ Yegül, 166.

²³⁶ Yegül, 174.

²³⁷ Hasluck, 11; Z. Karademir, "XIII. yüzyılda Osmanlı Ülkesinde Kireç Üretimi ve Tüketimi", *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 19, 2018, 541.

²³⁸ Karademir, 541.

kireç ocağının olduğunu ve 500 kişinin çalıştığını bildirir²³⁹. 1762 yılında İstanbul'da meydana gelen bir yangından sonra Kütahya, Bursa, Mudanya ve Aydın'dan kireç temin edildiği bilinmektedir²⁴⁰. II. Mustafa döneminde (1695-1703) yayınlanan bir fermanla İstanbul'un yangınlardan korunması için binaların taş ve kireçle inşa edilmesi halka bildirilmiştir²⁴¹. Kyzikos'un yanı başındaki İstanbul'da meydana gelen bu gelişmeler Kyzikos'ta başkente bağlı bir kireç ocağı sektörünün Osmanlı İmparatorluğu döneminde de oluştuğunu desteklemektedir²⁴².

Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda yapılan kazı çalışmalarında hem doğu hem de batı kısa kenarlarda geniş bir alana yayılan yangın katmanları ve bununla bağlantılı Cumhuriyet Dönemi'ne ait üç tane kireç kuyusu gün yüzüne çıkarılmıştır²⁴³. Bunlarda tapınağın mermerlerinin kireç üretiminde kullanıldığının ve bu sürecin çok uzun olduğunun bir göstergesidir²⁴⁴. Geç dönem kireç kuyuları ve yangın katmanları, Hadrian Tapınağı'nın 20. yüzyılın ortalarına kadar tahrip edildiğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır²⁴⁵. Kireç ocaklarındaki artıkların henüz yeni sönmüş kadar canlı görünümde olması ayrıntısı bile Hadrian Tapınağı'ndaki yıkımın boyutlarını bizlere açıkça göstermektedir²⁴⁶. Ayrıca Laubscher²⁴⁷, Mayıs 1918 de Kyzikos hakkında araştırma yapmak için gelen Hölscher'in tapınağa ait mermer bloklarını parçalayıp kireç yapan insanlarla karşılaştığından bahsetmektedir. Bugün bölgede yaşayan insanlar da Hadrian Tapınağı'nda 1950 yılına kadar kireç yapımının devam ettiğini doğrulamaktadır. Yine aynı sene Erdek ilçesine kaymakam olarak atanan Reşit Mazhar Ertüzün de hatıralarında bundan bahsetmektedir²⁴⁸. 2012 yılında tapınağın batı

²³⁹ Evliya Çelebi bin Derviş Mehmed Zilli, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, 1. Kitap, Hazırlayanlar: R. Dankoff, S. A. Kahraman, Y. Dağlı, İstanbul 2011, 339'da yağlı kireççi (90 dükkân/600 nefer), mermer kireççi (40 dükkân/100 nefer) esnafını da kaydetmiştir; Karademir, 548.

²⁴⁰ Karademir, 553.

²⁴¹ Karademir, 554.

²⁴² Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler", 609.

²⁴³ Nurettin Koçhan, Korkmaz Meral, "Kyzikos 2008" 31. *Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Denizli 2009, 51-62, 53, Res. 8; Nurettin Koçhan ve diğ., "Kyzikos, 2009" 32. *Kazı Sonuçları Toplantısı 1*, İstanbul 2010, 188-199, 189, Res. 4; Koçhan ve diğ., "Kyzikos, 2014", 435, Çiz. 3, Res. 1.

²⁴⁴ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 53, Res. 8; Koçhan ve diğ., "Kyzikos, 2009", 189, Res. 4; Koçhan, Meral, "Kyzikos 2010", 261; Koçhan, Meral, "Kyzikos'ta Yapılan Kazı ve Sondajlarla İlgili Bir Değerlendirme", 62; Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler", 610.

²⁴⁵ Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 232; Koçhan, Meral, "Kyzikos'ta Yapılan Kazı ve Sondajlarla İlgili Bir Değerlendirme", 62.

²⁴⁶ Abdullah Yaylalı, Nurettin Koçhan, Cevat Başaran, "Kyzikos 1990 Çalışmaları", 13. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Çanakkale 1991, 206.

²⁴⁷ Laubscher, 211.

²⁴⁸ Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler", 610.

kısımındaki çalışmalarda kalınlıkları 30-40 cm arasında değişen mermer kırıklarından oluşan tabakalar görülmüştür. Muhtemelen tabakalar tapınağa ait mimari elemanların başka yapılarda kullanılmak amacıyla taşınırken veya kireç ocağına atmak için kırılmaları sonucunda oluşmuştur. Bu durum, tapındaki tahribatın nedenli fazla olduğunu göstermektedir²⁴⁹. Hadrian Tapınağı'nın tahrip olmasına neden olan unsurlardan biri de belirli bir dönem mezarlık ve depo olarak kullanılmasıdır²⁵⁰.

Tahribatlar sadece doğal afet veya benzeri olaylardan olmayıp, insan eliyle yapılanları da söz konusudur. Yıkılarak toprak altında kalan tapınağın tahribatı sürmektedir. Kaçak kazıların yaratmış olduğu tahribat bir başka tahrip olma nedenidir. Geçmişten günümüze gelen birçok esere zarar verdiği gibi tapınakta da bunun etkilerini görebilmekteyiz. Ekonomik kazanç düşüncesiyle yapılan kaçak kazılar da malesef Hadrian Tapınağı'na zarar vermiştir. Ne yazık ki amatörler kazıdan çok ortalığı yağmalamışlardır. İklim koşulları da tahribatın bir başka sebebidir. Kar, yağmur, soğuk hava şartları kırılmalara, aşınmalara, liken tabakalarının oluşumuna sebep olarak tapınağın tahribine yol açmıştır.

2.1.3. Yapılan Kazılar

Kyzikos, bölge ticareti ve sahip olduğu konumu ile tarihte büyük öneme sahiptir. Marmara Bölgesi'nde deniz ve kara ile iç içe olan kent, Arkaik dönemden Doğu Roma İmparatorluğu dönemine kadar önemli bir merkez olarak kalmayı başarmıştır²⁵¹. Doğal limanları, verimli toprakları, siyasi rolüyle her zaman adından söz ettirmiştir²⁵². Kent içerisinde Agora, Tapınak, Nekropol, Amphitheatr, Bouleterion, Metroon, Su Kemerleri, Tiyatro ve güneyinde bulunan limanları ile antik dönemin en parlak kentlerinden biri olmuştur. Kyzikos kentindeki kazılara ilk olarak 1988-1997 yılları arasında Prof. Dr. Abdullah Yaylalı tarafından başlanmıştır. İkinci dönem kazıları ise 2006 yılından beri Prof. Dr. Nurettin Koçhan'ın kazı başkanlığında başlanmış halen sürdürülmektedir.

²⁴⁹ Nurettin Koçhan, Korkmaz Meral, "Kyzikos Kazısı 2012", 35. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Muğla 2013, 377, Res. 3.

²⁵⁰ Koçhan ve diğ., "Kyzikos, 2014", 436.

²⁵¹ Nurettin Koçhan, "Kyzikos'tan iki Hellenistik Heykeltraşlık Eser", *Anadolu Arkeolojisine Katkılar* 65. *Yaşında Abdullah Yaylalı'ya Sunulan Yazılar*, İstanbul 2006, 207-212; Korkmaz Meral, "Kyzikos Kurosu", *Doğudan Yükselen Işık Arkeoloji Yazıları*, İstanbul 2008, 361-365.

²⁵² S. Lloyd, 82.

2.1.3.1. Birinci Dönem Kazıları

Sistemli olarak ilk arkeolojik kazı çalışmaları A. Yaylalı tarafından başlatılmıştır²⁵³. 1988-1997 yılları arasında yapılan birinci dönem kazılarında öncelikli olarak 1988 yılında Kyzikos kenti kalıntıları incelenmiş, gerekli yüzey araştırmaları yapıp Hadrian Tapınağı'nda kazı çalışmalarına başlanmasına karar verilmiştir. 1989 yılında ise resmi olarak kazı çalışmaları başlanmıştır²⁵⁴.

Üzeri 8-10 m yüksekliğinde tamamen çalı ve ağaçlarla kaplı tepe görünümündeki tapınak alanında kazılara güney yamaçtan başlanmıştır. Kazı alanı 5x5 m lik karelere bölünüp karelendirme yöntemi uygulanmıştır²⁵⁵. Büyük küpler, kiremit mezar, bronz sikke, çörtlenli sima parçası, savaşçı betimli friz parçası, nike kabartması, mermer çatı kiremitleri, Korinth tipi başlık, sütun tamburu, sayısız palmet, rozet, yumurta dizileri ve birçoğu Korinth tipi sütun başlıklarına ait akanthus yaprakları diğer buluntular arasında sayılabilir²⁵⁶. Tapınaktaki kazıların yanı sıra kentin topografyasını belirlemek için de çalışmalar yapılmıştır²⁵⁷.

Kentte 1990 yılı kazı sezonunda yapılan çalışmalar, Hadrian Tapınağı, yüzey araştırmaları ve sondajlar olmak üzere üç alanda gerçekleştirilmiştir. Tapınağın yine güney yamacında çalışılmıştır²⁵⁸. Geç Bizans dönemi kiremit mezar, bir küp mezar, panter başı, sütunlara ait parçalar, üst yapıya ait mimari bezemeli parçalar, mermer çatı kiremitleri, frize ait parçalar ele geçmiştir²⁵⁹.

1991 yılındaki kazı çalışmaları yine Hadrian Tapınağı'nda devam etmiş, tapınağın krepis kalıntılarına rastlanmıştır²⁶⁰. Çatı kiremitleri, bağlantı kiremitleri, bezemeli mimari parçalar, tapınağın alt yapısına ait kalıntılar gün yüzüne çıkarılmıştır²⁶¹.

²⁵³ Koçhan, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, 11.

²⁵⁴ Yaylalı, "Kyzikos 1989 Yılı Çalışmaları", 171.

²⁵⁵ Yaylalı, "Kyzikos 1989 Yılı Çalışmaları", 173.

²⁵⁶ Yaylalı, "Kyzikos 1989 Yılı Çalışmaları", 174.

²⁵⁷ Yaylalı, "Kyzikos 1989 Yılı Çalışmaları", 178.

²⁵⁸ Yaylalı, Koçhan, Başaran, 205.

²⁵⁹ Yaylalı, Koçhan, Başaran, 206-207.

²⁶⁰ Abdullah Yaylalı, Vecihi Özkaya, "Kyzikos Arkeolojik Kazı Çalışmaları: 1991", *14. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara 1992, 223.

²⁶¹ Yaylalı, Özkaya, 225 vd.

Tapınağın alt yapısının yedi galeriden oluştuğu bilinmekte kazı sezonunda ise ulaşılan güneydeki son galeridir²⁶².

1992 yılı çalışmalarının ağırlığını Hadrian Tapınağı kazıları oluşturmuştur. Kentin sınırlarını ve topografyasını belirlemeye yönelik çalışmalara da devam edilmiştir²⁶³. Önceki yıllarda kazılan alanın güneybatı köşesinde devam eden kazıda, kiremit örgülü Bizans dönemi mezarı bulunmuştur²⁶⁴. Tapınak krepisine ulaşıp sonrasında güneydeki dış tonozla açılan ve krepisi dik kesen havalandırma dehlizine ulaşılmıştır. Tapınağın doğu yüzüne ulaşmak için çalışmalar o yönde yoğunlaştırılmıştır. Yoğun olarak kireç ocaklarına rastlanmış, bunlar tahrip olmuş yüzlerce mimari bezeme unsurunu içermektedir. Tanınanları Korinth tipi sütun başlıklarına ait parçalardır. Büyük bir küpün parçaları devamında krepise varılmış ve bir havalandırma dehlizine daha ulaşılmıştır. Ayrıca tapınağın üstyapısına ait, dış sırası, astragal, yumurta dizisi ve kenger yapraklarının korunduğu büyük bir mermer blok ele geçmiştir²⁶⁵. Heykeltıraşlık eserlerine ait parçalar da buluntular arasındadır²⁶⁶.

1994 mevsimindeki çalışmalar üç alanda gerçekleştirilmiştir. Tapınak, topografik çalışmalar ve metroon yıkıntılarında olmuştur²⁶⁷. Mermerlerin yakıldığı kireç ocaklarından kalan küçük mermer parçaları, tapınağa ait büyük mermer blokları ele geçmiştir²⁶⁸. Orta Çağ'a ait sivri dipli depolama küpü (pithos), kiremit örgü mezar, Roma dönemi bulguları olarak da taban işlevli döşenmiş yekpare mermer bloklar, Korinth tipi sütun başlıklarına ait parçalar, lotus ve akanthus yapraklarının kısmen korunduğu sütun başlığına ait parçalar, korniş parçası ve yan al sima parçası gün yüzüne çıkarılmıştır²⁶⁹.

1995 yılındaki çalışmalar ağırlıklı olarak Hadrian Tapınağı'nda devam ederken diğer yandan yüzey araştırmaları, sondajlar ve Metroon yıkıntısındaki araştırmalar şeklinde sürdürülmüştür. Tapınağın güney yan yönünde güneydoğu köşeye kadar ve

²⁶² Yaylalı, Özkaya, 228.

²⁶³ Abdullah Yaylalı, Vecihi Özkaya, "Kyzikos 1992 Kazı Çalışmaları", 15. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara 1993, 539.

²⁶⁴ Yaylalı, Özkaya, "Kyzikos 1992 Kazı Çalışmaları", 540.

²⁶⁵ Yaylalı, Özkaya, "Kyzikos 1992 Kazı Çalışmaları", 541.

²⁶⁶ Yaylalı, Özkaya, "Kyzikos 1992 Kazı Çalışmaları", 542.

²⁶⁷ Abdullah Yaylalı, Vecihi Özkaya, "1994 Kyzikos Arkeolojik Kazısı", 17. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara 1995, 311.

²⁶⁸ Yaylalı, Özkaya, "1994 Kyzikos Arkeolojik Kazısı", 312.

²⁶⁹ Yaylalı, Özkaya, "1994 Kyzikos Arkeolojik Kazısı", 313 vd.

kısa bir süre doğu cephesinde çalışılmıştır²⁷⁰. Güneydeki çalışmalarda podyum basamaklarının uzantıları belirlenmişken, doğu cephede giriş basamakları ve ön tarafta yer alan mermer taban bloklarına ulaşılmıştır. Tapınağa ait çeşitli mimari ve plastik bulgular, gömüt ve pitoslardan oluşan Bizans kalıntıları ve günümüz atıkları birbirine karışmıştır²⁷¹. Tapınağın üst yapısına ait mermer bloklar, Korinth tipi sütun başlıkları, yivli sütun tamburları ve kireç ocaklarından yarı yanmış halde küçük parçalar ele geçmiştir²⁷².

1996 yılında da yine çalışmaların odak noktası Hadrian Tapınağı kazıları olmuş, güney yönde temizlik ve onarım, doğu ön yüzde ise, kazı ve kısmi restorasyon şeklinde sürdürülmüştür²⁷³. Saçaklık parçası, sütun tamburu ve başlıklarına ait parçalar, çeşitli mimari bezeme parçaları, heykeltıraşlık eserlerine ait parçalar ele geçmiştir²⁷⁴. Doğu yönde tapınak podyumunun çekirdek dokusunun devamı belirlenmiş ve mermer taban döşemelerinin devamı saptanmıştır²⁷⁵.

2.1.3.2. İkinci Dönem Kazıları

1997 den sonra ara verilen çalışmalara 2006 yılında N. Koçhan'ın başkanlığında yeniden başlanmıştır²⁷⁶. 2006 yılında Hadrian Tapınağı kazıları ve Thrakikos Limanı çalışmaları²⁷⁷ olarak iki farklı alanda yoğunlaştırılan çalışmaların odak noktasını tapındaki kazılar oluşturmuştur²⁷⁸. Tapınağın doğu ön yüzünde kuzeye doğru, güney uzun yüzde ise batıya doğru çalışılmıştır. Kazı çalışmalarına başlamadan önce ara verilen zaman zarfında tapınağın doğu ön tarafın güney köşesine köy halkı tarafından atılan çöpler temizlenmiş ve ilaçlama yapılmıştır²⁷⁹. Ayrıca daha önceki yıllarda kazılan alanlar otlardan temizlenip gün yüzüne çıkarılmıştır. Güney yönde Orta Çağ'a ait mezar

²⁷⁰ Abdullah Yaylalı, Vecihi Özkaya, "Kyzikos 1995 Arkeolojik Kazı Etkinlikleri", 18. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara 1996, 409.

²⁷¹ Yaylalı, Özkaya, "Kyzikos 1995 Arkeolojik Kazı Etkinlikleri", 410 vd.

²⁷² Yaylalı, Özkaya, "Kyzikos 1995 Arkeolojik Kazı Etkinlikleri", 413.

²⁷³ Abdullah Yaylalı, Vecihi Özkaya, "Kyzikos 1996 Arkeolojik Kazıları", 19. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara 1998, 367.

²⁷⁴ Yaylalı, Özkaya, "Kyzikos 1996 Arkeolojik Kazıları", 370 vd.

²⁷⁵ Yaylalı, Özkaya, "Kyzikos 1996 Arkeolojik Kazıları", 372.

²⁷⁶ Koçhan, diğ., "Kyzikos 2006 Yılı Kazısı", 11-20; Koçhan, diğ., "Kyzikos 2009", 191, Res. 13-15.

²⁷⁷ Koçhan, Meral, 2014, 237 vd.

²⁷⁸ Koçhan, diğ., "Kyzikos 2006 Yılı Kazısı", 11.

²⁷⁹ Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 231.

ve pithos bulunmuştur²⁸⁰. Bir kısmı önceki kazılarda çıkarılmış olan stylobat basamaklarının devam ettiği görülmüş, doğu tarafa göre daha sağlam fakat mermer kaplamalarından iz kalmamıştır. Üstyapiya ait mimari bezeme parçaları, altın yaldızlı, mavi ve kırmızı boyalı üst yapıya ait kabartma ve mimari bezeme parçaları, frize ait insan ve hayvan figürlerinin vücutlarına ait pek çok parça ve mermer çatı kiremiti bulunmuştur²⁸¹. Ayrıca geç döneme ait bazı ok uçları da ele geçmiştir.

Kazı çalışmaları yoğun olarak Hadrian Tapınağı'nda devam etmesine rağmen, ikisi batı nekropolde biri tiyatronun güneyinde olmak üzere üç sondaj çalışması ile 2007 yılı çalışmalarına devam edilmiştir. Tapınağın doğu ön ve güney uzun tarafında çalışılmıştır²⁸². Önceki yıl gibi güney yöndeki çalışmalarda tapınağın stylobatı ile üst yapısına ait sade ve bezemeli mimari parçalar ve frize işlenmiş insan hayvan figürlerine ait parçalar bulunmuştur. Yine güney tarafta tonozlara açılan havalandırma pencerelerinin dokuzuncusu gün yüzüne çıkarılmıştır²⁸³. Doğudaki çalışmalarda ise üstyapiya ait parçaların yanı sıra friz ve alınlıkta bulunan figürlere ait parçalar bulunmuştur. Bunların yanı sıra önemli mimari ve kabartma parçaları da ele geçmiştir. Bunlar alınlık simasına ait bir parça, çörten, konsol, Korinth sütun başlığı parçasıdır. Önceki yıl gibi, Orta Çağ'a ait kiremit ve küp mezarlar ile büyük boyutlu pithos tabanı yine buluntular arasındadır²⁸⁴.

2008 yılı çalışmaları Hadrian Tapınağı, amfiteatr ve limanlarda sürdürülmüştür. Tapınak alanındaki çalışmalar 2006'dan beri olduğu gibi doğu ön kısımda kuzeye, güney yönde ise batıya doğru yapılmıştır²⁸⁵. Yine önceki yıllarda olduğu gibi, Orta Çağ'a ait kiremit ve küp mezarlar, tapınağın merdiven basamakları ile üst yapısına ait sade ve bezemeli mimari parçaların yanı sıra frize işlenmiş insan ve hayvan figürlerine ait parçalar bulunmuştur²⁸⁶. Tapınağın güneyinden batıya doğru devam eden kazılarda onuncu havalandırma penceresinin tamamen tahrip olduğu belirlenip, on birinci

²⁸⁰ Koçhan, diğ., "Kyzikos 2006 Yılı Kazısı", 12, Res. 2; Nurettin Koçhan, Korkmaz Meral, Fevziye Güneş, "Kyzikos 2007 Yılı Kazıları", 30. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara 2008, 165, Res. 7; Koçhan, diğ., "Kyzikos, 2009", 189; Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 232, Res. 4-5.

²⁸¹ Koçhan, diğ., "Kyzikos 2006 Yılı Kazısı", 13-14.

²⁸² Koçhan, Meral, Güneş, "Kyzikos 2007 Yılı Kazıları", 163.

²⁸³ Koçhan, Meral, Güneş, "Kyzikos 2007 Yılı Kazıları", 164.

²⁸⁴ Koçhan, Meral, Güneş, "Kyzikos 2007 Yılı Kazıları", 165.

²⁸⁵ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 51.

²⁸⁶ Koçhan, diğ., "Kyzikos 2006 Yılı Kazısı", 12 vd; Koçhan, Meral, Güneş, "Kyzikos 2007 Yılı Kazıları", 165; Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 52.

havalandırma penceresine, girlandlı altı figürlü tavana ait bir blok, sütun tamburuna²⁸⁷, vazo motifli sütun parçasına, boyalı bezeme parçaları, tavan kasetleri, çörten, Nike kanadına ulaşılmıştır. Doğu yöndeki çalışmalarda ise Cumhuriyet dönemine ait bir kireç kuyusu, sima parçası, konsol parçası ele geçmiştir²⁸⁸.

2009 çalışmaları Hadrian Tapınağı'nda kazı, Karakafa tepede sondaj²⁸⁹ ve Hytos Limanının da su altı çalışmaları olmak üzere üç ayrı yerde gerçekleştirilmiştir. Tapındaki kazı çalışmaları doğu ön kısımda kuzeye, güney uzun yönde batıya doğru sürdürülmüştür²⁹⁰. 2009 yılında tapınağın doğu tarafında Cumhuriyet dönemine ait bir kireç kuyusu ortaya çıkarılmış²⁹¹. Önceki yıllarda olduğu gibi Orta Çağ'a ait kiremit ve küp mezarlar²⁹² ile yan yana yerleştirilmiş pithoslar, krepis basamakları ile üst yapıya ait sade ve bezemeli mimari parçalar, frize ait insan ve hayvan figürlerine ait parçalar bulunmuştur²⁹³. Bu sezon havalandırma pencerelerinin sayısı on üçe ulaşmıştır. Çapı 2 m yi aşan sütun tamburları bulunmuştur²⁹⁴. Doğu yönde üst yapıya ait mimari parçalar ve alınlığa işlenmiş bazı figürlerin gövdelerine ait parçalar, sütun kaidelerine ait iki parça, konsollu geison, çörteninde yer aldığı sima parçası, ayrıca frize işlenmiş insan hayvan figürlerine ait miğfer, kılıç, kalkan gibi parçalar ele geçmiştir²⁹⁵.

Kentteki 2010 yılı çalışmaları Hadrian Tapınağı'nda yoğunlaşmasına rağmen sit alanıyla ilgili de çalışmalar yapılmıştır. Kazı tapınağın sadece güney uzun yönünde batıya doğru sürdürülmüştür²⁹⁶. Bu yılda tapınağın stylobatı ile üst yapısına ait bezemeli mimari parçalar, frize işlenmiş insan ve hayvan figürlerinin vücutlarına ait parçalar ve bronz sikkeler ele geçmiştir. Güney uzun yöndeki çalışmalara yoğunluk verilip güneybatı köşenin kuzeye dönüşü ve sonucunda tapınağın uzunluğu ortaya çıkarılmıştır²⁹⁷. Tapınağın güney tarafın batı köşesine yakın krepis basamaklarına

²⁸⁷ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 52.

²⁸⁸ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 53-54.

²⁸⁹ Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 238.

²⁹⁰ Koçhan, ve diğ., "Kyzikos 2009", 188.

²⁹¹ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 53, Res. 8; Koçhan, diğ., "Kyzikos, 2009", 189, Res. 4; Koçhan, Meral, "Kyzikos 2010", 261, Res. 3; Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 232, Res. 7.

²⁹² Koçhan, diğ., "Kyzikos 2006 Yılı Kazısı", 12 vd; Koçhan, Meral, Güneş, "Kyzikos 2007 Yılı Kazıları", 165, Res. 7,8; Koçhan, diğ., "Kyzikos, 2009", 188.

²⁹³ Koçhan, diğ. "Kyzikos, 2009", 188.

²⁹⁴ Koçhan, diğ., "Kyzikos, 2009", 189.

²⁹⁵ Koçhan, diğ., "Kyzikos, 2009", 190.

²⁹⁶ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2010", 257.

²⁹⁷ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2010", 258, Res. 2,11, Çiz. 1.

paralel uzanan iki duvar kalıntısı ve tapınağın batı kısa kenarının güney köşesinde tapınakla ilgisi olmayan duvar kalıntıları bulunmuştur²⁹⁸. Çok sayıda bezemeli mimari parçalar, sütun parçaları ve frize ait kabartmalar, demirden nokta alet ve düz keski çıkarılmıştır²⁹⁹.

2011 yılı kazı çalışmaları Hadrian Tapınağı'nda sürdürülmüşken, Nekropol'de de jeofizik çalışmalarına³⁰⁰ başlanmıştır. Kazı çalışmaları tapınağın batı tarafında kuzeye doğru sürdürülmüştür³⁰¹. Batı tarafında da daha önce çıkarılan örneklerle yaklaşık aynı boyutlarda pithoslar ele geçmiştir. Aşınmış ve küçük parçalara bölünmüş halde bulunmuş üstyapıya ait mimari bezeme parçaları, sütun tamburuna ait tamamlanmamış parçalar, sadece akanthus yapraklarının korunduğu boyalı Korinth sütun başlığına ait parça ve frize işlenmiş insan figürlerinin uzuvlarına ait parçalar ortaya çıkarılmıştır.

Yine 2012 yılında da kazı çalışmaları Hadrian Tapınağı'nda sürdürülmüş ve Nekropol'de de jeofizik çalışmalarına devam edilmiştir. Çalışmalar tapınağın batı yönünde kuzeye ve çalışma alanı açmak amacıyla batıya doğru gerçekleştirilmiştir³⁰². Tapınağın batısındaki basamaklar üzerine inşa edilen geç dönem yapısının işlevini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Tapınağın stylobatı ile üst yapısına ait bezemeli mimari parçalar, frize veya batı alınlığa ait olabilecek insan ve hayvan figürlerinin vücutlarına ait parçalar, simasına ait mimari bezemeli parçalar, tam işlenmemiş sütun tamburları gün yüzüne çıkarılmıştır. Tapınağın güneybatı köşesinde yapılan çalışmalarda ise yan yana yerleştirilmiş amphoralar ve hemen kuzeyinde kiremit mezar ortaya çıkarılmıştır³⁰³.

2013 kazı sezonunda çalışmalar Hadrian Tapınağı'nda yapılmıştır³⁰⁴. Tapınağın batı köşesine yakın kısımda ortaya pithoslar çıkmıştır. Alınlık ya da frize ait olabilecek kabartma parçaları ele geçirilmiştir³⁰⁵. Bu yılın belki de en önemli buluntusu yüksekliği

²⁹⁸ Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 232, Res. 8, 9.

²⁹⁹ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2010", 261, Res. 1, 2, 7, 8, 9, 10.

³⁰⁰ Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 236 vd.

³⁰¹ Nurettin Koçhan, Korkmaz Meral, "Kyzikos 2011", 34. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Çorum 2012, 337.

³⁰² Koçhan, Meral, "Kyzikos Kazısı 2012", 376, Çiz.1.

³⁰³ Koçhan, Meral, "Kyzikos Kazısı 2012", 377, Res. 5,6,7,9 Çiz. 2, 3; Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 232, Res. 6.

³⁰⁴ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2013", 191.

³⁰⁵ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2013", 193, Res. 5, 6, 8.

2.49 m, alt çapı ise 2.00 m olan Korinth sütun başlığıdır³⁰⁶. Ayrıca tamamlanmamış sütun parçaları, kandiller bulunmuştur³⁰⁷.

Kazı çalışmaları 2014 yılında önceki yıl olduğu gibi Hadrian Tapınağı'nda sürdürülmüştür³⁰⁸. Tapınağın güneybatı ve batı tarafındaki açmalarda kazılar devam etmiştir. Güneybatı tarafta yine Cumhuriyet Dönemi'ne ait, iki adet kireç kuyusu daha tespit edilmiştir³⁰⁹. Yine kırık halde heykeltıraşlık eserleri ve üzerinde kabartma iki figürün yer aldığı (satyr-menad) seramik parçası bulunmuştur³¹⁰.

Kyzikos 2015 kazı çalışmaları Hadrian Tapınağı batı yönünde kuzeye doğru sürdürülmüştür³¹¹. Frize ait kabartma heykeltıraşlık eserleri, tapınağa ait bezemeli mimari parçalar, frize ve batı alınlığına ait olabilecek kırık halde insan ve hayvan figürlerinin vücutlarına ait parçalar, geç döneme ait kireç kuyusu, Roma dönemine ait kandil parçaları, dönemleri ve malzemesi farklılık arz eden çok sayıda seramik parçaları, pitoslar, Orta Çağ'a ait kiremit mezar gün yüzüne çıkarılmıştır³¹².

Hadrian Tapınağı 2016 çalışmaları tapınağın batı yönünde kuzeye doğru devam etmiştir³¹³. Tapınağın frizinde yer alan figürlerin yüz ve el kısımlarına ait küçük parçalar, yapımında kullanılan bronz kenetler, kuzeye doğru art arda sıralanan kalın cidarlı pithoslar, küp mezar, yazıtlı parça, cüruf parçaları, aşırı korozyonlu sikkeler, seramik, cam eser parçaları ve kandiller ele geçmiştir³¹⁴.

2017 yılı Kyzikos kazı çalışmaları Hadrian Tapınağı ve Nekropol'de devam ettirilmiştir. Tapınağın batısında kuzeye doğru devam eden dolgu toprağının kaldırılıp devam eden mimari kalıntıların gün yüzüne çıkarılması ile sürdürülmüştür³¹⁵. Tapınağın batı kısa tarafının üst yapısına ait farklı boyutlarda mimari bezeme parçaları, İonik tarzda sütun başlığı, kabartma parçaları, Doğu Roma Dönemi'ne ait korozyona uğramış sikkeler, kurşun ağırlık ve pithos ile seramik parçaları da ele geçmiştir. Ayrıca geç

³⁰⁶Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 31, Çiz, 2; Res. 4-9.

³⁰⁷Koçhan, Meral, "Kyzikos 2013", 194 vd., Res. 10.

³⁰⁸Koçhan, diğ., "Kyzikos 2014", 433.

³⁰⁹Koçhan, diğ., "Kyzikos 2014", 435, Res. 1, Çiz. 3.

³¹⁰Koçhan, diğ., "Kyzikos 2014", 437 vd., Res. 7, 8.

³¹¹Nurettin Koçhan, diğ., "Kyzikos 2015", 38. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Edirne 2016, 223.

³¹²Koçhan, diğ., "Kyzikos 2015", 224 vd., Res. 3a, 4a, 4b, 4c, 5-12.

³¹³Nurettin Koçhan, diğ., "Kyzikos 2016", 39. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Bursa 2017, 249.

³¹⁴Koçhan, diğ., "Kyzikos 2016", 250 vd., Res. 3-8, 9a, 9b, 9c, 10, 11.

³¹⁵Nurettin Koçhan, Korkmaz Meral, "Kyzikos 2017 ve 2018 Yılı Çalışmaları", 41. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 3. Cilt, Diyarbakır 2019, 541, Çizim 1.

dönem duvar yapısıyla aynı ölçülerde ve kuzeye doğru devam eden mimari yapıya ait olduğu anlaşılan duvar kalıntısı ortaya çıkarılmıştır³¹⁶.

2.2. MİMARİ BEZEMELER

2.2.1. Mimari Bezeme Nedir?

Süslemeyi oluşturan çeşitli elemanlardan meydana gelen diziye bezeme=ornament denir³¹⁷. En basit tanımı ile “bezeme-ornament” herhangi bir yüzeyi süslemek için; üzerine boyalı, boyasız, düz ya da kabartma şeklinde yapılan güzel biçimler olarak adlandırabiliriz. Yunan ve ardından gelen Roma sanatında özellikle tapınak cepheleri olmak üzere yapıların dış ve iç cephe duvarlarının çeşitli bezeklerle (bezeme-süsleme elemanlarıyla) süslenmesi-işlenmesi sanatına ise “Mimari Bezeme / Architectural Dekoration / Bauornament” diyebiliriz.

2.2.2. Mimari Bezemenin Kökeni ve Gelişimi

İnsanlar günümüzde olduğu gibi antik dönemde de güzel olanı aramış ve seramik, plastik sanatların yanı sıra bilhassa mimari alanda ortaya koymaya çalışmıştır³¹⁸. Bu anlamda insanoğlu yaşanan mekânların iç ve dış cephelerine önem vermiş bu da yapıların kaba inşası bittikten sonra hem iç hem dış tasarımlarında estetik kaygıların, isteklerin oluşmasına sebep olmuştur. Yer seçimi³¹⁹, inşa tekniği, plan özellikleri, mekân düzenlemesi ve dayanıklılığı³²⁰ gibi yapıların işlevlerine yönelik tüm çalışmalar bittikten sonra kullanılacak olan mimari bezemelerin seçimi ile de estetik uyum ve bütünlük yakalanmıştır.

Erken dönemlerde boyama yolu ile yüzey üzerine bezenen motifler sonraları oyularak taş malzeme üzerine geçirilmeye başlanmıştır³²¹. Örneğin Geometrik

³¹⁶ Koçhan, Meral, “Kyzikos 2017 ve 2018 Yılı Çalışmaları”, 542 vd, Res. 2, 3, 4, 5.

³¹⁷ Tamay Tekçam, *Arkeoloji Sözlüğü*, Alfa Yayınları, İstanbul 2007, 159.

³¹⁸ Cevat Başaran, “Antik Çağ Mimarisinde Estetik Anlatım”, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi 1*, 1995, 9.

³¹⁹ Vitruvius, *Mimarlık Üzerine On Kitap*, Çev. Suna Güven, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, 2005, I.IV; Mehmet Özhanlı, “Kentlerin Kuruluşunda Rüzgârların Etkileri. Pisidia Antiocheia Örneği”, *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler* 35, 2013, 15 vd.

³²⁰ Vitruvius, I.IV; Alp, 1.

³²¹ Zeynep Koçel Erdem, *Anadolu Hadrian Dönemi Mimari Bezemeleri (MS 117-138)*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995, 5.

Dönem'in Argos ve Korinthos'taki kutsal alanlarında bulunmuş pişmiş toprak tapınak modelleri üzerinde rastlanan bezeme motifleri, bizlere bu dönemden itibaren tapınak mimarisinde süslemenin renklendirme ile beraber kullanılmış olduğu bilgisini vermektedir³²².

Antik Çağ mimarisinde kullanılan bezemeler genelde Mısır, Sümer ve Anadolu'nun yoğun etkisi altında şekillenmiştir³²³. Yapı cepheleri başlangıçta pişmiş toprak levhalar kullanılarak süslenirken, Klasik çağda taşın yapı malzemesi olarak kullanılmasıyla beraber anıtsallıklarını arttırmıştır³²⁴. Arkaik Dönemle birlikte başta tapınaklar olmak üzere çeşitli yapılar belli başlı mimari düzenlere göre inşa edilmeye başlanmış ve kendilerine özgü birçok bezemeli mimari parçalar ile yapıların görünümlerini zenginleştirmiştir³²⁵. Yapılarda kullanılan genel formların ve profillerin³²⁶ dışında motiflerin tekrarından oluşan bezeme dizileri, kompozisyonlar ve yer aldıkları profillerin pek çoğu Arkaik ve Klasik Dönem'de kural haline gelip sonraki dönemlerde karşılaşılan bezemelerin öncülleri olarak kabul görmüşlerdir³²⁷.

Hellenistik Dönem'de mimar ve sanatçılar yeni bir bakış açısı kazanmış bu da hem mimaride, hem de diğer sanat dallarında kuralların değişmesinde etkili olmuştur³²⁸. Bu dönemde öne çıkan Pergamon ve Alexandria gibi bazı kentlerde³²⁹ yerel atölyeler kurulmuş ve gelenekselleşen mimari bezemeler geliştirilip, değiştirilerek farklı uygulamalarla daha zengin ve çeşitli yeni bir mimari bezeme repertuarının oluşmasında öncülük etmişlerdir³³⁰.

Roma mimari bezemesinde kullanılan motiflerin çoğu önceki dönemlerde kullanılan bezemelerden alınarak tekrar edilen veya çoğu kez Roma zevkine göre yeniden yorumlanan bezemelerdir. Yunan sanatından alınmış fakat daha ayrıntılı

³²² Serap Yılmaz, *Antik Çağ (Yunan-Roma) Tapınak Mimarisinde Çok Renklilik*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak 2019, 50.

³²³ Başaran, "Antik Çağ Mimarisinde Estetik Anlatım", 11.

³²⁴ Erder, 8.

³²⁵ Kökmen Seyirci, 1.

³²⁶ Profiller için bkz. A. Marquand, "On the Terms Cyma Recta and Cyma Reversa", *AJA* 10-3, 1906, 282-288; Erder.

³²⁷ Alp, 1.

³²⁸ Kökmen Seyirci, 2.

³²⁹ Bkz. W. A. Heurtley, *A Short History of Greece from Early Times to 1964*, Cambridge University Press, 1967, 29; Marc Waelkens, "Hellenistic and Roman Influence in the Imperial Architecture of Asia Minor", Oxford University Press, 1989, 84 vd.

³³⁰ Bkz. Winter, 244 vd.; Theodore Feyfe, M. A., *Hellenistic Architecture: An Introductory Study*, Cambridge University Press, 1936, 92 vd.

işlenerek daha süslü bir görüntü oluşturulmuştur. Coğrafyaya göre değişen bezeme zevkine sahiptir. Bu anlamda bezemeyi Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz'in Roma Eyaletleri daha yoğun ve süslü kullanmıştır³³¹.

Roma ekonomik gücü ve gelişen inşa teknolojisi sayesinde daha görkemli cephelere sahip anıtsal boyutlu yapılar yapmıştır. Daha çok cephe mimarisine önem veren Klasik ve Helenistik dönemin mimari geleneği Roma mimar ve mühendisleri tarafından yapıları tonoz ve kubbeler üzerine oturarak doğadan bağımsız hale getirip bu durumu aşmıştır³³². Dolayısıyla bu gelişmeler çok katlı, büyük iç mekânlar ile geniş açıklıklara ve görkemli dış cephelere sahip yapıların yapımını kolay bir hale getirmiştir.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Anadolu kentlerinde de mimarlık oldukça ilerlemiş, nitelikli mimar ve mühendislerin inşa ettikleri yapıların mimarlık ve mühendislikte ulaştıkları başarıların yanı sıra mimari süsleme sanatındaki başarıları da başkent Roma'dan imparatorluğun diğer uzak eyaletlerine kadar ulaşmıştır³³³.

Anadolu mimari bezemelerinin kökeni Arkaik ve Helenistik Dönem'e kadar gitmekte olup bu dönemlere ait oldukça önemli yapılar üzerinde de mimari bezemeler bulunmaktadır³³⁴.

Mimari bezemede kullanılan motiflerin benzerlerine, mezar taşları, lahitler, seramikler, duvar resimleri ve kumaşlarda da görmek mümkündür. Genelde bitkisel kökenli motifler hakimken geometrik ve hayvan figürleri de görülmektedir³³⁵.

Anadolu'nun kendine özgü olan İon düzeni, Helenistik dönemde gelişimini tamamlayıp yerini Roma döneminde zengin ve etkileyici görünümdeki Korinth düzenine bırakmıştır³³⁶. Roma dönemine geldiğimizde yapıların iç mekânları yanı sıra dış cepheleri de önem kazanmış ve mimari bezeme üç ayrı bölümde uygulanmıştır. İlki sütunlar, kemerler, nişler, kapılar ve alınlık süslemesinden oluşan ana cephe

³³¹ Koçel Erdem, 5.

³³² Alp, 2.

³³³ Roma'ya Anadolu'dan ustaların giderek çalıştıkları tespit edilmiştir. Edmund Weigand, "Baalbek und Rom. Die römische Reichskunst in ihrer Entwicklung und Differenzierung", *Jdl* 29, Berlin 1914, 43 vd.; Strong, 118 vd.; V. M. Strocka, "Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", *IstMitt* 38, 1988, 305 vd.

³³⁴ Kökmen Seyirci, 3.

³³⁵ Koçel Erdem, 5.

³³⁶ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 15.

bezemesidir. Ön cephede yatay düşey elemanlar, diğer kısımda taban ve tavan döşemeleri ve son olarak yapı ile ilgili anıtlar veya heykeller süslenmiştir³³⁷.

Cephelerin süslenmesindeki amaç görsel zenginlik olmalı ve bu yüzden de farklı çeşitlerde mermer kullanılıp üzerinde pek çok motif uygulanmıştır. Yapı malzemesi olarak Anadolu'da MS 2. yüzyıl da mermer çok kullanılmıştır³³⁸. Farklı mimari elemanlar üzerinde farklı bezemeler uygulanıp bunları değişimli olarak yan yana sıralama ile ritim sağlamışlardır. Yalın silmeler, dalgalı çizgisel dizi, boncuk, dil yaprak ve yumurta dizileri, meander motifi, kıvrıkdal-kenger yaprakları dizisi, kyma-rekta üzerinde lotus-palmet ve kyma reversa üzerinde yürek-mızrak yaprak dizisi, dış sırası ve altlıklar üzerindeki balık pulu dizisi Roma dönemi Anadolu'sunda görülen bezemelere örnek verilebilir³³⁹.

Mimari bezeme, tamamlayıcı bir unsur olmakla beraber bağımsızdır da. Estetik olması bakımından yapıyı tamamlayan unsurdur. Estetik sebeplerle yerleştirilen öğeler simetri ve oran çerçevesinde yerleştirilir. Yapının daha göz önünde olan kısımlarındaki bezemeler özenli ve göz doldurucu iken tali kısımlarda olanlar da ise çok emek sarf edilmemiştir. Boyutları yer alacağı mimari elemanın boyutları ile alakalıdır³⁴⁰.

2.2.3. Mimari Bezemelerin Kullanıldığı Yerler

Kaliteli malzemelerden inşa edilmelerinden dolayı günümüze kadar büyük bir bölümünün ulaşabildiği Antik kentlerde bulunan bezemeli ve anıtsal boyuttaki yapılarda genel olarak hem dış cephe hem de iç kısımlarında bezemelere yer verilmektedir. Bezemeler yapıların üst mimari düzenlemelerinde özellikle başlık, arşitrav, friz ve geison/sima gibi ayrıca tavan, duvar, kapı ve pencere çerçevelerinde de görülmektedir. Mimari bezeme ustaları, yapının amacına uygun bütün alanları motiflerle doldurmaya çalışırken tabiki dışardan görülebilen alanları öncelikli olarak işlemiştir³⁴¹. Bu amaçla da dikkat çeken sima ve friz bezemeleri büyük ve gösterişli, görüşü uzak olan geison, friz üstü ve tavan kasetleri ise ince, zarif ve daha yalın bezemelerle donatılmıştır³⁴².

³³⁷ Koçel Erdem, 3.

³³⁸ Koçel Erdem, 6.

³³⁹ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 16.

³⁴⁰ Koçel Erdem, 4.

³⁴¹ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 16.

³⁴² Koçhan, *Hellenistik Çağ Anadolu Mimarisinde Lotus-Palmet ve Yumurta Bezekleri*, 20.

Bazı profillere tüm yapılarda genel olarak kyma reversaya lesbos kymationu, kyma rektaya anthemion kuşağı ve ovoloaya astragal dizisi gibi aynı bezeme işlenmiştir. Dolayısıyla bezeme ve profile bakarak mimari parçaların bazılarının yerlerini bulmamızda kolaylık sağlamaktadır³⁴³.

Yunan ve Roma Mimarlığında Kullanılan Profiller

Astragalos: Yarım daire. Silindir biçimli. Antik mimarlıkta yuvarlak motiflerle bezeli dışbükey silmeye denir. Kullanılan bezeme inci-boncuk dizisidir³⁴⁴.

Filet ve Listel: Düz ve dar şeritler, Taenia³⁴⁵: Geniş şerit, dor düzeninde arşitravın hemen üstündeki sade bant. Kullanılan bezeme boya ile yapılan geometrik şekiller ve meanderdir³⁴⁶.

Kavetto: Başlıca kornişte kullanılan, profili bir dairenin dörtte biri olan içbükey silmeye denir³⁴⁷.

Kyma: Mimarlıkta, içbükey ve dışbükey silmelerin birleşimi anlamına gelmektedir. Kesitinde üstte içbükey, altta ise dışbükey olan ve lotus-palmet, ion kymationu (yumurta, ok) bezemeli bir çift silmeye kyma rekta (doğru kyma), kesitinde üst bölümü dışbükey, alt bölümü içbükey ve genel olarak lesbos kymationu ile bezeli bir çift silmeye de kyma reversa (ters kyma) denir³⁴⁸. Kyma rekta friz, epistyl, geison, podium ve kaide gibi yapıların çeşitli yerlerinde de görebilmekteyiz. Fakat daha çok sima profili olarak tercih edilip kullanılmıştır³⁴⁹. Kyma reversa, kyma rektaya göre daha dağınık olarak yapının pek çok yerinde ve bolca kullanılmıştır³⁵⁰.

Ovolo: Klasik dışbükey silme, çoğu kez alması olarak dizilmiş yumurta ve ok ucu biçimli öğelerden ya da benzer motiflerle oluşturulmuş silmeye denir³⁵¹.

Skotia: Antik mimarlıkta, sütun kaidesi üzerinde ve iki torus arasında yer alan içbükey silmeye trokhilos, antik Roma da ise skotia denir³⁵².

³⁴³ Koçhan, *Anadolu mimari bezekleri Hellenistik çağ lotus-palmet ve yumurta dizisi*, 25.

³⁴⁴ Erder, Levha A; Koçel Erdem, 128, Ek 2; Tekçam, 25.

³⁴⁵ Yasemin Er, *Klasik Arkeoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2012, 378.

³⁴⁶ Koçel Erdem, 128, Ek 2.

³⁴⁷ Er, 78.

³⁴⁸ Erder, Levha A; Koçel Erdem, 128, Ek 2; Tekçam, 125, Res. 155-156; Er, 224.

³⁴⁹ Erder, 21.

³⁵⁰ Erder, 25.

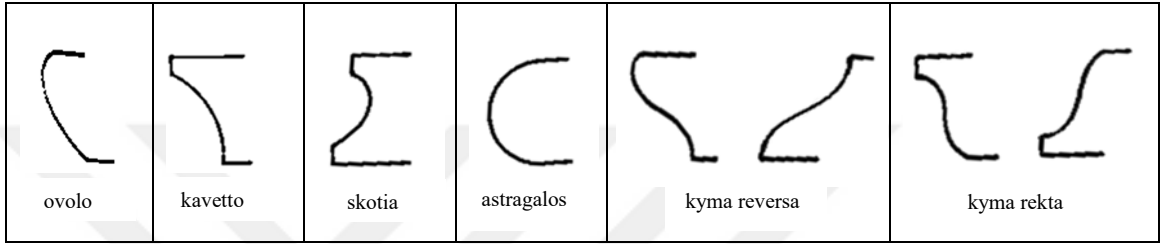
³⁵¹ Erder, XIII, d; Koçel Erdem, 128, Ek 2; Tekçam, 105, Resim 125; Er, 287.

Şahin Gagası: Antik Yunan mimarlığında, birkaç silmenin birleşiminden oluşmuş olan başlıca silme çeşitlerinden biridir³⁵³.

Tam kaval silme: Genel olarak saç örgüsü, giyoş bezemeli yarım daire kesitli silmeye denir³⁵⁴.

Torus: Sütun kaidesinde yer alan yarım daire profil, Astragal'dan daha büyük dışbükey silme. Attik kaidesinde bulunur³⁵⁵.

Profiller

2.3. KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI MİMARİ BEZEMELERİ (1989-2017 Yılları)

Kyzikos Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri adlı bu bölümde başlıklar bezeme çeşitlerine göre ayrılmış ve herbiri alfabetik düzende sıralanmıştır. Her bir bezeme için tapınakta kullanıldıkları yere göre de alt başlıklar oluşturulmuştur. Bu alt başlıklarda ise incelenen eserin ait olduğu yer doğrultusunda yukardan aşağıya bir sıralama yapılmıştır. İstisna olarak sadece akanthus yaprağında alt başlık olarak konsollardan önce sütun başlığına ilk sırada yer verilmiştir. Bezemenin stil olarak takibi, gelişimi en iyi şekilde sütun başlıklarındaki işlenişten yapılabildiği için bu şekilde değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

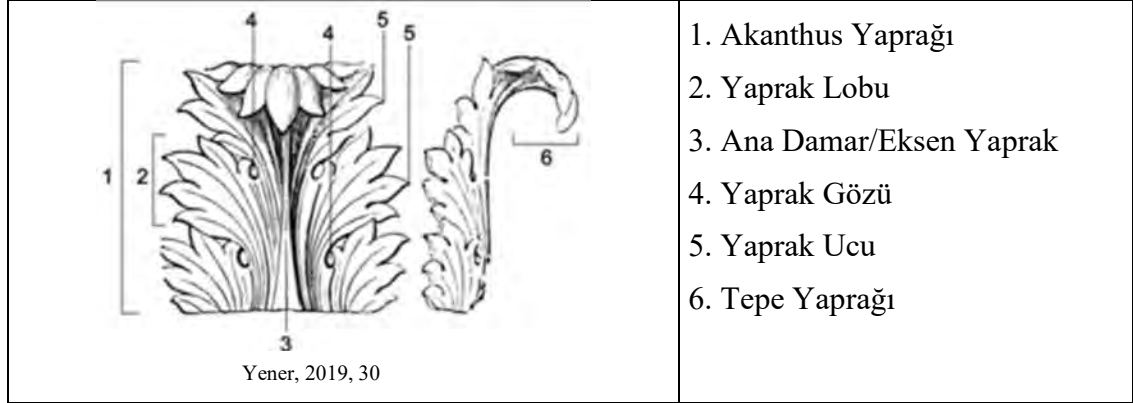
³⁵² Erder, Levha A; Tekçam, 234, Resim 302; Er, 351.

³⁵³ Tekçam, 214.

³⁵⁴ Koçel Erdem, 128, Ek 2.

³⁵⁵ Koçel Erdem, 128, Ek 2; Tekçam, 230, Resim 302; Er, 408.

2.3.1. Akanthus Yaprığı

Akanthus yaprağı, Yunanca akn ‘üç’, anthos ‘çiçek’ sözlerinden oluşan, korinth ve kompozit başlıklar³⁵⁶, pilaster ve ante başlığı ana unsuru olarak ayrıca, ion başlıklarının polster yüzlerinde, yapıların saçak konsolları üzerinde de kullanılan³⁵⁷ dikenli yapraklı bitki motifi: sivri uçlu ve çentili kenger ya da yaban enginarı yaprağı anlamına gelmektedir³⁵⁸. Yunanca’da dikenli anlamına gelen “akantha” kelimesi o dönem çoğu dikenli bitkiye verilen ortak bir isimlendirmedir³⁵⁹.

Akanthus yaprağının görünümü, farklı tipler göstermesi ve dönemin getirmiş olduğu stilistik değişimlere göre birbirinden ayrılmaktadır. Çünkü motifin tam olarak belli bir modeli yoktur. Her zaman sanatsal bir biçim özelliği gösteren motif, tipolojik olarak da farklı tasvirlerden oluşmaktadır. Bu yüzden de birbirinden farklı biçimlerde görünmesi mümkündür³⁶⁰. Yaprakların yerleştirildiği alanlar ve pozisyonları da motifin şeklini etkilemektedir³⁶¹.

Bezeme motifi olarak ilk kez MÖ 5. yüzyılın sonlarına doğru kullanılmıştır. Mimar Kallimakhos³⁶² bir mezara bırakılan sepeti saran bitki yapraklarından esinlenerek bu bezemeyi kullanmış ve korinth başlığını geliştirmiştir. Romalılar biraz

³⁵⁶ Yıldız Demiriz, “Acanthus; Türkiye’nin Arkeoloji ve Sanat Tarihi Terminolojisine Yanlış Adla Girmiş Bir Bitki Motifi”, *Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi* 3, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 1984, 19.

³⁵⁷ Z. Şimşek, 52; Er, 14.

³⁵⁸ Tekçam, 7, Resim 5, 6; Er, 14.

³⁵⁹ H. Schneider, “The Acanthus at the Cloisters,” *Metrop. Mus. Art Bull.* 3, 1945, 248.

³⁶⁰ Jens Rohmann, “Einige Bemerkungen zum Ursprung des Feingezahnten Akanthus”, *IstMitt* 45, 1995, 109.

³⁶¹ Vandeput, 129 dn. 257.

³⁶² Rudolf Blum, *Kallimachos: The Alexandrian Library and the Origins of Bibliography*, Translated: Hans H. Wellisch, The University of Wisconsin Press, 1991, 2; M. C. Howatson, *Oxford Antikçağ Sözlüğü*, Çev. Faruk Ersöz, Kitap Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul 2015, 462 vd.

daha değiştirerek, koç boynuzunu andıran sarmallar ile daha etli akanthus yapraklarının üç boyutlu bir bileşiminden oluşan sütun başlıklarını içeren kompozit düzende kullanmışlardır³⁶³. Antik Çağ sanatında özellikle Roma Dönemi'nde sevilerek kullanılan akanthus³⁶⁴, Klasik mimaride ilk kez Parthenon Tapınağı'nın akroterlerinde ve Erekteion Tapınağı'nın bezemelerinde kullanılmıştır³⁶⁵.

Akanthus yaprağı, Geç Hellenistik Dönem'den beri Anadolu'da bulunmuştur³⁶⁶. Romaya geçişte önem arz eden bu dönem de Anadolu'da görülen akanthusların yapısına bakacak olursak yaprak loblarından ziyade dış konturlarının kapatılarak bir bütün halinde öne çıkarıldığı, yaprak gözlerinin yuvarlak formu, yaprak yüzeylerinin ise sık yivlerle işlendiğini³⁶⁷ Roma İmparatorluk Dönemi ile birlikte ise yaprak gözlerinin yuvarlaklığını kaybederek damla ve ters kalp formuna dönüştüğü³⁶⁸, yüzeysel kanallar, yayvan yaprak dilimleri ve yaprak gözünün gerisindeki damar yüzeyinin düzleştirilmesi şeklinde bir değişime uğradığını söyleyebiliriz.³⁶⁹ Damla formu yaprak gözünün³⁷⁰ gerisindeki "Y" biçimli kazıma yivler, Hellenistik Dönem'den itibaren kullanılmış ve Erken İmparatorluk Dönemi'nde de sıklıkla uygulanmıştır³⁷¹.

Akanthusların, yaprak loblarının önem kazandığı, ana damarın her iki yanında derinleşen kanallar ve yaprak dilimi ayrımlarının vurgulanması gibi özellikler Augustus Dönemi stiline yavaş yavaş etkisini yitirerek, Tiberius Dönemi ile MS 1. yüzyılın 2. yarısına işaret eden yeni uygulamaların habercisi olarak nitelendirilir³⁷². Ayrıca akanthus yaprağının genişleyerek yayvanlaşması, orta damarın her iki yanındaki kanalların uzaması ve yaprak dilimlerinin etli matkap kullanımıyla keskin konturlu

³⁶³ Vitruvius, IV.1.9-10; Tekçam, 7, Resim 5, 6; Er, 14.

³⁶⁴ Demiriz, 19. Roma İmparatorluk Dönemi'ndeki gelişimi için bkz.: Alzinger, 126 vd.; Rohmann, 109 vd.; Vandeput, 129 vd.

³⁶⁵ Er, 14.

³⁶⁶ Bezeğin Hellenistik Dönem gelişimi için bkz.: Rumscheid, 263 vdd.

³⁶⁷ Boysal, 124, Taf. XII-XIIIa-b.

³⁶⁸ Vandeput, 130; Bilal Söğüt, Zeliha Gider Büyüközer-Aytekin Büyüközer, "İkonium'dan Akanthus'lu Paye Kaidesi", *Cedrus IV* (2016), 200; Barış Yener, *Laodikeia Roma Dönemi Mimari Bezemeleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü, Denizli 2019, 236.

³⁶⁹ M. Büyükkolancı, B. Söğüt, "Ephesos-Ayasuluk Kompozit Başlığı," Ed. B. Söğüt, *Stratonikeia'dan Laginaya: Ahmet Adil Tırpan Armağanı, From Stratonikeia to Lagina: Festschrift in Honour of Ahmet Adil Tırpan*, 2012, 118.

³⁷⁰ S. Walker, "Corinthian Capitals with Ringed Voids: The Work of Athenian Crafts-men in the Second Century A.D.". AA (1979) 103-129, 103 vd.

³⁷¹ Rumscheid, 151-52; Vandeput, 47; Yener, 239, Levha 52, 89.

³⁷² Heilmeyer, 81, Taf. 8.3-4; İdil, 8, Lev. 3-2, 4-1; Rumscheid, Taf. 5.8; Vandeput, 133, Pl. 64.1, Pl. 73.5.

geniş hatlarla birbirinden ayrılması da bizi yine MS 1. yüzyılın 2. yarısına götürmektedir³⁷³.

MS 2. yüzyılın başlarına gelindiğinde akanthus yapraklarına ait stilin halen MS 1. yüzyılın ortalarından itibaren gelişim göstererek Flaviuslar Dönemi'nde de kullanılan tipolojiyi devam ettirdiği görülür. Akanthus yapraklarının biçimi, geniş ve yayvan akanthus yaprakları sivri uçlu, yaprakların yüzeylerindeki keskin-derin çizgiler ve yaprak dişi yüzeylerinin içe doğru oyulması ile akanthus yaprakları üzerindeki ışık-gölge efektinin arttırılması, kanalların derin ve yaprak gözlerinin uzun yapılması dönemin belirgin stil özellikleridir³⁷⁴.

Geç Traian Dönemi ile birlikte akanthus yaprağı işlenişlerinde keskin bir değişim izlenir. Dönemin getirdiği yeni akanthus stili Erken Hadrian Dönemi'nin önemli yapılarında görülür. Işık-gölge efektinin etkin kullanıldığı, yaprak gözlerinin keskin-düz bitimli alt uçları ve "v" şeklinde derin işlenen yaprak yüzeyleri dönem karakteristiğini yansıtır³⁷⁵.

Hadrian Dönemi içerisinde ise doğal görünen yaprak formları yerine yüzey yükseklik farklarının azaltılarak düzleşen daha katı görünümlü akanthus formunda, yaprak gözleri geleneksel şeklini kaybedip her iki ucu yuvarlatılarak genişletilip kanallara dönüştürülmüştür³⁷⁶. Hadrian Dönemi'nde akanthus yaprakları keskin güçlü formlarda iken yaprak kıvrımları arasında matkap ile yapılmış göz şeklinde oyuklar yer almakta ve böylece yaprak lobları arasında damla şeklinde oyuklar oluşturulmuştur. Bu dönemden önce bu oyuklar (gözcükler) yoktu. Yaprığın belirgin bir orta damarı var ve bu orta damarın her iki yanı derin matkap olukları ile ayrılmıştır. Hadrian Dönemi

³⁷³ Alzinger, 87, Abb. 116.

³⁷⁴ M. Waelkens, "Notes d'architecture sur l'agora et le portique de Tibère à Aphrodisias de Carie," Edd. J. Geniere-K. T. Erim, *Aphrodisias de Carie. Colloque du Centre de recherches archéologiques de l'Université de Lille III, 13 novembre 1985* (Paris), 1987, 126, 133, Pl. 3.1; Vandeput 1997, 171, Pl. 94,3; R. Köster, *Die Bauornamentik von Milet*, Berlin New York 2004, 70, Taf. 119.3.

³⁷⁵ Yener, 242, 243.

³⁷⁶ V. M. Strocka, "Bauphasen des kaiserzeitlichen Asklepieions von Pergamon: Mit einem Beitrag von Michael Wörrle," *Istanbuler Mitteilungen* 62, 2012, 233-234, Abb. 39; A. Öztürk, "The architecture of the Hadrianic Baths in their original phase," Edd. R. R. R. Smith et al., *Aphrodisias papers 5: Excavation and research at Aphrodisias, 2006- 2012* (Journal of Roman archaeology. Supplementary series 103), 2016, 197, Fig. 12.7.

akanthus yaprak yüzeyleri dar, kanallar daha geniştir³⁷⁷. Yapraklar genel olarak beş lobdan oluşur ve yaprak uçları da çentiklidir³⁷⁸.

Geç Hadrian Dönemi'nden Antoninler Dönemi'ne geçişte akanthusların işlenişinde belirgin farklılıklar görülmez³⁷⁹. Ancak, dönem içerisinde dekoratif özelliklerini kaybederek sadeleştikleri izlenmektedir. Akanthuslara ait yaprak loblarının derin kanallı işlenen yüzeyleri ve Aphrodisias Dekorasyon Okulu stili olarak önerilen³⁸⁰ çeyrek daireyi dolduran formu ile sivri yaprak dişleri Geç Hadrian Dönemi tipolojisi olarak karşımıza çıkmaktadır³⁸¹.

Antoninler Dönemi'nin sonlarına doğru yapraklara ait içten ilk dişlerin üst üste binen loblar arasında dokunduğu bölümlerde oluşan yaprak gözleri, oluk şeklinde uzun formu ve en uçta sert kıvrımlı olarak tamamlanırken, içten ikinci dişlerin oluşturduğu yaprak gözleri üçgen formudur. Her bir yaprağa ait ana damar yanlarda iki adet derin kanalla öne çıkarılmıştır. Ayrıca Antoninler Dönemi yaprak yüzeylerinde izlenen derin kanallı yapının yavaş yavaş kaybolarak yüzeyselleştiği görülür. Yine bu dönemin önemli bir değişimi de akanthusların ikinci loblarına ait ilk yaprak dişlerinin neredeyse yatay bir konumda uzatılarak zaten doğallığını kaybetme aşamasına gelen yaprak modelini daha da bozması gösterilebilir³⁸².

Erken Severuslar Dönemi ile birlikte özellikle başlıklarda akanthusların yayvanlaşması, yaprak uçlarının birbiri ile bağlar kurmasıyla oluşan göz göz oyulmaların artışı ve yaprak yüzeylerinin içbükey formu dönemin karakteristik özelliklerindendir³⁸³. Geç Antoninler Dönemi ile birlikte yaprak işlenişlerinde izlenen yüzeysellik ve bu yüzeyselliğin kırılması amacıyla yaprak dış konturlarının aşırı matkap kullanımı sonrası belirginleşen bozulma, Severuslar Dönemi içerisinde ve daha yaygın

³⁷⁷ Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 34.

³⁷⁸ Koçel Erdem, 98.

³⁷⁹ Başaran, "Kyzikos Korinth Başlıkları", 10.

³⁸⁰ Heilmeyer, 97-98.

³⁸¹ R. Naumann, S. Kantar, "Die Agora von Smyrna: Bericht über die in den Jahren 1932-1941 auf dem Friedhof Namazgäh zu Izmir von der Museumsleitung in Verbindung mit der Türkischen Geschichtskommission durchgeführten", Kleinasien und Byzanz: gesammelte Aufsätze zur Altertumskunde und Kunstgeschichte (Istanbuler Forschungen 17), 1950, 88, Taf. 28 a-b; Vandeput, Pl. 36.4, 37.1; Köster, Taf. 122, 4.

³⁸² Naumann, Kantar, 88, Taf. 28 a-b; Köster, Taf. 122, 4; Yener, 245.

³⁸³ Başaran, "Kyzikos Korinth Başlıkları", 15; Yener, 246.

olarak MS 3. yüzyılın ilk çeyreği sonrasında izlenir³⁸⁴. Ancak, J. Rohmann tarafından yaprak dış konturlarının derin matkap oyuklarıyla parçalanması, “feingezahnter akanthus (tırtıklı akanthus)” olarak adlandırılır ve bu stile ait ilk örneklerin MS 1. yüzyıl kıvrık dallarında ortaya çıktığını ve MS 2. yüzyılda özellikle de Geç Antoninler Dönemi ile birlikte yeniden yaygın olarak kullanıldığını bildirmektedir³⁸⁵.

Severuslar Dönemi’nin erken örneklerinde sivri uçlarını kaybetmeye başlayan akanthuslar oldukça yüzeysel işlenmiş, yaprak dişleri arasındaki göz göz boşluklar da yayvan çanaklara dönüştürülmüştür. Klasik biçimini kaybeden akanthus işlenişlerinde merkezi damarın kenarlardan derince oyularak yüzeyi düz bırakılmıştır. Söz konusu stil özellikleri Severuslar Dönemi içinde yaygınlaşacak ve MS 3. yüzyıl ortalarında Geç Antik Dönem’in yerleşik stiline dönüşecektir³⁸⁶.

Akanthus yaprakları Hellenistik’ten başlayarak³⁸⁷ Roma İmparatorluk Dönemi boyunca sıklıkla kullanılmış³⁸⁸, Hadrian Dönemi’nden itibaren ise konsol altlarında da süsleyici bir öge olarak Anadolu’nun pek çok kentinde sıklıkla tercih edilmişlerdir³⁸⁹. Mimari dekorasyon tarihinde en uzun ömürlü ve en yaygın bezemelerden biri olan akanthus yaprağı³⁹⁰ ile bezenmiş volütlü konsollar Roma’da ilk olarak, Augustus ve Flaviuslar Dönemi yapılarında görülürken³⁹¹, Anadolu’da öncesinde olmayan ilk kez geç Traian yapısı olan Ephesus Celsus Kütüphanesi’nde görülmektedir³⁹². Konsollardaki akanthuslar, başlıklara göre daha özensizdirler. Ayrıca sarmal dallı frizlerde çoğunlukla ana dal akanthuslardan oluşur ve profilden gösterilir, friz köşelerine çanak yaprak durumunda başlangıç ve bitiş motifi olarak da yerleştirilir³⁹³.

³⁸⁴ Başaran, “Kyzikos Korinth Başlıkları”, 18.

³⁸⁵ Rohmann, 118–20.

³⁸⁶ Başaran, “Kyzikos Korinth Başlıkları”, 18.

³⁸⁷ Rumscheid, 263-269.

³⁸⁸ Alzinger, 126-131; Vandeput, 129-142.

³⁸⁹ Koçel Erdem, 96; Vandeput, 181-182.

³⁹⁰ Rohmann, 109.

³⁹¹ Hilke Thür, “Ephesische Bauhütten in der Zeit der Flavien und der Adoptivkaiser”, *Lebendige Altertumswissenschaft, Festgabe zur Vollendung des 70. Lebensjahres von Hermann Vetters*, Wien 1985, 183.

³⁹² Stročka, “Wechselwirkungen der Stadtrömischen und Kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian”, 295, Taf. 39,5; Koçel Erdem, 97.

³⁹³ Koçel Erdem, 98; Z. Şimşek, 53.

Çalışmama konu olan Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda ise sütun başlıklarında, konsollarda³⁹⁴, alt kat korniş³⁹⁵, soffitlerde³⁹⁶ ve kapı/pencere alınlığında³⁹⁷ çokça akanthus yaprağı bezemesine yer verilmiştir.

2.3.1.1. Sütun Başlığı

Sütun başlıkları tez kapsamına alınmamıştır. Fakat başlıklarda işlenen akanthus yaprağına değinmeden konsollara geçmenin uygun olmayacağını düşünerek yayınlanan örneklerden yola çıkarak kısa bir değerlendirme yapılmıştır. Anadolu'da Roma Dönemi'ne ait en büyük boyutlu korinth sütun başlığı örneğini barındıran Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki başlık 2.49 m yükseklik ve 2.00 m taban bileziği çapına sahiptir³⁹⁸.

Genelinde yüksek kabartmanın hakim olduğu sütun başlığına iki sıra akanthus yaprağı işlenmiştir. Başlıkta kalathos tabanından çıkan alt sıra yaprak dizisini oluşturan akanthuslar, eksen yaprak ve iki yanda üçer yaprak lobundan oluşmuştur. Yaprakların her biri beş yaprak ucu oluşturacak şekilde verilmiştir. Akanthus yaprakları içten ve yaprak damarları oyularak verilmiştir. Alt sıra akanthus yaprakları arada boşluk kalacak şekilde işlenmiştir. Bu ara boşlukta kalathos bileziğinden çıkan ve alttan ikinci yaprak lobunun ilk yaprak ucunun üstüne kadar devam eden, prizma şeklindeki kaidenin üstüne ikinci yaprak sırası oturtulmuştur. İkinci sıra akanthus yaprakları ise alt sıranın aksine eksen yaprak ve iki yanda ikişer yaprak lobundan oluşmuştur. Alt sıra yapraklar gibi yapraklar içten ve yaprak damarları oyulmuş, fakat farklı olarak yaprakların her biri dört yaprak ucu oluşturacak şekilde verilmiştir. Anadolu'daki yapılarda genelde görülen ve Aphrodisias Okulu'nun özelliği olarak kabul edilen uygulama ise dört yapraklı/parmaklıdır³⁹⁹. Dört parmaklı yaprakçıklar Anadolu'da, MS 2. yüzyıl ortasından sonra inşa edilen

³⁹⁴ Kat. No 2-D02, 26-D26, 43-D43, 44-D44, 55-G10, 88-G43, 90-G45, 91-G46, 98-G53, 105-G60, 106-G61, 107-G62, 108-G63, 134-G89, 135-G90, 136-G91, 160-B22, 162-B24, 168-B30.

³⁹⁵ Kat. No 54-G09, 116-G71, 169-B31, 174-B36, 175-B37.

³⁹⁶ Kat. No 101-G56, 120-G75.

³⁹⁷ Kat. No 97-G52.

³⁹⁸ Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 31, Çiz. 2, Res 4-9.

³⁹⁹ Moshe L. Fischer, *Das Korinthische Kapitell im Alten Israel in der Hellenitischen und Römischen Periode: Studien zur Geschichte der Baudekoration im Nahen Osten*. Mainz, 1990, 42; Musa Kadioğlu, *Die Scaenae frons des Theaters von Nysa am Maander*, Forschungen in Nysa am Maander 1. Mainz am Rhein, 2006, 158; Z. Gider Büyükozer, "İsaura Antik Kenti'nden Yakınındaki Yerleşim Alanlarına Taşınmış Korinth Başlıkları" *TÜBA-AR* 16, 2013, 102.

Pergamon Asklepeion Kutsal Alanı Büyük Latrina⁴⁰⁰, Oinoanda Agorası⁴⁰¹ ile Miletos Delphinion Stoası'nın başlıklarında⁴⁰² görülmektedir. Ayrıca Nysa Tiyatrosu'nun 1. katına ait korinth başlıkları ile 2. katına ait kompozit başlıkları⁴⁰³, Laodikeia Septimius Severus Nymphaeumu⁴⁰⁴, Knidos Korinth Tapınağı⁴⁰⁵ ve Miletos Stadion Kapısı'nın başlıklarında⁴⁰⁶ da yaprakçıklar dört parmaklı işlenmiştir. MS 153 yılında Aphrodisias Dekorasyon Okulu'na mensup ustaların çalıştığı Anadolu dışından bir yapı olan Olympia Herodes Atticus Nymphaeumu da dört parmaklı yaprakçıklarıyla bu grupta yer almaktadır⁴⁰⁷.

İkinci sıra akanthusların alt yaprakları yay çizerek, ilk sıra akanthusların üzerin-de alt yaprak uçları birleşerek bir kemer şeklini almıştır. İkinci sıra akanthuslarda eksen yaprağın gövde kısmı alt kısımda taç yaprağın gövde kısmı ile birleşerek aşağı doğru devam ettirilmiştir. İkinci sıra akanthusların alt yapraklarının oluşturduğu kemerin üstünden başlayan kaulisin birinin gövdesi dalgalı çizgi, diğerlerinin ise burmalı yivlerle hareketlendirilmiştir. Kaulisin üzerindeki yapraklı çanak bağına akanthus yaprakları oturtulmuş, bunların dış yaprakları ileri uzatılarak alta doğru birer sarmal yapacak şekilde sonlandırılmıştır. Kaulis yapraklarının üstünden çıkarak iki tarafa geniş bir bant şeklinde yay çizen, yan yana birer sarmalla sonlanan helikslerin oluşturduğu sarmallar plastik bir bağ ile birbirine bağlanmış ve bu sarmallar kaulis yapraklarının üzerine oturtulmuştur. İkinci sıra akanthusların eksen yaprağından çıkan abakus çiçeği sapı dalgalı bir şekilde yukarı doğru devam ederek abakuse işlenmiş lesbos ve ion kymationları ortasında yer verilen abakus çiçeğini oluşturmuştur⁴⁰⁸. N. Koçhan ve K. Meral başlığın alt ve üst yaprak çelenginin işlenişiyile Parion Tiyatrosu'ndaki korinth

⁴⁰⁰ Otfried Deubner, *Das Asklepieion von Pergamon*, Berlin 1938, 43; Jens Rohmann, *Die Kapitellproduktion der Römischen Kaiserzeit in Pergamon*. Pergamenische Forschungen; Band 10. Berlin 1998, 80-81, Tafel 45.5-6, 46.1-6; Strocka, "Bauphasen des kaiserzeitlichen Asklepieions von Pergamon: Mit einem Beitrag von Michael Wörrle", 269-271.

⁴⁰¹ J. J. Coulton, "Oinoanda: The Agora", *Anatolian Studies*, Vol. 36, British Institute at Ankara 1986, 66-67, 84-90.

⁴⁰² Heilmeyer, 100, Tafel 32.4; Köster, Tafel 121.3.

⁴⁰³ Kadioğlu, 116-120, Lev. 14.6-9, 15.1-3, 31. 3, 5.

⁴⁰⁴ C. Şimşek, 147-159, Res. 627.

⁴⁰⁵ İ.H. Mert, "Knidos Korinth Tapınağı", Ramazan Özgan'a Armağan (Ed. M. Şahin/İ. H. Mert), Ege Yayınları, İstanbul 2005, 234-236, Res. 7-8.

⁴⁰⁶ Köster, Tafel 128.3.

⁴⁰⁷ Gider Büyükozer, 102.

⁴⁰⁸ Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 32.

başlığıyla⁴⁰⁹ benzer olduğu ve ikisinin aynı atölyede yetişmiş ustalar tarafından üretilmiş olabileceği yorumuna gitmiştir⁴¹⁰. Plastik yapıya sahip akanthus yaprak uçlarının, dışa taşıdığı aynı yapı kaulis yapraklarında da görülmektedir.

Kyzikos Hadrian Tapınağı kazılarında küçük parçalar halinde çok sayıda sütun başlığı parçası ele geçmiştir. Kalathos tabanından itibaren yalnız iki sıra akanthusun yer aldığı ikinci sütun başlığı parçası örneğine bakacak olursak, yüksek kabartma şeklinde verilmiş akanthuslar genel olarak, alttan ikinci yaprağın ilk yaprak ucunun üstüne kadar devam eden prizma şeklindeki kaideden çıkması da dâhil olmak üzere Anadolu’da Roma Dönemine ait en büyük boyutlu korinth sütun başlığı örneği ile benzer, fakat ayrıntıda bazı farklılıkların olduğu görülmektedir⁴¹¹. En önemli fark akanthus yapraklarının altın yaldız ile boyanmış olmasıdır. Altın yaldızlı sütun başlığı parçasında akanthus yaprak lobları arasında göz tarzı işleniş görülmektedir. Yaprak uçlarının bir birine değdiği kısımda oluşan oval gözler bir band ile çevrilmiş, yaprak içleri ise yayvan verilmiştir. Alt sıra akanthus yaprak uçları da diğer başlıkta olduğu gibi birbirine değmemektedir.

Sütun başlıklarının yapılan stilistik karşılaştırmaları MS 150-170 yılları arasında olup, altın yaldızlı başlık parçasının MS 150-160, tam sütun başlığının da MS 160-170 yılları arasında yapılmış olabileceği sonucuna varılmıştır⁴¹².

2.3.1.2. Konsol

Konsol⁴¹³ altı akanthusları genel itibari ile ana damar/eksen yaprak ve iki yanda üçer yaprak lobundan⁴¹⁴, dolayısıyla da üç gözden oluşmaktadır. Her bir yaprağa ait merkezi damarda yanlarda iki adet derin kanalla öne çıkarılmıştır. 18 adet konsol altı

⁴⁰⁹ Başaran, Yıldızlı, 97, Fig 32.

⁴¹⁰ Koçhan, Meral, “Kyzikos Hadrian Tapınağı’nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme”, 32.

⁴¹¹ Koçhan, Meral, “Kyzikos Hadrian Tapınağı’nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme”, 32, Res. 10.

⁴¹² Benzer örnekler ve stilistik karşılaştırma için ayrıntılı olarak bakınız. Koçhan, Meral, “Kyzikos Hadrian Tapınağı’nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme”.

⁴¹³ Konsol: Bir korniş taşımak için duvardan çıkıntı yapan bezemeli destek. Er, 215. Konsollarda genellikle ön yüzde akanthus yapraklarına yer verilirken, yan yüzlerde volüt biçimli bir S kıvrımı yer almaktadır. Konsol aralarında ise ortaları rozetli kasetler yer alırken, konsolların etrafları da genel olarak ion kymationu ile çevrelenmiştir.

⁴¹⁴ Kat. No 26-D26, 55-G10, 90-G45, 91-G46, 98-G53, 105-G60, 106-G61, 108-G63, 134-G89, 135-G90, 136-G91, 168-B30.

akanthuslarımızın (Resim 26, 43-44, 55, 88, 90-91, 98, 105-108, 134-136, 160, 162, 168) on yedisi yer yer kırık ve tahribata uğramış olsa da sağlam ele geçen kısımlarından üç yaprak lobundan meydana geldikleri anlaşılabilmektedir⁴¹⁵. Bu yaprakların herbiri beş yaprak ucu⁴¹⁶ oluşturacak şekilde beş parmaklı işlenmiştir. 90-G45 ve 162-B24 katalog nolu sağlam tepe yaprağına sahip iki akanthus dışında eserlerimizin akanthus yaprağının tepe yaprağı kırılmış haldedir⁴¹⁷.

MS 2. yüzyılın 2. yarısında akanthus yapraklarında, yaprak dişlerinin şematik sıralanması ile bir dairenin çeyreğini doldurmaları ve sivrilmiş olmaları göze çarparken⁴¹⁸, Antoninler Döneminin erken evre özelliği olarak yaprak damarlar dar ve derin, geniş oygulu yaprak işlenişi hakimken⁴¹⁹, yaprak parmakları 'V' kesitli işlenerek ışık-gölge etkisinin oluşturulduğu ve plastik yapının vurgulandığı izlenir⁴²⁰. Kyzikos Hadrian Tapınağı konsol altı akanthuslarının tümünde bu özellikler görülmektedir. Uzun yaprak aralarının derin kanallar halinde oyulması yaprakların uzun ve sivri uçlu olmaları, yaprak damarlarının derin, fakat yayvan yaprak içinde, ince verilmesi ile MS 2. yüzyıl ortalarına tarihlenen Ephesos Serapis Tapınağı⁴²¹ ve Pergamon Asklepieion Tapınağı plaster başlıklarıyla⁴²² karşılaştırılabilir.

Yine Geç Hadrian-Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlenen Pergamon Asklepieion Büyük Latrina korinth sütun başlığı⁴²³, Pergamon Asklepieion Kuzey Galeri kompozit sütun başlıkları⁴²⁴ ve Alliano K.I. a2 Mekânı 'S' Kıvrımlı Sarmallı

⁴¹⁵ Kat. No 26-D26, 43-D43, 44-D44, 55-G10, 88-G43, 90-G45, 91-G46, 98-G53, 105-G60, 106-G61, 107-G62, 108-G63, 134-G89, 135-G90, 136-G91, 160-B22, 168-B30.

⁴¹⁶ Kat. No 26-D26, 55-G10, 88-G43, 90-G45, 91-G46, 98-G53, 105-G60, 106-G61, 108-G63, 135-G90, 136-G91, 160-B22, 168-B30.

⁴¹⁷ Kat. No 26-D26, 43-D43, 44-D44, 55-G10, 88-G43, 91-G46, 98-G53, 105-G60, 106-G61, 107-G62, 108-G63, 134-G89, 135-G90, 136-G91, 160-B22, 168-B30.

⁴¹⁸ Heilmeyer, 90; İdil, 16.

⁴¹⁹ Başaran, "Kyzikos Korinth Başlıkları", 13.

⁴²⁰ Heilmeyer, 97; V. İdil, "Korinthische Kapitelle im Museum von İzmir", *Öjh* 53, 1981/82, 153; Başaran, Anadolu Kompozit Başlıkları, 22; Kadioğlu, 116; Ahmet Yaraş, Zehra Şimşek, "Alliano 'S' Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlıkları" *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 2011, 228, Fig. 8; Gider Büyükozer, 101.

⁴²¹ Heilmeyer, Tafel 33, 2; Koenigs, Radt, 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 30 Lev. 14.1.

⁴²² Deubner, 46, 54; İdil, 23 Lev. 11,3.

⁴²³ Deubner, 43, Abb. 33; Rohmann, *Die Kapitellproduktion der Römischen Kaiserzeit in Pergamon*, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, Figür 8.

⁴²⁴ Deubner, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 94-95, Taf. 28. 3; Strocka, "Zur Datierung der Celsusbibliothek", 899, Taf. 288. 16; İdil, 21, Lev. 10. 2, 3; Koçel Erdem, 101, Lev. 28. 1; Hilke Thür, *Das Hadrianstor in Ephesos*. Forschungen in Ephesos XI/1, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 1989, 95, Abb. 157-159; Yaraş, Şimşek, Figür 9.

Sütun Başlığı⁴²⁵ ile Hadrian Tapınağı konsol altı akanthus yaprakları benzer özellikler göstermektedir.

Pergamon Kızılavlu'nun akanthuslu konsol başlığı⁴²⁶ ile karşılaştırılan MS 150-160 yıllarına tarihlendirilen Kyz'88/113 nolu Kyzikos konsol başlığı⁴²⁷ ile eserlerimiz arasında da büyük benzerlikler vardır. İşçilik ve stil açısından benzer bu iki eserden Kızılavlu başlığındaki damla biçimli boşlukların Kyzikos başlığında genişlediği gibi Kyzikos Hadrian Tapınağı konsol başlıklarında da bu yönde bir işleniş sergilenmiştir.

Antoninler Dönemi'nin sonlarına doğru yapraklara ait içten ilk dışların üst üste binen loblar arasında dokunduğu bölümlerde oluşan yaprak gözleri, oluk şeklinde uzun formu ve içten ikinci dışların oluşturduğu üçgen formu olarak değişim gösteren yaprak gözleri de eserlerimizde görülen özellikler arasındadır.

Konsollu korniş bloklarının konsolları üzerinde yer alan akanthus yaprakları Kyzikos Hadrian Tapınağı korinth sütun başlıkları üzerinde yer alan akanthus yaprakları ile de yakın benzerlikler sergilemektedirler⁴²⁸. Tüm bu gözlemler ve örnekler ışığında konsol altı akanthusları MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihleyebiliriz.

Konsollu kornişlerde iki konsol arasındaki kısma ait Kat. No 2-D02 de ise az bir kısmı sağlam kalmış akanthus yaprak bezemesi görülmektedir (**Resim 2**). Akanthus yaprakları damarlı ve yaprak uçları sivri dikensi yapıdadır. Birbirinden ayrı yaprak dilimlerini ise ipçikler birbirlerine bağlamaktadır. Geniş ve dışbükey yaprak yüzeylerindeki damarlar, kılcal çizgiler biçiminde belirtilmiştir. MS 120-130 yılları arasına tarihlenen Pergamon Hadrianic Monopteros'un konsollu korniş parçasında⁴²⁹ da eserimizdeki gibi iki konsol arasında akanthus bezemesi işlenmiştir. Fakat akanthus yaprak yüzeylerindeki damarların kılcal çizgiler halinde işleniş haricinde biçim birliği bulunmamaktadır. Eserimiz muhtemelen daha sonraki bir tarih aralığında yapılmış olmalıdır. Akanthus yapraklarının dilimleri matkap delikleriyle birbirinden ayrılmış; bu delikler arasında kalan ipçikler akanthus yapraklarını birbirlerine bağlamaktadır. Kılcal çizgilerle verilen damarlar haricinde daha belirgin derin işlenişler de mevcuttur.

⁴²⁵ Yaraş, Şimşek, Figür 3-4.

⁴²⁶ Heilmeyer, Tafel 26.4; İdil, Lev. 8.3.

⁴²⁷ Başaran, "Kyzikos Korinth Başlıkları", 13, Resim 13; Ertüzün, Resim 81.

⁴²⁸ Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", Res. 4-10.

⁴²⁹ Koenigs, Radt, Taf.110, 3.

Özellikle Antoninler döneminde ortaya çıkan ve Severuslarda yoğunlaşan matkapla oyulmaların görülmesi de bizi Antoninler Dönemine götürmektedir. Parion Tiyatrosu arşitravlı friz blokları *akanthus* yaprak bezemesi⁴³⁰ ile stilistik olarak benzerdir. Eser, detaylı tarihlendirmek için yeterli veri barındırmamakla beraber yapı konteksti dahilinde ve yumurta ok ucu bezemesini de göz önünde bulundurarak Antoninler Dönemi MS 2. yüzyılın 2. yarısı olarak önerilebilir.

2.3.1.3. Alt Kat Korniş

Ele geçen her beş parçada muhtemelen alt kat korniş bloğuna aittirler⁴³¹ (**Resim 54, 116, 169, 174-175**). Kat. No 54-G09 nolu eser aşırı tahrip olmuş bir şekilde, sadece eksen yaprağı ve sol yanda birkaç parça yaprağı sağlam haldedir. Kat. No 116-G71, nolu eserde de tahrip söz konusudur. *Akanthus* yaprağının çok az alt /dip yaprakları ve birinin sağ alt lobu sağlam kalmıştır. Kat. No 174-B36 nolu eserde ilk olarak ana damar/eksen yaprak ve iki yanda ikişer yaprak lobundan oluşan yaprak kenarları tırtıklı *akanthus* yaprağı görülmekte iken Kat. No 169-B31 ve 175-B37 de *akanthus* yaprağı dalga motifli geison alını altında yer almaktadır. Kat. No 169-B31 ve 174-B36 nolu iki eserde de yaprak loblarının her biri üç yaprak ucundan oluşmakta fakat Kat. No 175-B37 de daha fazladır. Her üçünde de *akanthus* yaprak uçlarının birleşmesiyle oluşan *akanthus* gözleri ikişer tanedir. Bezeme dizisinde bağımsız *akanthus* yapraklarının ana ve yan damarları derin oygularla belirtilmiştir *Akanthus* yaprak dilimleri arasındaki kanalların matkapla biçimlendirilmesi sonucu yaprak kenarları tırtıklı bir görünümündedir. Matkapla oluşan delikler birleşip kanallar ortaya çıkmıştır. Eserlerimizde ilk örneklerin MS 1. yüzyıl kıvrık dallarında ortaya çıktığı, MS 2. yüzyılda özellikle de Geç Antoninler Dönemi ile birlikte yeniden yaygın olarak kullanılan ve Severuslar Dönemi içinde de yaygınlaşacak olan tırtıklı *akanthus* tipolojisini görmekteyiz⁴³². *Akanthus*ların doğal yapılarını kaybetmesi sonucu belirginleşen bozulma, *akanthus* yaprak dilimleri arasındaki kanalların matkap darbeleriyle biçimlendirilmesi sonucu yaprak kenarlarının tırtıklı görünümü ve doğal yapının yok olması gibi stil özellikleri ile karşılaşırlar.

⁴³⁰ Başaran, Yıldızlı, Fig.14, 15a, 20.

⁴³¹ Kat. No 54-G09, 116-G71, 169-B31, 174-B36, 175-B37.

⁴³² Rohmann, 118–20.

Kat. No 54-G09 hariç diğerlerinde akanthus ve düz /kamuş/saz yapraklar yan yana dizilerek birlikte kullanılmışlardır. Akanthus yapraklarının arasında yer alan düz/kamuş yapraklarının ince dışbükey bir profil şeklinde belirtilen ana damarları dışında sap, yan damar ya da yaprak kenarları gibi detaylar belirtilmemiştir. Düz yapraklar da en üstte dışa doğru hafifçe kıvrılarak sonlanmakta iken eserlerimizde tahrip olmuş görülmemektedir. Kamuş/düz yapraklardan oluşturulan bezeme dizisi Erken İmparatorluk Dönemi'nden başlayarak geç dönemlere kadar pek çok kentte karşılaşılmaktadır⁴³³. Tıpkı örneklerimizde olduğu gibi akanthus ve düz /kamuş/saz yapraklar yan yana dizilerek birlikte kullanım görmüşlerdir. Akanthuslu bezeme kuşağında yapraklar arasına kamuş/düz yaprak motiflerinin yerleştirildiği bu düzenlemenin Hadrian Dönemi örneği Aphrodisias Hadrianus Hamamı kornişlerinde⁴³⁴ karşımıza çıkmaktadır. Fakat bizim örneklerimizdeki akanthus işlenişlerinde kenarlardan derince oyularak yüzeyi düz bırakılmış merkezi damar, yaprak kenarlarının derin matkap oyuklarıyla oluşan tırtıklı görünümü ve akanthusun basitleştirilmiş formunu göz önüne aldığımızda daha geç bir stile işaret ettiği açıkça görülebilmektedir.

MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen Parion Tiyatrosu geison+sima parçalarında⁴³⁵, MS 2. yüzyıl sonlarına verilen Ephesos'taki Tholos kornişleri⁴³⁶, MS 2. yüzyıl sonu veya 3. yüzyıl başına tarihlenen Sardeis Gymnasiumu alt kat ve üst kat saçaklıklarda⁴³⁷, MS 180-200'e tarihlendirilen Sagalassos Tiyatrosu kornişleri⁴³⁸, Severuslar dönemine tarihlenen MS 2. yüzyıl sonu-MS 3. yüzyıl başı Laodekia geison-sima bloğunda⁴³⁹ ve MS 211-217'de Caracalla tarafından yeniden elden geçirilen Pergamon Dionysos Tapınağı'nda⁴⁴⁰ yer alan akanthus stili ile paralellik söz konusudur. Ayrıca MS 2. yüzyılda özellikle de Geç Antoninler Dönemi ile birlikte yeniden yaygın olarak kullanılan tırtıklı akanthus ile yaprak dış konturlarında aşırı matkap kullanımı sonrası belirginleşen bozulma, Severuslar Dönemi içerisinde daha da

⁴³³ Leon, 278, Taf. 27-1, 2. Örneğin Pergamon Dionysos Tapınağı, Köster, Taf. 131-3; Sardeis Gymnasiumu, Köster, Taf. 135-4; Hierapolis Tiyatrosu, Vandeput, Pl. 90-1; Aphrodisias Hadrian Hamamı, Vandeput, Pl. 75-3; Miletos Kuzey Alan Propylonu, Köster, Taf. 124-4.

⁴³⁴ Vandeput, 89, Pl. 75.3.

⁴³⁵ Başaran, Yıldızlı, 91 vd., Fig. 21, 22, 24, 27, 28.

⁴³⁶ Koenigs, Radt, 324, Tafel 120. 1-2; Vandeput, Pl. 89.3; Lionel Bier, *The Bouleuterion at Ephesos*, *Forschungen in Ephesos IX/5*, Wien, 2011, 70, Plate 52.1.

⁴³⁷ Vandeput, Pl. 112.2, 112.4; Stročka, *Das Markttor von Milet*, 45, Abb. 62; Köster, Tafel 135, 4.

⁴³⁸ Vandeput, 107, pl. 56.2.

⁴³⁹ Yener, 247, Levha 34.

⁴⁴⁰ Köster, Tafel 131, 3; Cavalier, Pl. 82, Fig. 234.

yoğun izlenmeye başlaması gibi özelliklerin görülmesi, akanthus yaprak dilimleri arasındaki kanalların matkap darbeleriyle biçimlendirilmesi sonucu yaprak kenarlarının tırtıklı görünümü ve doğal yapının yok olması, göz göz oyulmalar gözlerin oluşması gibi stil özellikleri ile karşılaşılmasından dolayı Kat. No 169-B31, 174-B36 ve 175-B37 nolu eserler MS 2. yüzyılın 2. yarısı olarak tarihlendirilebilir. Muhtemelen Kat. No 54-G09 ve 116-G71 de tahribatına rağmen aynı tarihlerden olmalıdır.

2.3.1.4. Soffit

Kat. No 101-G56, 120-G75 her iki eser de arşitrav soffite aittir⁴⁴¹ (**Resim 101, 120**). Muhtemelen ikiside aynı arşitrav soffitin parçalarıdır. Uçları yarım daire biçiminde sonlanan dikdörtgen panelin, kenarları boncuk dizisi ile çerçevelenmiş, ortası çift yönlü dizilmiş yarım akanthus yaprağı ile bezemelidir. Üç dilimli çanak yaprak, aradan akanthus çıkmış, yarım akanthus sağa yarım akanthus sola bölünmüş şekildedir. Ortadaki eksen yaprağı tekrar çanak yaprağın dibiyile birleştirip böylece uzatıp devam edilmiştir. Aynı türdeki soffit bezemeleri uzun yıllar boyunca benzer formda kullanıldıkları için, bu alanlarda yer alan bezemelerden yola çıkılarak parçaların tarihlendirilmesi güçtür. Bu sebeple soffitler genellikle arşitrav bloklarının ön yüzlerinde yer alan bezemelerle beraber değerlendirilmektedir ki bu mimari parçaların daha sağlıklı bir şekilde tarihlendirilmesini sağlamaktadır. Anadolu'da genellikle dar panelli soffitler tercih edilmişken, Antoninler Dönemi'nde özellikle büyük kentlerde daha geniş ve bezekli çerçeveleri olan soffitler de tercih edilmiştir⁴⁴². Antoninler Dönemi sonrasında ise yine genel olarak dar, çerçevesiz ya da bezeksiz çerçeveli soffitler kullanım görmüştür⁴⁴³. Eserlerimizin soffit kenarlarının bezekli ve soffitlerin

⁴⁴¹ Sütun başlıkları üzerine yerleştirilen arşitrav bloklarının alt yüzlerinde iki sütun başlığı arasındaki boşluğa işli, uzun dikdörtgen şeklinde dekore edilmiş alanlara soffit denir. Max Wegner, "Soffitten an griechischen Bauten". *Jahreshefte des österreichischen Archäologischen Institutes in Wien* 57 (1986), 93; Hülya Kökmen Seyirci, "The Soffits of Rhodiapolis/Rhodiapolis Soffitleri", *Cedrus II* (2014), 340. En erken örneklerine geç klasik dönem yapılarında rastlanmaktadır. Rumscheid, 315. (MÖ IV. yüzyılın ikinci yarısı) Priene Athena-Polias Tapınağı'nın arşitrav soffiti bugüne kadar bilinen en erken örnektir. Abbasoğlu, 1.

⁴⁴² Anadolu kentlerinin tümünde görülmeyen istisnai durum örnekleri için Bkz. Ephesos, Hadrianus Tapınağı: Wegner, "Soffitten von Ephesos und Asia Minor", 97, Res. 7; Smyrna Agorası: Wegner, "Soffitten von Ephesos und Asia Minor", 96, Res. 10; Milet Stadium Kapısı: Wegner, "Soffitten von Ephesos und Asia Minor", Res. 12; Milet Propylonu: Wegner, "Soffitten von Ephesos und Asia Minor", Res. 14a-b; Hierapolis Tiyatrosu: Wegner, "Soffitten von Ephesos und Asia Minor", Res. 11; Sagalassos Antoninus Pius Tapınağı: Vandeput, Lev. 27,4. 28,2; Ksanthos Tiyatrosu: Cavalier, Planche 8 Fig. 26-29.

⁴⁴³ Örneğin, Sagalassos Yukarı Agora Nymphaionu ve Tiyatrosu: Vandeput, 179 Lev. 45. 55,2-4; Aphrodisias Tetrapylonu: Vandeput, Lev. 76,3; Smyrna Agorası: Naumann, Kantar, "Die Agora von

geniş olmasından yola çıkarakta eserlerimizi Antoninler Dönemi'nde arayabiliriz. Ayrıca Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndan ele geçen parçalar üzerinde yer alan soffit bezemeleri için ön yüzünde yer alan bezemelerin korunmamış olması nedeni ile kesin bir şey söylemek zor olmakla birlikte soffit kenarlarındaki boncuk bezemesinin Kyzikos Hadrian Tapınağı konsollu korniş ve tavan kaseti parçalarında işlenen boncuk dizisi ile olan benzerliği parçaları Antoninler Dönemi MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirebileceğimizi işaret etmektedir.

2.3.1.5. Kapı / Pencere Alınlık

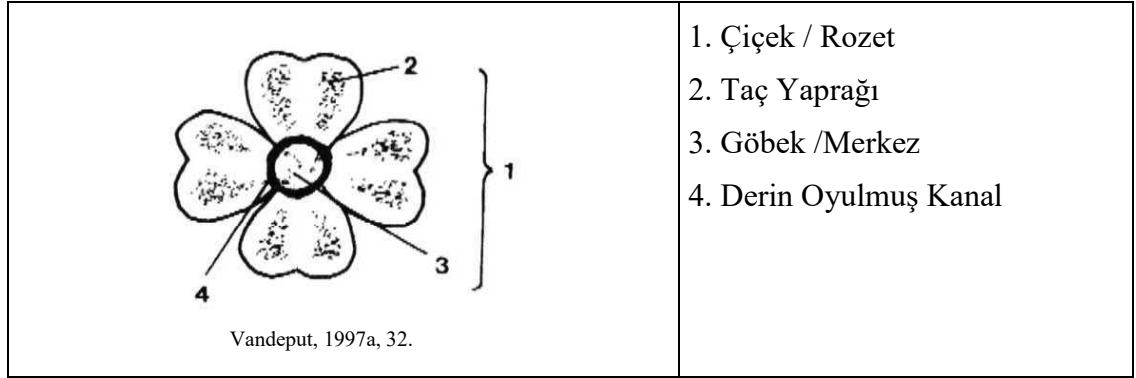
Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndan ele geçen 97-G52 katalog nolu parça daha küçük boyutlu olması sebebiyle de güney uzun kenardaki muhtemelen kapı ve pencere alınlığına ait olmalıdır (**Resim 97**). Kat. No 97-G52'de de akanthus yaprağı bezemesi işlenmiştir. Parçada yarımdaire şeklindeki alanın merkezinde dışbükey yapraklı akanthus yaprak demetine yer verilmiştir. Ortada tepe yaprağına sahip, ana damar/eksen yaprak ve iki yanda üçer yaprak lobundan oluşan, üç gözlü akanthus yaprağı görülmektedir. Akanthus yaprakları kılcal damarlı ve yaprak uçları dikensi sivri yapıya sahiptir. Akanthus yapraklarının dilimleri matkap delikleriyle birbirinden ayrılmış; bu delikler arasında kalan ipçikler akanthus yapraklarını birbirlerine bağlamaktadır. Yanlarda ortadaki akanthus yaprak ile bağlı dağınık bir şekilde işlenen dışbükey akanthus yaprakları görülmektedir. Bu yanlardaki akanthus yapraklarda damarlı ve yaprak uçları dikensi işlenmiştir. Severuslar Dönemine tarihlenen Perge Tiyatro sahne binası cephesi alınlıkta işlenen akanthus⁴⁴⁴ ve Geç Antoninlere tarihlenen Parion Tiyatrosu arşitravlı friz blokları akanthus yaprak bezemesi⁴⁴⁵ ile olan stilistik benzerlikten ve Kyzikos Hadrian Tapınağı 2-D02 katalog numaralı eserdeki işlenişle benzerliğinden dolayı, Antoninler MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirebiliriz.

Smyrna: Bericht über die in den Jahren 1932-1941 auf dem Friedhof Namazgäh zu Izmir von der Museumsleitung in Verbindung mit der Türkischen Geschichtskommission durchgeführten", Taf. 24c; Side Nymphaion: Gliwitzky, Abb. 169-171; Side Çeşme Binası: Gliwitzky, Abb. 210 vd.; Side Batı Nekropol'de yer alan Tapınak Mezar: Gliwitzky, Abb. 233.

⁴⁴⁴ Türkmen, Kat. No. 136.

⁴⁴⁵ Başaran, Yıldızlı, Fig.14, 15a, 20.

2.3.2. Çiçek / Rozet Bezeme

Çiçekler çok farklı biçimlerde olmakla birlikte, genellikle stilize edilmiş tarzda rozetler⁴⁴⁶ halinde kasetlerin merkezlerinde yer alan bir tür mimari bezeme ögesidir⁴⁴⁷. Çeşitli şekillerde işlenen rozetler dört, beş veya altı yaprak olabilirler⁴⁴⁸. Yaprak kenarları ve göbekleri bazen matkap oyukları ile belli edilmiştir. Ayrıca frizlerdeki sarmal dal kıvrımları arasına çeşitli şekil ve tiplerde çiçek bezemeleri yerleştirilmiştir. Yine korinth başlıklarda abakusun ortasında yer alan abakus çiçeği ve doldurma motifi içeren meanderlerde aralarda yer alan kareler içerisinde çiçek bezemesi bulunmaktadır. Çiçek şeklinde düzenlenmiş olan bu rozetler Geç Klasik Dönem'den başlayarak herhangi büyük bir değişiklik olmadan Roma Dönemi içlerine kadar sıklıkla tercih edilmişlerdir. Birbirlerinden bağımsız, doğal bir gelişim gösteren bu bezeme uygulamalarında kalıplaşmış bir örnek bulunmamaktadır. Bu sebepten dolayı çiçekleri oluşturan yaprakların boyutu, biçimi ve sayıları değişkenlik göstermektedir⁴⁴⁹.

Kyzikos Hadrian Tapınağı mimari bezemeli parçalarında ise tavan kasetleri⁴⁵⁰, duvar⁴⁵¹ ve henüz tapınağın neresine ait olduğunu tespit edemediğimiz parçalar⁴⁵² üzerinde çiçek rozetler işlenmiştir.

⁴⁴⁶ Rozet: Genellikle kasetlerin ortalarında yer alan değişik cinsten çiçekler. Koçel Erdem, 123; Küçük, yassı ve yuvarlak ya da oval biçimli stilize yapraklardan oluşan bezeme elemanı. Tekçam, 192; 1. Klasik mimaride kullanılan çiçek motifli yuvarlak desen. 2. Çiçek bezemeli bir pateraya (Patera: Yuvarlak ya da oval disk ya da madalyon bezeme. Er, 304.) verilen ad. Er, 342.

⁴⁴⁷ Koçel Erdem, 96, 99.

⁴⁴⁸ Vandeput, 32.

⁴⁴⁹ Çiçek şeklinde rozetler hakkında Bkz. Rumscheid, *Untersuchungen zur Kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus*, 272-274.

⁴⁵⁰ Kat. No 17-D17, 19-D19, 20-D20, 28-D28, 29-D29, 31-D31, 45-D45, 46-G01, 52-G07, 55-G10, 63-G18, 87-G42, 88-G43, 92-G47, 95-G50, 96-G51, 111-G66, 112-G67, 131-G86, 134-G89, 145-B07, 157-B19.

⁴⁵¹ Kat. No 62-G17, 129-G84, 148-B10.

⁴⁵² Kat. No 60-G15 ve 149-B11.

2.3.2.1. Tavan Kaseti

Kyzikos'ta Hadrian Tapınağı'na ait 22 parça tavan kaseti⁴⁵³ değerlendirmeye alınmıştır (**Resim 17, 19-20, 28-29, 31, 45-46, 52, 55, 63, 87-88, 92, 95-96, 111-112, 131, 134, 145, 157**). Tavan kastlerinin büyük bölümü kırıktır. Kesin olarak geison-sima bloğuna ait diye adlandırabileceğimiz iki konsol arasındaki 19-D19, 28-D28, 45-D45, 46-G01, 55-G10, 63-G18, 88-G43, 92-G47, 131-G86, 134-G89, 157-B19 katalog numaralı kaset merkezlerinde yaprak ve çiçek rozetlerin yerleştirildiği görülmektedir. 19-D19, 28-D28, 45-D45, 63-G18, 92-G47, 131-G86, 134-G89 nolu rozetler dört taç yapraklı, 55-G10 nolu rozet beş taç yapraklı ve 46-G01, 157-B19 nolu rozetler altı taç yapraklı işlenmişlerdir. Göbekleri bazen matkap oyukları ile verilmiştir. Kasetler içindeki çiçek rozetleri kabaca işlenmiş çok fazla ayrıntıya yer verilmemiştir.

Kare formlu kademeli olarak daralan 20-D20, 29-D29, 31-D31, 52-G07, 95-G50, 111-G66, 112-G67, 145-B07 nolu tavan kaseti merkezlerinde de yaprak ve çiçek rozetler yerleştirilmişken, 96-G51 nolu tavan kasetinde diğerlerinden farklı olarak köşede beşli akanthus rozete yer verilmiştir. Ortada ana damarı belli ve göbeği dört bölümlü 20-D20, 31-D31, 52-G07 nolu rozetler ve 95-G50, 145-B07 nolu rozet dört taç yapraklı iken 111-G66, 112-G67 nolu rüzgar gülü rozet ve 17-D17 beş taç yapraklı işlenmiştir.

Bu tarz çiçek/ yaprak rozet örneklerine rastlamak mümkündür. Kronolojik bir gelişimden söz etmenin mümkün olmadığı, tarihleme açısından yardımcı olmayan rozetlerde herhangi bir tarih aralığına gitmek pek doğru sonuçlar ortaya koymayacağından, tarihlendirmemiz doğru değildir. Fakat çiçek/rozet bezeme örnekleri tek başına yeterli derecede tarihleme kriteri sunmamasına karşın çiçek formunun kasetlerdeki diğer bezemelerle uyumlu yapıda işlenişi ve yapı kontektsti dahilinde bu

⁴⁵³ Tavan bloğu alt yüzünün kademeli olarak daralan çerçeveli panolara bölünmesi, kökeni ahşap yapı geleneğine dayanan eski bir uygulama olup; Arkaik Dönem ve öncesinde, tavanın görünümüne hareket kazandırmak amacıyla yapılan kasetler, Klasik Dönem yapılarında taş mimariye dönüşmüştür. Alp, 158; Başaran, Yıldızlı, 100; Hüseyin Metin, Mustafa Çidem, "Kremna'dan Bezemeli Tavan Kaseti Örnekleri", *Amisos* / Cilt 5, Sayı 8, Haziran 2020, 77. Klasik Dönemden başlayarak Erken Roma Dönemine kadar, tavan kasetlerinde çoğunlukla bitkisel süslemelerin tercih edildiği, figürlü süslemelere ise nadiren yer verildiği görülmüştür. Rumscheid, 331. MS 2. yüzyıldan itibaren tavan kasetlerinin kullanıldığı yapı türleri ve süslemeleri çeşitlenmiştir. Anadolu'da bu dönemde yapılan tapınak, tiyatro, nympheum ve propylon gibi anıtsal cephelere sahip yapılarda, çeşitli bitkisel süslemeler ve yapıların işlevine uygun biçimde seçilen figürlü kabartmaların yer aldığı tavan kasetleri, vazgeçilmez süslemeler olmuştur. Karin Tancke, *Figuralkassetten griechischer und römischer Steindecken*, Paris 1989.

parçalar üzerindeki çiçek bezemelerinin MS 2. yüzyıla ait olabileceğini düşündürmektedir.

2.3.2.2. Duvar

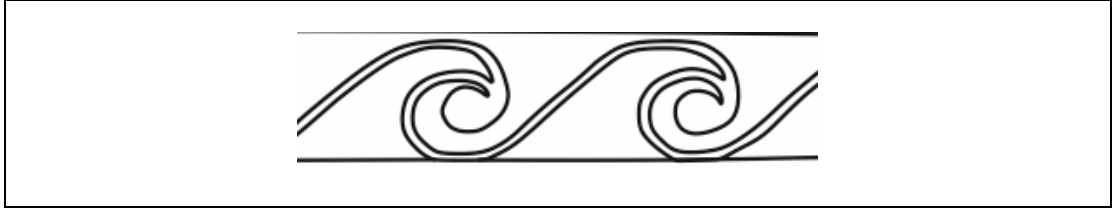
Kat. No 62-G17, 129-G84 ve 148-B10 muhtemelen Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın sella duvarlarına ait meander örgeli bordür/kaplamanın doldurma motiflerine ait parçalardır (**Resim 62, 129, 148**). Duvarda yer alan meander kuşakları doldurma motifi içeren düz gamalı haç meander örgeli işlenmiştir. Meanderin kollarının oluşturduğu gamalı haçların arasında yer alan karelerin içine çiçek rozetler yerleştirilmiştir. 62-G17 ve 148-B10 nolu meander bezemelerinde doldurma motifi olarak meanderin kollarının oluşturduğu gamalı haçların arasında yer alan karelerin içine, orta damarları belirtilmiş, göbeği düğme biçimli, yaprak uçları yuvarlatılmış, 129-G84 de uçlar sivrileşmiş dört taç yapraklı çiçek rozetler yerleştirilmiştir. Çiçek rozet bezeme örnekleri tek başına yeterli derecede tarihleme kriteri sunmamaktadırlar. Dolayısıyla eserleri tarihlememiz doğru olmayacaktır.

2.3.2.3. Diğer

Henüz Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki yeri belli olmayan 60-G15 katalog nolu parçada orta damarları belirtilmiş, göbeği düğme biçimli dört taç yapraklı çiçek rozet işlenmiştir (**Resim 60**). 149-B11 katalog numaralı parçada çiçekten öte zarı anımsatan üzerinde dört nokta bulunan rozete de muhtemelen doldurma motifi içeren meander bezemelerinde yer verilmiştir (**Resim 149**). Pergamon'da Hadrian Dönemi / MS 2. yüzyıla ait Pergamon Kızılavlu Serapis Tapınağı'nın (Mısır Tanrıları Tapınağı) arşitrav soffitlerini süsleyen doldurma motifi içeren gamalı haç meander örneğinin sol baştaki doldurma bezemesi ile Kat. No 149-B11 benzerdir⁴⁵⁴. Çiçek rozet bezeme örnekleri tek başına yeterli derecede tarihleme kriteri sunmamaktadırlar. Yine bu eserleri de tarihlememiz bizi sağlıklı sonuçlara ulaştırmayacağı için doğru olmayacaktır.

⁴⁵⁴ Cavalier, 103, Planche 81, Fig 232.

2.3.3. Dalga Bezeme

Dalga bezemesi, erken örnekleri duvar resimlerinde karşımıza çıkan, mimaride ise genelde düz profiller üzerinde yer verilen kıvrılarak devam eden bir bezemedir⁴⁵⁵. Bezeme Anadolu’da yaygın bir şekilde mimari elemanlar üzerinde kullanılmıştır⁴⁵⁶. Fakat bezemenin oldukça uzun bir süre değişmeden kullanılması tarihlleme de tek başına yeterli bilgiyi sunmamaktadır⁴⁵⁷. Dalga bezemesinin özellikle Hadrian Dönemi yapılarındaki yoğun kullanımı dikkatimizi çekmektedir. MS 120-130 yıllarına tarihlenen Pergamon Monopteros (Yuvarlak Yapı) kornişleri⁴⁵⁸, MS 124 yılına tarihlendirilen Pergamon Dionysos Tapınağı kornişleri⁴⁵⁹, MS 123-138 yıllarına tarihlendirilen Asklepieion Tapınağı kornişleri⁴⁶⁰, MS 131-140 yıllarına tarihlendirilen Ephesos Olympieion Tapınağı korniş bloğu⁴⁶¹, MS 2. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen Ephesos Serapeion/Museion kornişleri⁴⁶², Geç Hadrian Dönemi’ne tarihlendirilen Sagalassos Aşağı Agora Kuzeyindeki Nymphaeum taçları⁴⁶³ ve MS 147-149 yıllarına tarihlendirilen Ephesos Vedius Gymnasiumu kornişleri⁴⁶⁴ üzerindeki dalga bezeklerine ait tipoloji, söz konusu yapılar üzerinde çeşitli stilistik değişimlerle izlenebilmektedir. Kyzikos Hadrian Tapınağı’ndan ele geçen parçalarda dalga bezemesi geison tacında⁴⁶⁵ ve alt kat korniş⁴⁶⁶ parçalarında kullanılmıştır.

⁴⁵⁵ Koçel Erdem, 102, 122.

⁴⁵⁶ Koenigs, Radt, 330 vd. 341 Lev. 107,1-2. 117,2; Vandeput, 93 Lev. 38,2; Mert, 262 vd. Res. 239; M. C. Kaya, 10 Lev. 31c-d. Lev. 32a-b.

⁴⁵⁷ Vandeput, 93 Lev. 38,2. 116,3.

⁴⁵⁸ Koenigs, Radt, 330, Taf. 107. 1-2.

⁴⁵⁹ Strocka, “Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian”, 299-300, Taf. 44.2

⁴⁶⁰ Koenigs, Radt, 341, Taf. 117. 2.

⁴⁶¹ Strocka, “Bauphasen des kaiserzeitlichen Asklepieions von Pergamon: Mit einem Beitrag von Michael Wörrle”, 254, Abb. 54.

⁴⁶² Strocka, “Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian”, 305, Taf. 46, 5.

⁴⁶³ Vandeput, 91, Pl. 38.2.

⁴⁶⁴ Strocka, *Das Markttor von Milet*, 29, Abb. 54; Strocka, “Bauphasen des kaiserzeitlichen Asklepieions von Pergamon: Mit einem Beitrag von Michael Wörrle”, 256, Abb. 55.

⁴⁶⁵ Kat. No 19-D19, 28-D28, 44-D44, 55-G10, 63-G18, 99-G54, 131-G86, 144-B06.

⁴⁶⁶ Kat. No 54-G09, 64-G19, 169-B31, 175-B37.

2.3.3.1. Geison Tacı

19-D19, 28-D28, 44-D44, 55-G10, 63-G18, 99-G54, 131-G86, 144-B06 katalog numaralı parçalarda düz yüzeyler için uygun olan dalga bezemesine geison alnında yer verilmiştir (**Resim 19, 28, 44, 55, 63, 99, 131, 144**) . Bezeme Kat. No 19-D19 ve 55-G10'da sağ tarafa eğimli işlenmişken Kat. No 28-D28, 44-D44, 63-G18, 99-G54, 131-G86 ve 144-B06 da sola doğru kıvrılarak devam etmiştir. Uçları daima düz yuvarlak disk şeklinde sonlandırılmış dalga bezemeleri üst silme ile bütünleşmiştir. Olasılıkla hareketlendirme sağlama amacıyla bezeme yüzeyinde yivlendirmeler mevcuttur. 28-D28, 44-D44, 55-G10 ve 63-G18 nolu parçalarda ele geçen boya kalıntılarından kırmızı boyalı olduğu görülmektedir. Günümüze kadar ulaşmış bu boya izleri/kalıntıları, muhtemelen kırmızı ve mavi boyaya çokça yer vermiş tapınağın dalga bezemeli tüm geison tacında kırmızı boya kullanılmış olabileceği düşüncesini söyleyebilmemiz konusunda bizi desteklemektedir. Ele alınan örneklerin dalga bezemesi tüm geison parçalarında aynı şekilde işlenmiştir. Dolayısıyla bu mimari bezemelerin aynı usta elinden çıkmış olduğunu ya da aynı atölye ürünü olduğunu söylememiz olağandır. Mimari bezeme tarihlendirmelerine katkısı oldukça sınırlı olan dalga bezemesinin Kyzikos Hadrian Tapınağı geison alnı stiline en yakın örnek MS 120-130 yıllarına tarihlenen Pergamon Monopteros (Yuvarlak Yapı) kornişlerinde⁴⁶⁷ karşımıza çıkmaktadır. Eserlerimizdeki gibi dalgalar gayet düzgün, göz daima düz yuvarlak bir diskten oluşmuştur. Bezeme yüzeyi hafif dışbükey ve yüzeydeki yivlendirme bizimkilere göre daha derindir. Ayrıca eserlerimiz Hadrian dönemine ait Ephesos Olympieion Tapınağı korniş bloğu dalga bezemesi⁴⁶⁸ ve Ephesos Tholos Yapısı kornişine ait dalga bezemesi⁴⁶⁹, MS 129 yılında inşa edilen Laodikeia ad Lycum'daki hamam kornişleri⁴⁷⁰, MS 147-149 yıllarına tarihlendirilen Ephesos Vedium Gymnasiumu kornişleri⁴⁷¹ ve MS 2. yüzyılın 2. yarısı ile 2. yüzyılın son çeyreği arasında tarihlenen Parion Tiyatrosu alınlıkları dalga bezemeleri⁴⁷² ile de yakın tipolojiye sahiptir. Burada verilen örneklerde dalga bezemeleri arasında ise yivsiz-düz satırlı oluşu ile bir ayırım

⁴⁶⁷ Koenigs, Radt, 330, Taf. 105.2, 107. 1-2, 108.2.

⁴⁶⁸ Gülbay, 93, Şek. 33.

⁴⁶⁹ Koenigs, Radt, Taf. 120; Gülbay, Şek. 111.

⁴⁷⁰ Gülbay, Şek. 188.

⁴⁷¹ Stročka, *Das Markttor von Milet*, 29, Abb. 54; Stročka, "Bauphasen des kaiserzeitlichen Asklepieions von Pergamon: Mit einem Beitrag von Michael Wörle", 256, Abb. 55.

⁴⁷² Başaran, Yıldızlı, Fig. 1,2.

izlenilmektedir. Hadrian Dönemi işlenişi ile benzer görünen Kyzikos Hadrian Tapınağı dalga bezemelerine ayrıntılı baktığımızda farklılıklar görülmekte ve Antoninler Dönemi barok tarzın biçimini yansıtmış olduğunu görmekteyiz. Bu doğrultuda özellikle yapıların korniş taşlarında yer verilen dalga bezemesinin söz konusu Kyzikos Hadrian Tapınağı örneklerini benzer örneklerden yola çıkarak MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirebiliriz.

2.3.3.2. Alt Kat Korniş

54-G09, 64-G19, 169-B31 ve 175-B37 katalog numaralı alt kat korniş parçalarında ion kymationu altında geison tacında dalga bezemesine yer verilmiştir (**Resim 54, 64, 169, 175**). 169-B31 nolu parçada bezeme sağ tarafa eğimli işlenmişken, diğerlerinde sol tarafa eğimli olduğu görülmekte ve dalga bezemesi üst silme ile bütünleşmiştir. Uçları daima düz yuvarlak disk şeklinde sonlandırılmış dalga bezemelerinin yüzeyinde yivlendirmeler izlenmektedir. Düz bir profil üzerinde yer verilen dalga bezemeleri, ele geçen her dört parçada da işleniş aynı şekilde olduğundan, aynı usta elinde çıkmış veya aynı atölye ürünü olduğunu söyleyebiliriz. Stilistik olarak Hadrian veya Severuslar Dönemine tarihlenen Pergamon Dionysos Tapınağı saçağı⁴⁷³, MS 131-140 yıllarına tarihlendirilen Ephesos Olympieion Tapınağı korniş bloğu⁴⁷⁴, Geç Hadrian Dönemine tarihlendirilen Sagalassos Aşağı Agora Kuzeyindeki Nymphaeum taşları⁴⁷⁵ ve MS 2. yüzyılın 2. yarısı ile 2. yüzyılın son çeyreği arasında tarihlenen Parion Tiyatrosu alınlıkları dalga bezemeleri⁴⁷⁶ ile olan benzerliklerden dolayı eserlerimizi MS 2. yüzyılın 2. yarısı tarihine verebiliriz.

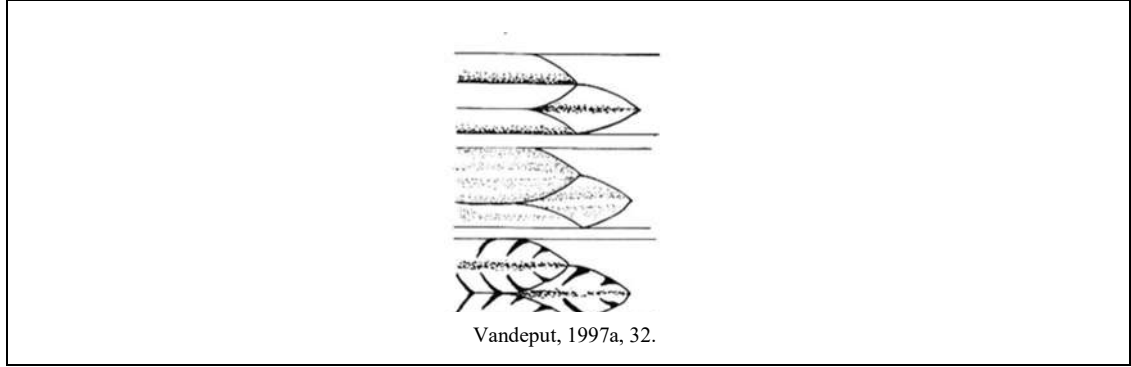
⁴⁷³ Koçel Erdem, Lev. 39, Res. 2; Cavalier, 314, Planche 82, Fig. 234.

⁴⁷⁴ Gülbay, Şek. 33; Strocka, "Bauphasen des kaiserzeitlichen Asklepieions von Pergamon: Mit einem Beitrag von Michael Wörrle", 254, Abb. 54.

⁴⁷⁵ Vandeput, 91, Pl. 38.2.

⁴⁷⁶ Başaran, Yıldızlı, Fig. 1,2.

2.3.4. Defne Yaprığı

Genellikle yan yana dizilmiş defne yapraklarının her biri iki defne yaprağının birleşiminde gelecek şekilde sıralanmış defne yapraklarının ardışık serisinden oluşan bir bezeme oluşturmaktadırlar⁴⁷⁷. Defne yaprakları Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi boyunca çeşitli mimari parçalar üzerinde sıklıkla tercih edilmiştir. Genellikle sütun başlıklarında, konsol, soffit ve kapı lentolarında kullanılmıştır. Bezeme mimari parçalar üzerinde yoğun bir şekilde kullanılmış olmasına karşın, kronolojik bir gelişim göstermemesinden dolayı yapıların tarihlendirilmesinde ne yazık ki yol gösterici değildir⁴⁷⁸. Üst üste ve yan yana yerleştirilmiş yatay defne yaprağı bezemesi Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda konsol⁴⁷⁹ ve soffitlerde⁴⁸⁰ işlenmiştir.

2.3.4.1. Konsol

Tapınağa ait 17 adet konsol parçasının konsol başlıklarının altında⁴⁸¹ defne yaprağı bezemesine yer verilmiştir (**Resim 18, 26-27, 42-43, 91, 94, 99, 105-107, 133, 155, 160, 162, 168, 179**). Eserlerde tarak dişi defne yaprakları merkezden kenarlara doğru yatay olarak işlenmiştir. 27-D27, 91-G46, 94-G49, 160-B22, 162-B24 ve 168-B30 nolu eserler hariç tümünün orta damarları belli ince derin bir çizgi formunda işlenmişlerdir. Yaprığın kronolojik bir gelişim göstermemesi nedeni ile ve çok küçük bir kısmı sağlam kalmış olan parçalarda bir tarihleme yapmak pek doğru sonuçlar ortaya

⁴⁷⁷ Feyzullah Şahin, *Patara Mimari Bezemeleri*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Antalya 2018, 203.

⁴⁷⁸ Rumscheid, 269; Vandeput, 48.

⁴⁷⁹ Kat. No 18-D18, 26-D26, 27-D27, 42-D42, 43-D43, 91-G46, 94-G49, 99-G54, 105-G60, 106-G61, 107-G62, 133-G88, 155-B17, 160-B22, 162-B24, 168-B30, 179-B41.

⁴⁸⁰ Kat. No 12-D12, 37-D37, 132-G87, 154-B16, 167-B29.

⁴⁸¹ Kat. No 18-D18, 26-D26, 27-D27, 42-D42, 43-D43, 91-G46, 94-G49, 99-G54, 105-G60, 106-G61, 107-G62, 133-G88, 155-B17, 160-B22, 162-B24, 168-B30, 179-B41.

koyamayacağından, tarihleme yapmak oldukça güç ve doğru değildir. Ancak Erken Severuslar dönemine tarihlendirilen Anazarbos Zafer Takı Güney Cephe arşitrav-friz bloğunda arşitrav tacı bezemesi⁴⁸² ile Miletos'ta iki arşitrav tacında⁴⁸³ ve Erken Severuslar dönemine tarihlendirilen Myra Tiyatro kapı sövesinde⁴⁸⁴ yer alan dil yaprak bezeklerinden yola çıkarak görülen stilistik farklılık bizi Severuslar öncesine götürmektedir. Çünkü eserlerimiz yüzeysellikten uzak örneklerle daha etli dolgun bir yapıya sahiptir. Yoğun kullanımı olmasına rağmen kronolojik bir gelişim göstermemesinden dolayı bir tarihlemeye gitmek doğru olmayacaktır.

2.3.4.2. Soffit

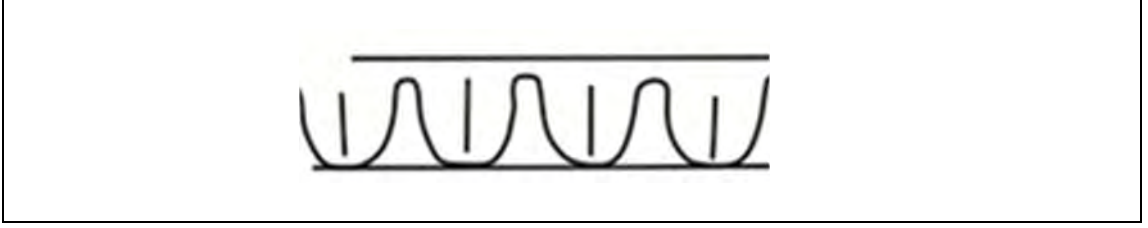
12-D12, 37-D37, 132-G87, 154-B16 ve 167-B29 katalog nolu soffit parçalarının tümünde üst üste ve yan yana işlenen, yatay olarak bir uçtan başlayıp diğer uca doğru ilerleyen formda yerleştirilmiş defne yaprakları görülmektedir (**Resim 12, 37, 132, 154, 167**). Kat. No 12-D12 ve 37-D37 de tarak dişi defne yaprağı işlenmiştir. 132-G87 katalog nolu parçada yatay sınırlar belli olduğu için defne yapraklarının ikili ve üçlü sıralar halinde yerleştirilmiş olduğunu söyleyebiliriz. Tarak dişi defne yaprakları iki tam yaprak, sonraki sırada ortada bir tam, iki yanında yarım, sonrasında tekrardan iki tam şeklinde devam eden bir dizilim sergilemiştir. Defne yapraklarının hepsinde ortalarında, ince birer çizgi şeklinde ana/orta yaprak damarları belirtilmiştir. Bezemenin yüzyıllar boyunca değişmeyen karakteristik özellikleri sebebiyle tarihlemeye katkısı bulunmamaktadır. Soffitler arşitrav bloklarının ön yüzlerinde yer alan bezeklerle birlikte değerlendirilmektedir ki bu mimari parçaların daha sağlıklı bir şekilde tarihlendirilmesini sağlamaktadır.

⁴⁸² Türkmen, 57, Kat. No.111; Musa Kadioğlu, “Anazarbos Zafer Takı: Restitüsyon ve Tarihleme Önerisi”, (Editör; Görkem Kökdemir), *Orhan Bingöl'e 67. Yaş Armağanı, Bilgin Kültür Sanat Yayınları*, Ankara 2013, 248, Res. 7.

⁴⁸³ Köster, 152 dn. 1142, Taf. 126.5, 127.1.

⁴⁸⁴ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Levha 39a.

2.3.5. Dil Yaprak Bezeme

Dil biçimli, saz yaprak olarak da adlandırılan stilize edilmiş yaprak tipine denilmektedir⁴⁸⁵. Orta damarı belirtilmiş dil yapraklar bazen ters, bazen düz duran bir şekilde işlenmişlerdir. Farklı kullanım alanına sahip dil yaprak bezeme Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda tavan kaseti⁴⁸⁶ ve soffitler⁴⁸⁷ üzerinde yer verilmiştir.

2.3.5.1. Tavan Kaseti

Kat. No 89-G44, 113-G68, 151-B13, 173-B35 ve 180-B42 tavan kaseti çerçevesine ait parçalarda dil yaprak bezemesi kullanılmıştır (**Resim 89, 113, 151, 173, 180**). Kat. No 89-G44, 151-B13 ve 180-B42 de tek sıra yan yana dikey bir uçtan başlayıp, diğer uca doğru ilerleyen formda, herhangi bir detaya yer verilmeksizin, muhtemelen yarım kalmış dil yaprak bezemesi ile düzenlenmiştir. Ayrıca aynı usta elinden çıkmış veya aynı atölye ürünü olmalıdır. 113-G68 ve 173-B35 katalog numaralı parçalarda bezeme tek sıra ardışık dikey bir uçtan başlayıp, diğer uca doğru ilerleyen, orta damarı ince derin bir çizgi formunda belirtilmiş bir şekildedir. Dil yaprak bezemesi burada diğer işlenişlerin aksine biraz daha ince ve uzundur. Severuslar dönemine tarihlenen Miletos'ta iki arşitrav tacında⁴⁸⁸ yer alan dil yaprak bezemesine benzer özellikler sergilemektedir. Eserler de her ne kadar yarım kalmış olsalar da Kyzikos Hadrian Tapınağı tavan kaseti stilize lesbos kymationu ve soffitlerdeki dil yapraklar ile olan yakın işleniş ve yapı konteksti dahilinde MS 2. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

⁴⁸⁵ Koçel Erdem, 122.

⁴⁸⁶ Kat. No 89-G44, 113-G68, 151-B13, 173-B35 ve 180-B42.

⁴⁸⁷ Kat. No 9-D09, 127-G82, 128-G83.

⁴⁸⁸ Köster, 152 dn. 1142, Taf. 126.5, 127.1.

2.3.5.2. Soffit

Kat. No 9-D09, 127-G82 ve 128-G83 muhtemelen aynı arşitrav soffit parçasına ait eserlerdir (**Resim 9, 127-128**). Her üç parça da aynı soffite ait olmalı veya farklı bir arşitrav soffite ait fakat aynı bezeme çeşiti tercih edilmiştir. Ayrıca aynı usta elinden çıkmış veya aynı atölye ürünü olmalıdır. Kat. No 127-G82 de dil yaprak bezemesi işlenirken yarım kalmıştır. Çünkü meanderi çevreleyen dil yaprak bezemesinin çizilmiş fakat işlenmemiş olduğu açıkça görülebilmektedir. Bu iki açıdan önem arz etmektedir. Birincisi, bezemenin yarım kalması tapınakta yapılan onarımın henüz tamamlanmadığı; ikincisi ise taş işleminin nasıl yapıldığına örnektir. Burada ustanın önce taş üzerinde hatları belirlediği, sonra bezemelerin ince kalemle yontarak işlediği anlaşılmaktadır. İçi meander bezemeli soffitlerde dikdörtgen panelin etrafı tek sıra ardışık dikey bir uçtan başlayıp, diğer uca doğru ilerleyen formda, orta damarı ince derin bir çizgi şeklinde belirtilmiş dil yaprakla çevrelenmiştir. Erken Severuslar dönemine tarihlendirilen Anazarbos Zafer Takı Güney Cephe arşitrav-friz bloğunda arşitrav tacı bezemesi⁴⁸⁹ ile Myra Tiyatro kapı sövesinde⁴⁹⁰ ve Severuslar dönemine tarihlendirilen Miletos'ta iki arşitrav tacında⁴⁹¹ orta damarı belirtilmiş dil yaprak bezemesi görülmektedir. Anazarbos arşitrav tacında diğerlerinden farklı olarak kenar çerçeveleri belirtilmiştir. Bizim eserlerimizde yaprak kenarları daha yumuşatılmış ve çerçeveli işlenmemiştir. Yine MS 2. yüzyıl Ksanthos Tiyatrosu soffit çerçevelerinde de dil yaprak bezemesine yer verilmiştir⁴⁹². Burada orta damar eserlerimizinkine göre daha derin oyulmuştur. İşlenişindeki derinlik ve yüzeysellikte değişkenlik göstermektedir. Fakat tüm bunlara rağmen stilistik olarak eserlerimizle daha yakın olduklarını söyleyebiliriz. Benzer örnekler doğrultusunda mimari bezeme tarihlendirmelerine katkısı oldukça sınırlı görünen dil yaprak bezeğinin Kyzikos Hadrian Tapınağı örneklerini yapı konteksti dahilinde bir tarihlendirmeye gitmek gerekirse MS 2. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

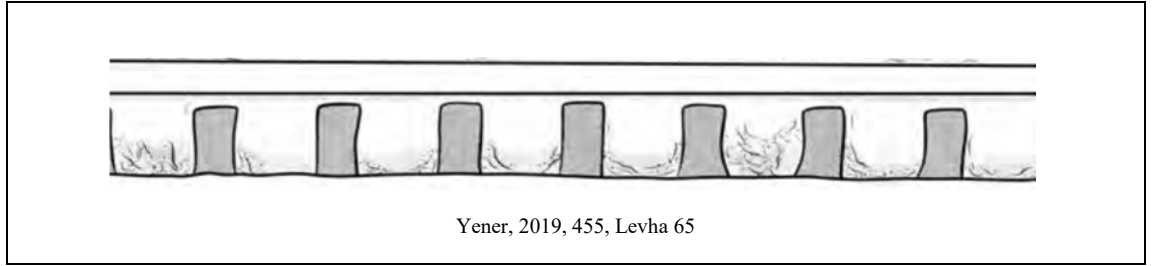
⁴⁸⁹ Türkmen, 57, Kat. No.111; Musa Kadioğlu, “Anazarbos Zafer Takı: Restitüsyon ve Tarihleme Önerisi”, (Editör; Gökem Kökdemir), *Orhan Bingöl'e 67. Yaş Armağanı, Bilgin Kültür Sanat Yayınları*, Ankara 2013, 248, Res. 7.

⁴⁹⁰ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Levha 39a.

⁴⁹¹ Köster, 152 dn. 1142, Taf. 126.5, 127.1.

⁴⁹² Cavalier, Planche 8, Fig. 26-29.

2.3.6. Diş Sırası

Diş sırası (geisipodes), Antik mimarlıkta İon düzeninde görülen, geisonun altındaki diş kesimi, ahşap mimarideki hatıl uçlarına benzeyen bezeme bandına denilmektedir. Friz ve entablature (saçaklık) bloklarında sıklıkla kullanılmıştır⁴⁹³. İon düzenindeki diş kesiminin yerini Korinth düzeninde konsollar almasına karşın diş sırasına da yer verilmiştir. Augustus Dönemi'nde dişler arasındaki dişleri birleştiren bağlantı çubuklarına yer verilmişken, Flaviuslar Dönemi'nde diş kesimleri arasında gözlük biçimli motifler görülmektedir⁴⁹⁴. Bu motifler, Traian Dönemi'nde ortadan kalkarlar ve Hadrian da hiç görülmemektedirler. Hadrian Dönemi'nde dişler dikdörtgen kesitli ve araları boşken, köşelerde dolgu motifi olarak kozalak gibi değişik motifler yer almaktadır. Hadrian sonrasında ise dişler uzamaya başlamıştır⁴⁹⁵. Diş sıraları Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda özellikle konsollu korniş blokları⁴⁹⁶, kornişlerde⁴⁹⁷ ve henüz tapınağın neresine ait olduğu bilinmeyen parçalar⁴⁹⁸ üzerinde kullanılmıştır.

2.3.6.1. Konsollu Korniş

1-D01, 35-D35, 47-G02, 71-G26, 74-G29, 98-G53, 103-G58, 104-G59, 114-G69, 161-B23, 176-B38, 177-B39 ve 178-B40 katalog numaralı korniş blokları üzerinde yer verilen diş sıraları arasında kalan boşluklar içleri boşaltılarak dikdörtgen formda işlenmişlerdir (**Resim 1, 35, 47, 71, 74, 98, 103-104, 114, 161, 176-178**). Konsollu korniş bloklarından Kat. No 1-D01, 35-D35, 47-G02, 71-G26, 98-G53, 103-G58, 104-

⁴⁹³ Tekçam, 77, Resim 91; Er, 98, 141.

⁴⁹⁴ Mustafa Kağıtçı, *Bargylia Hadrian Tapınağı ve Anadolu'daki Benzer Örnekleri*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Konya 2011, 39.

⁴⁹⁵ Kağıtçı, 39.

⁴⁹⁶ Kat. No 1-D01, 35-D35, 47-G02, 71-G26, 74-G29, 98-G53, 103-G58, 104-G59, 114-G69, 161-B23, 176-B38, 177-B39, 178-B40.

⁴⁹⁷ Kat. No 3-D03, 10-D10, 33-D33, 34-D34, 36-D36, 61-G16, 67-G22, 68-G23, 69-G24, 70-G25, 113-G68, 115-G70, 171-B33.

⁴⁹⁸ Kat. No 6-D06.

G59, 114-G69 ve 161-B23 nolu örneklerde dış sırası üzerinde boncuk bezemesine yer verilmişken, Kat. No 176-B38, 177-B39 ve 178-B40 nolu parçalarda ise farklı olarak dış sırası üzerinde yumurta ok ucu bezemesine yer verilmiştir. Dışlarla yumurta ok ucu işleniş arasında belli bir simetriye yer verilmemiştir. Örgelerde sağdan sola veya soldan sağa bir işleniş söz konusudur.

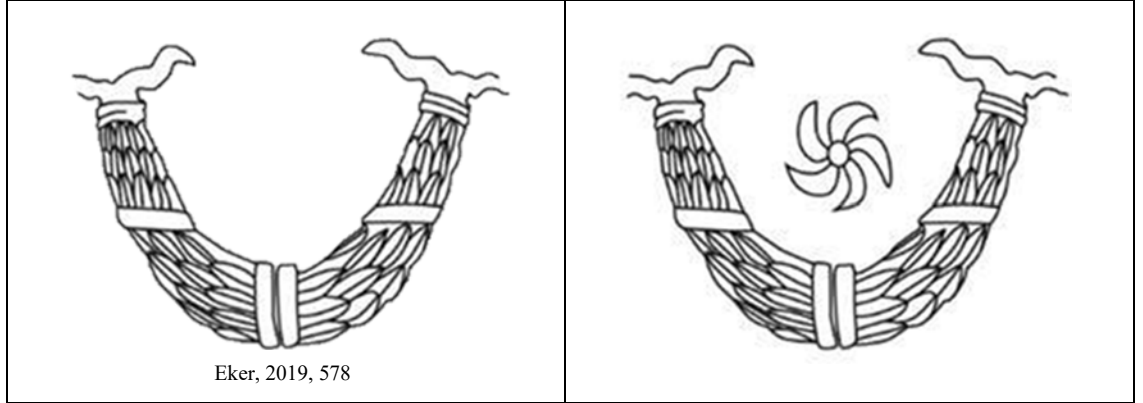
2.3.6.2. Korniş

Kat. No 3-D03, 10-D10, 33-D33, 34-D34, 36-D36, 61-G16, 67-G22, 68-G23, 69-G24, 70-G25, 113-G68, 115-G70 ve 171-B33 konsolsuz kornişlerde de dış sıraları arasında kalan boşluklar içleri boşaltılarak dikdörtgen formda verilmişlerdir (**Resim 3, 10, 33-34, 36, 61, 67-70, 113, 115, 171**). Korniş bloklarının hepsinde dış sırası üzerinde yumurta ok ucu bezemesi işlenmiştir. Konsollu korniş bloklarında olduğu gibi dış bezeği ile yumurta ok ucu işleniş arasında belli bir simetriye yer verilmemiştir. Örgelerde sağdan sola veya soldan sağa bir işleniş söz konusudur. 33-D33, 34-D34, 67-G22, 69-G24, 70-G25 ve 115-G70 nolu eserlerde sağlam kalan kısımlarından anlaşıldığı üzere korniş bloklarının geison bölümlerinin bezenmediği görülmektedir. Bu şekilde geison bölümlerinin bezeksiz boş bırakılması aşırı süslemeden kaçınmanın yanında üst ve alt bölümde yer alan mimari bezekli parçalar arasındaki bezek dağılımını dengelemek olmalıdır.

2.3.6.3. Diğer

Tapınağın neresine ait olduğu tespit edilememiş olan 6-D06 katalog numaralı parçada ise yine kornişlerde olduğu gibi dış sıraları arasında kalan boşluklar içleri boşaltılarak dikdörtgen formdadır (**Resim 6**). Dış sırası üzerinde lesbos kymationu bezemesi işlenmiştir. Bezemeler arasında belli bir simetriye yer verilmemiştir. Örgelerde sağdan sola veya soldan sağa bir işleniş söz konusudur. Mimari bezeme tarihlendirmelerine katkısı oldukça sınırlı görünen dış bezeğinin Kyzikos Hadrian Tapınağı örneklerini göstermiş oldukları Hadrian ve sonrası özelliklerinden dolayı ve yapı konteksti dahilinde MS 2. yüzyıla Hadrian Dönemi ve sonrasına tarihlendirebiliriz.

2.3.7. Girland

Yunan ve Roma da çokça yer verilen, yaygın olarak ise lahitlerde, sunaklarda ve frizlerde görülen girland (askı/festoon) bezemesi, uçlarından asılmış çelenge benzeyen çiçek, haşhaş kapsülü, çam kozalağı, tomurcuk, meyve ve yapraklardan meydana gelen öğelerin bir bağ/kurdele (teneia) ile sarılmasıyla oluşmaktadır⁴⁹⁹. Tarihsel süreç içerisinde girland taşıyıcı olarak genellikle koyun, sığır, boğa, keçi, karaca, geyik, kartal, Pan, Herme, Nike, Eros, Nymphe ve benzeri⁵⁰⁰ farklı figürler kullanılmıştır. Kısaca girland bezeme, daha eski çağların ahşap sunaklarının yan yüzeylerine tutturulmuş çivilere çakılmış olan girland lardan çıkmıştır⁵⁰¹.

En eski girland tipi dinsel içerikli olup Mısır'da yeni İmparatorluk Dönemi'nde, bir Teb'linin mezarında nane yaprakları ile yapılmıştır⁵⁰². MÖ 3. yüzyılın ortasında ortaya çıkan girland olgusu, çelenklerle süslenmiş tapınak koridorları ve sunakların dışında, başta plastik sanatlar olmak üzere resim ve sanatın diğer dallarında da kullanım görmüştür. Katı çizgileri hafifletmesiyle girland, özellikle Hellenistik Dönem'in en sevilen mimari örgeleri arasında yer almıştır⁵⁰³. Pergamon Krallığı'nın kurucusu

⁴⁹⁹ Mükerrrem Anabolu, "Batı Anadolu'da Bulunan Hellenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Çağı Girland (Askı)lı Sunakları", *Arkeoloji Sanat Tarihi Dergisi* III, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 1984, 1; Neşe K. Diler, *Anadolu Girlandlı Sunakları*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı (Yayınlanmış Doktora Tezi), Erzurum 1996, 9; Tekçam, 78, Resim 92; Er, 131, 142; Nazlı Yıldırım, "Sinope Kentinden Boğa Başlı Girland Bezemeli Mimari Bloklar", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 2020; (28), 549.

⁵⁰⁰ Anabolu, "Batı Anadolu'da Bulunan Hellenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Çağı Girland (Askı)lı Sunakları".

⁵⁰¹ Anabolu, "Batı Anadolu'da Bulunan Hellenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Çağı Girland (Askı)lı Sunakları", 1.

⁵⁰² Meurer, *Vergleichende Formenlehre des Ornaments und der Pflanze*, 8, Res. 1.

⁵⁰³ Diler, 9 vd.

Philetairos tarafından yaptırılmış olan Demeter Tapınağı'ndaki girland bezemesi, tarihi kesin olarak bilinen en eski girland bezemesidir⁵⁰⁴.

Hellenistik Dönem girlandları, sadece yapraklardan yapılmış olup incedirler, ortalarında kalınlaşmaz, aşağıya doğru sarkmaz ve girlandların orta noktaları vurgulanmıştır. Yapraklar, orta noktalarda yön değiştirirler. Tam tersi Roma İmparatorluk Dönemi girlandları, ortalarında kalınlaşır, aşağıya doğru sarkarlar ve yaprakları hep aynı yöne bakarlar. Girland üstü alanlar, bazen rozet, phiale veya patera, yaprak, büst gibi dekoratif elemanlar ile doldurulmuşken, bazen de boş bırakılmışlardır⁵⁰⁵. Anadolu'nun pek çok kentinde mimari yapıların farklı bölümlerinde görmeye alışık olduğumuz girland bezemesine Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda tavan kasetinde yer verilmiştir⁵⁰⁶.

2.3.7.1. Tavan Kaseti

96-G51 katalog numaralı tavan kaseti parçasında girland bezemesine yer verilmiştir (**Resim 96**). N. Koçhan ve K. Meral, bloğun kesin olmamakla birlikte dipteros planlı tapınağın iki sütun sırası veya sella duvarı ile sütunlar arasındaki pteroma kısmının tavanına ait olabileceğini ifade etmektedirler⁵⁰⁷.

Stilize lesbos kymationundan oluşan çerçeve içinde, boncuk dizisi ile daire içine alınan tavan kaseti merkezinde arkası dönük bir şekilde verilmiş olan ayakları kırık, çıplak kadın figürü (nymphé?) kollarını yana açarak girlandları tutmaktadır. Girland üstü alanlar boş bırakılmıştır. Kabartma şeklinde işlenen girlandların dört yapraklı çiçeklerden meydana geldiği ve dar bantlarla sarılı durumda işlendiği görülmektedir. Girland bezemesi ortaya doğru herhangi bir kalınlaşma olmadan baştan sona kadar aynı kalınlığa sahip ve aşağı doğru sarkmıştır.

Ayrıca bu bloğun orta kısmına ait olduğu anlaşılan ikinci parçada ise bir gül bezeğine (rozet) basan üç figürün ayak kısımları görülmektedir. Bunun önceki parçaya

⁵⁰⁴ Anabolı, "Batı Anadolu'da Bulunan Hellenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Çağı Girland (Askı)lı Sunakları", 1; Diler, 10.

⁵⁰⁵ Anabolı, "Batı Anadolu'da Bulunan Hellenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Çağı Girland (Askı)lı Sunakları", 2.

⁵⁰⁶ Kat. No 96-G51.

⁵⁰⁷ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 52; Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 234, Res. 16.

ait olduğu ve bu kısımda girlandları tutan, üçü önden üçü arkadan olmak üzere, başları dışa gelen dönüşümlü olarak işlenmiş 6 figürün olması gerektiği anlaşılmıştır⁵⁰⁸.

Antoninler Dönemi ortalarından itibaren oldukça kaliteli işçilik gösteren ve Antoninler Dönemi Baroğu olarak adlandırılan bezeme stilinde figürler ve motifler daha hacimli ve canlı olarak işlenmeye başlanmışlardır. Matkap kullanımı ile birlikte kabartma derinliği artırılarak, ışık-gölge etkisi ile mimari bezemeler barok bir görüntüye sahip olmuşlardır⁵⁰⁹. Tarihlendirme konusunda en güvenilir yöntem, şimdilik mimari bezemelerin stil kritiğidir. Sadece girlandın yapısına bakarak tarihlendirme yapmak oldukça zordur. Ancak MS 2. yüzyıl ortalarından sonraki tarihler önerilen ve MS 2. yüzyılın 3. çeyreğine tarihlenen Antalya Müzesi'ndeki Antalya-5 ve Antalya-6 sunağı⁵¹⁰ girland bezemesi ile MS 120 yılına tarihlendirilen Milet kapısı⁵¹¹ sağ yarım alınlık frizindeki girland bezemesi tarihlemede bize anahtar olabilecek önemli birer dayanak olabilirler. Girlandı oluşturan örgeler matkabin kullanımı ile birbirlerinden soyutlanmış bağımsız bir görüntüye bürünmüşlerdir. Kurdelelerle sarılan girland örgelerinde fazla ayrıntıya girilmemiştir. Antalya-5 ve Antalya-6 sunağında eserimizdeki gibi girland üstü alanlar boş ve girlanda dolanan kurdelenin kısa uçları zemine sarkıtılmıştır. Bunun yanı sıra 96-G51 katalog numaralı tavan kaseti parçasında diğer bezemeler ve girland kuşağını oluşturan öğelerde gözlemlenen hacimli, derin, canlı ve hareketli yapı Antoninler Dönemi Baroğu'nun tüm özelliklerini göstermektedir. Stilize lesbos kymationu dizisi, çiçek şeklinde düzenlenmiş beşli akanthus rozet ve boncuk dizisinin dolgun yapısı, MS 2. yüzyıla işaret etmektedir. Dolayısıyla Hadrian ve Antoninler Döneminde aramak yerinde olacaktır. Oldukça farklı ve tekil bir örnek olan eserimizi tüm bu veriler ışığında Antoninler Dönemi'ne MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirmemiz mümkündür.

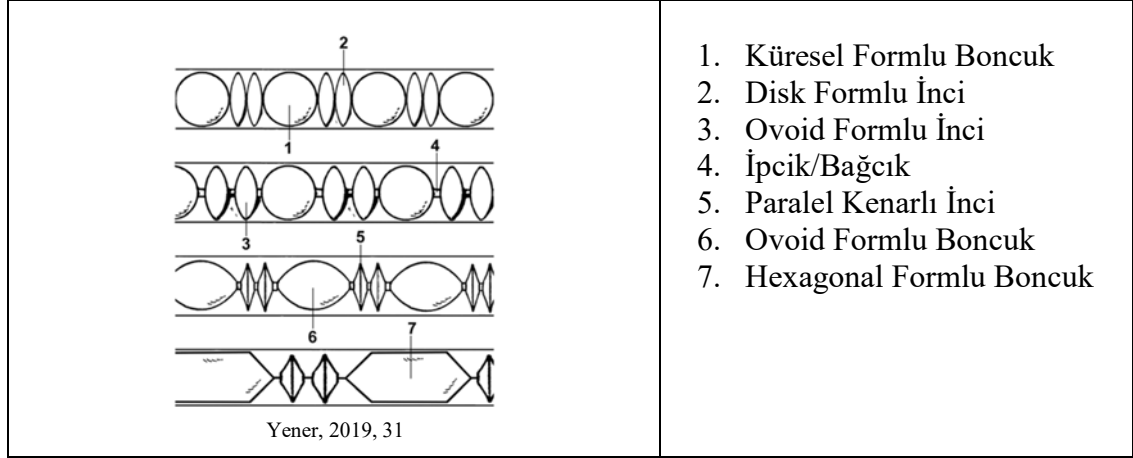
⁵⁰⁸ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 52; Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 234, Res. 17.

⁵⁰⁹ B. Can, "Antoninler Dönemi Baroğu Işığında Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri", 89-90.

⁵¹⁰ Diler, 34 vd., Lev. 44a-b.

⁵¹¹ Stročka, *Das Markttor von Milet*, Abb. 30.

2.3.8. İnci-Boncuk Dizisi

Köken olarak kadınların boyunlarına taktıkları gerdanlıktan alınmalarından dolayı boncuk, arkeoloji literatüründe ise “astragal⁵¹²=inci dizisi” olarak adlandırılmaktadır⁵¹³. Farklı bölgelerde değişik biçimlerde ve dizilişlerde kullanılan, dar şekilde işlenen inciler ve geniş boncuklardan oluşan bezeme türüne inci-makara / inci-boncuk dizisi de denilmektedir⁵¹⁴. Arşitravların ve arşitrav-friz bloklarının faskia ayrımları ile arşitrav tacında ve soffit kenarlarında; kornişlerde (geison), geisopodesin / (diş kesiminin) üst silmesinde ve simada; kapı söve ve lentolarında faskialar arasında ve çerçevelerde sıkça kullanılmaktadır.

İlk kez İon mimarisinde uygulanan bu dizin için Meurer⁵¹⁵ kökenini ilk insanların çevresindeki değişik boyuttaki tohumları ipe dizip taktıkları gerdanlık, kadınları süsleyen bir takı olarak belirtmektedir. Anadolu dışında İon sanatının etkisinde Persepoliste yeni saraylar yapıp, İonia sanatçıları kullanılan örgeleri bu yapılarda kullanmışlardır⁵¹⁶. Mısırdaki genel olarak kabartmalarda veya duvar resimlerinde metop kenarlarında betimlenmiştir. Girit’te de düzenli olmasa da kaplar ve duvar resimlerinde görülmektedir⁵¹⁷.

⁵¹² Antik mimaride yuvarlak boncuk biçiminde motiflerden oluşan bir silme olarak adlandırılır. Er, 47.

⁵¹³ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 57 vd.; Karaosmanoğlu, 54, 61 vd.

⁵¹⁴ İnci-boncuk tipleri için bakınız. Torsten Mattern, *Gesims und Ornament: zur stadtrömischen Architektur von der Republik bis Septimius Severus*, Scriptorium 2001, 42 vd., Abb 9.

⁵¹⁵ M. Meurer, *Vergleichende Formenlehre des Ornamentes und der Pflanze*, 340 vd., Taf. 5.

⁵¹⁶ Karaosmanoğlu, 62.

⁵¹⁷ Karaosmanoğlu, 63.

Önceleri kadınları süsleyen örge İyonyalıların doğuyu tanınmasıyla mimaride ilk kez yumurta dizilerinin altında kullanılmıştır. MÖ 560'lı yıllarda mimari yapılarda ve sunaklarda yumurta-boncuk dizisi şeklinde işlenmişlerdir. Dönem özelliği olarak tamamında sık dizili, uzunca yumurta, kalın etli yuvarlak çanak kenarı ve aralarda küçük uçlar şeklinde iken boncuk dizileri de aynı şekilde sık, iki yassı-bir yuvarlak, almaşık ve düzensizdir⁵¹⁸. İlerleyen örneklerde boncuklar iki yassı-bir uzunca oval boncuk şeklinde düzenli almaşık sık dizi ve plastik yapı gösterirler⁵¹⁹.

Genellikle Anadolu bezeme geleneğinde iki inci bir boncuk şeklinde tasarlanan bezeme Geç Klasik Dönem'den itibaren bunu korumaya devam etmiş⁵²⁰, Erken İmparatorluk Dönemi ile birlikte ise boncuklarda uzama ve ovalleşme gibi form değişiklikleri meydana gelmiştir. Geniş zaman aralıkları içerisinde stil gelişimi içerisinde olan inci-boncuk dizisi Roma Döneminde de bezemenin yapılacağı alana göre belirgin tipolojik farklılıklar göstermektedir⁵²¹.

Mimari de birçok bölümde, bazen tek başına kimi zaman da başka bezemelerle birlikte yoğun şekilde kullanılan astragal çoğunlukla Anadolu Hellenistik Dönem yapı süslemesinde ion kymationu ile birlikte kullanılmıştır⁵²². Küre ve disk biçimli motiflerin dönüşümlü verilmesiyle oluşan inci-boncuk dizisinde⁵²³, boncuklar erken dönemde yuvarlak, Hellenistik sonlarına doğru elips ve Roma da ise tam bir silindir şeklini alarak stil farklılıkları göstermektedir⁵²⁴.

Augustus Döneminde sıkı yerleştirilen küresel formlu boncuklar ve disk şeklinde inciler dönemin stilini yansıtırken⁵²⁵, boncukların hafifçe uzatılması, daha derin kabartma yüksekliği ve inci kenarlarında izlenen matkap oyuklarıyla ışık-gölge efektinin artırılması daha geç evreyi işaret etmektedir⁵²⁶.

⁵¹⁸ Karaosmanoğlu, 64 vd. Kat. No. 19, 20, 21, 24.

⁵¹⁹ Karaosmanoğlu, 66, Kat. No. 32, 35, 37, 38, 39.

⁵²⁰ Rumscheid, 252.

⁵²¹ Yener, 262-263.

⁵²² Rumscheid, 252.

⁵²³ Gruben, 322.

⁵²⁴ Halime Aslan, *Lagina Hekate Tapınağı Arşitravları*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Konya 2006, 31.

⁵²⁵ Yener, Levha 68, 29.

⁵²⁶ J. Devreker, H. Thoen, F. Vermeulen, "The Imperial Sanctuary at Pessinus and its Predecessors: A Revision," *Anatolia Antiqua. Eski Anadolu* 3, 1995, 139, Pl. 5; Köster, kat. 4Z12, Taf. 10,3.

Claudiuslar Dönemi ile Erken Traian Dönemi aralığında inci boncuklar Erken İmparatorluk Dönemi ile aynı form özelliklerini devam ettirir ancak örgelerin yavaş yavaş birbirinden ayrılmaya başladığı izlenmektedir⁵²⁷. Geç Traian Dönemi'ne gelindiğinde MS 1. yüzyıl örneklerinin aksine boncukların küresel formunu kaybederek daha da uzadığı, incilerin ise paralel kenarlı bir yapıya dönüştüğü keskin bir form değişimi görülmektedir. Ovoid formlu boncuk ve paralel kenarlı inci şeklindeki ani form değişimi Roma'da yürütülen büyük yapı inşaatlarından dönen Anadolu'lu ustalara bağlanmakta ve Anadolu'nun genelinde yayılım göstermektedir⁵²⁸.

Hadrian Döneminde Geç Traian ile aynı olmakla beraber kenarları düzgünce yuvarlatılmış oval formlu boncukların yanı sıra incilerin hacimli işlenmiş yapısı da dönemin belirgin örneklerinde karşımıza çıkmaktadır⁵²⁹. Hadrian Dönemi'nden beri boncuklarda artan bir uzama gözlemlenmektedir⁵³⁰. Geç Hadrian Dönemi ile Erken Antoninler Dönemi'ne doğru devam eden stil gelişiminde yumuşak dönüşlü ve ovoid formlu boncukların yanı sıra boncukların uzamaya başlayarak kısa kenarlarının yumuşak dönüşlü bitimleri yerine köşeli dönüşlerle altıgen bir formun hakim olduğu yeni bir stil değişimi söz konusudur⁵³¹.

MS 2. yüzyılın ortalarına gelindiğinde dönemin normal inci boncuk formu kullanılmaya devam ederken boncukların uzaması da devam etmektedir⁵³². MS 2. yüzyılın 3. çeyreğinde Antoninler Dönemi'nin gelişmiş evresinde, daha uzun boncuklar ve daha hacimli incilerle oluşturulmuş bir stil ile karşılaşilmektedir⁵³³.

Severuslar Dönemi'nde ise yine Geç Antoninler Dönemi ile birlikte karakterize olan stil devam ederken, diğer yandan boncukların hacimli ve uzatılmış formunu koruyarak uçlarda paralel kesimli bitimler yerine daha düz kesitlerle sonlandırıldığı,

⁵²⁷ Köster, 47, kat. 77A1, Taf. 21.1-2.

⁵²⁸ Strocka, "Zur Datierung der Celsusbibliothek", 895-96; Strocka, Das Markttor von Milet, 28, Abb. 49; Strocka, "Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", 299-300, Taf. 44.3; Gliwitzky, 51, Abb. 327.

⁵²⁹ Strocka, Das Markttor von Milet, 28, Abb. 49; Strocka, "Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", 299-300, Taf. 44.3; Gliwitzky, 51, Abb. 327; Yener, 265, Levha 38.

⁵³⁰ Mattern, 44.

⁵³¹ Vandeput, 91, Pl. 38.1; 66-67, Pl. 25.5, 26.1; Gliwitzky, 182, Abb. 333.

⁵³² Strocka, Das Markttor von Milet, 29, Abb. 54; Strocka, "Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", 305, Taf. 46.6; Vandeput, 102, Pl. 108.2; Strocka, "Bauphasen des kaiserzeitlichen Asklepieions von Pergamon: Mit einem Beitrag von Michael Wörle", 256, Abb. 55

⁵³³ Mitchell, 108, Pl. 52; Vandeput, 101, Pl. 44.1-2; Köster, 134, Taf. 123.4; Yener, 266, Levha 58, 76.

incilerin ise geniş paralel kenarlı bırakıldığı farklı bir stil görülmektedir. Aşırı uzatılmış boncuklar, gösterişli bağcıklar ile ağır ve daha büyük görünümlü inci işleniş hakimidir⁵³⁴.

Çalışmama konu olan Kyzikos Hadrian Tapınağı mimari bezemelerinde inci-boncuk dizisi sık kullanılmış motiflerden biri olmayı başarmıştır. Konsollu kornişlerde⁵³⁵, alt kat kornişlerde⁵³⁶, tavan kaseti⁵³⁷, arşitrav faskia arası⁵³⁸, soffit⁵³⁹, pilaster başlığı⁵⁴⁰, lento tacı⁵⁴¹ ve nereye ait olduğu tanımlanamayan bazı mimari parçalarda⁵⁴² kullanılmıştır.

2.3.8.1. Konsollu Korniş

Kyzikos Hadrian Tapınağı'na ait 8 adet kırık ele geçmiş konsollu korniş parçasında yer alan boncuk dizileri⁵⁴³ şu şekilde işlenmişlerdir (**Resim 1, 35, 47, 98, 103-104, 114, 161**). İşlenişinde bir simetri bulunmayan korniş bloklarında, geisopodes üstünde yumurta-ok ucu bezemesi ile beraber işlenen dolgun yapılı boncuklar, yumuşak dönüşlü, kenarları düzgünce yuvarlatılmış yer yer ipçiklerle birbirine bağlı veya ipçiksiz bir şekilde verilmiştir. 2. yüzyılın sonlarına tarihlendirilen Evdir Han mezar tapınağı üst yapısına ait blok parçasında⁵⁴⁴ yumurta-ok ucu bezemesi altında yer verilen boncuk dizisi, MS 2. yüzyıl 3. çeyreğine tarihlendirilen Rhodiapolis'te Gymnasiumun orta kapısına ait kapı bloğu parçalarındaki⁵⁴⁵ boncuk dizileri ile benzer şekilde işlenen ipçiklerle birbirine bağlanmış boncuk dizilerimizi MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirebiliriz.

2.3.8.2. Alt Kat Korniş

116-G71, 169-B31, 174-B36 ve 175-B37 katalog numaralı 4 adet alt kat korniş parçasında örgelerin işlenişinde yukardan aşağı bir simetri bulunmamaktadır (**Resim**

⁵³⁴ Vandeput, 113, Pl. 60.1; Köster, 124, Taf. 125.2; Gliwitzky, 47-48, Abb. 21.

⁵³⁵ Kat. No 1-D01, 35-D35, 47-G02, 98-G53, 103-G58, 104-G59, 114-G69, 161-B23.

⁵³⁶ Kat. No 116-G71, 169-B31, 174-B36, 175-B37.

⁵³⁷ Kat. No 96-G51.

⁵³⁸ Kat. No 7-D07, 117-G72, 118-G73.

⁵³⁹ Kat. No 101-G56, 119-G74, 120-G75.

⁵⁴⁰ Kat. No 170-B32.

⁵⁴¹ Kat. No 49-G04, 50-G05, 138-G93.

⁵⁴² Kat. No 56-G11, 72-G27.

⁵⁴³ Kat. No 1-D01, 35-D35, 47-G02, 98-G53, 103-G58, 104-G59, 114-G69, 161-B23.

⁵⁴⁴ Gliwitzky, 163, Abb. 274, 276.

⁵⁴⁵ Kökmen Seyirci, Levha 75e, 81c, 81a.

116, 169, 174-175). Her dört parçada da iki inci bir boncuk şeklinde bir işleniş söz konusudur. Paralel kenarlı keskin sırtlı iki inci ve uzunlamasına oval formlu boncuklar ipçiklerle birbirine bağlı olarak sıralanmıştır. Geç Hadrian Dönemi'ne tarihlendirilen Sagalassos Aşağı Agora Kuzeyindeki Nymphaeum⁵⁴⁶ ve Perge F3 Nymphaeum⁵⁴⁷, Geç Hadrian-Erken Antoninler Dönemi'ne tarihlenen Sagalassos Antoninus Pius Tapınağı⁵⁴⁸ örnekleri ile eserlerimiz arasında benzerlikler hakimken boncuklar bizi biraz daha ileriye götürmektedir. MS 2. yüzyılda yapılmış Ephesos Liman Hamamları korniş parçası⁵⁴⁹, Antoninler Dönemine tarihlendirilen Ephesos Vadius Gymnasium⁵⁵⁰ ve Perge Tiyatro⁵⁵¹, MS 2. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen Ephesos Serapeion/Museion Tapınağı⁵⁵² ve Antoninler dönemine tarihlenen Laodikeia'daki arşitrav bloğu⁵⁵³ örnekleriyle olan benzerlikler bizi tarihlemeye Antoninler Dönemine MS 2. yüzyılın 2. yarısına götürmektedir.

2.3.8.3. Tavan Kaseti

96-G51 katalog numaralı tavan kasetinde⁵⁵⁴ merkezde yer alan kollarını yana açarak girlandları tutan çıplak kadın figürü boncuk dizisi ile daire içine alınmıştır (**Resim 96**). Kyzikos Hadrian Tapınağı'na ait konsollu korniş bloklarında yer alan boncuklar gibi yumuşak dönüşlü, kenarları düzgünce yuvarlatılmış ve dolgun yapısı ile aynı şekilde işleniş söz konusudur. Bu yüzden korniş blokları gibi MS 2. yüzyılın 2. yarısına vermek yerinde olacaktır.

2.3.8.4. Arşitrav Faskia

7-D07, 117-G72 ve 118-G73 katalog nolu arşitrav faskia arası boncuk dizileri (**Resim 7, 117-118**) Kyzikos Hadrian Tapınağı konsollu korniş blokları ve 96-G51

⁵⁴⁶ Vandeput, 91, Pl. 38.1.

⁵⁴⁷ Gliwitzky, 182, Abb. 333.

⁵⁴⁸ Vandeput, 66-67, Pl. 25.5, 26.1.

⁵⁴⁹ Vandeput, Pl. 87.3.

⁵⁵⁰ Strocka, *Das Markttor von Milet*, 29, Abb. 54; Strocka, "Bauphasen des kaiserzeitlichen Asklepieions von Pergamon: Mit einem Beitrag von Michael Wörrle", 256, Abb. 55; Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Lev. 31a.

⁵⁵¹ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Lev. 33a.

⁵⁵² Strocka, "Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", 305, Taf. 46,6.

⁵⁵³ Yener, Levha 73.

⁵⁵⁴ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 52; Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 234, Res. 16, 17.

katalog nolu tavan kasetinde yer alan boncuklar gibi yumuşak dönüşlü, kenarları düzgünce yuvarlatılmış ipçiklerle birbirine bağlı şekilde işlenmişken 117-G72 ve 118-G73 nolu parçalar diğerlerinden farklı olarak yandaki boncuklara ipçikle bağlanması dışında alttan ve üstten de ipçikle bağlanmıştır. İple bağlama sanatçı özelliği olarak bazen yapıyor bazende yapılmamaktadır. Kyzikos Hadrian Tapınağı korniş blokları ve tavan kasetindeki işlenişle benzerliğinden dolayı bu eserleri aynı tarihlere MS 2. yüzyılın 2. yarısına vermemiz mümkündür.

2.3.8.5. Soffit

101-G56, 119-G74 ve 120-G75 katalog numaralı kenarları boncuk dizisi ile sınırlandırılmış arşitrav soffitlerde (**Resim 101, 119-120**) boncuklar, 7-D07, 117-G72 ve 118-G73 katalog nolu arşitrav faskia arası boncuk dizileri, Kyzikos Hadrian Tapınağı konsollu korniş blokları ve 96-G51 nolu tavan kasetinde yer alan boncuklar gibi yumuşak dönüşlü, kenarları düzgünce yuvarlatılmış ipçiklerle birbirine bağlı şekilde işlenmişken 117-G72 ve 118-G73 nolu eserler gibi yandaki boncuklara ipçikle bağlanması dışında alttan ve üstten de ipçikle bağlanmıştır. Benzer örnekler doğrultusunda MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirebiliriz.

2.3.8.6. Pilaster Başlığı

170-B32 katalog numaralı pilaster başlığı parçasında ovoid formlu iki inci ve bir yassı boncuk şeklinde ipçikle birbirine bağlı dizilim hakimdir (**Resim 170**). Geç Hadrian Dönemine tarihlenen Perge Nymphaeum F3 üst pervaz parçası⁵⁵⁵, MS 128/9 yıllarına tarihlenen Attaleia Hadrian Kapısı⁵⁵⁶ ile olan benzer işlenişten dolayı Geç Hadrian Dönemine tarihlendirmemiz doğru olacaktır.

2.3.8.7. Lento Tacı

Muhtemelen lento tacına ait mimari parçalardan Kat. No 49-G04, 50-G05 ve 138-G93 deki boncuk işlenişleri benzerdir (**Resim 49-50,138**). Sağlam kalan kısımlarından

⁵⁵⁵ Vandeput, Pl. 106.3; Aşkın Özdzibay, *Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, İstanbul 2008, 111 dipnot 314.

⁵⁵⁶ Stročka, *Das Markttor von Milet*, 28, Abb. 49.

boncukların hem yanyana birbirine ipçiklerle bağlı hemde alttan ve üstten ipçiklerle tutturulmuş olduğu görülmektedir. 101-G56, 119-G74 ve 120-G75 katalog numaralı arşitrav soffitler, 7-D07, 117-G72 ve 118-G73 katalog nolu arşitrav faskia arası boncuk dizileri, Hadrian Tapınağı konsollu korniş blokları ve 96-G51 nolu tavan kasetinde yer alan boncuklar gibi yumuşak dönüşlü, kenarları düzgünce yuvarlatılmış ipçiklerle birbirine bağlı şekilde işlenmiştir. 117-G72 ve 118-G73 nolu eserler gibi yandaki boncuklara ipçikle bağlanması dışında alttan ve üstten de ipçikle bağlanmıştır. Benzer örnekler doğrultusunda MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirebiliriz.

2.3.8.8. Diğer

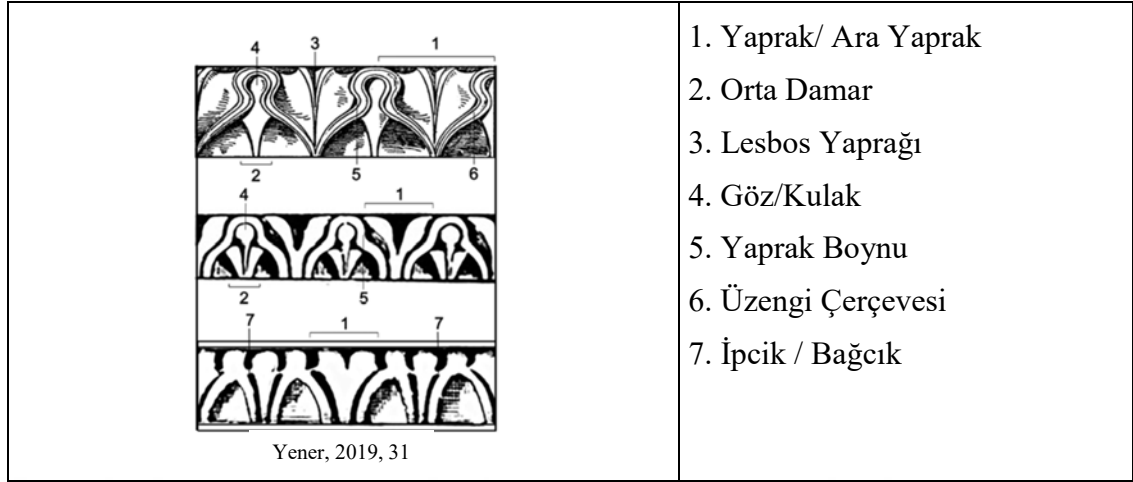
Henüz Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın neresine ait olduğu tanımlanamayan Kat. No 56-G11 ve 72-G27 parçalarında ise iki inci bir boncuk şeklinde bir dizilim sağlanmıştır (**Resim 56, 72**). Az bir kısmı sağlam ele geçmiş olsada muhtemelen iki inci her zaman yumurta ve ok ucunun altına denk gelecek şekilde yukardan aşağı veya tam tersi bir simetri doğrultusunda işlenmiştir. Her ikiside eşkenar dörtgen şekilli keskin sırtlı iki inci ve uzunlamasına oval formlu boncuklara sahiptir. MS 2. yüzyılda yapılmış Ephesos Liman Hamamları korniş parçası ve Aphrodisias Aphrodite Tapınağı Temenosu friz bloğu⁵⁵⁷ incileri ile eserlerimizdeki işleniş benzer iken boncuklar biraz daha farklılık göstermektedir. MS 160-180 yıllarına tarihlendirilen Sagalassos Yukarı Agora Nymphaeumu⁵⁵⁸, MS 2. yüzyılın ortalarına veya MS 2. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilen Ephesos Serapeion arşitrav parçası⁵⁵⁹ inci-boncuk işlenişi ile eserlerimiz arasındaki benzerlikler bizi Antoninler Dönemi'ne MS 2. yüzyılın ortalarına götürmektedir.

⁵⁵⁷ Vandeput, Pl. 87.3, 76.2.

⁵⁵⁸ Vandeput, Pl. 44.4.

⁵⁵⁹ Vandeput, Pl. 89.1.

2.3.9. Lesbos Kymationu

Lesbos kymationu, Antik mimarlıkta kullanılan ve ion kymationu ile profil bakımından farklılık gösteren, Yunan mimarisinde ise genellikle kyma reversa⁵⁶⁰ da kullanılan kalp şeklindeki yapraklar ve yapraklar arasında yer alan mızrak uçlarından oluşan bezeme kuşağına denilmektedir⁵⁶¹. Kısaca lesbos kymationu yaprak kenarı, orta damar, ara yaprak, göz ve yapraketinden oluşan, yanyana sıralanmış yapraklar dizisi diye adlandırılmaktadır. Fakat lesbosu meydana getiren bu elemanlar zamana göre değişmektedir⁵⁶².

Mimari bezeme olarak en erken örneğini Arkaik döneme ait Neandria başlıklarında görmeye başladığımız lesbos kymationu, sonraki dönemlerde de sevilerek kullanılmıştır⁵⁶³. Sütun başlıkları, arşitravlar (soffit kenarları), kapı söveleri, lentoları, friz ve korniş blokları, faskia ayrımları, kaset gibi yerlerde çeşitli formlarda karşımıza çıkan bezeme, ilk örneklerinde art arda yerleştirilmiş ikili yaprak diziminden oluşmaktadır⁵⁶⁴. İlerleyen dönemlerde ise özellikle Roma İmparatorluk Çağı'nda, dil

⁵⁶⁰ Klasik mimaride kullanılan, kesitinde üstte dışbükey ve altta içbükey görülen çift silme motifine verilen addır. Er, 224.

⁵⁶¹ Tekçam, 131; Er, 234.

⁵⁶² Sibel Gök, *Hellenistik Dönem Yapılarında Lesbos Kymationu (Batı Anadolu Örnekleri Işığında Smintheion)*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1988, 6, Şema 1.

⁵⁶³ Weickert, 33-39, Fig. 4,5,6. Arkaik'den Hellenistik Dönem Sonuna Kadar Gelişim için ayrıntılı bakınız. Gök.

⁵⁶⁴ Koçel Erdem, 103; Mustafa Çidem, "Kremna'da bulunan Roma Dönemi'ne ait başlıkların değerlendirilmesi", *Çukurova Araştırmaları*, 7(2), 2021, 209.

yaprakları, üzengi çerçevesi ve ara yapraklardan oluşan daha karmaşık bir düzenle karşımıza çıkmaktadır⁵⁶⁵.

Arkaik dönemde genel olarak fazla kalın olmayan yapraketine sahipler, çatallaşmış mızrak yaprak henüz yoktur. Yaprak formları çok çeşitli: yuvarlak-tıknaç, uzunca mızrak şekilli ya da S formunda. Yaprak kenarı hemen hepsinde basit S dalgası gösterir. Yaprak boyu zamanla bodurlaşır; fakat yaprak genelde genişliğinden daha yüksektir. Yaprak kenarı genellikle çok geniş, ara yapraklar çoğu kez etli ve mızrak şekillidirler⁵⁶⁶. Bu formlar Taşoz'dan Didyma'ya, Ephesos'dan aşağı İtalya/Sicilya'ya kadar görülmektedirler⁵⁶⁷.

Geç Arkaik'den Klasik sonuna kadar ise lesbos kymationunda kulak oluşmuş⁵⁶⁸, çoğunlukla yapraketi hala içbükey, mızrak yaprak hemen hemen tüm örneklerde çatallaşma eğilimi göstermekte, yaprak formu bütün örneklerde az çok belirgin bir forma dönüşür. Hepsi yaprak kenarında S dalgasına sahip bununla beraber çoğu örnek esas normal kyma formunun⁵⁶⁹ önemli detayı olan “Klasik” çift dalgalıdır. Proporsiyon olarak ise yapraklar genişliklerinden biraz yüksektirler⁵⁷⁰.

MÖ 4. yüzyıl ve Erken Hellenistik Dönem'de en önemli yenilik, yaprakentinin dışbükey kubbeleşmesi ve yaprak kenarının da buna bağlı olarak ayrılmasıdır. Böylece anakıtalı (dışbükey yapraketi) ve Anadolu (içbükey yapraketi) tip birbirinden farklıdır. Yaprak kenarının yapraketinden ayrılması ile kenar bağımsızlaşmaya başlar. Mızrak yaprak artık çatallaşmış, normal kyma formu tam olarak oluşmuştur (Anadolu çift dalga, çatallaşmış mızrak yaprak, tam oluşmuş kulak). Hem Anadolu hem anakıtalı yaprağın genişleme eğilimi göze çarpar ve genelde proporsiyon olarak yüksekliğinden geniştir.⁵⁷¹

⁵⁶⁵ M. C. Kaya, 50.

⁵⁶⁶ Ganzert, “Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen”, 125, 133; Gök, 30.

⁵⁶⁷ Gök, 31.

⁵⁶⁸ Lucy T. Shoe, Greek Mouldings of KOS and Rhodes, Hesperia: The Journal of the American School of Classical Studies at Athens, Vol. 19, No. 4 (Oct. - Dec., 1950), 338 vd. Plate 109, 2; Ganzert, “Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen”, 135, Abb. 29.

⁵⁶⁹ Ganzert, “Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen”, 142 dipnot 90; Normal Kyma formu için üç özellik gereklidir: Yaprak kenarında çift dalga, çatallaşmış mızrak yaprak ve tam oluşmuş kulak.

⁵⁷⁰ Gök, 38-39.

⁵⁷¹ Ganzert, “Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen”, 142, Abb 47, 143, Abb. 48-50, 145, Abb. 54, 159 vd.; Gök, 51-52.

Hellenistik Dönemde Anadolu’da genel olarak Anadolu tipi kyma formu söz konusudur. 3. yüzyılın başından itibaren yaprakentinin yukarıya itildiği, bundan dolayıda mızrak yaprak ucunun uzadığı görülür. Bu özellik 1. yüzyılın son üçlüğüne kadar artan bir eğimle gelişir. 3. yüzyılın 2. üçlüğünde mızrak yaprağın büyütülmesi gözlenir. Böylece mızrak yaprak hakim duruma gelmeye başlar. Yaklaşık 4. yüzyıl ortasında mızrak yaprak ucunun çift yivli gösterilmesi başlar. Hemen hemen 2. yüzyılın 2. üçlüğünden itibaren 3 parçalı bir uç ortaya çıkar; yani mızrak yaprak bağımsız hale gelir. Fakat bu kural değildir. Yaklaşık 4. yüzyılın ortasında kulakmemesi çoğunlukla oyulmuş olarak gözüktür. Bu detay 2. yüzyılda pek önemli değildir ve 2. yüzyıl ortasında organik bir form olarak teşkil edilen kulak ortaya çıkar. Kulakmememsi bağımsız formunu kaybeder. Yaprak 4. yüzyılın son çeyreğinde genellikle yüksekliğinden daha geniştir. 2. yüzyılda bu proporsiyon yatay genişliğin lehine çoğalır ve 1/2 oranına doğru gider. 3. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren formlar rölief zeminiyle organik bağlantılarını kaybederler. Böylece rölief zemini üzerinde yapıştırılmış ya da applike edilmiş gibi gözüktürler. Bu da optik bakımdan formları oldukça plakasal yapar ve dönem özelliği olarak ışık-gölge oyunu ortaya çıkar⁵⁷². Kıta Yunanistan ve İtalya’daki Hellenistik kymationlar organik açıdan bağlantılı formların ayrılması söz konusudur. Dışbükey yapraketi adeta bağımsız bir çiçek görünümündedir. Yaprığın genişleme eğilimi devam etmektedir. İtalya da üzengi formu yaygındır. Doldurma elemanı olarak palmetler göze çarpar⁵⁷³.

Augustus dönemi ve üç yeni kymation formu ile gelişim devam eder⁵⁷⁴. Klasik-Hellenistik-Geç Hellenistik form repertuarından bir form olarak, üzengi şekilli kymation⁵⁷⁵ kendini gösterir. Coğrafi olarak Doğu’dan Batı’ya doğrudur. Etrürya-Aşağı İtalya-Sicilya’dan Geç Arkaik ve Klasik-Hellenistik formların alıntısı olarak kısaçılı kymation⁵⁷⁶ ortaya çıkar. Arkaik-Klasik yaprak formlarının reformasyonu olarakta yaprak kymation⁵⁷⁷ görülür⁵⁷⁸.

⁵⁷² Ganzert, “Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen”, 168 vd; Gök, 63 vd.

⁵⁷³ Gök, 63 vd.

⁵⁷⁴ Gök, 71.

⁵⁷⁵ Üzengi şekilli kymation: Ganzert, “Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen”, 179 dipnot 215, 217.

⁵⁷⁶ Kısaçılı kymation: Ganzert, “Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen”, 190.

⁵⁷⁷ Yaprak kymation: Ganzert, “Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen”, 196.

⁵⁷⁸ Gök, 91.

Erken İmparatorluk Dönemi lesbos kymationlarında motifin geniş içbükey yapraklı ve dar kaburgalı formu göz önüne alındığında Hellenistik Dönem Anadolu örneklerinin bu dönemde de takip edildiğini kanıtlamaktadır⁵⁷⁹. Vandeput⁵⁸⁰, henüz kymanın dibinden bağımsız olarak yükselmeyen mızrak yaprak tipolojisinin daha çok Erken Augustus Dönemi'nde, profil altından bağımsız olarak yükselen mızrak yaprak tipolojisinin ise Geç Augustus Dönemi sonrasında yaygınlaştığını söylemektedir. Augustus Dönemi'nin başlarından, Tiberius Dönemi'ne kadar kullanım görmüştür⁵⁸¹.

MS 1. yüzyılın ortalarından MS 1. yüzyılın sonlarına kadar çerçeve ve mızrak yaprak ayrımı derin yivler açılarak tam anlamıyla sağlanmış ve merkezi kaburga/orta damar genişleyerek yükselmiştir⁵⁸². Bu stil evresinin ardından, MS 1. yüzyılın sonunda başlayan göz çerçevesinin üst profil tarafından kesildiği tipoloji, MS 2. yüzyılın başlarından itibaren çerçevenin tamamının kesilmeye başlanmasıyla gelişimini sürdürmektedir⁵⁸³.

Traian-Hadrian Dönemi ile birlikte yürek yaprağın eksen/orta damarının tekil işlendiği örneklerin yanı sıra eksen damarın sığ yivlerle veya derin-geniş kanallarla üç parçaya bölündüğü bir tipoloji ortaya çıkar⁵⁸⁴. Ayrıca bu dönemde Anadolu lesbos kymationu tipolojisinden farklı olarak yürek yaprağın eksen/orta damarının yerine yaprak, düz formlu yan/mızrak yapraklar yerine ise 4 dallı kengerleşmiş palmet bezemesi yerleştirilmiş, Batı etkili lesbos kymationu olarak değerlendirilen⁵⁸⁵ tiplerde Anadolu'da çok az örnekle de olsa görülmektedir⁵⁸⁶.

Hadrian Dönemi ile birlikte başlayan motifin profil boyunca yanal genişlemesi, kuşağa ait örgelerin hacim kazanması, mızrak yaprak-merkez damarın ve yaprak çerçevesi ayrımlarının derin kanallarla işlendiği stil Antoninler Dönemi ile birlikte doruk noktasına ulaşır. Örgelerin yanal genişlemesi de yaprak çerçevelerinin yarı

⁵⁷⁹ Alzinger, 9, Abb. 136-137, 126, Abb. 138; Ganzert, *Das Kenotaph für Gaius Caesar in Limyra: Architektur und Bauornamentik*, 143, Tafel 22-23, Yener, 257, Levha 30.

⁵⁸⁰ Vandeput, 151.

⁵⁸¹ Alzinger, 126, Abb. 171e, 58; Ganzert, "Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen", 182-183, Abb. 129; Robinson, 17, Fig. 24.

⁵⁸² Köster, Tafel 21.

⁵⁸³ Bammer, "Elemente Flavisch-Traianisch Architekturfassaden aus Ephesos", 75, Abb. 8; Strocka, "Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", 297, Tafel 42.2; Yener, 259.

⁵⁸⁴ Yener, 259, Levha 3, 26.

⁵⁸⁵ Ganzert, "Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen", 182; Pülz, 69.

⁵⁸⁶ Leon, 62, Tafel. 7,1; 70, Taf. 14,1; Vandeput, Pl. 75.2.

dairesel formunun kaybederek daha çok “at nalı” biçimine dönüşmesine sebep olmuştur⁵⁸⁷.

Severuslar Dönemi’ne gelindiğinde ise motifin genelinde izlenen yükselme en belirgin değişiklik olmuştur. Yaprak boyunlarının yükselerek profil üst sınırına yaslanması, merkezi kaburga çerçevelerinin de yaprak boyunlarına ulaşmak amacıyla klasik formunu kaybederek merkezi kaburgadan bağımsız şeritlere dönüşmesi şeklinde bir değişim sergilemiştir⁵⁸⁸.

Kyzikos Hadrian Tapınağı’nda da lesbos kymationu sık kullanılmış bir motif olarak karşımıza çıkmaktadır. Geison tacı⁵⁸⁹, tavan kaseti⁵⁹⁰, friz tacı⁵⁹¹, arşitrav tacı⁵⁹², soffitlerde⁵⁹³, sütun başlığı (abakus)⁵⁹⁴ ve nereye ait olduğu tanımlanamayan bazı mimari parçalarda⁵⁹⁵ yoğun bir şekilde kullanımı görülmektedir.

2.3.9.1. Geison Tacı

Kyzikos Hadrian Tapınağı’na ait kırık ele geçmiş 11 adet geison tacı parçasında⁵⁹⁶ lesbos kymationu işlenmiştir (**Resim 19, 28, 34, 55, 63, 70, 88, 99, 108, 131, 144**). Kat. No 19-D19 numaralı parçada lesbos kymationunun çok az kök kısımları görülmektedir. Diğer parçalarda yer yer aşınma ve kırılmalara rastlansa da bütün hakkında bilgi vermektedir. Geison tacı lesbos kymationları genel olarak şu şekilde işlenmişlerdir. Tek saptan yükselen mızrak yaprak, üstte iki yana açıldığı dörtlü yaprak dilimine dönüşmüştür. Sadece Kat. No 108-G63 nolu parçada tek saptan yükselen mızrak yaprak, üstte matkap delikleriyle ortadan iki kalın dilime ayrılmaktadır. Yapraklar derin

⁵⁸⁷ Mitchell, 108, Plate 49-52; Vandeput, 101, Pl. 44.4; Yener, Levha 79.

⁵⁸⁸ Vandeput, 114, Pl. 111.2; L. Vandeput, M. Büyükkolancı “Das Grosse Propylon in Kremna in Pisidien,” *Istanbuler Mitteilungen* 49, 1999, 228, Tafel 22.2; M. Kadioğlu, Die scaenae frons des Theaters von Nysa am Mäander, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Albert Ludwigs Universität, Freiburg im Breisgau, Freiburg, 2002, Abb. 356-357.

⁵⁸⁹ Kat. No 19-D19, 28-D28, 34-D34, 55-G10, 63-G18, 70-G25, 88-G43, 99-G54, 108-G63, 131-G86, 144-B06.

⁵⁹⁰ Kat. No 5-D05, 20-D20, 21-D21, 22-D22, 29-D29, 30-D30, 31-D31, 32-D32, 65-G20, 66-G21, 96-G51, 100-G55, 112-G67, 139-B01, 145-B07, 146-B08, 147-B09, 158-B20, 163-B25, 164-B26.

⁵⁹¹ Kat. No 35-D35, 74-G29, 114-G69.

⁵⁹² Kat. No 117-G72, 118-G73.

⁵⁹³ Kat. No 12-D12, 37-D37, 121-G76.

⁵⁹⁴ Kat. No 13-D13, 38-D38, 39-D39, 57-G12, 58-G13, 59-G14, 73-G28, 75-G30, 76-G31, 77-G32, 78-G33, 79-G34, 93-G48, 102-G57, 109-G64, 110-G65, 122-G77, 123-G78, 125-G80, 140-B02, 141-B03, 142-B04, 156-B18.

⁵⁹⁵ Kat. No 4-D04, 6-D06, 124-G79.

⁵⁹⁶ Kat. No 19-D19, 28-D28, 34-D34, 55-G10, 63-G18, 70-G25, 88-G43, 99-G54, 108-G63, 131-G86, 144-B06.

kanallarla ayrılmış ve birbirinden bağımsız olarak işlenmiştir. Kat. No 99-G54 ve 144-B06 nolu parçalarda mızrak yaprak yürek yaprağa bir bağcık (köprü) ile bağlı yapılmış diğer eserlerde ayrıdır. Lesbos kymationun mızrak yaprak-merkez damarın ve yaprak çerçevesi ayrımları derin kanallarla işlenmiştir.

MS 2. yüzyıl ortalarına tarihlenen Side Tiyatro'su sahne binası kapı lentosundaki lesbos⁵⁹⁷, MS 160-180 yıllarına tarihlenen Sagalassos Yukarı Agora Nymphaeumu arşitrav-frizleri⁵⁹⁸, Perge Tiyatrosu'na ait bezemelerde görülen lesbos kymationu⁵⁹⁹ ve MS 169-177 yıllarına tarihlenen Kremna Marcus Aurelius-Commodus Tapınağı arşitravları⁶⁰⁰ gibi Antoninler Dönemi stiline gelişmiş örneklerinde gördüğümüz tipoloji, ayrıca Hadrian Dönemi ile birlikte başlayan, Antoninler ile doruğa ulaşan motifin profil boyunca yanıl genişlemesi ve yaprak çerçevelerinin yarı dairesel formunu kaybederek "at nalı" biçimine dönüşmesi eserlerimizi MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlememimizi sağlamaktadır.

2.3.9.2. Tavan Kaseti

Kırık olarak ele geçen 20 adet tavan kasetinin⁶⁰¹ kamış yaprağına benzer orta damarı belirtilmiş yaprak, arada mızrak ucu şekilli ara yapraktan oluşan stilize lesbos kymationları işlenişleri genel olarak aynıdır (**Resim 5, 20-22, 29-32, 65-66, 96, 100, 112, 139, 145-147, 158, 163-164**). Tavan kasetinin bantları boş, pano kademeli olarak çerçeve içine alınmıştır. Sıra değişmeksizin kasette merkezde yer alan rozet motifinden sonraki ilk çerçevede stilize lesbos kymationu işlenmiştir. Köşe dönüşleri sağlam ele geçmiş olan parçalarda⁶⁰² köşelerin üç dilimli yaprakla işlendiği görülmektedir. Bazı parçalarda⁶⁰³ ise dönüşler diğerlerinden farklı olarak lesbos kymationu ile aynı işlenişle devam ettirilmiştir.

⁵⁹⁷ Vandeput, 166, Pl. 115.2.

⁵⁹⁸ Vandeput, 101, Pl. 44.4.

⁵⁹⁹ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Levha 33a.

⁶⁰⁰ Mitchell, 108, Plate 49-52.

⁶⁰¹ Kat. No 5-D05, 20-D20, 21-D21, 22-D22, 29-D29, 30-D30, 31-D31, 32-D32, 65-G20, 66-G21, 96-G51, 100-G55, 112-G67, 139-B01, 145-B07, 146-B08, 147-B09, 158-B20, 163-B25, 164-B26.

⁶⁰² Kat. No 22-D22, 31-D31, 32-D32, 71-G22, 106-G57, 118-G69, 156-B09.

⁶⁰³ Kat. No 102-G53 ve 149-B02.

Traian Forum'a ait tavan kasetlerinde⁶⁰⁴, Pompei ve Napoli'deki pilaster parçalarında⁶⁰⁵, MS 2. yüzyıla ait Baalbek, Jüpiter Tapınağı sütun başlığı abakus⁶⁰⁶, Severuslar Dönemine tarihlenen Miletos'ta iki arşitrav tacında⁶⁰⁷, Erken Severuslara tarihlendirilen Anazarbos Zafer Takı Güney Cephe arşitrav-friz bloğunda arşitrav tacında⁶⁰⁸ ve Myra Tiyatro kapı sövesinde⁶⁰⁹ orta damarı belirtilmiş yaprak işlenmiştir. Anazarbos arşitrav tacında orta damarla beraber kenar çerçeveleride belirtilmiştir. Bizim eserlerimizde yaprak kenarları daha yumuşatılmış ve çerçeveli işlenmemiştir. Tavan kasetlerimizdeki stilize lesbos kymationunda yaprak aralarında bulunan mızrak ucu şekilli ara yaprak R12a pilaster parçasında, Traian Forum kasetinde ve Baalbek, Jüpiter Tapınağı sütun başlığı abakus de varken Anazarbos ve Miletos arşitrav tacında ve Myra Tiyatro kapı sövesinde yoktur. Örneklerle Kyzikos Hadrian Tapınağı bezemelerinin benzerliği ve ion kymationlarının da antoninler dönemine⁶¹⁰ bizi götürmesi ve yapı konteksti dahilinde eserlerimizi muhtemelen MS 2. yüzyılın 2. yarısına Antoninler Dönemine tarihlememizi mümkün kılmıştır.

Bu tarz stilize lesbos işlenişi Kyzikos'a has bir ekol mü yoksa usta sığdıramıyor mu gibi soruları akla getirmektedir. Kente has olmasını düşündürmekle beraber daha çok Hellenistik Dönem de var olan bu tarz işlenişin uygulanması iç cepheden çok dış cepheye verilen önemden de kaynaklanıyor olabilir. İç kısımda ayrıntı ve özenden biraz kaçınılmış olmalıdır. Sürekli bir yıkım ve tahribe maruz kalan Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda muhtemelen iş gücü ve zamandan tasarruf için dış cephede ayrıntıya yer verilip iç tarafta bir nebze de olsa ayrıntıdan uzaklaşmış olmalıdır.

⁶⁰⁴ Leon, Tafel 19, 20.

⁶⁰⁵ Hayo Heinrich, *Subtilitas Novarum Sculpturarum*, Biering&Brinkmann 2002, R12a, R14a,c,m,n, R15a.

⁶⁰⁶ Mohammad Nassar, "Corinthian Capitals With Interlocked Helices From Roman Period, Jordan: A Comparative Study", *Mediterranean Archaeology and Archaeometry*, Vol. 14, No 1, 2014, 169. Plate I, 2.

⁶⁰⁷ Köster, 152 dn. 1142, Levha 126.5, 127.1.

⁶⁰⁸ Türkmen, 201, Kat. No. 111; Musa Kadioğlu, "Anazarbos Zafer Takı: Restitüsyon ve Tarihleme Önerisi", (Editör; Gökem Kökdemir), *Orhan Bingöl'e 67. Yaş Armağanı, Bilgin Kültür Sanat Yayınları*, Ankara 2013, 248, Resim 7.

⁶⁰⁹ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Levha 39a.

⁶¹⁰ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Levha 26a, 26b, 25b, 31a, 32b.

2.3.9.3. Friz Tacı

Kyzikos Hadrian Tapınağı'na ait kırık ele geçmiş 3 adet friz tacı parçasında⁶¹¹ lesbos kymationu işlenişi şu şekildedir (**Resim 35, 74, 114**). Tek saptan yükselen mızrak yaprak, üstte iki yana açıldığı dörtlü yaprak dilimine dönüşmüştür. 114-G69 nolu parçada mızrak yaprak yürek yaprağa bir bağcık (köprü) ile bağlı yapılmıştır. Tüm eserlerde de yapraklar derin kanallarla birbirinden ayrılmış ve birbirinden bağımsız olarak işlenmiştir. Lesbos kymationun mızrak yaprak-merkez damarın ve yaprak çerçevesi ayrımları derin kanallarla işlenmiştir. Motifin profil boyunca yanıl genişlemesi genel olarak izlenebilmektedir. Eserlerimizi geison tacı lesbos bezemeleri ile aynı stilde işlenmiş olmasından dolayı Antoninler Dönemine MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihleyebiliriz.

2.3.9.4. Arşitrav Tacı

Ele geçen 2 adet kırık arşitrav tacı parçasının⁶¹² lesbos kymationu işlenişi (**Resim 117-118**) motifin genelinde izlenen yükselme ve yaprak boyunlarının yükselerek profil üst sınırına yaslanması şeklindedir. Tek saptan yükselen mızrak yaprak, üstte matkap delikleriyle ortadan iki kalın dilime ayrılmaktadır. Yapraklar derin kanallarla ayrılmış ve birbirinden bağımsız olarak işlenmiştir. 118-G73 nolu parçada genelinde ayrı fakat bir mızrak yaprak yürek yaprağa bir bağcık (köprü) ile bağlı yapılmıştır. Eserlerimizi geison tacı ve friz tacı lesbos bezemeleri ile aynı stilde işlenmiş olmasından dolayı Antoninler Dönemine MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihleyebiliriz.

2.3.9.5. Soffit

Hadrian Tapınağı'ndan kırık ele geçmiş 3 adet soffit parçasına⁶¹³ baktığımızda (**Resim 12, 37, 121**) sütun başlıkları üzerine yerleştirilen arşitrav bloğunun alt yüzeyine ait soffit bezemelerinde lesbos kymationları, iki sütun başlığı arasındaki boşluğa dekore edilmiş olan dikdörtgen panelin etrafını çevrelemektedir. Eserlerde kymationun yürek yaprak bezemesi eksen damar ile kenar damar yaprakları bütünlük oluşturmuş, ayırım

⁶¹¹ Kat. No 35-D35, 74-G29, 114-G69.

⁶¹² Kat. No 117-G72, 118-G73.

⁶¹³ Kat. No 12-D12, 37-D37, 121-G76.

derin yivler açılarak tam anlamıyla sağlanmıştır. Tek saptan yükselen mızrak yaprak, üstte ortadan iki kalın dilime ayrılmıştır. Mızrak yapraklar birbirinden derin kanallarla ayrılmış yaprak uçları bağımsız olarak işlenmiştir. 121-G76 nolu parça diğerlerinden farklı olarak lesbos kymationu kırmızı boyalıdır. Lesbos kymationu bezemesinin ara yaprakların ayrılışı, hacimli yapısı bakımından Hadrian dönemine tarihlenen Perge Nymphaeum F3⁶¹⁴, Side N1 Tapınak⁶¹⁵ ve Sagalassos Bazilika E1 arşitravlarında⁶¹⁶ yer alan bezeme ile benzerdir. MS 2. yüzyıla ait Ephesos Celsus Kütüphanesi alt kat niş detayındaki lesbos kymationu⁶¹⁷, MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenen Parion Tiyatrosu⁶¹⁸ mimari bezemelerinde görülen lesbos kymationu ve MS 2. yüzyılda inşa edilen Milet Pazar Yeri Kapısı⁶¹⁹ lesbos eserlerle benzerlik göstermektedir. Verilen örneklerden yola çıkarak eserlerimizi MS 2. yüzyıla, 121-G76 nolu eserimizi ise 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenen Parion Tiyatrosu kapı sövesi lesbos bezemeleri⁶²⁰ ile olan benzerliklerinden dolayı aynı tarihlere verebiliriz.

2.3.9.6. Sütun Başlığı (Abakus)

Kırık bir şekilde ele geçen 23 adet korinth sütun başlığının abakus⁶²¹ kısmında lesbos kymationu işlenmiştir (**Resim 13, 38-39, 57-59, 73, 75-79, 93, 102, 109-110, 122-123, 125, 140-142, 156**). Abakuslarda genel olarak şu şekilde işleniş söz konusudur. Bazı parçalarda⁶²², lesbos kymationun yürek yaprak bezemesi eksen damar ile kenar damar yaprakları bütünlük oluşturmuş ve üstteki gözle kaynaşmaktadır. Bazılarında⁶²³ lesbos kymationun yürek-yaprak bezemesi eksen damar ile kenar damar

⁶¹⁴ Köster, Tafel 132,3.

⁶¹⁵ Wegner, "Soffitten von Ephesos und Asia Minor", 93-94; Strocka, "Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", 303; Vandeput, 103 Pl. 114.1.

⁶¹⁶ Vandeput, 176, Pl. 37.3.

⁶¹⁷ Vandeput, Pl. 85.3.

⁶¹⁸ Başaran, Yıldızlı, 97, Fig. 42.

⁶¹⁹ Köster, Tafel 97.3.

⁶²⁰ Başaran, Yıldızlı, 98 vd. Fig. 34, 35a-b.

⁶²¹ Kat. No 13-D13, 38-D38, 39-D39, 57-G12, 58-G13, 59-G14, 73-G28, 75-G30, 76-G31, 77-G32, 78-G33, 79-G34, 93-G48, 102-G57, 109-G64, 110-G65, 122-G77, 123-G78, 125-G80, 140-B02, 141-B03, 142-B04, 156-B18.

⁶²² Kat. No 13-D13, 38-D38, 39-D39, 58-G13, 59-G14, 73-G28, 76-G31, 77-G32, 78-G33, 79-G34, 102-G57, 109-G64, 110-G65, 123-G78, 125-G80, 140-B02, 141-B03, 142-B04, 156-B18.

⁶²³ Kat. No 57-G12, 75-G30, 93-G48, 122-G77.

yaprakları derin kanallarla ayrılmış bir şekildedir. Eserlerin bir kısmında⁶²⁴ yüreğin orta damarı derin oyularak ayrılmamasına karşın, dil parçalanmaya başlamıştır. Birkaçında⁶²⁵ yürek yaprağın kenar damarları derin yivli olarak işlenmiştir. Ana yaprakların arasında yer alan kalın saplı ara yapraklar "Y" biçiminde her iki yana açılan, bağımsız yapraklar şeklinde düzenlenmiştir. Kat. No 57-G12, 58-G13, 59-G14, 77-G32, 78-G33, 110-G65, 123-G78 de ara yaprak sapları incedir. Bazen tek saptan yükselen mızrak yapraklar, üstte iki yana açıldığı dörtlü yaprak dilimine dönüşmüş ve kılcal çizgiler biçiminde yüzeyi damarlı⁶²⁶ veya damarsız⁶²⁷ şekilde yapılmışlardır. Bazen de tek saptan yükselen mızrak yaprak, üstte iki yaprak dilimine dönüşmüş ve yine kılcal çizgiler biçiminde yüzeyi damarlı⁶²⁸ veya damarsız⁶²⁹ işlenmiştir. 142-B04 nolu parça istisna olarak tek saptan yükselen mızrak yaprak, üstte iki yana üçer üçer, altılı yaprak dilimine ayrılmış ve kılcal çizgiler biçiminde yüzeyi damarlıdır. Eserlerin bazılarında mızrak yapraklar derin kanallarla ayrılmış ve birbirinden bağımsız olarak işlenmiştir⁶³⁰. Diğerlerinde ise mızrak yaprak yürek yaprağa bir bağcık (köprü) ile bağlı işlenmiş iken⁶³¹, birkaç eserde mızrak yapraklar bazı kısımlarda yaprak uçları ipçiklerle yürek yaprağa bağlanmış, bazı yerlerde birbirinden bağımsız olarak verilmiştir⁶³².

Kat. No 13-D13, 39-D39, 73-G28, 76-G31, 79-G34, 102-G57, 109-G64, 110-G65, 123-G78, 125-G80, 140-B02 ve 141-B03 olan parçaların lesbos bezemeleri MS 160-170 yıllarına tarihlendirilen tam sütun başlığının⁶³³ ile benzer şekilde işlenmişlerdir. Abakuse lesbos kymationu ve ince boş silme sonrası üstte ion kymationu işlenmiştir. Lesbos kymationunda yürek-dil motifinde yüreğin orta damarının derin oyularak ayrılmamasına karşın, dil motifi parçalanmaya başlamıştır. 123-G78 numaralı parçada farklı olarak tek saptan yükselen mızrak yaprak, üstte dört değilde iki yaprak

⁶²⁴ Kat. No 38-D38, 39-D39, 58-G13, 73-G28, 76-G31, 77-G32, 78-G33, 79-G34, 102-G57, 109-G64, 110-G65, 123-G78, 125-G80, 140-B02, 141-B03, 156-B18.

⁶²⁵ Kat. No 38-D38, 57-G12, 59-G14, 75-G30, 77-G32, 78-G33, 79-G34, 93-G48, 122-G77, 142-B04, 156-B18.

⁶²⁶ Kat. No 38-D38, 58-G13, 75-G30, 76-G31, 79-G34, 93-G48, 102-G57, 110-G65, 122-G77, 125-G80, 140-B02, 141-B03, 156-B18.

⁶²⁷ Kat. No 13-D13, 39-D39, 73-G28, 109-G64.

⁶²⁸ Kat. No 77-G32, 78-G33, 123-G78.

⁶²⁹ Kat. No 57-G12, 59-G14.

⁶³⁰ Kat. No 13-D13, 38-D38, 39-D39, 57-G12, 58-G13, 75-G30, 76-G31, 77-G32, 79-G34, 102-G57, 109-G64, 110-G65, 122-G77, 123-G78, 140-B02, 141-B03, 142-B04, 156-B18.

⁶³¹ Kat. No 39-D39, 59-G14, 78-G33.

⁶³² Kat. No 73-G28, 93-G48, 125-G80.

⁶³³ Koçhan, Meral, Res. 4-9.

dilimine dönüşmüştür. Ayrıca Antoninler Dönemi Perge Tiyatrosu'na⁶³⁴ ait bezemelerde ve MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenen Parion Tiyatrosu⁶³⁵ mimari bezemelerinde görülen lesbos kymationu stilistik açıdan incelediğimiz sütun başlığı abakusleri ile benzerdir. Örnekler doğrultusunda eserlerimizi Antoninler Dönemine MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirmemiz mümkündür.

Kat. No 57-G12, 59-G14, 77-G32, 78-G33 de bağımsız "Y" biçimli ince saplı hacimli dolgun ara yapraklar, stilistik olarak MS 2. yüzyılda özellikle Hadrian Dönemi'ne işaret etmektedir. Miletos Güney Agorası Propylonu⁶³⁶ ve Attaleia Hadrian kapısı, kemer payesi başlığı⁶³⁷ gibi örnekler üzerinde yer alan lesbos kymationları stilistik olarak benzer bir biçime sahiptir. 57-G12, 59-G14, 75-G30, 93-G48, 122-G77 nolu parçalarda aralara yerleştirilen ok motifinin yukarıdan aşağıya doğru daralan özensiz yivlerle karakterize edildiği farklı bir stil ile karşılaşılır. Bu stil, mimari bezemenin uygulandığı ve yapıda daha az görünen alanlarda iş-zaman kaybını en aza indirmek amacıyla ortaya çıkarılmış olan ve bezeme ustasının "tasarruf" stili olarak değerlendirilmektedir. MS 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen Miletos Serapis Tapınağı frizleri⁶³⁸, MS 150 sonrasına tarihlenen Kremna'daki Antoninus Pius Tapınağı⁶³⁹ bezemelerine ve MS 138-161 yıllarına tarihlenen Side P Tapınağı arşitrav-friz ile benzerlik göstermektedir⁶⁴⁰. İon kymationu da göz önünde bulundurularak bezeme bütünlüğüne bakılınca Antoninus Pius Dönemine tarihlendirebiliriz. Lesbos kymationu, MS 2. yüzyıl içerisinde çok çeşitli tiplerde işlenmiş olduğu için tarihlemeye güvenilirliği olmamasına karşın, 77-G32 ve 78-G33'ün Geç Antoninlere tarihlenen Parion Tiyatrosu arşitravlı friz bloğunun⁶⁴¹ lesbos bezemesi ile olan benzerliği bizi o tarihlere götürmektedir. Aynı dönemde yapılmasına karşın, usta farklılığı belirgindir. Yürek yaprağın kenar damarları derin yivli olarak işlenmiş 38-D38, 58-G13, 79-G34, 142-B04 ve 156-B18 katalog numaralı eserler ise MS 2. yüzyılın 2. yarısını işaret etmektedir.

⁶³⁴ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 48, Levha 33a.

⁶³⁵ Başaran, Yıldızlı, 97, Fig. 35, 42.

⁶³⁶ Köster, 122-132, Taf. 83-2, 88-3.

⁶³⁷ Koçel Erdem, 52, Lev. 22-3.

⁶³⁸ Köster, 143, Taf. 126.1.

⁶³⁹ Mitchell, 92, Pl. 33.

⁶⁴⁰ Yurtsever, 259, Fig. 7.

⁶⁴¹ Başaran, Yıldızlı, Fig. 10b, 11b.

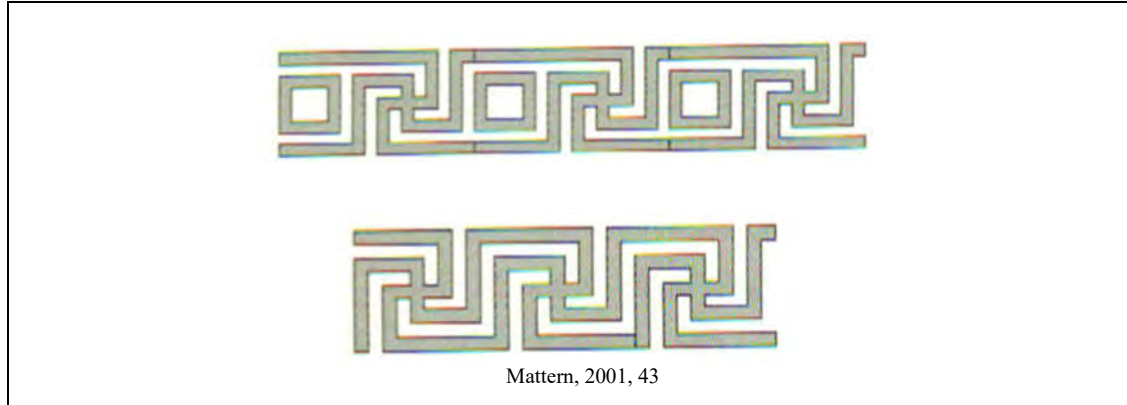
2.3.9.7. Diğer

Henüz Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın neresine ait olduğunu tespit edemediğimiz 3 adet mimari parçada da lesbos kymationu işlenmiştir⁶⁴² (**Resim 4, 6, 124**). Kat. No 4-D04 kırık olarak ele geçen, silindirik bir görüntüye sahip parçada iki boş silme arasında konumlanan, uzunca mızrak şekilli ara yaprağa sahip stilize lesbos kymationu işlenmiştir. Çatallaşmış orta damar henüz yok, kabarık orta çentiklere sahiptir. Yaprak formu uzunca mızrak şekillidir. 96-G51 katalog numaralı tavan kaseti ile olan benzerliğinden dolayı MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirebiliriz. Kat. No 6-D06, son derece tahrip ve aşınmalara uğramış olan parçada düz ince bir silme, altında işlenen lesbos kymationun yürek-yaprak bezemesi eksen damar ile kenar damar yaprakları derin kanallarla ayrılmış bir şekildedir. Tek saptan yükselen mızrak yaprak üstte kaç yapraklı olduğu kırık olduğu için görülmemektedir. Kat. No 6-D06 Kyzikos Hadrian Tapınağı geison ve friz tacı lesbos kymationu ile aynı işlenişe hakim bu yüzden Antoninler Dönemine, MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihleyebiliriz. 124-G79 katalog nolu parçada kırmızı boyalı lesbos kymationu işlenmiştir. Lesbos kymationunda yürek yaprağı üstteki göz ile kaynaşmaktadır. Lesbos kymationun yürek-yaprak bezemesi eksen damar ile kenar damar yaprakları bütünlük oluşturmuştur. Tek saptan yükselen mızrak yaprak, üstte ortadan iki kalın dilime ayrılmaktadır. Mızrak yapraklar birbirinden derin kanallarla ayrılmış yaprak uçları bağımsız olarak işlenmiştir. Kuşağa ait örgelerin hacim kazanması, gözün üst profil sınırına doğru ittirildiği bağımsızlaşan kaburga gözünün yaprak çerçevelerine hacimli bağlanması bizi Antoninler Dönemine götürmektedir. MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenen Parion Tiyatrosu kapı sövesi lesbos bezemeleri⁶⁴³ ile olan benzerliklerinden dolayı eserlerimizi aynı tarihlere verebiliriz.

⁶⁴² Kat. No 4-D04, 6-D06, 124-G79.

⁶⁴³ Başaran, Yıldızlı, 98 vd. Fig. 34, 35a-b.

2.3.10. Meander Bezemesi

Meander, fret⁶⁴⁴ olarak da bilinen, “S” açılı Menderes nehrinin stilize edilerek yaptığı dik açılı zigzaglardan ismini alan, Antik Çağ’da yaygın olarak kullanılan bezeme çeşitidir. İlk çağlardan beri her uygarlıkta yaygın olarak kullanılan meander, bir çizgi ya da şeritten oluşan dik açılı veya eğrisel kıvrımların birbiri içinden geçmesiyle oluşmaktadır⁶⁴⁵. Genelde düz bir profil üzerine boya veya kabartma olarak uygulanmaktadır⁶⁴⁶. İlk olarak Kesik, Çengel, Ağaç ve Mazgal Meander gibi ilkel tipler olarak karşımıza çıkan bezeme gelişimini sürdürüp farklı tiplere bürünmüştür⁶⁴⁷. Geç dönemlerde ise lotus ve gülbezek motifleriyle zenginleştirilmiştir⁶⁴⁸.

Geçmiş Neolitik çağlara kadar inen meander bezemesi⁶⁴⁹ seramik, duvar resmi, terrakotta mimari plaka, mozaik, lahit, kumaş, takı, stel, sikke, kandil, mobilya ve mimari gibi çok yaygın bir kullanıma sahiptir⁶⁵⁰. Mimari bezeme alanında ilk kez Arkaik Dönemde uygulanmış ve Klasik Döneme kadar bilhassa pişmiş topraktan yapılmış geison-sima kaplamalarının bezemesinde kullanım görmüştür⁶⁵¹. Hellenistik Dönemde ise bezemenin uygulandığı alan ve biçimleri çeşitlilik kazanmıştır. Bu

⁶⁴⁴ Antik Yunan ve Roma sanatında kullanılan zikzak biçiminde birbirine geçmiş geometrik bezeme motifi. Yunan anahtarı da denir. Âşık yolu, sapak olarak da bilinir. Er, 135.

⁶⁴⁵ Tekçam, 141, Resim 176.

⁶⁴⁶ Koçel Erdem, 100, 101, 123. Genellikle duvar resminde boyama ile mimaride ise kabartma şeklindedir.

⁶⁴⁷ Eken, 17. Meander tipleri için bakınız: R Ginouves, R. Martin, *Dictionnaire Methodique De L’architecture Grecque Et Romaine* (Collection de l’Ecole française de Rome 84), Roma, 1985, 184-185, Pl. 52; Eken, 18 vd., Tablo 1.

⁶⁴⁸ Tekçam, 141, Resim 176.

⁶⁴⁹ Mükerrrem Usman Anabol, “Batı Anadolu’nun Hellenistik ve Roma Devri Mimarlığında Meander Motifi”, *Erol Atalay Memorial Dergisi*, Özel sayı 1, İzmir 1990, 3; Neolitik Çatalhöyükten meander ve meander benzeri desenlerle kazınmış pismis toprak mühürleri örnek verebiliriz. Eken, Res. 1.

⁶⁵⁰ Eken, 17, 30 vd.

⁶⁵¹ Rumscheid, 284 dn. 212.

dönemdeki en önemli yeniliklerden birisi bezemenin çokça yer verildiği geison-simanın dışında duvar bordürü/kaplamaları olarak kullanılmasıdır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde bu yeniliğin taklitleri yapılmaya devam etmiştir⁶⁵². Anadolu'da uygulandığı en erken tarihli yapı olarak Magnesia ad Maeandrum Artemis Tapınağı naos duvarı iç yüzündeki kesintisiz devam eden meander bezemesini örnek verebiliriz⁶⁵³. Oldukça köklü bir geçmişi olan meander motifinin, Augustus, Hadrian ve Klasizmin ön plana geçtiği Antoninus Pius dönemlerinde Anadolu'da ise MS 2. yüzyılda eski, katıksız şekline dönüş olduğu görülmektedir⁶⁵⁴. MS 1. yüzyılda çok sayıda mimari parça üzerinde işlenmiş olan meander bezemesinin MS 2. yüzyılın ilk yarısında ve sonrasında da birçok anıtın mimari elemanları üzerinde kullanılmaya devam ettiğine tanık olmaktadır⁶⁵⁵. Klasik ve Hellenistik Dönem'de karmaşık bir yapıda işlenen meander bezemesinin Roma İmparatorluk Dönemi'nde daha basit formlarda işlenmiş olduğu görülmektedir⁶⁵⁶. En eski bezemelerden biri olan meander, mimaride genel olarak duvar yüzeylerini süsleyen kuşaklar olarak karşımıza çıkarken, soffit bezemesi olarak yaygın kullanılmıştır⁶⁵⁷. Bezeme bir kuşak şeklinde uzunlamasına süreklilik gösterirken Roma İmparatorluk döneminde kıvrım yapan kenarları arasındaki boşluklara çoğunlukla içlerine rozetler yerleştirilen dikdörtgen şekiller yerleştirilmiştir⁶⁵⁸.

Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda ise meander bezemesi soffitlerde⁶⁵⁹, duvar⁶⁶⁰ ve nereye ait olduğu tanımlanamayan mimari parçalarda⁶⁶¹ yer almaktadır.

⁶⁵² Rumscheid, 284 vd.

⁶⁵³ Magnesia ad Maeandrum Artemis Tapınağı naos duvarı iç yüzünde kesintisiz devam eden meander bezemesi, etkileri Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar uzanan bir geleneğinde öncüsü olmuştur. Augustus dönemine tarihlenen Ankyra Augustus-Roma Tapınağı, Stratonikeia Augustus-İmparatorlar Tapınağı ve Aizanoi Zeus Tapınağı gibi Roma Dönemi tapınaklarında da tercih edilmiştir. Alp, 178.

⁶⁵⁴ Anabolu, "Batı Anadolu'nun Hellenistik ve Roma Devri Mimarlığında Meander Motifi", 6.

⁶⁵⁵ Pülz, 21 vd.; Anabolu, "Batı Anadolu'nun Hellenistik ve Roma Devri Mimarlığında Meander Motifi", 4 vd.; Vandeput, 74 vd. Örneğin Sagalassos Antoninus Pius Tapınağı ante başlıkları (Vandeput, Lev. 25,5. 26,1), Perge arşitravların soffit çerçeveleri üzerinde (Abbasoğlu, Lev. XXVIII,1-6. XXIX,1-5), lahitler üzerinde (Guntram Koch, *Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri*, Çev. Z. Zühre İlkelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2001, Res. 69), Smyrna Agorası (Naumann, Kantar, 107 vd.; Strocka, *Das Markttor von Milet*, 21) ve daha birçok yapının mimari elemanları üzerinde kullanılmıştır (Vandeput, 74 vd.).

⁶⁵⁶ Anabolu, "Batı Anadolu'nun Hellenistik ve Roma Devri Mimarlığında Meander Motifi", 3 vdd. Lev. 3 Res. 6. Lev. 4 Res.7.

⁶⁵⁷ Koçel Erdem, 101.

⁶⁵⁸ Koçel Erdem, 100; Anabolu, "Batı Anadolu'nun Hellenistik ve Roma Devri Mimarlığında Meander Motifi", 4.

⁶⁵⁹ Kat. No 9-D09, 40-D40, 127-G82, 128-G83.

⁶⁶⁰ Kat. No 62-G17, 129-G84, 148-B10.

2.3.10.1. Soffit

9-D09, 127-G82 ve 128-G83 katalog numaralı parçalarda arşitrav bloğunun soffit bölümünde yer verilen meander bezemelerinin dil yaprak bezemesi ile çevrelenmiş olduğunu görmekteyiz (**Resim 9, 127-128**). Fakat Kat. No 40-D40 da boş mu çerçeveli mi veya hangi bezeme ile çevrili kırık olduğundan belli değildir (**Resim 40**). Soffitlerin orta bezemesini kesiştikleri yerde gamalı haç oluşturan meander bezemesi oluşturmaktadır. Örneğin MÖ 13-9 yıllarına tarihli Roma'daki Ara Pacis Sunağı⁶⁶² kabartmalarında yer verilen meander bezemesi, MÖ 2. yüzyıl Roma Mars Ultor Tapınağı⁶⁶³ soffit meander, MS 2. yüzyıl Lübnan Baalbek Jüpiter Tapınağı korniş parçası meander⁶⁶⁴ ve Aizanoi Zeus Tapınağı pronous duvarı meander⁶⁶⁵ eserlerimiz ile benzerdir. Fakat bezemenin zaman içinde çok fazla değişmemiş olması nedeni ile bir tarihlendirme kriteri olarak karşımıza çıkmamaktadır⁶⁶⁶. Ayrıca aynı türdeki soffit bezemeleri uzun yıllar boyunca benzer formda kullanıldıkları için, bu alanlarda yer alan bezemelerden yola çıkılarak parçaların tarihlendirilmesi güçtür. Bu sebeple soffitler genellikle arşitrav bloklarının ön yüzlerinde yer alan bezemelerle beraber değerlendirilmektedir ki bu mimari parçaların daha sağlıklı bir şekilde tarihlendirilmesini sağlamaktadır. Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndan ele geçen parçalar üzerinde yer alan soffit bezemeleri için ön yüzünde yer alan bezemelerin korunmamış olması nedeni ile kesin bir şey söylemek zor olmakla birlikte yapı konteksti dahilinde parçaları MS 2. yüzyıl içerisine tarihlendirebiliriz.

⁶⁶¹ Kat. No 8-D08, 16-D16, 41-D41, 48-G03, 137-G92.

⁶⁶² Börker, 313, Abb. 18; David Castriota, *The Ara Pacis Augustae and the imagery of abundance in later Greek and early Roman imperial art*, Princeton University Press, United Kingdom 1995, Fig. 43.

⁶⁶³ Kalder Loth, Karmaşık Yunan Menderes, Şek. 5-6, <https://www.classicist.org/articles/classical-comments-the-complex-greek-meander/> *Andrea Palladio, I Quattro Libri dell'Architettura, Kitap IV, Bölüm VII, s. 21*

⁶⁶⁴ M. Van Ess, M. Gelin, S. Hakimian, T. Rifai, "Graben, dokumentieren und restaurieren, Deutsche, französische und libanesische Archäologen in Baalbek", Margarete Van Ess-Thomas Weber (Hrsg.), Baalbek, Im Bann Römischer Monumental Architektur, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz 1985, 22, Fig. 18a-b.

⁶⁶⁵ Kai Jes, Richard Posamentir, Michael Wörrle, *Der Tempel des Zeus in Aizanoi und seine Datierung*, Klaus Rheidt (Hrsg.), Aizanoi und Anatolien, Verlag Philipp von Zabern, Mainz 2010, Abb. 55.

⁶⁶⁶ Vandeput, 129 dn. 255; Alp, 178.

2.3.10.2. Duvar

Kat. No 62-G17, 129-G84 ve 148-B10 muhtemelen Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın sella duvarlarına ait bordür/kaplama olmalıdır (**Resim 62, 129, 148**). Duvarı yer alan meander kuşakları doldurma motifi içeren düz gamalı haç meander örgeli işlenmiştir. Meanderin kollarının oluşturduğu gamalı haçların arasında yer alan karelerin içine çiçek rozetler yerleştirilmiştir. Milet Heroon II mezar odasında meanderli duvar profili parçası⁶⁶⁷, Ankara Augustus Tapınağı'nın sella duvarlarında⁶⁶⁸ da benzer tarzda meander bezemesini görmekteyiz. Meander motifinin işlendiği varyasyonlar tarihlendirme için yeterli ipucu sunmamaktadırlar. Ayrıca meander bezemenin zaman içinde çok fazla değişmemiş olması nedeni ile bir tarihlendirme kriteri olarak karşımıza çıkmaması ve yapı konteksti dahilinde MS 2. yüzyıl içerisinde değerlendirilmeleri mümkündür.

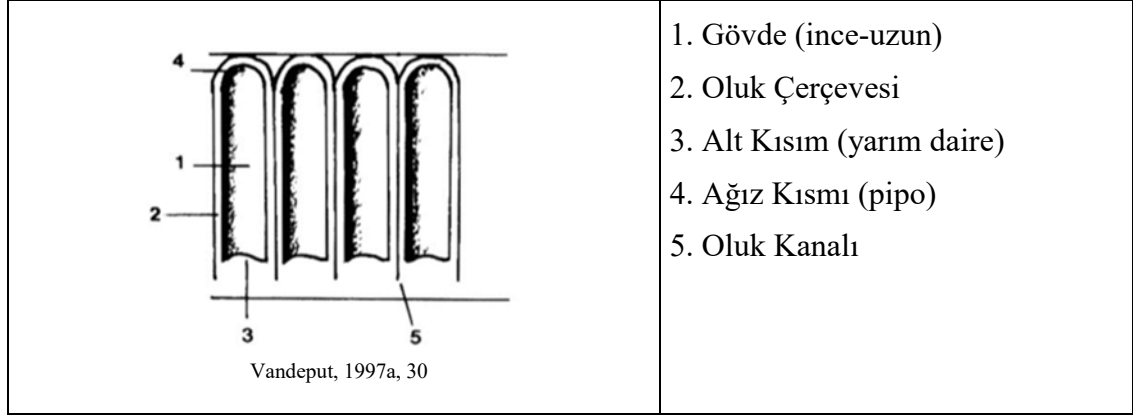
2.3.10.3. Diğer

Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın henüz neresine ait olduğunu tanımlayamadığımız Kat. No 8-D08 ve 16-D16 da kolları uzatılmış düz gamalı haç meander örgesi işlenmiştir (**Resim 8, 16**). Kat. No 41-D41 de meanderin çok az kısmı görülmektedir (**Resim 41**). Hemen yanındaki dar uzun bantta kırmızı boyalı yalın sarmal dal yer almaktadır. Sarmallar arasında tomurcuklar işlenmiş, sarmal uçları düğmeli, düğüm şeklindedir. 137-G92 nolu parça üzerinde meander kolları merkezde birleşmeyen dört kollu meander motifi görülürken (**Resim 137**), 48-G03 nolu parçada da yine meander bezemesi işlenmiştir (**Resim 48**). Tarihlendirme için yeterli ipucu sunmamaktadırlar.

⁶⁶⁷ Köster, Die Bauornamentik von Milet, Taf. 51, 6.

⁶⁶⁸ Eken, Res 16 a-b-c.

2.3.11. Oluk Bezeme

Yüzey üzerine oyulan ince oluk⁶⁶⁹ anlamına gelen flüt, pipo, dil, yiv olarak da isimlendirilen, saz yaprakların yalınlaştırılarak kullanılmasıyla oluşturulan bezeme çeşidine denilmektedir⁶⁷⁰. Kökeni konusunda Weickert ve Ganzert bezemenin dokymationun yaprak biçiminde işlenmesi ile oluştuğunu, Meyer ise basit geometrik bir form olarak kabul etmektedir⁶⁷¹. Diğer bir görüş ise, bezemenin lotus ve palmet gibi doğal bitkileri doğrudan veya stilize bir şekilde kullanan Eski Mısır sanatı ve sanatçılarının bir ürünü olduğu yönündedir⁶⁷².

Anadolu'da bezemenin MS 2. yüzyıla kadar genellikle sütun başlıklarının bezemelerinde kullanıldığı görülmektedirken, MÖ 2. yüzyıldan MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreğine kadar, Anadolu'da bezemenin kullanıldığı tek yapı Limyra Gaius Caesar Kenotaph'ıdır⁶⁷³. Anadolu'da friz üzerinde kullanıldığı bilinen en erken tarihli yapı ise Ephesos Tiyatrosu Sahne Binasının ikinci katıdır (MS 66)⁶⁷⁴. Bezemenin Anadolu'daki yapıların üst mimari elemanlarında kullanımını ise genel olarak MS 2. yüzyılın başlarında yaygınlaştırmıştır⁶⁷⁵.

Üst bölümü yarım daire şeklinde sonlanan uzun iç bükey forma sahip oluk/yiv şeklinde yaprakların genellikle dikey olarak yan yana sıralanmasıyla oluşturulan oluk bezeme⁶⁷⁶, gerek tek başına gerekse farklı bezemelerle birlikte Roma İmparatorluk

⁶⁶⁹ Er, 433.

⁶⁷⁰ Z. Şimşek, 65.

⁶⁷¹ Ganzert, *Das Kenotaph für Gaius Caesar in Limyra: Architektur und Bauornamentik*, 165.

⁶⁷² Alp, 116.

⁶⁷³ Alp, 118-119.

⁶⁷⁴ Alp, 119.

⁶⁷⁵ Şahin, 161, dn. 889.

⁶⁷⁶ Şahin, 201.

Dönemi yapılarında çeşitli mimari elemanlarda kapı çerçevesi (lento tacı), konsol (konsol tacı), sütun başlığı (abakus), pilaster başlığı (abakus), friz ve geison (geison alnı) da kullanım görmektedir. Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda ise pilaster başlığı⁶⁷⁷, sütun parçası⁶⁷⁸ ve lento tacına⁶⁷⁹ ait mimari bezemeli parçalar üzerinde oluk bezemesine yer verilmiştir.

2.3.11.1. Pilaster Başlığı

170-B32 katalog numaralı kırık pilaster başlığı parçasında oluk bezemesi görülmektedir (**Resim 170**). Mimaride duvara yapışık sütun şeklinde kullanılan süs ögesinin başlık kısmı ile çok az gövde sağlam ele geçmiştir. Üstte iki inci bir yassı boncuk şeklinde dizilim hakimdir. Altta ağız kısmı pipo, muhtemelen gövde ince uzundur. Geç Hadrian dönemi özellikleri gösteren iki inci bir yassı boncuk şeklindeki dizilimden ve yapı konteksti dahilinde parçayı MS 2. yüzyıla tarihlendirmemiz yanlış olmayacaktır.

2.3.11.2. Sütun

152-B14 ve 153-B15 katalog numaralı parçalar muhtemelen aynı mimari bezemeli bloğun parçalarına aittir (**Resim 152-153**). Parçaların sütun gövdesi kısmının sadece çok az alt kısımlarının sağlam kalmış olması, oluk bezemeler için yorumlama ihtimalini imkansızlaştırmaktadır. Kyzikos Hadrian Tapınağı sütun yüzeyleri genelde yivlidir. Fakat tapınakta tamamen işlenmiş örneklerin yanı sıra yarı işlenmiş veya çizilmiş ama hiç işlenmemiş örneklerde görülmektedir⁶⁸⁰. Bunlar bizi tapınağın tamamen bitirilmemiş olduğu yorumuna götürmektedir. Ayrıca tapınak da gövdesi bezemeli sütunlara da rastlanmaktadır⁶⁸¹. Sütun gövdesinin üst kısmında sütun başlığına geçerken yivler arasında işlendiği örnekler mevcuttur. Benzerlerini Aizonai Zeus

⁶⁷⁷ Kat. No 170-B32.

⁶⁷⁸ Kat. No 152-B14 ve 153-B15.

⁶⁷⁹ Kat. No 49-G04, 50-G05, 138-G93.

⁶⁸⁰ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2010", 261, Res. 6; Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 31.

⁶⁸¹ Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 31, Çiz. 2, Res. 2, 3.

Tapınağı⁶⁸², Notion Athena Tapınağı⁶⁸³ ve Herakleia Pontike'de⁶⁸⁴ gördüğümüz sütunların boyun kısımlarında yivlerin bitim yerine Hadrian Dönemi'ne özgü olduğu kabul gören kabartma olarak amphora motifleri işlenmiştir⁶⁸⁵. Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın sütun gövdesine ait 152-B14 ve 153-B15 nolu eserlerimiz de bezemeli kaidenin de bir kısmı sağlam ele geçmiştir. Kaidede de tekli yatay örgü (giyoş) bezemesi işlenmiştir.

2.3.11.3. Lento Tacı

49-G04 ve 50-G05 katalog numaralı parçalar muhtemelen lento tacına ait aynı bloğun parçalarıdır (**Resim 49-50**). Her ikiside mavi boyalı, ağız kısmı kırık, alt kısım yarım daire, gövde kısa incedir. Bezemede “S” kıvrımı oluşmamıştır. Bezemeler arasındaki boşluk oluk kanalı derin bir şekilde oyulmuştur. Oluk bezemenin alt kısmında kırmızı boyalı boncuk dizisi bulunmaktadır. MS 130-150 lere tarihlenen Sagalassos Bazilika E1⁶⁸⁶, MS 140-150 lere tarihlenen Termessos N2 Tapınağı⁶⁸⁷ ve MS 2. yüzyılın ortasına tarihlenen Arykanda Ticaret Agorası⁶⁸⁸ frizlerinin üzerindeki oluk bezemesi ile Erken Severuslar Dönemine tarihlenen Hierapolis Kastabala lento tacı⁶⁸⁹ ile eserlerimiz birbirine benzer özellikler sergilemektedir. Fakat Hierapolis lento tacı oluk bezemesi eserlerimize göre oluk kanalı ve genel işlenişi daha yüzeysel ve oluklar ince çerçevelidir. 138-G93 katalog numaralı parçada (**Resim 138**) ağız kısmı pipo, alt kısım yarım daire, gövde kısa ince, bezemede “S” kıvrımı görülmektedir. Bezemedeki “S” kıvrımı MS 2. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıktığı düşünülmektedir⁶⁹⁰. Bezemelerin ağız kısmı içten dışa doğru çıkıntı yapıp içbükey bir

⁶⁸² W. Hoepfner, Herakleia Pontike-Ereğli (Eine Baugeschichtliche Untersuchung) Österreichische Akademie der Wissenschaften Band 89, Wien 1966, 55; Naumann, Der Zeustempel zu Aizanoi, 68.

⁶⁸³ Zeynep Koçel Erdem, “İmparator Hadrian Dönemi Süslemeleri: Sütun Yivleri Arasındaki Vazo Benzeri Motifler”, Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı-Euergetes Festschrift für Haluk Abbasoğlu zum 65. Geburtstag (2 cilt), s. 699-709, İstanbul. 2008, 701, Res. 9.

⁶⁸⁴ Hoepfner, 55; Koçel Erdem, “İmparator Hadrian Dönemi Süslemeleri: Sütun Yivleri Arasındaki Vazo Benzeri Motifler”, 702, Res. 10.

⁶⁸⁵ Koçel Erdem, “İmparator Hadrian Dönemi Süslemeleri: Sütun Yivleri Arasındaki Vazo Benzeri Motifler”, 699.

⁶⁸⁶ Vandeput, 87-88, 141-142, Fig. 112; Mehmet Çelik, *Allianoi'da Bulunan Bergama Tipi Friz ve Sütun Başlıkları*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Edirne 2009, 30, Çiz. 4-c, Res. 42.

⁶⁸⁷ Lanckoroński, 54, Fig.10; Çelik, 32, Çiz. 5-i, Res.44.

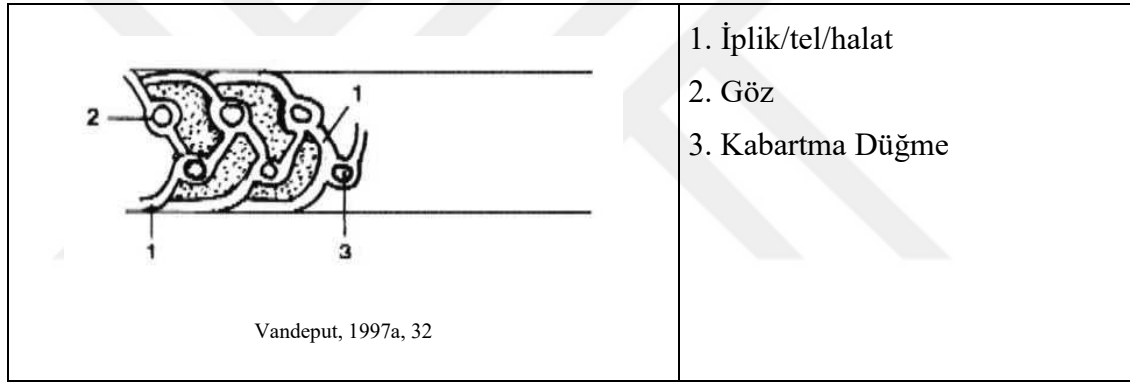
⁶⁸⁸ Çelik, 34, Çiz. 5-g, Res. 47.

⁶⁸⁹ Türkmen, 59, 94, Kat. No. 4.

⁶⁹⁰ Çelik, 76.

eğim almıştır. Bezemeler arasındaki boşluk yani oluk kanalı derin bir şekilde oyulmuştur. Hadrian Dönemi'ne ait Ephesos Olympieion Hadrian Tapınağı friz bloğu⁶⁹¹ oluk motifi ile benzer işleniş sergileyen eserimiz oluk kanalının derin oyulmuş olması ile farklılık göstermektedir. Eserimizde oluk bezemenin alt kısmında boncuk dizisi bulunmaktadır. Boncuklar MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenirken, oluk bezeme MS 2. yüzyılın ortasına tarihlenen Arykanda Tiyatro Binası, MS 180-200 arasına tarihlenen Adada D ve Aphrodite Tapınağı⁶⁹² ve Sagalassos Tiyatro⁶⁹³ yapısındaki oluk bezeme stili ile benzerlik göstermektedir. Tüm bu sebepler göz önüne alınarak benzer örnekler ve boncuk bezemesinden yola çıkarak eserlerimizi MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlemek yerinde olacaktır.

2.3.12. Örgü Bezeme

Örgü bezeme, örgülü ve geçmeli kurdelelere benzeyen mimari bezeme olarakta adlandırılan⁶⁹⁴, tek veya çift merkezli olarak düzenlenen ve düz yüzeyler üzerinde devamlılık gösteren örgü biçimli bezemeye denilmektedir⁶⁹⁵. Diagonal (çapraz) düğümlenen örgü bandı örnekleri Anadolu'da oldukça fazladır. Miletos'da Capito Hamamının ion salonundaki soffitler, Anadolu Roma Çağının bu tipteki en eski örnekleridir. Roma'da çapraz düğümlü soffitler daha geç yıllardadır fakat Divus

⁶⁹¹ Gülbay, 93, Şek. 34.

⁶⁹² Çelik, 37, Çiz. 5-h, Res. 49, Çiz. 5-h.

⁶⁹³ Çelik, Çiz. 4-m.

⁶⁹⁴ Vandeput, 32.

⁶⁹⁵ Koçel Erdem, 123.

Hadrianus Tapınağı'nda görülmektedir⁶⁹⁶. Soffitlerde sık kullanılan örgü, Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda ise soffitlerde⁶⁹⁷ ve sütun kaidesi⁶⁹⁸ üzerine işlenmiştir.

2.3.12.1. Soffit

121-G76 ve 130-G85 katalog numaralı arşitrav bloğunun soffitine ait parçalarda orta bölümde mavi boyalı örgü bezemesine yer verilmiştir (**Resim 121, 130**). Kat. No 121-G76 arşitrav soffitin orta bezemesini üç sıralı mavi boyalı örgü bezemesi teşkil etmekteyken, örgüyü sağlam kalan tek kenardan kırmızı boyalı lesbos kymationunun çerçevelemiş olduğunu görmekteyiz. Örgü Küçük Asya'ya özgü diagonal (çapraz) düğümlenme gösterir. 130-G85 katalog numaralı parçada muhtemelen 121-G76 nolu arşitrav soffitin parçası olmalıdır. Lesbos kymationu ile çerçevelenmiş 130-G85 nolu parçada 121-G76 nolu arşitrav soffitin orta bezemesi gibi üç merkezli örgü, merkezler bir dairenin içinde düğme gibi kabarık işlenmiş, halat konturları orta kalınlıkta, merkezler ufak dairelerle ayrıca belirtilmiş, halatlarla çevrili merkezin etrafı kırmızı boyalıdır.

Soffitler üzerine işlenen örgü bezemesinin MS 2. yüzyıl Ksanthos Tiyatrosu soffit⁶⁹⁹, MS 121 yılına tarihlenen Perge Hadrian takı (D1) soffit⁷⁰⁰, Antoninus Pius Dönemi'nin ilk yıllarına tarihlendirilen Sagalassos Antoninus Pius Tapınağı soffit⁷⁰¹ örgü ile benzer özellikler sergilediği görülmektedir. Tek başına soffit bezemesi tarihleme açısından sağlıklı sonuçlara bizi götürmemekle beraber lesbos kymationu bezemesinide göz önünde bulundurarak ve yapı konteksti dahilinde MS 2 yüzyıla verebiliriz.

2.3.12.2. Kaide

Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki sorunlardan birisi de sütun kaideleridir. N. Koçhan ve K. Meral, tapınağın doğu ön kısmında bulunan sütun kaidesine ait iki parçayı değerlendirmeye almış ve bunun sonucunda kaidelerde Attik-Efesos tipinin

⁶⁹⁶ Max Wegner, Ornamente Kaiserzeitlicher Bauten Roms, Soffitten, Münsterische Forschungen 10, Köln, Graz, Böhlau, 1957, 32; Abbasoğlu, 21.

⁶⁹⁷ Kat. No 121-G76, 130-G85.

⁶⁹⁸ Kat. No 152-B14 ve 153-B15.

⁶⁹⁹ Cavalier, Planche 8, Fig. 27.

⁷⁰⁰ Koçel Erdem, Lev. 26, Res. 2.

⁷⁰¹ Vandeput, Pl. 27.4.

kullanıldığını belirlemiştir⁷⁰². Fakat muhtemelen tapınakta bezemeli kaidelere de yer verilmiştir. Bu tür kaidelerin büyük ölçekli yapılarda uygulanmasının zaman ve ekonomik açıdan getireceği güçlükler, sınırlı tercihin en önemli nedenlerinden biri olarak kabul edilirse Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda da az da olsa bezemeli kaideler tercih edilip kullanılmış sonucuna varmamız mümkündür. Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın sütun kaidesine ait 152-B14 ve 153-B15 katalog numaralı eserlerimiz de tekli yatay örgü (giyoş) bezemesi işlenmiştir (**Resim 152-153**). Sütun kaidelerinin bezemeli olarak yapılması Attika kökenli olup MÖ 5. yüzyıl sonlarında Yunanistan'da ortaya çıkmış, Anadolu mimarisinde de Hellenistik Dönem'den (MÖ 3. yüzyıl) itibaren yer verilmiştir. Didyma Apollon Tapınağı, Miletos Tiyatrosu ve Sardes Artemis Tapınağı ile başlayan bu uygulama⁷⁰³, Erken Roma Dönemi ve sonrasında da görülmektedir⁷⁰⁴. Arkaik ve Erken Klasik Dönem Yunanistan ve Anadolu mimarisi için yabancı olan bezemeli kaide uygulaması, en erken tarihli örneklerinin görüldüğü Geç Klasik Dönem ve sonrasında da yaygın bir eğilim göstermediği aşikârdır⁷⁰⁵. Bezemeli kaideler başta tapınaklar olmak üzere farklı işleve sahip yapılarda da uygulanmıştır. Anıtsal boyutları nedeniyle mimari süslemeleri hiçbir zaman bitirilememiş olan tapınaklarda açıkça gözlemlendiği gibi, büyük ölçekli yapılarda uygulanmasının zaman ve ekonomik açıdan getirmiş olduğu güçlükler, İmparatorluk Dönemi'nde oldukça sınırlı tercih edilmesine sebep olmuştur⁷⁰⁶.

Sagalassos Aşağı Agora Güneybatı kapısı korniş parçası⁷⁰⁷, Hadrian dönemine tarihlenen Perge Hadrian Çeşmesi (F3) arşitrav soffit⁷⁰⁸ ve MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenen Parion Tiyatrosu arşitravlı friz bloğunun alt bölümünde yer alan soffit bezemesindeki örgü⁷⁰⁹ ile olan benzerliklerden dolayı ve yapı konteksti dahilinde de MS 2. yüzyıla tarihlendirebiliriz.

⁷⁰² Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 31, Çiz. 3.

⁷⁰³ Daniela Pohl, *Kaiserzeitliche Tempel in Kleinasien unter besonderer Berücksichtigung der hellenistischen Vorläufer*, Asia Minor Studien 43, Bonn 2002, 111-116.

⁷⁰⁴ A. Oğuz Alp, "Hellenistik-Roma Dönemi Anadolu Mimarlığında Bezemeli Kaideler", *Anadolu/Anatolia* 34, 2008, 27.

⁷⁰⁵ Alp, "Hellenistik-Roma Dönemi Anadolu Mimarlığında Bezemeli Kaideler", 28.

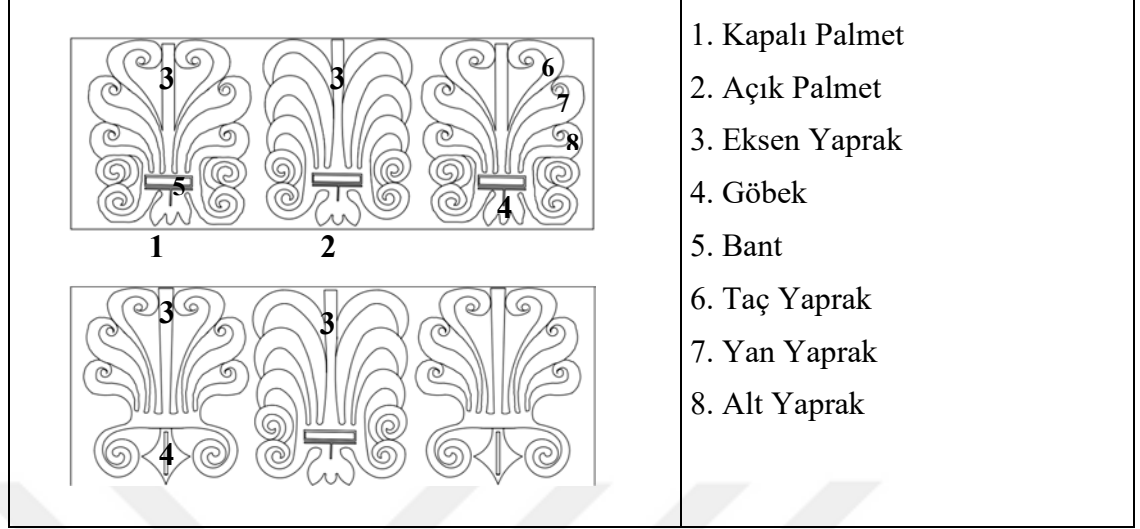
⁷⁰⁶ Alp, "Hellenistik-Roma Dönemi Anadolu Mimarlığında Bezemeli Kaideler", 27 vd.

⁷⁰⁷ Vandeput, Pl 24.1,2.

⁷⁰⁸ Koçel Erdem, Lev. 31, Res. 1.

⁷⁰⁹ Başaran, Yıldızlı, Fig. 15b.

2.3.13. Palmet Bezeme / Anthemion

Botanikte “palmet/palmat,” türkçede “elsi yaprak” olarak yerleşen bir yaprağın palmiye biçiminde damarlanması veya el şeklinde bölümlenmiş yaprağa verilen isimdir⁷¹⁰. Arkeoloji literatüründe ise Yunan ve Roma sanatında bezeme motifi olarak kullanılan stilize edilmiş yelpaze şeklindeki “palmiye yaprağı/palmetto”⁷¹¹, mimariden seramiğe pek çok yerde bezeme amaçlı kullanılan bitkisel bezek türü olarak adlandırılmaktadır⁷¹².

Palmetler; açık, kapalı ve yarım palmet olarak kullanılmaktadır. Yaprak uçları dışa doğru kıvrım yapanlara açık, içe dönük olanlara ise kapalı palmet denilmektedir. Yarım palmet ise tüm bir palmetin yarısı ve genellikle sütun başlıkları ve ranke bezeme kuşaklarında başlangıç/bitiş motifi olarak, simaların bitiminde aslan başlı çötenlerin her iki yanında veya ion başlıklarında volütler arasındaki ion kymationunun her iki yanında işlenirler⁷¹³. Palmetler göstermiş oldukları tiplere göre çeşitlilik göstermektedirler⁷¹⁴.

⁷¹⁰ Karaosmanoğlu, 15.

⁷¹¹ Er, 294.

⁷¹² “Palmetto=Sabal” L. H Bailey, The Standard Cylopedia of Horticulture. The Macmillan Company. 1917, 3043 vd.; A. Andrén, Istituto Della Enciclopedia Dell’ Arte Antica, 1963.

⁷¹³ Koçel Erdem, 98, 104, 122 vd.; Z. Şimşek, 61.

⁷¹⁴ Göbeksiz basit tip, göbekli palmet, üzeri kemerli tip, en dış yaprağı kıvrılarak gözcük formu oluşturan tip, alttan yatay sarmallarla bağlı tip, yaprakları acanthuslaştırılmış tip, yaprak uçları yuvarlanan tip, Alliano palmeti (eksen yaprağının olmadığı tip) olarak sıralanabilir. Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 20 vd.; Koçel Erdem, 104; Z. Şimşek, 62.

Antik dönemde cepheden işlenen palmiye olarak nitelendirilen palmet bezemesi, çoğunlukla friz ve antefixalarda şerit halinde, stel ve buna benzerlerde tek başına işlenmiştir⁷¹⁵. Mimarlığın yanı sıra, vazo resimlerinde ve fresklerde de sık kullanım görmüştür⁷¹⁶. Palmetler mimari bezeme olarak arşitrav taşlarında, friz tacında, kapı çerçevelerinde, ante başlığı, konsol, geison ve sima da çok kullanılmıştır⁷¹⁷. Sima da daha iri yapılırken; arşitrav ve friz tacında daha zarif ve küçük boyuttadır. İkinci derece önemli yerlerde örneğin tavan kasetlerinde daha kabaca ve özensiz işlenmektedir⁷¹⁸.

Mimari bezemede akanthus yaprağı gibi en çok kullanılan bitkisel bezeme çeşiti olan palmetin yaprakları simetri kuralına göre biçimlendirilmiştir. Genellikle lotus bitkisi ile beraber bir bezeme kuşağı olarak kullanılırlar⁷¹⁹. Lotus bitkisiyle alması sıralanmasıyla lotus-palmet dizisi (anthemion) oluşturulmuştur⁷²⁰. Bazen de açık ve kapalı olmak üzere dönüşümlü olarak yerleştirilen palmet yaprakları yan yana gelerek yinelenen bir motif oluşturulmuştur⁷²¹. Sadece palmet bezeklerinden oluşturulan ikili dizimler Roma Dönemi'nde yaygın olarak kullanılmıştır⁷²².

Palmet bezemesinin ilk örneklerine MÖ 2. bin yılın ilk yarısında Mısır'da rastlanırken, friz kuşağı üzerindeki ilk kullanımı MÖ 13. yüzyılın ikinci yarısında Asur sanatında, İonia dünyasında kullanılmaya başlaması ise MÖ 7. yüzyıl daki oryantalizan hareketleri sonrasına denk gelir ve bu tarihten itibaren kesintisiz kullanılmaktadır⁷²³.

Roma da Erken İmparatorluk Dönemi'nde çoğunlukla lotus-kapalı palmet şekline dönüşen bezeme de stilize işlenen lotus yan yaprakların açılarak kenarlara doğru uzayıp ve beş yapraklı işlenen kapalı palmeti örtmekte iken⁷²⁴, Geç Augustus Dönemi'nde lotusların dışa açılarak uzayan formunun terkedildiği görülmektedir⁷²⁵. Yine Erken

⁷¹⁵ Tekçam, 162.

⁷¹⁶ Tekçam, 162.

⁷¹⁷ Erder, Lev. A; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 16 vd. Lev. 1.

⁷¹⁸ Başaran, 54; Koçel Erdem, 104.

⁷¹⁹ Koçel Erdem, 98; Er, 33.

⁷²⁰ Koçel Erdem, 104; Z. Şimşek, 61.

⁷²¹ Koçel Erdem, 98.

⁷²² Kökdemir, 171.

⁷²³ Karaosmanoğlu, 15 vd.; M. C. Kaya, 57.

⁷²⁴ H. Edhem-Bey, "Fouilles d'Alabanda en Carie. Rapport sommaire sur la première campagne," *Comptes Rendus Séances Académie Inscr. B.-lett.* 49e Année 4, 1905, 416, Fig. 8; Alzinger, 98 vd., Abb. 139; Rumscheid, 144-145, Taf. 3.3; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, Levha 2c; Yener, Levha 90.

⁷²⁵ Köster, 147; Yener, 269.

İmparatorluk Dönemi'nde altta sarmal dallarla birbirine bağlanmış lotus-palmet kuşakları sevilerek kullanılan bir form olmuştur⁷²⁶.

MS 1. yüzyıl başlarında, tabanda birbirine bağlı olmayan düz formlu açık-kapalı palmetlerden oluşturulmuş anthemion kuşağı karşımıza çıkmaktadır⁷²⁷. Bu ikili palmet dizimi Flaviuslarda da geçerliliğini sürdürür⁷²⁸.

Lotus-palmet kuşağında uygulanan yoğun matkap sonucu yaprak aralarında ortaya çıkan derin oyuklar ve yaprak yüzeylerinin yivlendirilmesiyle oluşan ışık-gölge efekti MS 1. yüzyılın 2. yarısına işaret eden bir stil gelişimini yansıtmaktadır⁷²⁹. Ayrıca örgelerdeki yaprakların sayısal eşitliği ve yedili yaprak dizisinin de bu döneme özgü olduğunu söyleyebiliriz⁷³⁰.

Birbirinden bağımsız ve doğrudan alt profil üzerinden yükselen açık-kapalı palmetlerin, dış yapraklarının yanlarda kıvrılarak kök gözleri oluşturması özellikle Hadrian Dönemi ile birlikte yayılım göstermekte ve Geç Traian-Hadrian Dönemi palmet anthemionlarının karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır⁷³¹. Yine Geç Traian da kapalı palmetlerde yaprak uçlarının içe bükülü yapısı görülürken, Antoninler de yaprak uçları düğümlü hal almaktadır⁷³². Ayrıca palmetlerde eksen yaprağın üçlü demetlenmesi Traian-Hadrian Dönemi'nde bir yeniliktir⁷³³.

⁷²⁶ Alzinger, Abb. 139, 20, Abb. 10, 117 Abb. 167-168; Rumscheid, kat. 49, Taf. 41,6; Vandeput, 164, Pl. 82.4.

⁷²⁷ David M. Robinson, "Roman Sculptures from Colonia Caesarea (Pisidian Antioch)", The Art Bulletin, Vol 9, No 1, 1926, 12, Fig. 27, 28; Rumscheid, kat. 13. 6-7, Taf. 7,4; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 35, Levha 5c; Vandeput, 47, Pl. 14.

⁷²⁸ Başaran, 58; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 36-37, Levha 6a, 6b.

⁷²⁹ A. M. Mansel, "Side'deki Vespasianus anıtı", Türk Tarih Kurumu, Belleten 28/110, 1964, 187 vd., Abb. 13-14; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, Levha 18c-d; Köster, 149, dn. 1108, Taf. 136.1./, 33-42, 173, kat. 6, Taf. 16, 1-4; Yener, Levha 13.

⁷³⁰ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 37, Levha 6a-b.

⁷³¹ K. Lanckoronski, G. Niemann, E. Petersen, Städte Pamphyliens und Pisidiens I, 1890, 20, Abb. 8-12 Taf. 5-8. Zur Inschrift Petersen ebenda 12, 154, Nr. 4. 5; Klaus Tuchelt, "Didyma. Bericht über die Arbeiten 1969/70 mit Beiträgen von Helga Gesche und Wolfgang Günther Tafel 1-32", *IstMitt* 21, 1971, 95, Taf. 29; Koenigs, Radt, 341, Taf. 114.3; Strocka, Das Markttor von Milet, 27, Abb. 48, 28, Abb. 49; Pülz, 105, Taf. 26,4-8; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, Levha 7b-c-d; Vandeput, Pl. 74.4.

⁷³² Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 43,48.

⁷³³ Koçhan, "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", 122; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 39 vd. Eksen yaprağın üçlü demetle bütünleşmesi Traian döneminde "V" yapıda iken Hadrian da "Y" biçimine dönüşmüştür. Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 42, 66.

Antoninler Dönemi'nin sonlarına doğru Hadrian Dönemi'nden bu yana süregelen açık-kapalı palmet tipolojisinin devam ettirildiği, fakat palmetlere ait yaprakların Antoninler Dönemi'nin etkin barok işlenişleri çerçevesinde hacim kazandığı⁷³⁴, hacim kazandırılan palmetlerin yanal olarak genişleyerek yayvanlaştığı ve etkili matkap oyuklarıyla ışık-gölge efektinin arttırıldığı izlenmektedir⁷³⁵. Uçları sarmallı kıvrık dallara bağlanmış ters düz dizimli örge işlenişleri ilk olarak yoğun biçimde Antoninler Dönemi'nde uygulanmaya başlanmış ve Severuslarda da sürdürülmüştür⁷³⁶. Antoninler Dönemi'nin gelişimi içerisinde geç özellikler olarak ucu sarmallı kıvrık dalların biçim değiştirip parçalı kenger yaprağı görünümünde çapraz yerleştirilişini söyleyebiliriz⁷³⁷.

İonia da MS 1. yüzyıl sonlarında ters-düz palmet dizimi ortaya çıkmış, diğer bölgelere buradan yayılmış ve yoğun kullanımı MS 2. yüzyılın 2. yarısında görülmekte ve bu dizimin en belirgin özelliği iri boyutlarda işlenişidir⁷³⁸.

Severuslar Dönemi'nde palmet yaprak aralarının açıldığı tekil yaprakların "S" formunu kaybaldığı ya da azaldığı görülür, ayrıca dış yaprakların yan palmetlerle iç içe geçtiği, palmetlerin düzgün modellenmediği ve yalnızca taş yüzeyden kabartılan yivlere dönüştüğü bir stil söz konusudur⁷³⁹. MS 3. yüzyılın 2. yarısında Severuslar Dönemi ile birlikte başlayan motiflerdeki bozulma zirve yapmış, palmetler stilize ve yüzeysel formlara dönüşmüştür⁷⁴⁰.

MS 2. yüzyılda, palmet motifine daha bitkisel bir görünüm kazandırmak amacıyla yaprak kenarlarının, yaprak uçlarının ve bağlayıcı dalların matkap oyuklarıyla (tırtıklı, çentikli, diş diş vb) hareketlendirilmesine dayalı kengerleşmiş palmet tipolojisi ortaya çıkarılmıştır⁷⁴¹. Palmetlerde mızraksı merkezi yaprak yerine en uçta ikiye ayrılan tipolojinin ve üç loba ayrılarak çizgisel hatlarla detaylandırılmış yan yapraklar ise Geç

⁷³⁴ Birol Can, *Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum, 1999, 19-38, Lev. 11a-b, 15a, 20a, 23a, 25a-b; Başaran, Yıldızlı, 79.

⁷³⁵ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 81, Levha 21a, 82, Levha 20d, 21b; Mitchell, 108, Pl. 51; Vandeput, 101, Pl. 44.1-2; Köster, 152-153, Taf. 121.4; Yener, 273, Levha 58, 76.

⁷³⁶ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 140.

⁷³⁷ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 54 vd.

⁷³⁸ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 105-106.

⁷³⁹ C. A Gliwitzky, *Späte Blüte in Side und Perge. Die pamphyliische Bauornamentik des 3. Jahrhunderts n. Chr.*, Bern, 2010, 117, Abb. 141-143, 47-48, Abb. 21; Dinstl, 156, Abb. 8.

⁷⁴⁰ Gliwitzky, 138, Abb. 211.

⁷⁴¹ Vandeput, 166.

Hadrian Dönemi ile ortaya çıkıp Antoninler Dönemi'ne gelindiğinde aynı stilin devam ettirildiği görülmektedir⁷⁴². Anadolu'da kengerleşmiş palmet de kısa zaman aralıkları için kronolojik bir gelişimden söz etmek mümkün olmasada, zaman içerisinde çeşitli form değişikliklerine uğradığı izlenmektedir⁷⁴³. Palmet yaprağının bu şekilde kullanımı çoğunlukla simalar üzerinde görülmektedir⁷⁴⁴. Severuslar dönemine baktığımızda kengerleşmiş palmet de yüzeysellik, palmet yapraklarının yüzeylerinde yer yer işlenen sığ yivler ve yaprak uçlarında nokta şeklinde matkap delikli bozulmuş ve doğallıktan uzak özensiz bir işçilik gözlemlenmektedir⁷⁴⁵.

Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda da palmet bezemesi oldukça sık kullanılmış bir motif olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle simada⁷⁴⁶ ve konsollu kornişlerde⁷⁴⁷ yoğun bir şekilde kullanılmıştır.

2.3.13.1. Sima

Simada palmet işlenişi Anadolu'da Helenistik Dönem'den beri yaygın olarak kullanılmış ve Roma Dönemi'nde de bu gelenek devam etmiştir⁷⁴⁸. Kyzikos Hadrian Tapınağı simada dönüşümlü işlenen açık-kapalı palmetler arasına çörten işlevi gören yüksek kabartma şeklinde aslan başları yerleştirilmiştir. Kyzikos Hadrian Tapınağı'na ait kırık ele geçmiş 5 adet sima parçasında yer alan palmetler⁷⁴⁹, açık-kapalı palmet dizimi şeklindedir (**Resim 23, 51, 126, 144, 172**). Kapalı ve açık her iki palmette yaprakları üç yapraklı bir sap üzerindeki dikdörtgen banttan bir çanak bağından çıkmaktadır. Çanak bağı üzeri oyularak hareketlendirilmiştir. Yan ve alt yapraklar gibi çanak bağından çıkan eksen yaprak biraz tek olarak devam ettirilmiş, daha sonra üçlü demetle bütünleşen üçlü küme oluşturan eksen yaprağından taç yapraklar çıkmaktadır. Geniş yüzeyli yapraklar kapalı palmette bir üstteki yaprağa değdiği noktadan içe kıvrılmış ve yaprak uçları tam düğmelenmiş şekilde iken açık palmette uçları sivri

⁷⁴² Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, Levha 12b, 12c; Vandeput, 102, Pl. 108.2, 47, Pl. 108.3; Yener, Levha 3, 8, 10, 79, 80, dn. 1279/80, 1285.

⁷⁴³ Yener, 276.

⁷⁴⁴ Koçel Erdem, 98.

⁷⁴⁵ Vandeput, 167, Pl. 110.1; Yener, Levha 33.

⁷⁴⁶ Kat. No 23-D23, 51-G06, 126-G81, 144-B06, 172-B34.

⁷⁴⁷ Kat. No 1-D01, 14-D14, 15-D15, 24-D24, 35-D35, 47-G02, 71-G26, 80-G35, 98-G53, 103-G58, 104-G59, 143-B05, 161-B23, 176-B38, 177-B39, 178-B40.

⁷⁴⁸ Kağıtçı, 40.

⁷⁴⁹ Kat. No 23-D23, 51-G06, 126-G81, 144-B06, 172-B34. Kyzikos Hadrian Tapınağı sima bezemeleri tipleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Arslan, *Kyzikos Hadrian Tapınağı Aslan Başlı Çörtenleri*, 33 vd.

şekilde bir alttaki yaprağa değmektedir. Palmet yapraklarını bir arada tutan bağdan çıkan sarmallar görülmektedir. Alt yaprak çanak bağından sonra devam ettirilmiş, alttan yukarı doğru uzanan bir kıvrık dal halinde ve iki kanca sarmal yapmaktadır. Yüzeyleri düz ve sarmalların uçları tam düğmelenmiş şekilde işlenmiştir. Palmetlerin yaprak yüzeyleri geniş ve hafif içbükey iken araları derin kanallıdır. Dönemin üslubuna uygun olarak da yaprak damarları verilmemiştir. Palmet yaprakları oldukça plastik verilerek ışık gölge zıtlığı oluşturmak amaçlanmıştır.

İlk olarak Hadrian Tapınağı bezemelerinde araştırmacıların çokça karşılaştırmalarda kullanmış olduğu Aizonai Zeus Tapınağı simasına bakacak olursak, üçlü eksen yapraklı lotus palmetler⁷⁵⁰, yanında yaprakları tek tek göbeğe oturan açık kapalı palmetler de görülebilmektedir⁷⁵¹. Aizonai Zeus simasında da tez kapsamında alınan örneklerimizde olduğu gibi eksen yaprak tek olarak devam ettirilmiş ve daha sonra taç yapraklar eksen yapraktan çıkmakta yani eksen yapraklar üçlü demetle bütünleşmiştir⁷⁵². Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda bezemelerin eksen yaprağın üçlü küme oluşturması dışında Aizanoi Zeus Tapınağı ile bir biçem birliği olduğu görülmemektedir⁷⁵³. Aizanoi Hamam Gymnasiumu⁷⁵⁴ ve Pergamon Kızılavlu⁷⁵⁵ ile de örge yüzeylerinin düz işlenişi haricinde Kyzikos Hadrian Tapınağı bezemeleri ile biçem birliği yoktur. Kyzikos Hadrian Tapınağı palmetleri iri öğeleri yüzeye yayılmaları ve yaprak uçlarının düğmelenmesi ile daha sonraki bir tarih aralığında yapılmış olmalıdır. MS 2. yüzyıl ortalarına tarihlenen⁷⁵⁶ Pergamon Asklepion'daki Asklepios Tapınağı sima parçası da iri öğeleri, kapalı palmet uçlarının düğmelenmeye başlaması ve yaprak aralarının derin oyulması ile Pergamon ekolünden fazlaca etkilenen Kyzikos Hadrian

⁷⁵⁰ Naumann, Der Zeustempel zu Aizanoi, Taf. 67b; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, Levha 8a.

⁷⁵¹ Naumann, Der Zeustempel zu Aizanoi, Taf. 56a.

⁷⁵² Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 64.

⁷⁵³ Koçhan, "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", 123.

⁷⁵⁴ R. Naumann, "Aizanoi, Bericht über die Ausgrabungen und Untersuchungen 1978", AA, Heft 1, Berlin 1980, 123 vd., Abb 14; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 69, Levha 10d.

⁷⁵⁵ Koenigs, Radt, 317 vd., Taf. 114, 3, Taf. 117; Başaran, 58, Resim 11; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 43, Levha 11a.

⁷⁵⁶ MS 2. yüzyıl, Boethius A., Ward-Perkins, 388; Mükerrerrem Anabolu, *Küçük Asya'da Bulunan Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları*, İstanbul 1970, 96; Koçhan, "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", 123, dipnot 30; MS 2. yüzyıl ortaları, Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 48.

Tapınağı palmetleri ile benzer görüntü sergilemektedir⁷⁵⁷. Fakat daha ayrıntılı baktığımızda Kyzikos Hadrian Tapınağı sima palmetlerinin geniş yaprak yüzeyleri zemine yayılımları ve yaprak uçlarının tam düğmelenmiş yapısı açık palmetlerde hançerimsi yapının olmaması, daha plastik işlenmeleri ile Pergamon örneğinden farklılıklar göstermekte ve Antoninler Dönemi biçimini yansıtmaktadır⁷⁵⁸. Ephesos Doğu Gymnasiumu kornişindeki⁷⁵⁹ kapalı palmetlerle geniş, kapalı palmet yaprak uçlarının düğümlemesi, yaprak aralarının dar ve derin oyulması ile biçim yönünden benzerdir. Kyzikos Hadrian Tapınağı bezemeleri özellikle de yaprakların plastik işlenmeleri ile Ephesos Doğu Gymnasion kornişleri ile benzerlik göstermesine karşın Ephesos örneği daha yayvan işlenmiştir⁷⁶⁰. Ephesos Gymnasion'u palmetleri birbirine bağlayan kıvrıklal, incelediğimiz örneklerde de yaprağın devamı olarak işlenen sarmallarla benzerlik göstermekte, ancak incelediğimiz örnekler daha plastik ve işlev açısından farklılık göstermektedir. MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen Tarsus Hadrian (Donuktaş) Tapınağı anthemion bezemelerinde⁷⁶¹ kapalı palmet eksen yaprağının üçlü küme oluşturması, yaprak uçlarının düğümlemesi, yaprak aralarının derin oyulması ve örge yüzeylerinin düz işlenişi ile biçim yönünden benzerdir.

Palmet yaprakları bir araya gelerek yinelenen bir motif oluşturulduğu sima bezemelerinde, Antoninler Dönemi'nin gelişiminin bir sonucu olarak Hadrian Dönemi özelliklerinin giderek bırakıldığı ve yerine iri öğelerin hâkim olduğu barok bir yapının yerleştiğine tanık olmaktayız. Genel olarak MS 2. yüzyılda ve 2. yüzyılın ortalarından sonra yapılmış olduğu, ya da o dönem içerisinde onarım gördükleri bilinen Perge Agora Güney Stoası'nda⁷⁶², Perge Roma Hamamı'nda⁷⁶³, Limyra Tiyatrosu'nda⁷⁶⁴, Ephesos Vadius Gymnasiumu'nda⁷⁶⁵, Parion Tiyatrosu⁷⁶⁶ ve Aspendos Tiyatrosu'nun⁷⁶⁷ alınlık

⁷⁵⁷ Koçhan "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", 123; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 48-49, Levha 11b.

⁷⁵⁸ Koçhan "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", 123.

⁷⁵⁹ J. Keil, Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen in Ephesos, *ÖJh* 27, 1932, Beibl. 29,30 Abb 13; İdil, Efes Doğu Gymnasiumu'nda Aphrodisias dekorasyon okulunun çalıştığı bilgisini vermektedir. İdil, 29; Koçhan "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", 123, dipnot 31.

⁷⁶⁰ Koçhan "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", 123.

⁷⁶¹ Baydur, Seçkin, Lev. XL.121; Kübra Aslan, *Anadolu'da Antoninler Dönemi Mimarisi*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Aydın 2015, Lev. XLIVa.

⁷⁶² Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 81, Lev. 21a.

⁷⁶³ Lanckoronski-vd., 40 vd.; Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 82, Lev. 21b.

⁷⁶⁴ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 82, Lev. 20d.

⁷⁶⁵ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, 50-51, Lev. 12b.

saçaklarında ve sima kuşaklarında yer alan palmetlerde, barok tarzın tüm ayrıntıları görülmektedir. Tüm bu özellikler göz önüne alınarak Kyzikos Hadrian Tapınağı sima bezemeleri; eksen yaprağın üçlü küme oluşturması, yaprak aralarının derin oyulması, zemine tümüyle yayılmaları ve yaprak uçlarının düğmelenmesi gibi çağdaşlarına olan benzerlikler ile Antoninler MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenebilir. Buna karşın bezemelerin Hadrian klasiğinden tam olarak kopamamış olması Kyzikos'un kendine özgü yapısıyla açıklanmalıdır⁷⁶⁸.

2.3.13.2. Konsollu Korniş

Kyzikos Hadrian Tapınağı'na ait 16 adet kırık ele geçmiş parçada yer alan palmetler⁷⁶⁹ (**Resim 1, 14-15, 24, 35, 47, 71, 80, 98, 103-104, 143, 161, 176-178**), Kat. No 24-D24 hariç diğerleri iki konsol arasında kalan bölümde ters-düz şekilde işlenmişlerdir. Başlangıç ve bitişlerde yer alan yarım akanthus yapraklar⁷⁷⁰ veya iki yapraklı⁷⁷¹ / üç yapraklı⁷⁷² yarım palmetler açık-kapalı ve ters-düz olmak üzere işlenişleri farklılıklar göstermektedir. Ortada ise genel olarak açık veya kapalı tam bir palmet bezemesi görülmektedir. Yaprakları dikdörtgen çanak bağından çıkan tam palmetlerde, yan ve alt yapraklar gibi çanak bağından çıkan eksen yaprak biraz tek olarak devam ettirilmiştir. Kat No 177-B39 da yapraklar üç dilimli çanak yaprak bağından çıkmaktadır. Daha sonra üçlü demetle bütünleşen üçlü küme oluşturan eksen yaprağından taç yapraklar çıkmaktadır. Geniş yüzeyli yapraklar kapalı palmette bir üstteki yaprağa değdiği noktadan içe kıvrılmış ve yaprak uçları tam düğmelenmiş şekilde iken açık palmette uçları sivri şekilde bir alttaki yaprağa değmektedir. Palmetler birbirine palmet yapraklarını bir arada tutan çanak bağdan çıkan yarım kenger yaprakla⁷⁷³, kanca sarmallı yarım kenger yaprakla⁷⁷⁴ veya kıvrıkdal⁷⁷⁵ ile çapraz bağlıdırlar. Kat. No 178-B40 da iki dilimli çanak yapraktan çıkan lotus çapraz kıvrıkdal

⁷⁶⁶ Başaran, Yıldızlı, Fig.1,2.

⁷⁶⁷ Can, *Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri*, 19-38, Lev. 11a-b, 15a, 20a, 23a, 25a-b.

⁷⁶⁸ Koçhan, "Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri", 123.

⁷⁶⁹ Kat. No 1-D01, 14-D14, 15-D15, 24-D24, 35-D35, 47-G02, 71-G26, 80-G35, 98-G53, 103-G58, 104-G59, 143-B05, 161-B23, 176-B38, 177-B39, 178-B40.

⁷⁷⁰ Kat. No 47-G02.

⁷⁷¹ Kat. No 35-D35, 71-G26, 80-G35, 98-G53, 103-G58, 161-B23.

⁷⁷² Kat. No 14-D14, 15-D15, 104-G59, 176-B38.

⁷⁷³ Kat. No 1-D01, 15-D15, 35-D35, 80-G35, 98-G53, 103-G58.

⁷⁷⁴ Kat. No 47-G02, 71-G26, 104-G59, 161-B23.

⁷⁷⁵ Kat. No 14-D14, 176-B38, 177-B39.

ile iki yaprağı sağlam kalmış uçları düğmeli kapalı palmete bağlıdır. Palmetlerin yaprak yüzeyleri geniş ve hafif içbükey iken araları derin kanallı, yaprak damarları ise verilmemiştir. Palmet yaprakları oldukça plastik verilerek ışık gölge zıtlığı oluşturmak amaçlanmıştır. Kat. No 24-D24 de konsol altında ortada aşınmış yaprak bezemesi sağ ve solunda açık palmet yatay olarak işlenmiştir. Sağdaki palmet tamamen sağlam iken soldaki palmetin alt yapraktan çıkan düz düğümlü kanca-sarmallı kıvrıkdalı görülmektedir. Yaprak sayısı beşe indirilmiş açık palmet yaprakları göbeği saplı üzerindeki dikdörtgen banttı bir çanak bağından çıkmakta ve eksen yaprak taç yapraklarla üçlü küme oluşturmıştır. Yaprak araları ise derin kanallı işlenmiştir. Stilistik özelliklerinden dolayı MS 2. yüzyıl ortalarına tarihlendirebiliriz.

Tez kapsamında alınan 15 adet parçada önceki başlıktaki Kyzikos Hadrian Tapınağı sima palmet örnekleriyle olan benzerlikler, MS 2. yüzyılın 2. yarısı ile 2. yüzyılın son çeyreğinin başlarına tarihlenen Parion Tiyatrosu arşitravlı friz bloğu palmetleri⁷⁷⁶, MS 2. yüzyılın 2. yarısı ile 2. yüzyılın son çeyreğine tarihlenen Parion Tiyatrosu alınlık palmetleri⁷⁷⁷, Aspendos Tiyatrosu'nda⁷⁷⁸ ve MS 170-180 yılları arasında inşa edilmiş Kremna Antoninus Pius Tapınağı korniş parçasında⁷⁷⁹ benzer işlenişleri görmekteyiz. Yoğun olarak kullanımı MS 2. yüzyılın 2. yarısında görülen ters-düz palmet diziminin uygulanmış olması, geç özellik olarak palmetler arasında sarmal kancalara bağlı kenger yapraklı bant kuşağının yer alması/yeya kenger biçimli çapraz kıvrıkdallar görülmektedir. Palmetleri birbirine bağlayan çapraz bantlardan Kat. No 35-D35 bezeme stili olarak diğerlerine göre daha geç olmalı çünkü kengerleşmenin daha fazla olduğu görülüyor. Yine eksen yaprağın üçlü küme oluşturması, kapalı palmet yaprak uçlarının düğümlenmesi gibi pek çok özellikten dolayı eserlerimizi MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninlere tarihlememizi mümkün kılmaktadır.

⁷⁷⁶ Başaran, Yıldızlı, Fig. 10-11b.

⁷⁷⁷ Başaran, Yıldızlı, Fig. 1,2.

⁷⁷⁸ Başaran, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, Levha 30a.

⁷⁷⁹ Mitchell, Plate 31.

2.3.14. Sarmal Dal / Asma Filizi Bezeme

Kıvrılarak düz bir yüzey üzerinde uzanan ve aralarında yan dallar ile çiçeklerin bulunduğu bitkisel bezemeye sarmal dal denir⁷⁸⁰. Motif bir ana dal ve onun etrafından dolaşan ve ondan çıkan filizlerden oluşmaktadır. Bu kıvrımlar arasında bazen dal ve filizlere bağımsız yerleştirilen çiçek rozetler bulunmaktadır. En yaygını frizler de görülen bezeme ayrıca kapı payelerinde, soffitlerde ve ion başlıklarının polster yüzlerinde de kullanılmıştır⁷⁸¹. Bir uçtan başlayıp kıvrım yaparak uzanan çeşitli dal veya bitkisel motiflerin hepsinin sistemleri aynıdır. Dal veya yapraklar değişmekte, bazıları sade, bazıları ise karmaşık işlenmektedirler⁷⁸². Sarmal dal, Perge Anıtsal Çeşme, Sillyon “N” yapısı ve Laodikeia Çeşme yapısı örneklerinde olduğu gibi MS 2. yüzyıl yapılarında Anadolu’da sevilen bir bezemedir⁷⁸³. Sadece mimarlık yapıtlarında değil Pamphylia ve Phrygia’daki genellikle MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenen bazı lahitlerin tekne ağzı ve kapak kenarlarında da bulunmaktadır⁷⁸⁴. Kyzikos Hadrian Tapınağı’nda yalın sarmal dallar tavan kaseti bantlarında⁷⁸⁵ ve soffitte⁷⁸⁶ yer almaktadır.

2.3.14.1. Tavan Kaseti

Ele geçen tavan kasetlerinin 12 parçasında kasetleri birbirine bağlayan tavan kaseti bantlarında yalın sarmal dallar işlenmiştir (**Resim 25, 66, 83-86, 147, 150, 159, 163, 165-166**). Kademeli olarak çerçeve içine alınmış kasetleri birbirinden ayıran tavan kaseti bantlarında sarmallar yer almakta ve tüm örneklerde sarmallar arasında tomurcuklar işlenmiştir. Ayrıca sarmal uçları düğmeli, düğüm şeklindedir. Tavan kaseti

⁷⁸⁰ Koçel Erdem, 123.

⁷⁸¹ Koçel Erdem, 102, Şek. 4; Ayrıntılı bilgi için bakınız. B. Can, *Roma Çağı Anadolu Mimarisinde Kıvrık dal (Ranke) Bezemeleri*.

⁷⁸² Abbasoğlu, 11.

⁷⁸³ Abbasoğlu, 11, Lev. X-XI, dipnot 37, 38.

⁷⁸⁴ Abbasoğlu, 11.

⁷⁸⁵ Kat. No 25-D25, 66-G21, 83-G38, 84-G39, 85-G40, 86-G41, 147-B09, 150-B12, 159-B21, 163-B25, 165-B27, 166-B28.

⁷⁸⁶ Kat. No 119-G74.

çerçevelerinde yer alan stilize lesbos kaymationları gibi kaset bantlarındaki sarmallarda kabaca işlenmiş ayrıntıya yer verilmemiştir. 83-G38 ve 150-B12 katalog nolu parçalarda kırmızı boya izleri net bir şekilde görülmekteyken burdan hareketle kırmızı, mavi ve altın yaldızı, boyayı kullanmış olan Kyzikos Hadrian Tapınağı için tüm kaset bantlarında da kırmızı boyanın uygulanmış olabileceğini söyleyebiliriz. Kat. No 66-G21, 83-G38, 84-G39, 86-G41, 147-B09, 150-B12, 159-B21, 163-B25, 165-B27 ve 166-B28 de benzer işleniş söz konusu olduğundan aynı usta elinde çıkmış ya da aynı atölye ürünü olduğu sonucuna varabiliriz. Aynı şekilde Kat. No 25-D25 ile 85-G40 de kendi aralarında benzer işleniş sergilemektedir. Fakat diğer kasetler ile olan usta farklılığı belirgindir Dolayısıyla aynı dönemde yapılmasına karşın, sarmal dal işlenişinde iki farklı ustanın varlığından söz edebiliriz. Kyzikos Hadrian Tapınağı tavan kasetinin bantlarında işlenen sarmal dalın MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenen Parion Tiyatrosu tavan kasetlerinin bantlarında yer alan sarmallar⁷⁸⁷, MS 2. yüzyıl yapılarından Sillyon “N” yapısı⁷⁸⁸, Erken Antoninlere tarihlenen Perge Sütunlu Cadde ve Anıtsal Çeşme (F3)⁷⁸⁹ soffitleriyle benzer özellikler taşıdığı görülmektedir. Benzer işlenişlerden yola çıkarak eserlerimizi MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihleyebiliriz.

2.3.14.2. Soffit

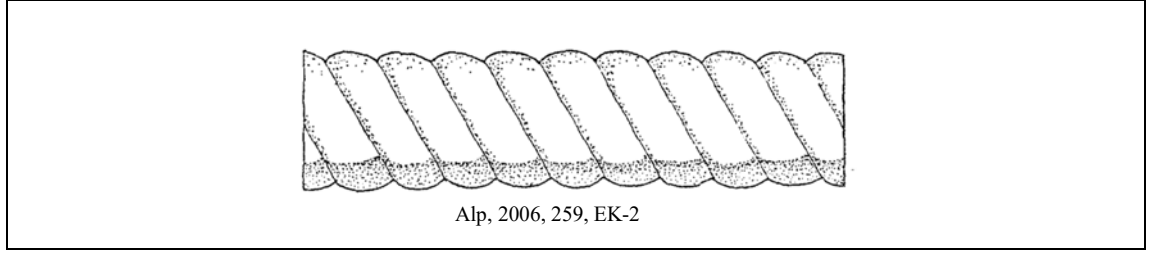
Ele geçen 119-G74 katalog nolu arşitrav soffit parçasında da boncuk dizisi ile çerçevelenmiş dikdörtgen alan içerisinde yalın sarmal dallar işlenmiştir (**Resim 119**). Sağlam kalan uç kısmında üç yapraklı göbekten çıkan ve iki yana ayrılan tomurcuklu sarmalların ortasından çıkan yatay sarmal dal, düz yüzeyli işlenmiş ve sarmalların uçları düğmeli, düğüm şeklindedir. Kyzikos Hadrian Tapınağı tavan kaseti bantları, onlarla benzer işleniş sergileyen örnekler doğrultusunda ve etrafındaki boncuk bezemelerinin de Kyzikos Hadrian Tapınağı konsollu korniş blokları ve 96-G51 katalog nolu tavan kaseti ve soffit çerçevelerinde yer alan boncuk bezemelerinden de yola çıkarak eserimizi MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihleyebiliriz.

⁷⁸⁷ Başaran, Yıldızlı, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41.

⁷⁸⁸ Lanckoronski, 82, Tafel XV.

⁷⁸⁹ Abbasoğlu, Lev. XI1-2-5-6-7.

2.3.15. Urgan Bezeme

Urgan⁷⁹⁰, kalın bir halatı anımsatan, ipin bükülmesinden oluşan bir bezeme çeşididir. Bükülmüş ip biçiminin ince bir şerit halinde uzanmasından oluşan bezeme kuşağına urgan/halat bezemesi denilmektedir. Bazen hareketlendirme amacıyla mimari elemanın tam ortasına gelen kısımda yön değiştirip, başladığı yönün tersine bir bükülme yapılmaktadır⁷⁹¹. Bükülmüş bant veya burğu bant olarak tanımlanan⁷⁹² urgan bezeme, çoğunlukla yatay olarak kullanım görmüş ve silmeleri birbirinden ayırmak için genel olarak arşitravların faskia aralarını ayırma da yerleştirilmişlerdir. Urgan bezemesi, faskia ayrımlarının dışında, korinth başlıklarının kalathos dudağında, ion ve kompozit başlıklarda ion kymationu altında, friz üst profillerinde, sima-geison profil birleşimleri ile soffit çerçeveleri gibi farklı çeşitte mimari elemanların süslemesinde kullanım görmüştür.

Klasik ve Hellenistik Dönem mimari süslemelerinde yer almayan urgan bezemesi, İtalya'ya özgü Roma İmparatorluk Dönemi kökenli bir bezemedir. Anadolu'da ilk kez görüldüğü yapılar arasında Ankyra Augustus-Roma Tapınağı ve Ephesos Mazaeus-Mithridates kapısı sayılabilir. Julio-Claudius ve Flaviuslar Dönemi Anadolu yapılarında sık tercih edilmemiştir. Bu sınırlı kullanımda Anadolu mimarların kalıplaşmış bezeme şemalarından kolayca vazgeçememesi etkili olmuş olabilir. Fakat bezeme İtalya etkilerinin arttığı MS 2. yüzyıl başlarından itibaren sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır⁷⁹³. Üzerine işlenmiş olduğu blokların tarihlenmesinde katkısı oldukça az görünen urgan bezemesinin, Anadolu mimari bezeme geleneğinde özellikle Antoninler-Severuslar Dönemi yapılarında kullanım yoğunluğunun olması ise dikkat çekicidir. Hadrian Dönemi'nden itibaren tüm Anadolu'da kısa sürede yaygınlaşan ve MS 3. yüzyıl

⁷⁹⁰ Terim ilk kez F. Toebelmann tarafından kullanılmıştır. Bkz. Toebelmann, 127.

⁷⁹¹ Koçel Erdem, 102, 122.

⁷⁹² Terminoloji için Bkz. Ginouves, Martin, 184-185, Pl. 53.4; Gliwitzky, 114, dn.179.

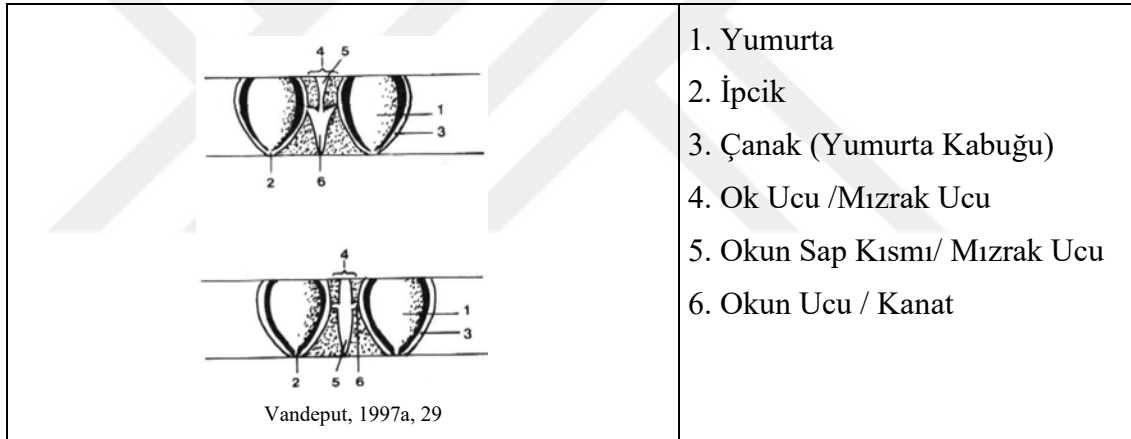
⁷⁹³ Alp, *Pisidia Bölgesi Roma Dönemi Bezemeli Mimari Elemanları*, 88.

yapılarında kesintisiz devam eden urgan bezemesi, çalışılan eserler içerisinde Kyzikos Hadrain Tapınağı'nda sadece 105-G60 katalog numaralı bir konsol parçasında karşımıza çıkmaktadır.

2.3.15.1. Konsol

Urgan bezemesine 105-G60 katalog numaralı konsol parçasının konsol alnında yer verilmiştir (**Resim 105**). Konsol alnında merkezden kenarlara doğru yatay olarak yönlendirilmiş tarak dişi defne yaprağı bezemesinin merkezinde dikey olarak urgan bezemesi işlendiği görülmektedir. Defne yapraklarını ikiye bölen ince bir şerit halinde uzanan urgan bezeme tek yöne doğru bükülmüştür.

2.3.16. Yumurta Dizisi /İon Kymationu

Antik mimarlıkta, alması olarak dizilmiş yumurta ve ok ucu biçimli öğelerden oluşturulmuş silmeye yumurta-ok dizisi veya ion kymationu/ovolo⁷⁹⁴ denilmektedir⁷⁹⁵. Arkeoloji literatürüne “İon kymationu = Yumurta dizisi” şeklinde geçen, bir yüzey üzerinde dizili, yaprak sıralarının morfolojik değişimi sonucu, ilerleyen dönemlerde mimaride yumurta biçimini almasıyla, bütün dillerde de bu isimle anılmıştır⁷⁹⁶.

Genel olarak, yumurtaların çanakların içinde betimlendiğini ve aralarda mızrak (dilcik) ya da ok uçlarının işlenmiş olduğunu görmekteyiz⁷⁹⁷. Erken dönemlerde çanaklarla yumurtalar birbirine daha bağlı ve aralardaki geçişler yumuşak iken, giderek

⁷⁹⁴ Klasik dışbükey silme, çoğu kez yumurta-ok silmesi ya da benzer motiflerle bezelidir. Er, 287.

⁷⁹⁵ Tekçam, 105, 160, 243, Resim 125.

⁷⁹⁶ Karaosmanoğlu, 54.

⁷⁹⁷ Koçel Erdem, 102, Şek. 5; Kaya, *Kibyra Kenti Mimari Bezemeleri*, 53.

yumurtalar çözülmeye başlar ve çanaklarla ok uçlarının arasında daha belirgin ayrılmalar izlenir⁷⁹⁸. Genellikle yapılarda, arşitrav veya friz taçlarında, geison, sima, konsol, kasetlerde, sütun başlıkları, kapı kenarları ve lentolarda görülmektedir⁷⁹⁹.

En erken örnekleri kökende mezar girlandlarına dek uzanan Mısır sanatında kullanılan yumurta dizisinin⁸⁰⁰ mimaride ilk örneklerine İon sanatında rastlamaktayız⁸⁰¹. Kökeni büyük olasılıkla yunan dünyası olan ion kymationunun en eski örnekleri Arkaik dönemden Delphi Apollon Tapınağı'ndan olup⁸⁰², Anadolu'da ki çağdaşı Ephesos Artemis Tapınağı'nın Arkaik evresine ait ion sütun başlığında görülmektedir⁸⁰³. İlk örneklerini İon sütun başlıklarında ve yuvarlak sunaklarda izlediğimiz yumurta dizisi U biçimli çanak içinde uzun ve sık dizili yumurtalar şeklindedir. Dönem ilerledikçe alta doğru daralan çanakların araları alttan yukarıya doğru açılarak araya giren uç ise önce yariboy sonra boydan boya bir hal almıştır⁸⁰⁴. MÖ 6. yüzyılın son çeyreğinde çanaklarda alta doğru daralma artarken, yumurtalarda çanaktan derin ve ince kanalla ayrıştırılmış bir şekildedir. Yüzyılın sonlarında boydan boya uç çanaklara bağlı bir hal almıştır. Klasik Dönemde az sayıda yapıta karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Olympia Zeus Tapınağı'nda bezemeler terrakota kaplamalarda ki gibi boya ile yapılmıştır. Anadolu ise Pers egemenliğinde yapılaşma azdır. İon düzeninde yapılan Erechteion bezemeleri döneme damgasını vurmuştur. MÖ 4. yüzyılın ilk yarısında yumurtalar kütleşip çanak araları daha açılmakta, Hellenistik döneme öncü porselenimsi yapı egemen olmuştur⁸⁰⁵.

Hellenistik Dönem'de ion kymationu, dar biçimli çanakları takip eden sivri uçlu ve yuvarlak konturlu yumurtalar şeklindedir. Çanaklar dikey bir biçimde dışa açılırken, yumurtalara doğru ise eğik bir şekilde yaslanır. Yumurta ve çanakların formu birbirini takip eder. Aralara yerleştirilen ok ucu ince-narin, sırtında üçgen bir kesite sahip keskin profilli ve genellikle bir kısmı çanak kenarları tarafından örtülüdür⁸⁰⁶. Bu tipoloji Erken

⁷⁹⁸ Koçhan, 68 vd; Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 24 vd.

⁷⁹⁹ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 22.

⁸⁰⁰ Karaosmanoğlu, 55.

⁸⁰¹ Karaosmanoğlu, 78.

⁸⁰² Gruben, 73.

⁸⁰³ Ekrem Akurgal, *Griechische und Römische Kunst in der Türkei*, München 1987, 51, Abb. 59.

⁸⁰⁴ Karaosmanoğlu, 78 vd.

⁸⁰⁵ Karaosmanoğlu, 79.

⁸⁰⁶ Rumscheid, Tafel 83.2; Edhem-Bey, 7, Fig. 6; Rumscheid, "Die Ornamentik des Apollon-Smintheus-Tempels in der Troas", Tafel 12.1-4.

İmparatorluk Dönemi boyunca da çeşitli stilistik varyasyonlarla kullanılmaya devam etmiştir.

Yumurta-ok ucu veya yumurta-mızrak ucu şeklinde iki farklı tür olarak adlandırılan İon kymationunun Roma İmparatorluk Dönemi boyunca hemen hemen eşit bir kullanımı görülmekle beraber, daha çok yumurta-ok ucunun tercih edildiğini söyleyebiliriz⁸⁰⁷. Anadolu’da yumurtalar arasında kalan ara elemanların Flaviuslar Dönemi’nden itibaren kademeli bir şekilde yerini ok ucu bezeğine bıraktığı ve bu dönemden itibaren yumurta-ok ucu bezeğinin popülaritesinin arttığı görülmektedir⁸⁰⁸.

Erken Augustus Dönemi (MÖ 1. yüzyılın 2. yarısı) stilini ion kymationunun yüzeyselliği, yumurtaların yarımdan biraz daha uzun formuyla üst yüzeylerinin düz verilmesi çanakların üst kenarlarının bıçak sırtı görünümü ve okun eşit genişlikte aşağı doğru düz inmesi gibi stil özellikleri ile tanımlayabiliriz⁸⁰⁹. Dönem içerisinde ilerlediğimizde daha sert kavisli çanaklara yerleştirilmiş yumurtalar ve çanakların yakın duran çerçevesine rağmen daha belirgin kanallarla ayrılmaktadır. Ok ucunda işleniş aynı devam etmesine rağmen sık oyulmuş yivlerle çanaklardan ayrılmaktadır. MS 1. yüzyıl başlarında sevilen bu stil Tiberius Dönemi’nde de devam etmiştir⁸¹⁰. MS 1. yüzyılın 2. yarısına doğru ilerlendiğinde ise, örgeler birbirinden ayrılmaya, yumurtalar ise üçgen formlara dönmeye başlar ve bezeme kuşağının üstte yer alan profil tarafından belirgin olarak kesildiği izlenmektedir⁸¹¹.

MS 1. yüzyılın 2. yarısında özellikle Flaviuslar Dönemi’ne gelindiğinde örgeler açıkça birbirinden ayrılmış, düz formlu ok ile beraber ok kanatlarına sahip işleniş şeklide yaygınlaşmıştır. Fakat bu işleniş tarzı Anadolu’dan çok Batı’da görülmüştür⁸¹². Arkaik dönemden beri var olan yumurta altlarında inci boncuk dizilerine yer

⁸⁰⁷ Laurence Cavalier, *Architecture Romaine D’asie Mineure les Monuments de Xanthos et Leur Ornementation*, Ausonius Editions, Scripta Antiqua 13, Paris 2005, 203.

⁸⁰⁸ Vandeput, 144 vd.; Cavalier 2005, 204.

⁸⁰⁹ Alzinger, Fig. 109; Vandeput, 50, Pl. 80.2.

⁸¹⁰ Weigand, 41; Robinson, 11, Fig. 4; Alzinger, 72-73, Abb. 73-75, 98-99 Abb. 139, 117 Abb. 167-168; Vandeput, 164, Pl. 82; Yener, 249, Levha 27, 68.

⁸¹¹ Köster, 42-45, kat. 7F1-30, Taf. 23-24, 37-38, Taf. 16. 1-2, 143, Kat. 6AF6, Taf. 18,4; Robinson, 26-29, Fig. 38-40.

⁸¹² Weigand, 51; J. Hülsen, *Das Nymphaeum von Milet* (Milet: Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen seit dem Jahre 1899, 1:5), Berlin, 1919, Tafel 22-25, 29; Waelkens, “Notes d’architecture sur l’agora et le portique de Tibère à Aphrodisias de Carie,” 124; Vandeput, 144.

verilmemesi Claudiuslar döneminde başlayıp Flaviuslarda da sürdürülen bir dönem özelliği olmuştur⁸¹³.

Traian Dönemi'nde iki yassı bir yuvarlak düzeniyle boncuk dizisi yeniden görülmeye başlanmıştır⁸¹⁴. MS 2. yüzyılın ilk çeyreğinden sonra yani Geç Traian Dönemi ile beraber örgeler hacim kazanmaya başlamıştır. Hafif uzatılmış yuvarlak formlu yumurtalar derin işlenmiş kanallarla çanaklardan ayrılmış, çanaklara ait çerçevenin ise alt uçta yavaş yavaş alt silme profili içerisinde kaybolmaya başladığı bir işleniş söz konusudur. Çanaklar arasındaki ok motifi ise bazen ok kanatları olmadan düz profilli oklar yapılmışken, yaygın olarak derin kanallı ayrımlarla birbirinden koparılan ok-çanak işlenişinde ok kanatlarının varlığı görülmektedir⁸¹⁵. Geç Traian-Erken Hadrian Dönemi yapılarında yumurtalar arasındaki ara elemanlar ok ucu şeklindeyken mızrak ucu formuna da dönüş olduğu görülmektedir⁸¹⁶.

Hadrian Dönemine baktığımızda Geç Traian Dönemi stil özelliklerinin devam ettiğini söyleyebiliriz. Hacimli işlenen çanaklar içerisine yerleştirilmiş oval formlu yumurtalar altta bir bağcık ile çanağa bağlanmaktadır. Yumurtaları saran çanaklara ait yiv çerçevenin yanlarda güçlü görünen profillerin alt bölümde kaybolması ve ok gövdelerinin kanat işlenmeden aynı kalınlığa sahip yivler şeklinde çanak aralarına yerleştirilmesi gibi özellikleri sayabiliriz⁸¹⁷. Geç Hadrian dönemiyle beraber hacimli yapı doruk noktasına ulaşmaktadır. Daha geniş çanaklar içerisinde dolgun görünümlü yumurtalar ile çanaklar arasında geniş boşluklar oluşturan ok motifinin özellikle en uçta kanatlarla birlikte hacim kazandığı bir işleniş tarzı görülmektedir⁸¹⁸. Geç Hadrian Dönemi bezemelerinde en belirgin değişiklik ok kanatlarındadır. İnce bir ipçik formunda ve iki yanındaki çanağa doğrudan bağlanır⁸¹⁹.

⁸¹³ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 32 vd.

⁸¹⁴ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 36.

⁸¹⁵ Strocka, "Zur Datierung der Celsusbibliothek", 895 Abb. 3; Gliwitzky, 51, Abb. 327; Yener, 251, Levha 21, 25.

⁸¹⁶ Koçel Erdem, 103.

⁸¹⁷ Koenigs, Radt, 330, Tafel 107. 1-2; Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 41; Yener, Levha 38.

⁸¹⁸ Vandeput, Pl. 74.4; Gliwitzky, 182, Abb. 333.

⁸¹⁹ Attaleia Hadrianus Kapısı, Perge F3 Nymphaionu, Hadrianus Takı, Side Devlet Agorası (?) Kaisersaal alt kat bezemeleri. Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 37 vd.; Adem Yurtsever, "Side'de MS 1.-3. yüzyıllar Arasında Yumurta-Ok Bezemelerinin (İon Kymationu) Stilistik Değişim Ve Gelişimi", (Editör Gökhan Coşkun), *Anadolu, Arkeoloji, Zaman ve Mekan, Dumlupınar Üniversitesi V. Arkeoloji Sempozyumu, Kütahya 10-12 Ekim 2016, Bilgin Kültür Sanat Yayıncılık, Ankara 2017*, 256, 263.

MS 2. yüzyılın 2. yarısına gelindiğinde Antoninler Dönemi'nde barok stilin etkisiyle örgeler daha derin kanallarla birbirinden ayrılır ve ışık-gölge etkisinin artırıldığı bir işleniş mevcuttur. Hadrian Dönemi'ne kadar form takibi konusunda yumurtalarla sıkı ilişki içerisinde olan çanakların yayvanlaşarak açıldığı ve yumurtalardan bağımsız bir gelişim göstererek çanak formuna dönüştüğü işlenişin erken örnekleri izlenir⁸²⁰. Dönem itibariyle örgeler büyütülmekte, etkin kullanılan matkap ile de ışık-gölge efektinin artırıldığı hacimli ve daha plastik kanatlara sahip ok ile yalnızca zeminden kabartılan kalın yivler şeklindeki ok olmak üzere iki ok stili görülmektedir. Bu iki ok stili Severuslar Dönemi'nde de değişmemiştir⁸²¹. Ok uçlarının Geç Hadrian'daki gibi içiçik kanatlı değil de, kısa saplı biçimi ve kanatlarının yukarı çekilmesiyle genişleyerek vurgulanması bir yeniliktir⁸²². Geç Antoninler dönemi baroğuna girişin göstergesi olarak ok ucu kanatlarının daha da genişleyen çanak aralarına birer köprü gibi bağlanışını söyleyebiliriz⁸²³. Genel olarak yumurta ile çanak arasının açılması, çanağın geniş ve yayvan bir şekilde işlenmesi, çanak kenarlarının düz bir yapıya sahip olması ve ok ucunun kanatlarının çanaklar ile bütünleşmesi, Antoninler Dönemi'nden itibaren görülmektedir⁸²⁴.

MS 2. yüzyılın sonu ile MS 3. yüzyılın başlarında mimari bezeme unsurlarında bozulma ve yozlaşmanın başladığı dönem olarak adlandırılan Severuslar Dönemi'nde halen Antoninler Dönemi stiline etkisi devam etmektedir. Yayvanlaşan çanaklar içerisinde hacimli işlenen yumurtalar altta bir bağcıkla kabuğa bağlı, ancak oklarda ok gövdesinin kısaltılarak, kanatlı ok başlarının yukarı çekildiği bir işleniş tarzı mevcuttur. Yayvan çanaklar içerisindeki yumurtaların hacminin giderek azaldığı ve derin matkap oyuklarıyla çanak iç çeperinin neredeyse tamamının izlenebildiği, kalın çanak çerçeveleri, yayvan çanaklar, gövdesi kısaltılmış oklar ve hacim kazanmış ok başları gibi özellikler de Severuslar önemini yansıtmaktadır⁸²⁵. Severuslar Dönemi içerisinde yayvan çanakların doğrudan zeminden yükseltile kabartmalar şeklinde verildiği, çanak aralarındaki ok motifinin yukarıdan aşağıya doğru daralan özensiz yivlerle karakterize

⁸²⁰ Strocka, "Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", 305, Tafel 46,6.

⁸²¹ Yener, 254, Levha 91.

⁸²² Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 45.

⁸²³ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 49.

⁸²⁴ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 45; Can, "Antoninler Dönemi Baroğu Işığında Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri", 93-95, Lev. 30-b.

⁸²⁵ Gliwitzky, 47-48, Abb. 21, 186, Abb. 67-68.

edildiği farklı bir işleniş tarzı ile karşılaşılmaktadır. Bu stil, mimari bezemenin uygulandığı ve yapıda daha az görünen alanlarda iş-zaman kaybını en aza indirmek amacıyla ortaya çıkarılmış olan ve bezeme ustasının “tasarruf” stili olarak değerlendirilmiştir⁸²⁶. Geç Severuslarda kabukların ön plana çıkan kalın ve yuvarlak yapısı, hacimli üçgen formlu ok gövdeleri ve bezemenin genelinde izlenen sık kabartma derinliği ile birlikte oluşan yassı görünüm şeklinde bir işleniş hakimdir⁸²⁷.

Severuslarda dönemin başından sonuna doğru giderek yumurta ile çanağın arası açılırken, çanağın üst silmeyle birleştiği yer de yana doğru kayar; yumurta ve çanak neredeyse birbirinden bağımsız hale gelir. Yumurtanın, alt ovalinde bırakılan bir ipçikle çanağa tutunduğu gözlenir. Özellikle taşkın profiller tercih edilerek bezemenin derin oyulduğu Caracalla Dönemi’nde, bezeme zemininden iyice oyulan ve çanağıyla arası iyice genişleyen yumurtalar, silmeden düşecekmiş gibi görünür. Ara öğelerin biçimi de giderek değişir. Dönemin başında daha ince ve uzun olan ok zamanla kalınlaşır. Başlangıçta kısa ve dar olan ok kanatları, bezeme öğelerinin arasının açılması nedeniyle giderek iki yana doğru açılır. Ok sapı ince uzunken zamanla kalınlaşır ve kısalır. Ara öge olarak kullanılan mızrağın, ince ipçiklerle çanağa tutunduğu görülür⁸²⁸. Severuslar Dönemi sonuna doğru ion kymationu profili basıklaşırken bezeme öğelerinin arası da iyice açılır⁸²⁹.

Çalışmama konu olan Kyzikos Hadrian Tapınağı’nda da yumurta dizisi oldukça sık kullanılmış bir bezeme olarak karşımıza çıkmaktadır. Konsollarda⁸³⁰, kornişlerde⁸³¹, alt kat korniş⁸³², tavan kaseti⁸³³, sütun başlığı (abakus)⁸³⁴ ve nereye ait olduğu

⁸²⁶ Köster, 134, 143, Taf. 128.2, Taf. 126.1; Yener, 256, Levha 82.

⁸²⁷ Gliwitzky, 152, 155 abb. 237, 251.

⁸²⁸ Türkmen, 68.

⁸²⁹ Türkmen, 69.

⁸³⁰ Kat. No 1-D01, 2-D02, 15-D15, 18-D18, 24-D24, 26-D26, 35-D35, 44-D44, 47-G02, 55-G10, 71-G26, 80-G35, 88-G43, 94-G49, 98-G53, 99-G54, 103-G58, 104-G59, 105-G60, 106-G61, 108-G63, 114-G69, 134-G89, 143-B05, 160-B22, 161-B23, 176-B38, 177-B39, 178-B40.

⁸³¹ Kat. No 3-D03, 10-D10, 33-D33, 34-D34, 36-D36, 61-G16, 67-G22, 68-G23, 69-G24, 70-G25, 113-G68, 115-G70, 171-B33.

⁸³² Kat. No 54-G09, 64-G19, 169-B31, 175-B37.

⁸³³ Kat. No 20-D20, 21-D21, 22-D22, 30-D30, 31-D31, 65-G20, 66-G21, 83-G38, 84-G39, 100-G55, 139-B01, 146-B08, 147-B09, 158-B20, 159-B21, 163-B25, 164-B26, 165-B27, 166-B28.

⁸³⁴ Kat. No 38-D38, 39-D39, 57-G12, 58-G13, 59-G14, 73-G28, 75-G30, 76-G31, 78-G33, 79-G34, 93-G48, 102-G57, 109-G64, 110-G65, 122-G77, 123-G78, 125-G80, 140-B02, 141-B03, 142-B04, 156-B18.

tanımlanamayan bazı mimari parçalarda⁸³⁵ yoğun bir şekilde kullanılmış olduğunu görmekteyiz.

2.3.16.1. Konsol

Kyzikos Hadrian Tapınağı'na ait 29 adet kırık ele geçmiş parçada yer alan yumurta dizilerinin⁸³⁶ (Resim 1-2, 15, 18, 24, 26, 35, 44, 47, 55, 71, 80, 88, 94, 98-99, 103-106, 108, 114, 134, 143, 160-161, 176-178), konsol altında⁸³⁷, konsol tacı ve çevresinde⁸³⁸ işlenmiş olduğu görülmektedir. Bazı parçalarda aşınma, kırık ve tahribat tanımlamayı engellese de genel olarak konsol altındaki yumurta dizisi işlenişi benzerdir. Düz yüzeyli yayvanlaşarak açılan çanakların içinde çanaktan oldukça bağımsızlaşmış oval yumurtalar ile kısa saplı biçimi ve kısa kanatlarının yukarı çekilmesiyle genişleyerek vurgulanan çanağa ilintili düz yüzeyli ok ucu bezemesi şeklindedir. Kat. No 15-D15, 35-D35, 47-G02, 71-G26, 98-G53, 103-G58, 104-G59, 114-G69, 161-B23 Antoninler Dönemine verilen Ephesos Vedium Gymnasionu geisonu, Perge Tiyatro Nymphaeum korniş ve (160-170) Kyzikos Hadrian Tapınağı tam sütun başlığımızdaki gibi yumurtaların uzun, çanak yüzeyinin düz, yanlara yayvan işlendiği ve çanakların alt silmeye değen kısımda ince ve silmeye yapışık verildiği görülmektedir⁸³⁹. Ok uçlarında temren kısmının yana-geriye uzanan kanat kısımlarının verilişi, temrenin uzun ve uç kısmının sivri olmaması, sapın geçirildiği kısmın yaklaşık üçgen şeklinde olması da Antoninler Dönemine tarihlenen Stratonikeia Kuzey Kapı arşitravında yer alan örneklerle benzerdir⁸⁴⁰. Bu özellikler ve örneklerden dolayı eserlerimizi Antoninler Dönemine MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihleyebiliriz. Kat. No 176-B38, 177-B39 ve 178-B40 da ok ucu mimari parçaları ve mimari bezemesi Geç Hadrian Dönemi'ne işaret

⁸³⁵ Kat. No 56-G11, 72-G27.

⁸³⁶ Kat. No 1-D01, 2-D02, 15-D15, 18-D18, 24-D24, 26-D26, 35-D35, 44-D44, 47-G02, 55-G10, 71-G26, 80-G35, 88-G43, 94-G49, 98-G53, 99-G54, 103-G58, 104-G59, 105-G60, 106-G61, 108-G63, 114-G69, 134-G89, 143-B05, 160-B22, 161-B23, 176-B38, 177-B39, 178-B40.

⁸³⁷ Kat. No 1-D01, 15-D15, 35-D35, 47-G02, 71-G26, 98-G53, 103-G58, 104-G59, 114-G69, 161-B23, 176-B38, 177-B39, 178-B40.

⁸³⁸ Kat. No 2-D02, 18-D18, 24-D24, 26-D26, 44-D44, 55-G10, 80-G35, 88-G43, 94-G49, 99-G54, 105-G60, 106-G61, 108-G63, 134-G89, 160-B22.

⁸³⁹ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 46, 47, Lev. 31a, 32b; Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", Res. 9.

⁸⁴⁰ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 46, Lev. 30b.

eden Perge Nymphaeum F3 üst pervaz parçası⁸⁴¹ ve Erken Antoninlere tarihlenen Sagalassos Antoninus Pius Tapınağı geison, İassos Agora baştaban, Euromos Zeus Tapınağı kapı sövesi⁸⁴² gibi yanlardan birer ipçikle çanaklara ilintili, keskin sırtlıdır. Benzer eserler doğrultusunda Geç Hadrian-Erken Antoninlere tarihlendirmemiz mümkündür. Kat. No 1-D01 ise diğerlerinden farklı olarak hafif eğimli işlenmiş çanağa ve üst silmeye hala bağlı iki tam bir yarım oval formlu yumurtalar ve aralarında çokça aşınmış sadece ok kısmı sağlam ok ucu bezemesi görülmektedir.

Konsol tacı ve çevresinde ise yine bazı parçalardaki aşınma, kırık ve tahribat tanımlamayı engellese de yumurta dizisi işlenişi genel olarak benzerdir. Konsolların etrafları genel olarak İon kymationu ile çerçevelenmiştir. Bu devam eden bir kuşaktır ve konsollar arasındaki bağlantıyı sağlamaktadır. Düz yüzeyli yayvanlaşan çanaklar içerisinde hacimli işlenen oval yumurtalar, oklarda sap kısmı kısaltılarak, kanatlı işlenen ok başlarının hafif yukarı çekildiği çanakla ilintili düz yüzeyli bir işleniş tarzı hakimdir. Eserlerimizi konsol altı yumurta dizileri ile olan benzerliklerinden dolayı antoninler dönemine MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihleyebiliriz.

2.3.16.2. Korniş

13 adet ele geçen konsolsuz korniş parçasında⁸⁴³, dış sıraları üzerinde geisona geçiş bölümünde geisopodes tacında doğrudan yumurta-ok ucu bezeği bulunmaktadır (**Resim 3, 10, 33-34, 36, 61, 67-70, 113, 115, 171**). Düz yüzeyli yayvanlaşan çanaklar içerisinde hacimli işlenen oval yumurtalar alttan ve üstten bir bağcıkla tutturulmuş, aralarda yer alan kısa saplı, kısa kanat uçlarıyla çanağa ilintili düz yüzeyli ok ucu bezemesi görülmektedir. Çanaktan derin oyguyla çözülen yumurta uçlarının çanak alt kenarına ipçikle bağlanması Antoninler Dönemi'nin erken örnekleri Sagalassos Antoninus Pius Tapınağı, İassos Agora ile Aizanoi Hamam Gymnasiumu parçalarında da görülmektedir⁸⁴⁴. Antoninler Dönemine verilen Perge Tiyatro Nymphaeumu ve Perge Tiyatrosu'nda görüldüğü üzere çanağın üstte içe doğru bükülüğü eserlerimizde de

⁸⁴¹ Vandeput, Pl. 106.3; Aşkın Özdzibay, *Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, İstanbul 2008, 111 dipnot 314.

⁸⁴² Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Lev. 25a, 25b, 26b.

⁸⁴³ Kat. No 3-D03, 10-D10, 33-D33, 34-D34, 36-D36, 61-G16, 67-G22, 68-G23, 69-G24, 70-G25, 113-G68, 115-G70, 171-B33.

⁸⁴⁴ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Lev. 25a, 25b, 26a.

izlenmektedir.⁸⁴⁵ Ok uçları ise Erken Antoninlere tarihlenen Ephesos Korresian Kapısı, Antoninler Dönemine tarihlenen Stratonikeia Kuzey Kapı ve Ephesos Vadius Gymnasiumu kısa saplı düz yüzeyli ok uçlarına akraba bir görünüm sergilemektedir⁸⁴⁶. İçerdiği benzer özelliklerle parçalarımız Antoninler Dönemi MS 2. yüzyılın 2. yarısı olmalıdır.

2.3.16.3. Alt Kat Korniş

Çalışmama konu olan 4 adet kırık olarak ele geçmiş alt kat kornişlerde⁸⁴⁷ (**Resim 54, 64, 169, 175**) işlenmiş olan yumurta dizilerinin 169-B31 ve 175-B37 katalog numaralı parçalarda tahrip edildiği izlenirken diğer iki eserde işleniş aynıdır. Düz yüzeyli yayvanlaşan çanaklar içerisinde hacimli işlenen oval yumurtalar, aralarda yalnızca zeminden kabartılan kalın yivler şeklindeki mızrak ucu bezemesi görülmektedir. Antoninlerde başlayıp Severuslar Dönemi'nde de devam eden bu tarz işleniş Geç Hadrian Dönemi'ne tarihlendirilen Sagalassos Aşağı Agora Kuzeyindeki Nymphaeum taçları⁸⁴⁸, MS 156-157 yıllarına tarihlenen Laodikeia Kilisesi arşitrav-friz, MS 138-161'e tarihlenen Side P Tapınağı'nda, MS 204-205'e verilen Kuzey (Kutsal Agora) Doğu Portik-Kuzey Apsis arşitrav-friz ve Laodikeia Kilisesi Vaftizhane Koridoru arşitrav-friz ion kymationlarında⁸⁴⁹ izlenmekteyken eserlerimiz ile olan benzerliği ve ion kymationları bizleri MS 2. yüzyılın 2. yarısı içine götürmektedir.

2.3.16.4. Tavan Kaseti

Ele geçen 19 adet kırık tavan kaseti parçasında⁸⁵⁰ işlenen yumurta dizileri aynı stildedir (**Resim 20-22, 30-31, 65-66, 83-84, 100, 139, 146-147, 158-159, 163-166**). Tavan kasetlerinin bantları boş, pano kademeli olarak çerçeve içine alınmıştır. Merkezden yukarı doğru ikinci çerçevede yer alan yumurta dizisinde yumurta-çanak belirgin şekilde ayrılmış, yer yer ipçikle tutturulmuş oval yumurtalar ve düz yüzeyli çanak aralarında ince uzun keskin sırtlı yanlardan birer bağcıkla çanağa ilintili ok ucu

⁸⁴⁵ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Lev. 32b, 33a.

⁸⁴⁶ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Lev. 30a, 30b, 31a.

⁸⁴⁷ Kat. No 54-G09, 64-G19, 169-B31, 175-B37.

⁸⁴⁸ Vandeput, 91, Pl. 38.2.

⁸⁴⁹ Yener, Lev. 91, 92, 93.

⁸⁵⁰ Kat. No 20-D20, 21-D21, 22-D22, 30-D30, 31-D31, 65-G20, 66-G21, 83-G38, 84-G39, 100-G55, 139-B01, 146-B08, 147-B09, 158-B20, 159-B21, 163-B25, 164-B26, 165-B27, 166-B28.

bezemesi görülmektedir. Köşe dönüşleri üç dilimli yaprak ile verilmiştir. Ok kanatlarının ince bir ipçikle çanağa bağlanması Geç Hadrian Dönemi'nin tipik bir özelliğini yansıtmaları bakımından önemlidir⁸⁵¹. Bu özellik, yapıda eski stilde çalışan ustaların çalışmış olabileceğini göstermektedir. Hadrian Dönemi'ne tarihlendirilen Pergamon Dionysos Tapınağı saçağı⁸⁵², Geç Hadrian Dönemi'ne tarihlendirilen Sagalassos Aşağı Agora çeşmesine ait arşitrav-friz bloğu⁸⁵³, Geç Hadrian veya MS 2. yüzyıl ortasına ya da sonrasına tarihlendirilen Side Tykhe Tapınağı⁸⁵⁴ ve MS 121 yılına tarihlendirilen Perge Hadrian takı (D1) saçak konsolları ve sima⁸⁵⁵ üzerindeki ion kymationu bezemeleri stil olarak oldukça yakındır. Ayrıca yayvan ve üstte içe doğru bükülüğü izlenebilen çanak yapısı bakımından da Antoninler dönemi stilini yansıtan eserlerimiz muhtemelen MS 2. yüzyılın 2. yarısına Antoninler Dönemine ait olmalıdır.

2.3.16.5. Sütun Başlığı (Abakus)

21 adet kırık ele geçen sütun başlığı (abakus)⁸⁵⁶ (**Resim 38-39, 57-59, 73, 75-76, 78-79, 93, 102, 109-110, 122-123, 125, 140-142, 156**) parçasında yumurtaların alt ucu ipçikle çanağa ilintili düz yüzeyli çanak aralarında yine düz yüzeyli ok ucu yer alırken⁸⁵⁷, ok uçlarında temren kısmının yana-geriye uzanan kanat kısımlarının verilmesi, temrenin uzun ve uç kısmının sivri olmaması, sapın geçirildiği kısmın yaklaşık üçgen şeklinde olması da Antoninler Dönemi'ne tarihlenen Stratonikeia Kuzey Kapı arşitravında yer alan örneklerle benzerlik göstermektedir⁸⁵⁸. Kimi zaman ise alt uçları ipçikle çanağa ilintili yumurtalar ve geniş çanak aralarında keskin sırtlı mızrak ucu görülmektedir⁸⁵⁹. Kat. No 142-B04 diğerlerinden farklı olarak uzun saplı çanaklara kısa kanat uçlarıyla ilintili ve uç kısmı sivri düz yüzeyli ok ucu işlenmiştir. Sap kısmının kısalığı dışında Antoninler Dönemi Ephesos Tiyatro Gymnasiumda yer alan ok uçları

⁸⁵¹ Pamphylia'da Geç Hadrian Dönemi'ne tarihlendirilen Attaleia Hadrianus Kapısı, Perge F3 Nymphaionu, Hadrianus Takı, Side Devlet Agorası (?) *Kaisersaal* alt kat bezemeleri örnek verilebilir.

⁸⁵² Koçel Erdem, Lev. 39, 2; Vandeput, Taf. 44. 2.

⁸⁵³ Vandeput, 95, Pl. 38.4.

⁸⁵⁴ Yurtsever, 256 vd., Fig. 4.

⁸⁵⁵ Koçel Erdem, Lev. 28,1-2.

⁸⁵⁶ Kat. No 38-D38, 39-D39, 57-G12, 58-G13, 59-G14, 73-G28, 75-G30, 76-G31, 78-G33, 79-G34, 93-G48, 102-G57, 109-G64, 110-G65, 122-G77, 123-G78, 125-G80, 140-B02, 141-B03, 142-B04, 156-B18.

⁸⁵⁷ Kat. No 39-D39, 57-G12, 58-G13, 59-G14, 75-G30, 78-G33, 79-G34, 93-G48, 102-G57, 110-G65, 122-G77, 123-G78, 125-G80, 142-B04, 156-B18.

⁸⁵⁸ Karaosmanoğlu, 46, Lev. 30b.

⁸⁵⁹ Kat. No 57-G12, 59-G14, 75-G30, 93-G48, 122-G77.

ile benzerlik göstermektedir⁸⁶⁰. Kat. No 57-G12, 59-G14, 75-G30, 93-G48 ve 122-G77 de aralara yerleştirilen motifin yukarıdan aşağıya doğru daralan özensiz yivlerle karakterize edildiği farklı bir stil ile karşılaşılır. Bu stil, mimari bezemenin uygulandığı ve yapıda daha az görünen alanlarda iş-zaman kaybını en aza indirmek amacıyla ortaya çıkarılmış olan ve bezeme ustasının “tasarruf” stili olarak değerlendirilmektedir. Aşağı doğru düz bir biçimde uzanan mızrak uçlarının kanatları vurgulanmamıştır. Zeminden büyük oranda ayrılmış olan yumurtaların oval formu belirgindir. Yumurta motifleri kabuklardan derin bir oyguyla ayrılmıştır. Kat. No 57-G12, 59-G14, 75-G30, 93-G48 ve 122-G77 Geç Antoninlere tarihlenen Ephesos Serapis Tapınağı bezeme kuşağı⁸⁶¹ ve Smyrna Agorası baştaban⁸⁶², Geç Antoninler-Erken Severuslar Dönemine tarihlendirilen Sinopta buluntu yeri belli olmayan arşitrav-friz bloğu friz tacı ion kymationu⁸⁶³ ve Erken Severuslara tarihlenen Hierapolis Tiyatrosu kapı sövesi⁸⁶⁴, Perge Stadion bezeme kuşağı⁸⁶⁵ örnekleri üzerinde yer alan ion kymationları ile stilistik açıdan benzerlikler içermektedir. Eserlerimizin tamamında ise MS 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen Miletos Serapis Tapınağı frizleri⁸⁶⁶, MS 150 sonrasına tarihlenen Kremna’daki Antoninus Pius Tapınağı⁸⁶⁷ bezemelerine, MS 138-161 yıllarına tarihlenen Side P Tapınağı arşitrav-friz⁸⁶⁸ ve MS 121 yılına tarihlendirilen Perge Hadrian takı (D1) saçak konsolları ve sima⁸⁶⁹ ile stilistik açıdan benzerlikler görülmektedir. Lesbos kymationu da göz önünde bulundurularak bezeme bütünlüğüne bakılınca Antoninlere tarihlendirebiliriz. Verilen örnekler ve benzerlikler doğrultusunda eserlerimizi MS 2. yüzyılın 2. yarısı Antoninler dönemine tarihlendirilebiliriz.

⁸⁶⁰ Karaosmanoğlu, 50, Lev. 35a.

⁸⁶¹ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 93, Lev. 36a.

⁸⁶² Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 93-94, Lev. 36b.

⁸⁶³ Nazlı Yıldırım, “Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak ve İnci-Boncuklar”, *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 2020, (47): 113, Kat. No. 10.

⁸⁶⁴ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 95, Lev. 38a.

⁸⁶⁵ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, 95-96, Lev. 38b.

⁸⁶⁶ Köster, 143, Taf. 126.1.

⁸⁶⁷ Mitchell, 92, Pl. 33.

⁸⁶⁸ Yurtsever, 259, Fig. 7.

⁸⁶⁹ Koçel Erdem, Lev. 28,1-2.

2.3.16.6. Diğer

Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda nereye ait olduğu tanımlanamayan bazı mimari parçalarda⁸⁷⁰ da yumurta dizisi işlenmiştir (**Resim 56, 72**). 56-G11 katalog numaralı eserde ion kymationu dizisinden geriye tek bir yumurta kalmışken, Kat. No 72-G27 de birtanesi sağlam kalmış düz yüzeyli yayvanlaşan çanak içerisinde üst silmeye bağlı, derin oyguyla çözükle, hacimli işlenen oval yumurta, arada yer alan kısa saplı, kısa kanat uçlarıyla çanağa ilintili düz yüzeyli ok ucu işlenmiştir. MS 2. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen Ephesos Serapeion/Museion Tapınağı duvar arşitravları⁸⁷¹, MS 147-149 yıllarına tarihlenen Ephesos Vedium Gymnasiumu geisona⁸⁷² ait ion kymationları ile eserlerimiz arasında olan benzerlikler ve ok uçları Erken Antoninlere tarihlenen Ephesos Korresian Kapısı, Antoninler Dönemi'ne tarihlenen Stratonikeia Kuzey Kapı ve Ephesos Vedium Gymnasiumu kısa saplı düz yüzeyli ok uçlarına akraba bir görünüm sergilemektedir⁸⁷³. Benzer eserler bizi Antoninler dönemi, MS 2. yüzyıl ortalarına götürmektedir.

⁸⁷⁰ Kat. No 56-G11, 72-G27.

⁸⁷¹ Stročka, "Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", 305, Taf. 46,6.

⁸⁷² Stročka, Das Markttor von Milet, 43, Abb. 54; Karaosmanoğlu, Lev. 31a.

⁸⁷³ Karaosmanoğlu, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Lev. 30a, 30b, 31a.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

USTA VE ATÖLYE

Antik Çağ'da gerek estetik değer gerekse ihtişam oluşturmak amacıyla yapılardan lahitlere birçok alanda bezeme kullanılmıştır. Böylece taş ocaklarında çalışan bezeme ustaları çalışma alanlarını genişletmiş, bezemecilikte önemli bir iş kolu haline gelip, okullar ve atölyeler şeklinde kurumlaşmıştır⁸⁷⁴.

Anadolu'da faaliyet gösteren Pergamon-Ephesos ve Aphrodisias iki önemli bezeme okullarıdır⁸⁷⁵. Birçok yapıda bu bezeme okullarının yanı sıra yerel atölyeler de tespit edilmiştir. Özellikle MS 2. yüzyılda bezeme okulları arasındaki etkileşim nedeniyle iki ekolün birbirinden etkilenmiş olduğu yapılardaki bezemelerden anlaşılmaktadır⁸⁷⁶. Aphrodisias Bezeme Okulu'nun MS 2. yüzyılın ortalarında eser vermesine değin Pergamon-Ephesos Bezeme Okulu, Anadolu ve diğer eyaletlerde yürütülen imar faaliyetlerinde mimari bezeme konusunda etkili olmuştur⁸⁷⁷.

Mimari faaliyetlerin yoğun yaşandığı büyük kentlerdeki atölyeler, gezici atölyeler şeklinde farklı kentlerdeki projelerde yer almışlardır. Böylelikle belli bir merkezde gelenekselleşen unsurlar da başka bölgelere taşınmıştır. Daha küçük kentlerdeki atölyeler ise büyük atölyelerin etkisinde birer şube mantığında çalışmışlardır⁸⁷⁸.

Anadolu'da Roma İmparatorluk Dönemi sanatının yaratılmasında Hellenistik Dönem sanatı belirleyici unsur olmuştur. Bunun yanı sıra siyasi ve ekonomik refah döneminin ardından atölye ve ustalar daha rahat bir çalışma ortamına ulaşmıştır. Özellikle MS 2. yüzyıl başlarından itibaren Anadolu genelinde gerçekleştirilen eşsiz yapı ve imar faaliyetleri bizleri hemen hemen her antik kentte atölyelerin varlığını kabul etmeye zorunlu kılmaktadır. Çünkü birçok kentte yaklaşık aynı zamanda bitirilen inşaatların olmasının sebebini açıklamak pek mümkün olmayacaktır. Hemen hemen her kentin bir bezeme atölyesine sahip olduğu muhtemeldir.

⁸⁷⁴ Can, *Roma Çağı Anadolu Mimarisinde Kıvrıkaldal (Ranke) Bezemeleri*, 127.

⁸⁷⁵ Şimşek, *Allianoi Roma Dönemi Mimari Bezemeleri*, 108.

⁸⁷⁶ Şimşek, *Allianoi Roma Dönemi Mimari Bezemeleri*, 108.

⁸⁷⁷ Fatih Hakan Kaya, "Roma Döneminde Anadolu Kökenli Korinth Başlıklarının Yayılım Alanı: Sanat ve Sanatçının Devinimi", *Meltem İzmir Akdeniz Akademisi Dergisi*, No. 4, Kış 2018, 21 vd.

⁸⁷⁸ Can, *Roma Çağı Anadolu Mimarisinde Kıvrıkaldal (Ranke) Bezemeleri*, 127.

Kentlere dair mimari bezemeler üzerine yapılan incelemelerde araştırılması gereken ilk soru bu kentlerde atölyelerin olup olmadığı şayet var ise bu atölyelerin hangi dönemden itibaren çalışmaya başlamış olduğudur. Dolayısıyla Kyzikos Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri üzerine yapmış olduğum incelemelerde de aklıma gelen ilk soru bu yönde olmuştur. Fakat çok da kolay olmayan bu atölyelerin tespiti kentlerde yapılan kazıların tamamlanmasına ayrıca bölgedeki araştırmaların ne sıklıkla yapıldığına bağlıdır.

Kyzikos kentinde yapılan ilk dönem kazıları ve ardından 2006 yılından itibaren başlayan ikinci dönem kazılarında sadece tek bir alanda yapılan çalışmalar atölye tespitini güçleştiren etmenlerin başında gelmektedir. Kyzikos da maalesef iklimin sebep olduğu bitki örtüsü kentte yer alan kalıntılara ulaşılmasını ve detaylı araştırmaları zorlaştırmaktadır.

Dünyanın en kaliteli mermer ocağının bulunduğu Prokonnessos Adası'nın mermerleri özellikle Kyzikos Hadrian Tapınağı ve kent içerisindeki mimari yapıların inşasında kullanılmıştır⁸⁷⁹. Prokonnessos'un (Marmara Adası) varlığı ana malzeme olan mermere ulaşımı kolaylaştırmış buda Kyzikos'ta hem mimarinin hem de heykeltıraşlığın gelişimine en önemli desteği sağlamıştır. Prokonnessos ocak atölyelerinde hem alt yapı hemde üst yapı öğeleri biçimlendirilip ihraç edilmiştir⁸⁸⁰. Roma İmparatorluk Çağı'nda Prokonnessos ocak atölyelerinde birçok malın ocakların içinde şekillendirilerek yarı işlenmiş bir durumda ihraç edilip, detayların ise mermeri satın alan merkezde tamamlandığını bilmekteyiz⁸⁸¹. Perge tiyatrosu⁸⁸² sahne binası arşitrav-frizleri⁸⁸³, MS 3. yüzyılda adadan yarı işli alınan Perinthos nekropolünde bulunan piramidal tepeli sunağı⁸⁸⁴ ve daha pek çok örnek verilebilir. Buna ek olarak adada uygulanan Roma İmparatorluk Çağı'ndaki bu ihraç Geç Antik Çağ'da kısmen devam ettirilip bunun yanı sıra MS 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen Silinte'de ele geçen tam işli korinth başlık örneği ve benzer örnekler doğrultusunda bazı malların adanın ocaklarında tam olarak işlendikten sonra ihraç edilmiş olduğu kesin olarak

⁸⁷⁹ Strabon, XIII, I, 16.

⁸⁸⁰ Nuşin Asgari, Prokonnessos-1991 Çalışmaları (Ayrıbasım), *X. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzesi Genel Müdürlüğü Yayınevi, Ankara 1992, 488.

⁸⁸¹ Asgari, 492.

⁸⁸² Özdizbay, 126 vd.

⁸⁸³ Asgari, 489, 8. dipnot.

⁸⁸⁴ Asgari, 490, Res 13.

anlaşılmıştır⁸⁸⁵. Buradan yola çıkarak yanbaşındaki Kyzikos kenti için de Prokonnessos merkezli bir atölye fikrini öne sürmek olanaksız olmasa gerek. Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Prokonnessos mermerinden olmasını MS 2. yüzyıl'da oldukça etkin olan Prokonnessos mermer atölyeleri ile ilişkilendirebiliriz. Taşıma esnasında yarı işlenen parçalar, muhtemelen kentte, bu mermeri tanıyan ustalar tarafından işlenmekteydi. Veyahut taşıma esnasında zarar görmemeleri için yarı işlenen veya ham olarak gelen parçaların her ne kadar arkeolojik veri olmasa da Kyzikos kentinde var olan küçük kent atölyelerinde tamamlandığı sonucunu çıkarabiliriz. Bunlara yerinde işlenmeye örnek olarak ise Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda ele geçmiş yarım işli sütun tamburlarını gösterebiliriz⁸⁸⁶. Prokonnessos ocaklarının deniz ulaşımına sahip olması, karayolu ulaşımına gerek duyulmaması sebebiyle ürün maliyetleri her zaman çok düşük seviyede kalmıştır⁸⁸⁷. Hem ulaşım kolaylığı ve maliyet düşüklüğü hem de Kyzikos'un Parion tiyatro bezemeleri ile olan benzerliklerden hareketle Prokonnessos'un bölgeye önemli bir üretim merkezi olduğunu ve birçok kente geniş bir çevreye hizmet verdiğini söyleyebiliriz.

Kyzikos kentinde A. Yaylalı'nın başkanlığında 1989-1997 yılları arasında başlayan ilk bilimsel kazı çalışmaları Hadrian Tapınağı'nda gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar esnasında tapınağa ait çok sayıda mimari bezeme parçaları ve heykeltıraşlık eserleri günyüzüne çıkarılmıştır. Bu eserlerin stilistik çalışmalar sonucunda Hadrian ve özellikle de Antoninler Dönemine ait oldukları saptanmıştır.

Ardından 2006 yılında N. Koçhan'ın kazı başkanlığında başlayan ve devam eden ikinci kazı dönemin de Hadrian Tapınağı'nın doğu ön kısmında gerçekleştirilen çalışmalar güney uzun taraftaki basamakların tamamen ortaya çıkarılmasından sonra batı kısa yönde devam etmektedir. Önceki yıllarda olduğu gibi aynı stilistik ve ikonografik özellikler içeren mimari bezemelere ve heykeltıraşlık eserlerine rastlanmıştır. Yapılan değerlendirmelerde bu eserlerin de aynı dönemde ve ustalar tarafından kent atölyelerinde üretildiği düşünülmektedir.

⁸⁸⁵ Asgari, 492, Res. 20.

⁸⁸⁶ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2010", 261, Resim 6; Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 233, Resim 10; Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 31, Resim 2.

⁸⁸⁷ Tulga Albustanlıoğlu, *Dokimeion Işığı Altında Roma İmparatorluk Döneminde, Mermer Kullanımı; İmparatorluk Yönetimindeki Anadolu Mermer Ocaklarının İşletme Stratejisi ve Organizasyonu*, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Ana Bilim Dalı, Ankara 2006, 271.

Kyzikos bizlere atölye tespitinde yeteri kadar bilgi sağlamamaktadır. Hadrian Tapınağı'nda ele geçen eserler ciddi tahribat görmüştür Mimari bezemeler yolu ile doğrudan kesin bir tarihlendirme yapma ve atölyelerin tespit edilmesi mümkün olmamaktadır. Fakat döneminin en önemli mimari yapılarından biri olan Kyzikos Hadrian Tapınağı bezemeleri için Kyzikos'un kendi atölye geleneğini ve bulunduğu coğrafya kaynaklı etkileşimleri de barındırmış olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca yapının devasa boyutu göz önüne alındığında birden fazla atölye çalışanı ile yerel unsurların bir arada bulunma ihtimalinin yüksek olduğunu dile getirmemiz mümkündür.

Tapınakta üslup farkı gösteren tiplere rastlamaktayız. Fakat bu kadar büyük bir yapının, yapımının yıllarca sürebileceği ve birçok sanatkârın çalışmış olabileceği düşünülürse ki ele geçen arkeolojik kalıntılar bunu destekliyor⁸⁸⁸, üslup, işçilik ve kalite farklarını olağan karşılamak gerekir. Örneğin 23 adet korinth sütun başlığının abakus kısmında lesbos kymationu ve yumurta ok ucu işlenmiştir⁸⁸⁹. Aynı tarihlerde yapılmış olmalarına rağmen lesbos kymationlarında ve yumurta ok ucu bezemelerinde atölye/işlik sorunu olduğu görülmektedir. Stil ve ustaya göre farklılıklar söz konusudur. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse; bir baş usta şablonu ortaya koymakta fakat A atölyesine ait usta ile B atölyesine ait başka bir usta farklı işlemektedir. Dolayısıyla stil ve ustaya göre de yüzeysel işleniş, derin işleniş ve buna benzer pek çok farklılık göstermektedir. Ayrıca atölye ya da usta kadar bezemelerin işlendiği malzemelerin niteliği de işçilikte göze çarpar ölçülere varabilen farklılaşmaların nedenidir. İlk bakışta göze çarpabilecek yerlerde ki özen yanında yapının bazı kesimlerinde, salt doldurmaya yönelik bezemelerde izlenebilen özensizlik aynı yapıda bile farklı görünümde bezeklerin olması çarpıklığını ortaya çıkarmıştır. Tavan kaseti lesbos kymationu bezekleri⁸⁹⁰ ile dış cephedeki (geison tacı⁸⁹¹, friz tacı⁸⁹², arşitrav tacı⁸⁹³ ve sütun başlığı (abakus)⁸⁹⁴) lesbos işlenişindeki farklılık konu ile ilgili olarak verebileceğimiz güzel bir örnek olacaktır.

⁸⁸⁸ Koçhan, Meral, "Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme", 31, Resim 2.

⁸⁸⁹ Resim 13, 38-39, 57-59, 73, 75-79, 93, 102, 109-110, 122-123, 125, 140-142, 156.

⁸⁹⁰ Resim 5, 20-22, 29-32, 65-66, 96, 100, 112, 139, 145-147, 158, 163-164.

⁸⁹¹ Resim 28, 34, 55, 63, 70, 88, 99, 108, 131, 144.

⁸⁹² Resim 35, 74, 114.

⁸⁹³ Resim 117-118.

⁸⁹⁴ Resim 13, 38-39, 57-59, 73, 75-79, 93, 102, 109-110, 122-123, 125, 140-142, 156.

Bunun yanı sıra Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda ele alınan eserlerin dalga bezemesi tüm geison parçalarında aynı şekilde işlenmiştir⁸⁹⁵. Dolayısıyla bu mimari bezemelerin aynı usta elinden çıkmış olduğunu ya da aynı atölye ürünü olduğunu söylememiz olağandır. Ayrıca üslup ve işçiliğin de Pergamon kentine yakın özellikler gösterdiğini de belirtebiliriz. Kyzikos'un Pergamon kentiyle Hellenistik Dönemde başlayan yakın ilişkileri her alanda olduğu gibi sanatta da kendini göstermiştir. Etkileşimin ve ortaya çıkan mimari bezemenin daha sağlıklı biçimde ele alınıp değerlendirilmesi için kentin diğer yapılarında da kazı çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Aynı şekilde Kyzikos Hadrian Tapınağı'na ait sima parçalarında da çörtlenlerin arasında doldurma bezeme olarak kullanılan açık-kapalı palmetlerin işlenişinde de görülen benzerlik aynı usta elinden çıkmış ve aynı atölye ürünü olduğunu söylememizi mümkün kılmaktadır⁸⁹⁶. İri öğeleri, kapalı palmet uçlarının düğmelenmeye başlaması ve yaprak aralarının derin oyulması ile Pergamon ekolünden fazlaca etkilenmiş olduğunu göstermektedir. Uzun kenarda palmet aralarındaki çörtlenler için ise Arslan⁸⁹⁷ aslan başlı çörtlenlerde ayrıntıda bazı farklılıkların göstermesi, bunların farklı ustalar tarafından işlendiğini bildirmektedir. Kyzikos Hadrian Tapınağı çörtlenlerinde de genel itibariyle birbiri ile yakınlık göstermesine karşın tapınağın yapımının uzun yıllar sürmesi ile dönemsel ve usta farklılıkları izlenebilmektedir.

Kyzikos Hadrian Tapınağı'na ait 18 adet konsol altı akanthus yapraklarının⁸⁹⁸ işlenişin de ise sivriltilmiş yaprak dişleri ile bu dişlerin yaprak dilimlerini birbirine bağlarken oluşturdukları ışık-gölge oyunları, derin oyulmuş kanallar ve bu kanalların güçlü damarların ucuna kadar uzanmaları, plastik özelliklerinin artırılmış olması gibi özellikleri nedeniyle yaprakların Anadolu biçeminde, genel olarak da Pergamon-Ephesos Bezeme biçeminde işlendiklerini söylemek mümkündür. Bezemelerin aynı düzende, aynı biçimde işlenmesi de, aynı atölyenin çalışmasının ürünü olduklarını düşündürmektedir.

⁸⁹⁵ Resim 19, 28, 44, 55, 63, 99, 131, 144.

⁸⁹⁶ Resim 23, 51, 126, 144, 172.

⁸⁹⁷ Arslan, *Kyzikos Hadrian Tapınağı Aslan Başlı Çörtlenleri*.

⁸⁹⁸ Resim 26, 43-44, 55, 88, 90-91, 98, 105-108, 134-136, 160, 162, 168.

Geison⁸⁹⁹ ve friz⁹⁰⁰ talarındaki lesbos kymationu işlenişindeki benzerlikten dolayı aynı usta elinden çıkmış olduğunu ya da aynı atölye ürünü olduklarını söyleyebiliriz.

Tez çalışmamın en önemli parçaları arasında yer alan 20 adet tavan kasetinin sıra değişmeksizin kasette merkezdeki rozet motifinden sonra ilk çerçevelerinde yer alan stilize lesbos kymationları işlenişleri genel olarak aynıdır⁹⁰¹. Fakat aynı usta elinde çıkmış ya da aynı atölye ürünü olan bezemeye benzer şekilde bir işleniş Anadolu'da rastlanmamıştır. Kyzikos kentine has yerel atölye ürünü ya da ustanın kendi tercihinin bir sonucu olmalıdır. Birbiri ile yaklaşık ağdaş kabul edilebilecek yapılarda, motiflerin işlenimindeki görölen söz konusu farklılıkların temelde işgücü ve zamandan tasarrufun veya yerel atölyelerin kötü işçiliğinden kaynaklandığı kabul edilebilir. Tavan kasetlerini ise birbirini bağlayan tavan kaseti bantlarında soffitlerde kırmızı boyalı yalın sarmal dallar yer almaktadır. Aynı dönemde yapılmasına karşın, sarmal dal işlenişinde de iki farklı ustanın varlığından söz edebiliriz⁹⁰².

İncelemeye alıştığım mimari bezemeler, Kyzikos'un ekonomik yönden olduğu kadar sanat alanında da komşularından geri kalmadığını, özellikle Pergamon'dan etkilenmiş olmasına rağmen kendine has bir biemde oluşturmuş olduğunu açık bir şekilde söyleyebiliriz. Atölyelere gelirse, okta kolay olmayan atölyelerin tespitinin yapılabilmesi hem kentteki tüm yapıların kazılarının tamamlanmasına hem de bölgede yer alan araştırmaların yoğunluğuna bağlıdır. Bu anlamda hem kamulaştırma hemde bitki örtüsünün yoğunluğu gibi pek çok sebeple Kyzikos'ta kazı çalışmasının Hadrian Tapınağı ile sınırlı kalması bizleri kısıtlamaktadır. Bu konunun kesin olarak açıklığa kavuşması, in-situ durumda atölye ortaya çıkmasıyla mümkün olacaktır. Bu anlamda Kyzikos'ta devam eden çalışmalarımızın ileride daha ayrıntılı bilgi ve belge sağlamasını umuyoruz.

⁸⁹⁹ Resim 28, 34, 55, 63, 70, 88, 99, 108, 131, 144.

⁹⁰⁰ Resim 35, 74, 114.

⁹⁰¹ Resim 5, 20-22, 29-32, 65-66, 96, 100, 112, 139, 145-147, 158, 163-164.

⁹⁰² Resim 25, 66, 83-86, 147, 150, 159, 163, 165-166.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI MİMARİ BEZEMELERİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME VE ÖNERİ

Doğal afetler ve insan eliyle aşırı derecede tahrip edilmiş olan Kyzikos Hadrian Tapınağı'na ait ayakta kalan herhangi bir parça bulunmamaktadır. Tapınak tamamen yıkılmıştır; ancak çevresinde ele geçen bloklar tapınağın oldukça süslü bir düzenlemeye sahip olduğunu göstermektedir. Tapınağın üst yapı dizilimi için net konuşmak doğru olmasa gerek. Fakat elde olan veriler doğrultusunda nasıl olabilirliği hakkında öneride bulunmak mümkündür. Kyzikos Hadrian Tapınağı mimari bezemeleri yapı üzerinde in-situ olarak ele geçmediği için, benzer tapınaklara bakılarak bu mimari blokların nereye ait olabileceği göz önüne alınarak yorumlanacaktır.

Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda her antik kent ve bölgede sıklıkla kullanılmış olan akanthus, lesbos kymationu, çiçek, dalga, defne yaprağı, dil yaprak, diş, girland, inci-boncuk dizileri, meander, oluk, örgü, palmet, sarmal dal, urgan, ion kymationu gibi bezeme türleri ile karşılaşmıştır. Bu bezemelerde yine yaygın olarak kullanıldığı gibi korinth başlıkları, pilaster başlıklar, arşitrav, friz, korniş blokları, geison, sima ve kapı / pencere tacı ve çerçeveleri üzerinde görülmektedir.

Kyzikos Hadrian Tapınağı ölçüleri ve ihtişamı ile Anadolu'da yer alan en önemli tapınaklar arasına girmeyi başarıp adından çokça söz ettirmiştir. Doğu batı yönünde uzanan tapınak 7 galeri üzerinde, 5 basamaklı, 8x16 sütunlu, dipteros planda ve korinth düzeninde inşa edilmiştir (**Çizim 1-2**). Roma Pantheon⁹⁰³ ve Divus Hadrianus⁹⁰⁴ tapınaklarının üst yapılarında olduğu gibi, basamaklar üzerinde yeralan sütunlar üzerinde korinth sütun başlığı, arşitrav, friz kısmı yer almış olmalıdır. Üzerinde ise korniş, üst üste gelen geison ve simanın yer aldığı bir üst yapı yükselmektedir (**Çizim 3-4, 6-9**).

⁹⁰³ Stamber, 195.

⁹⁰⁴ Stamber, 215.

Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın üst örtüsüyle başlayacak olursak üç parça halinde bulunan ve birleştirildiği zaman 85x104 cm ölçülerindeki mermer çatı kiremiti⁹⁰⁵ tapınağın çatısının bu mermer kiremitlerle kaplı olduğunu göstermektedir.

Simada dönüşümlü olarak işlenen açık-kapalı palmetler⁹⁰⁶ arasına aslan başlı çörtenler yerleştirilmiştir. Birçok yapıda görülen bu tarz işlenişe Sagalassos Antoninus Pius Tapınağı'nı⁹⁰⁷ ve Roma'daki Divus Hadrianus Tapınağı'nı⁹⁰⁸ örnek gösterebiliriz. “*Kyzikos Hadrian Tapınağı Aslan Başlı Çörtenleri*” adlı çalışmasında A. E. Arslan'ın⁹⁰⁹ aktardığına göre tapınağın uzun kenarında bir yarım palmet ile başlayan çörten sıralaması aralarında sekiz adet bezeme bulundurmakta ve 107.5 m ölçüsündeki bir uzun kenar siması üzerinde 17 adet çörten olmalıdır. Dolayısıyla uzun kenarda 17 adet çörten ve aralarında 128 adet palmet bezemesi simada yer almış olmalıdır (**Çizim 3-5**).

Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda simanın altında yer alan geison tacı⁹¹⁰ her zaman lesbos kymationu ve dalga bezeme ile işlenmiştir (**Çizim 3-5**). Birkaç istisna hariç ele geçen parçaların kırmızı boyalı olması ve günümüze kadar ulaşmış bu boya izleri/kalıntıları, muhtemelen tapınağın dalga bezemeli tüm geison tacında kırmızı boya kullanılmış olabileceğini söyleyebilmemiz konusunda bizi desteklemektedir. Dalga bezemesi aynı yöne ait gesionda biraz sağa biraz sola doğru eğimli işlenebilmektedir. Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda da dalga bezemeleri hem sağ hem de sol tarafa eğimli işlenmişlerdir. Tapınağın doğu ve güney yönünde ele geçen parçalarda her iki yöne doğru eğimli işlenmiş dalga bezemelerine Kat. No 19-D19, 28-D28, 55-G10, 63-G18, 99-G54, 131-G86 ve 09 HD 07⁹¹¹ gibi pek çok örnek gösterebiliriz. Ephesos Vedius Gymnasiumu⁹¹² kornişleri üzerindeki dalga bezemesi de bu şekilde işlenmiş benzer örnekler arasındadır.

MÖ 2. yüzyılda Pergamon, Rhodos, Delos ve Alexandria gibi merkezlerde ortaya çıkan konsollu geisona sahip kornişler, temelde, ionik kornişlerin şemasını takip

⁹⁰⁵ Koçhan, Meral, “İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013”, 255, Res. 18.

⁹⁰⁶ Resim 51, 126.

⁹⁰⁷ Mustafa Büyükkolancı, *Pisidia Bölgesi Tapınak Mimarisi*, (Yayınlanmış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İstanbul 1996, 88.

⁹⁰⁸ Stamber, 215, Res. 159.

⁹⁰⁹ Arslan, *Kyzikos Hadrian Tapınağı Aslan Başlı Çörtenleri*.

⁹¹⁰ Resim 19, 28, 44, 55, 63, 88, 99, 108, 131, 144.

⁹¹¹ 2009 Kyzikos Kazı Arşivi.

⁹¹² Stročka, *Das Markttor von Milet*, 29, Abb. 54; Stročka, “Bauphasen des kaiserzeitlichen Asklepieions von Pergamon: Mit einem Beitrag von Michael Wörle”, 256, Abb. 55.

etmektedir⁹¹³. Söz konusu merkezlerdeki konsollu geisonlar farklı tipler gösterir ve formun kökeni tam olarak bilinmemektedir⁹¹⁴. Genelde, dış sıralarının hemen üstünde çıkıntı yapan geisonun alt yüzeyine eklenen ve kornişe etkili bir süsleme alanı yaratan konsollar, kornişin formuna da ismini vermektedir. Bu tip kornişler, genellikle Korinth düzenine sahip yapılarda kullanıldığından “Korinth kornışı” olarak da adlandırılmaktadırlar⁹¹⁵. Korinth düzeninde kullanılan konsollu korniş⁹¹⁶ Kyzikos Hadrian Tapınağı’nda da kullanılmıştır (**Çizim 3-5**). Bu şekilde konsollu korniş işlenişine Pergamon Hadrianic Monopteros konsollarını ve daha birçok örneği verebiliriz⁹¹⁷. Korniş blokları saçak görevini üstlenmeleri nedeni ile öne doğru çıkıntı yapmaktadırlar. Kyzikos Hadrian Tapınağı’nda yumurta ok ucu ile çevrelenen konsollar ve konsollar arasında kalan çiçek rozetli kasetler yer almaktadır. Konsollarda ön yüzde akanthus yaprağı kullanılırken, yan yüzlerinde volütler yer almıştır⁹¹⁸. Konsol altında ise tarak dişi defne yaprağı, palmet, sarmal dal, urgan ve akanthus benzeri yapraklar gibi değişik şekilde işlenimler mevcuttur. Kornişte konsoldan sonra yukardan aşağı sırası ile yumurta ok ucu, boncuk ve dış sırası işlenmiştir (**Çizim 3-5**).

Dış kesimi altında yer verilen frizde, friz tacında⁹¹⁹ bezemeye yer verilmiştir. Friz tacında da geison ve arşitrav taşlarında da olduğu gibi yine lesbos kymationu bezemesi kullanılmıştır (**Çizim 3-5**).

Friz altı veya arşitrav tacı⁹²⁰ olarak adlandırdığımız kısımda ise az önce de belirttiğim gibi lesbos kymationuna yer verilmiş ve arşitrav faskia aralarında⁹²¹ da boncuk dizisi kullanılmıştır (**Çizim 3-5**).

Sütun başlıkları üzerine yerleştirilen arşitrav bloklarının alt yüzlerinde iki sütun başlığı arasında soffitler kullanılmıştır (**Çizim 3**). Pekçok yapıda görülen bu tarz bezemeli arşitrav soffit işlenişe Pergamon Traian Tapınağı⁹²², Laodikeia Tapınak A

⁹¹³ Şahin, 167.

⁹¹⁴ Hersberg, *Konsolengeisa Des Hellenismus und Der Frühen Kaiserzeit*, 21.

⁹¹⁵ Alp, 143; Şahin, 168.

⁹¹⁶ Resim 15, 35, 44, 47, 55, 63, 88, 90, 98-99, 114.

⁹¹⁷ Koenigs, Radt, Taf. 109, 110.

⁹¹⁸ Bkz. Koenigs, Radt, 344; Alp, 144; Şahin, 168, dn. 921.

⁹¹⁹ Resim 35, 74, 114.

⁹²⁰ Resim 117-118.

⁹²¹ Resim 07, 117-118.

⁹²² Martin Bachmann, “Ortaya Çıkarmak ve Korumak: Pergamon’da 130 Yıllık Restorasyon Tarihçesi”, Felix Pirson-Andreas Scholl (Ed.) *Pergamon: Anadolu’da Hellenistik Bir Başkent*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014, 86, Fig. 5.

Yapısı Arşitrav-Friz Bloğu ve Aphrodisias Tetrapylon Yapısı Batı Alınlık⁹²³ ve Baalbek Jüpiter Tapınağı⁹²⁴ soffitlerini örnek verebiliriz. Anadolu’da genellikle dar panelli soffitler tercih edilmişken, Antoninler Dönemi’nde özellikle büyük kentlerde daha geniş ve bezekli çerçeveleri olan soffitlere yer verildiğini, Antoninler Dönemi sonrasında ise yine genel olarak dar, çerçevesiz ya da bezeksiz çerçeveli soffitlerin kullanım gördüğünü biliyoruz. Dolayısıyla Kyzikos’ta bu geleneği bozmayarak Hadrian Tapınağı için uzun dikdörtgen, geniş ve bezekli çerçeveleri olan soffitleri tercih etmiştir⁹²⁵. Fakat Kat. No 132-G87, 154-B16 ve 167-B29 da olduğu gibi tarak dişi defneyaprağı örgeli dar ve çerçevesiz soffit örnekleri de mevcuttur. Geniş ve bezekli çerçeveleri olan soffitler de çerçevelerde boncuk dizisi, lesbos kymationu ve dil yaprak gibi farklı tercihlerin yapılmış olduğunu görmekteyiz. Aynı zamanda uçları yarım daire biçiminde sonlanan dikdörtgen panellerin ortasında da işlenen bezemelerde meander, tarak dişi defne yaprak, akanthus yaprağı, sarmal dal ve örgü bezeme gibi farklı şekildedirler⁹²⁶.

Arşitrav altında korinth sütun başlıklı sütunlarda, Attik-Efesos tipi kaide yer almaktadır. Sütun yüzeyleri genelde yivlidir. Gövdesi bezemeli tercih edilen sütunlarda ise sütunların boyun kısımlarında yivlerin bitim yerine kabartma olarak amphora motifleri işlenmiştir⁹²⁷ (**Çizim 3-5**). Bazı kısımlarda örgü bezemeli sütun kaideleri de kullanılmıştır. Güney uzun yönde ve zemin döşemesinden itibaren beşinci basamakta 15 adet havalandırma boşluğu, boşlukların arasında odalar yer almakta ve kuzeyinde yer alan galeriye açılmaktadır⁹²⁸. Krepis basamaklarının tümü mermer levhalarla kaplı tapınağın zemini de düz mermer plakalarla döşelidir⁹²⁹.

Sella kapısı kornişi diye adlandırabileceğimiz konsolsuz işlenen korniş blokları⁹³⁰ alt bölümünde konsollu kornişlerde olduğu gibi dış sıraları yer almaktadır. Dış sıraları üzerinde geisona geçiş bölümünde doğrudan yumurta-ok ucu bezeği bulunmaktadır. Geison düz bırakılmış, geison üzerinde yer alan geison tacında ise lesbos kymationu bezemesi kullanılmıştır. Bu tarz korniş işlenişine Sagalassos Antoninus Pius Tapınağı

⁹²³ Aslan, *Anadolu’da Antoninler Dönemi Mimarisi*, Lev. LIII, XLVII.

⁹²⁴ Friedrich Ragette, *Baalbek*, Noyes Press, Great Britain 1980.

⁹²⁵ Resim 12, 101, 119-121, 127-128.

⁹²⁶ Resim 12, 101, 119-121, 128

⁹²⁷ Koçhan, Meral, “Kyzikos 2008”, Resim 3.

⁹²⁸ Koçhan, Meral, “Kyzikos 2010”, 259, Çiz. 3; Koçhan, Meral, “Kyzikos 2013”, 192, Res. 1, 2; Koçhan, Meral, “Kyzikos ta Yapılan Kazı ve Sondajlarla İlgili Bir Değerlendirme”, 63, Çiz. 3.

⁹²⁹ Koçhan, diğ., “Kyzikos 2014”, 438; Koçhan, Meral, “Kyzikos Hadrian Tapınağı’nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme”, 30.

⁹³⁰ Resim 03, 10, 33-34, 36, 61, 67-70, 113, 115, 171.

sella kapısının kornişini örnek verebiliriz⁹³¹. Konsolsuz korniş blokları üzerindeki dış kesimi, yumurta ok ucu ve lesbos kymationu işlenişi dış cephe korniş kısmındaki işçiliği tekrar etmektedir.

Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda doğu kısa kenar ön cephe alınlığa kadar uzun kenar ile aynı bezeme sırası ile devam etmişken, alınlıkta eğik simada da aynı bezeme dizilimi hâkim olduğunu görebilmekteyiz (**Çizim 6-9**). Özellikle doğu yönde ele geçen 09 HD 07 etüt numaralı parça⁹³² ve batı yöndeki 144-B06 katalog numaralı parçadan yola çıkarak kısa kenar eğik sima da kapalı-açık palmet⁹³³ şeklinde bir dizilim, altında uzun kenardaki gibi lesbos kymationu ve dalga bezemenin varlığını net bir şekilde söyleyebilmekteyiz (**Çizim 6-9**). Bezeme sıralamasında da aynı bezemelerin tercih edilmiş olması Ephesos Serapis Tapınağı ile benzer olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra uzun kenardaki aynı bezeme dizilişinin kısa kenar ve alınlık kısmında da devam etmiş olması bezeme çeşitleri değişmiş olsada örnek olarak alınlık simada yer alan açık kapalı palmet dizimi ve altında urgan motifi ile Baalbek Jüpiter Tapınağı⁹³⁴, Roma'daki Venus Genetrix Tapınağı'nı,⁹³⁵ Ephesos Hadrianus Tapınağı⁹³⁶ ve Ephesos Serapis Tapınağı'nı⁹³⁷ örnek verebiliriz. Devamında ise yine verilen örneklerde olduğu gibi muhtemelen konsollu geison ve son olarak dış sırası ile bitmiş olmalıdır (**Çizim 6-9**).

Dış cepheden sonra iç mekâna gelecek olursak genel olarak antik mimaride yapıların tavanları yüksek ve görülme olasılığı azdır. Tavanın görünümüne hareket kazandırmak amacıyla yapılan kasetler, önceleri düzken zamanla derinlik katıp güzel görüntü sağlamak için kademeli oyulma başlamıştır. Kyzikos Hadrian Tapınağı tavan kasetlerinde⁹³⁸ de kademeli işleniş söz konusudur. Genel olarak yaklaşık kare formlu kademeli olarak daralan kasette, merkezde bir çiçek rozet, sıra değişmeksizin rozet motifinden sonraki ilk çerçevede stilize lesbos kymationu ve sonraki çerçevede yumurta ok ucu şeklinde tek tip bir işleniş hâkimdir. Tavan kasetlerini ise birbirini bağlayan iki kaset arasında tavan kaseti bantlarında soffitlerde kırmızı boyalı yalın sarmal dallar yer

⁹³¹ Vandeput, Pl. 32.3.

⁹³² 2009 Kyzikos Kazı Arşivi.

⁹³³ Resim 23.

⁹³⁴ Ragette, 32.

⁹³⁵ Stamber, 96, Res. 72.

⁹³⁶ Yiğit Tümer, *Anadolu'daki Korinth Düzenli Tapınaklar*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2017, Levha 13b.

⁹³⁷ Tümer, Levha 14c.

⁹³⁸ Resim 20, 31, 66, 83-84, 112, 145, 147, 150, 159, 163, 165-166.

almaktadır (**Çizim 10**). Bu kasetler dışında muhtemelen aynı kasetin parçası olan Kat. No 81-G36 ve 82-G37 ayrıca 87-G42, 96-G51 de olduğu gibi farklı bezemeler ve işleniş tarzında tavan kasetleri de yer almıştır. 82-G37 katalog numaralı tavan kasetinde bant şeklinde düzenlenmiş kalın kıvrılmış kurdela bezeme ortasında bir rozet, kenarda akanthus yaprağı, köşelerde sarmallar, ortada istiridye kabuğu bezemesi işlenmiştir (**Çizim 11**). 87-G42 katalog numaralı tavan kasetinde ise bant şeklinde düzenlenmiş kalın kıvrılmış kurdela bezeme ortasında nar bezek rozet, kenarda gül bezek motifi işlenmiştir⁹³⁹. Öğelerde gözlemlenen hacimli, derin, canlı ve hareketli yapı Antoninler Dönemi Baroğu'nun tüm özelliklerini göstermektedir. 96-G51 katalog nolu blok üzerinde, stilize lesbos kymationundan oluşan çerçeve içinde, boş silme ve boncuk dizinin oluşturduğu dairevi alanda kollarını yana açarak girdandları tutan ve arkadan verilmiş, ayak kısmı kırık bir çıplak kadın figürüne ait kabartma görülmektedir⁹⁴⁰ (**Çizim 12**). Işık-gölge yöntemi ile farklılık kazandırılan tavan kasetleri ikinci derece önemli yerler olarak adlandırılıp daha kabaca ve özensiz işlenme tercih edilmiştir⁹⁴¹.

Her zaman en görkemli ve en etkileyici yapılar olarak inşa edilen kutsal alanlar, bezemelerle donatılmış ve bu ihtişamı daha da güçlendirmek için renk ve boyaya yer verilmiştir. Sınırlı sayıda günümüze ulaşabilmiş boyalı mimari bezemeli parçalar, antik çağ mimarisinde görülen çok renkliliğin Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda da varlığını ortaya koymaktadır⁹⁴². Tapınağın korinth başlıklarında altın yıldız, üst yapı elemanlarının dekoratif bezemeleri üzerinde ise kırmızı ve mavi renk boya izlerine rastlanılmıştır. Kyzikos Hadrian Tapınağı, Roma imparatorluğu tapınak mimarisinde yoğun olarak kullanılan korinth başlığının altın yıldızla boyanmış özgün bir örneğini oluşturması açısından önemlidir. Üst yapıda geison alnında, tavan kasetinde, tavan kaseti bantlarında kırmızı boya izlerini, soffitlerde kırmızı ve mavi boyanın izlerini ayrıca henüz tapınaktaki yerleri tespit edilemeyen parçalarda da yine kırmızı ve mavi boyanın kullanılmış olduğunu söyleyebiliriz⁹⁴³.

⁹³⁹ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 53, Resim 5.

⁹⁴⁰ Koçhan, Meral, "Kyzikos 2008", 52; Koçhan, Meral, "İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", 234, Res. 16, 17.

⁹⁴¹ Tavan kasetleri ileride yapılacak çalışmalarda tekrar ele alınacaktır.

⁹⁴² Boyalı mimari bezemeli parçalar daha ayrıntılı olarak ileride çalışılacaktır.

⁹⁴³ Resim 11, 41, 44, 49-50, 53, 74, 81, 121, 124, 130, 150, 180.

SONUÇ

Ölçüleri ve ihtişamlı görüntüsü ile antik yazarların övgüsünü sonuna kadar hak eden, mavi, kırmızı ve altın yaldız boyalı, tamamen mermer kaplı Kyzikos Hadrian Tapınağı çok fazla tahrip olmuştur. Yapılan araştırma ve çalışmalarla tapınağın mimari bezemelerinin yerel ve bölge atölyelerinin etkisini gösterdiğini söylememiz mümkündür. Ayrıca devasa boyutu göz önüne alındığında birden fazla atölye çalışanı ile yerel unsurların bir arada bulunma ihtimalinin de yüksek olduğunu unutmamak gerekir.

Tapınakta kullanılan bezemeler oldukça geniş bir repertuara sahiptir. 16 farklı bezeme çeşiti tespit edilmiştir. Bu bezemelerin herbiri alfabetik düzende sıralanıp incelenmiş ve 16 ana başlık ortaya çıkmıştır. Her bir bezeme için tapınakta kullanıldıkları yere göre alt başlıklar oluşturulup değerlendirilmiştir. Kyzikos Hadrian Tapınağı bezemelerinde, Hadrian Dönemi özelliklerinin yanı sıra, Antoninler Döneminin örge işlenişinin de görülmesi, tapınağın farklı dönemlerde tekrar tekrar onarım gördüğünü ve tapınakta gerçekleştirilen kapsamlı bir yenilemeyi göstermektedir.

Tapınakta basamaklar üzerinde yeralan yivli sütunları tamamlayan korinth sütun başlığı devamında arşitrav ve friz kısmı, bu kısmın üzerinde dış sırası ve bunun üzerinde derinliği yaklaşık 1 m olan konsol parçası yer almaktadır. Üzerine gelen simada ortalama olarak derinliği 30 cm olan yüksek kabartma şeklinde çörtenler işlenmiştir. Bu ölçülere göre tapınağın saçak kısmının sütunların üzerinden yaklaşık olarak 1.5 m dışa taşkın olarak yapıldığı söylenebilir. 1.50 cm üzeri friz yüksekliğine sahip tapınağın, dış kesimli konsol, geison ve simadan oluşan konsollu kornişinin yüksekliği ise 2.5 m civarındır.

Yapımı uzun yıllar devam eden Kyzikos Hadrian Tapınağı yaşanan depremler ve insan eli ile oldukça tahrip edilmiştir. Ayakta kalan tek bir parça dahi bulunmayan böylesi örnekler için hiç şüphesiz yeniden kurma denemeleri eksiklik payı olsa da arkeolojik kalıntılara görsellik kazandırılması açısından son derece önemlidir. Bu doğrultuda tapınağın mimari bezemelerinin yer tespiti yapıp yeniden kurma deneme çizimi gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu çalışma ile arkeoloji bilimi için önem teşkil eden Kyzikos Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri değerlendirilip bilim dünyasına kazandırılmıştır. İlerleyen dönemlerde gerçekleştirilecek olan kazı ve akademik

alışmalar bizlerin tapınak hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasına ve daha kesin sonuçlara ulaşmasına yardımcı olacağı kanısındayım.

KAYNAKÇA

- Abbasoğlu, Haluk, *Perge Roma Devri Mimarisinde Soffit Bezemeleri-Tipolojik Yönden Bir Araştırma*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1994.
- Abramson, H., “The Olympieion in Athens and Its Connections with Rome” *California Studies in Classical Antiquity*, Vol. 7, 1974, 1-25.
- Akdağ, Bayram, *Tlos Tiyatrosu Sahne Binası Mimarisi ve Bezemeleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2014.
- Akşit, Oktay, *Roma İmparatorluk Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları:2052, İstanbul 1985.
- Akurgal, Ekrem, “Kyzikos ve Ergili Araştırmaları, İon Yayılışının Tarihi Hakkında”, *Anatolia I*, 1956, 43-51.
- Akurgal, Ekrem, *Griechische und Römische Kunst in der Türkei*, München 1987.
- Akurgal, Ekrem, *Anadolu Uygarlıkları*, Net Yayıncılık, İstanbul 1993.
- Akurgal, Ekrem, *Anadolu Kültür Tarihi*, 6. Basım, Tübitak Yay, Ankara 1998.
- Albustanlıoğlu, Tulga, *Dokimeion Işığında Roma İmparatorluk Döneminde, Mermer Kullanımı; İmparatorluk Yönetimindeki Anadolu Mermer Ocaklarının İşletme Stratejisi ve Organizasyonu*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Ana Bilim Dalı, Ankara 2006.
- Alp, A. Oğuz, *Pisidia Bölgesi Roma Dönemi Bezemeli Mimari Elemanları*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı, Ankara 2006.
- Alp, A. Oğuz, “Hellenistik-Roma Dönemi Anadolu Mimarlığında Bezemeli Kaideler”, *Anadolu/Anatolia*, 34, 2008.
- Altenhöfer, E., “Das erste römische Bühnengebäude des Theaters von Milet” *Milet 1899-1980, IstMitt Beih.* 31, 1986, 163-173.
- Altmann, W., *Architektur und Ornamentik der antiken Sarkophage*, 1902.

- Alzinger, W., *Augusteische Architektur in Ephesos*, Öjh-Sonderschriften Band XVI, 1974.
- Anadolu, Mükerrrem, *Küçük Asya'da Bulunan Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları*, İstanbul 1970.
- Anadolu, Mükerrrem, "Kyzikos (Balkız)'dan Birkaç Yeni Buluntu", *VII. Türk Tarih Kongresi I*, 1970.
- Anadolu, Mükerrrem, "Batı Anadolu'da Bulunan Hellenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Çağı Girland (Askı)lı Sunakları", *Arkeoloji Sanat Tarihi Dergisi* III, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 1984, 1-17.
- Anadolu, Mükerrrem Usman, "Batı Anadolunun Hellenistik ve Roma Devri Mimarlığında Meander Motifi", *Erol Atalay Memorial Dergisi Özel sayı 1*, İzmir 1990.
- Andrén, A., *Istituto Della Enciclopedia Dell' Arte Antica*, 1963.
- Andrewes, A. , *Notion and Kyzikos: The Sources Compared*, The Journal of Hellenic Studies, 102, 1982, 15-25.
- Apollonius Rhodius, *The Argonautica*, Book I, New York 1921.
- Apollonius Rhodius, *Argonautica I*, Çev. Robert Cooper Seaton, Loeb Classical Library, London 1990.
- Arıcan, E., Mysia, *Panormos'tan Bandırma'ya Tarihi Tezler*, Bandırma 2004, 26.
- Köker, H., *Kapıdağ Yarımadasında Bir Antik Kent, Kyzikos ve Sikkeleri*, 2004.
- Aristeides, Aelius, "Festrede in Kyzikos Anlaesslich der Einweihung des Kaisertepels", *Studien Zum Antiken Kleinasien* III, Bonn 1995.
- Arslan, Ahmet Eren, *Kyzikos Hadrian Tapınağı Aslan Başlı Çörtlenleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Erzurum 2019.
- Arslan, Murat, *Roma'nın Büyük Düşmanı Mithradates VI Eupator*, Odin Yayıncılık, İstanbul 2007.

- Asgari, Nuşin, Prokonnesos-1991 Çalışmaları (Ayrıbasım), *X. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzesi Genel Müdürlüğü Yayınevi, Ankara 1992.
- Ashmole, Bernard, “Cyriac of Ancona and The Temple of Hadrian at Cyzicus”, *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*, 190(3/4), 1956, 179-191.
- Aslan, Halime, *Lagina Hekate Tapınağı Arşitravları*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Konya 2006.
- Aslan, Kübra, *Anadolu’da Antoninler Dönemi Mimarisi*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Aydın 2015.
- Atik, N., İnan, J., Öztürk, A., Alanyalı, H. S., & Ateş, G., “Vorbericht über die Untersuchungen an der Fassade des Theaters von Perge” AA 2000, 285-340.
- Aydın, Tuba, *Mysia Bölgesi’nde Kybele Kültü*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2015.
- Bachmann, Martin, “Ortaya Çıkarmak ve Korumak: Pergamon’da 130 Yıllık Restorasyon Tarihçesi”, Felix Pirson-Andreas Scholl (Ed.) *Pergamon: Anadolu’da Hellenistik Bir Başkent*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014.
- Bailey L. H., *The Standard Cylopedia of Horticulture*. The Macmillan Company, 1917.
- Bakır, Tomris, “Roma Dönemine Kadar Kyzikos Ön Tarihi”, *I. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1988, 12-15.
- Bakır, T., “Kyzikos-Daskyleion İlişkileri”, *II. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1989, 1-7.
- Bammer, A., “Das Denkmal des C. Sextilius Pollio in Ephesos” *Öjh LI*, 1976/77, 94-126.
- Bammer, A., “Elemente Flavisches-Traianischer Architekturfassaden aus Ephesos” *Öjh LII*, 1978/80, 67-90.
- Barattolo, Andrea, “The Temple of Hadrian-Zeus at Cyzicus”, *IstMitt 45*, İstanbul 1995, 57-148.

- Başaran, Cevat, *Anadolu Mimari Bezemeleri Roma Çağı Lotus - Palmet Örgesi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 1987.
- Başaran, Cevat, “Güney Marmara’da Az Tanınan Bir Tarih Beldesi: Kyzikos”, *Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı*, 1988-1989, 57-71.
- Başaran, Cevat, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edabiyat Fakültesi Yayını, Erzurum 1995.
- Başaran, Cevat, “Antik Çağ Mimarisinde Estetik Anlatım”, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi I*, 1995, 9-14.
- Başaran, Cevat, “Kyzikos Korinth Başlıkları” *TürkAD XXXI*, 1997, 1-52.
- Başaran, Cevat, *Anadolu Kompozit Başlıkları*, 1999.
- Başaran, C., Yıldızlı, M., “Parion Tiyatrosu Roma Dönemi Mimari Bezemeleri”, Parion Roma Tiyatrosu 2006– 2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları, (Editörler: C. Başaran-H. Ertuğ Ergürer), İçdaş A.Ş. Yayınları, 2016, 77-104.
- Baydur, N., “Tarsus-Donuktaş Kazısı 1989” *12. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 1, 377-390, 1991.
- Baydur, N., Seçkin, N., *Tarsus Donuktaş Kazı Raporu*, TASK Vakfı Yayınları, İstanbul 2001.
- Bean, George E., *Eskiçağda Ege Bölgesi*, Çev. İnci Delemen, 2.Baskı, Arion Yayınevi, İstanbul 1997.
- Bier, Lionel, *The Bouleuterion at Ephesos*, Forschungen in Ephesos IX/5, Wien, 2011.
- Bingöl, O., “Das ionische Normalkapitell in hellenistischer und römischer Zeit in Kleinasien”, *IstMitt Beih* 20, 1980.
- Birley, Antony R., *Hadrian: The Restless Emperor*, Routledge, 1998.
- Blum, Rudolf, *Kallimachos: The Alexandrian Library and the Origins of Bibliography*, (Translated: Hans H. Wellisch), The University of Wisconsin Press, 1991.
- Boardman, J., Hammond N. G. L., *Ancient History, The Expansion of the Greek World, Eighth to Sixth Centuries B.C.*, Vol. 3, CUP, Cambridge 2008.

- Boatwright Mary T., *Hadrian and the Cities of the Roman Empire*, Princeton University Press, New Jersey 2000.
- Boethius, Axel, Ward-Perkins J. B., *Etruscan and Roman Architecture*, Published By Penguin Books, Australia 1970.
- Bondar, E. W., Mitchell Ch., *Cyriacus of Ancona's Journeys in The Propontis and The Northern Aegean*, 1976.
- Boysal, Yusuf, Die Korinthischen Kapitelle der Hellenistischen Zeit Anatoliens," *Anatolia II*, Ankara Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi, 1957, 123-132.
- Börker, C., "Neuattisches und Pergamenisches an den Ara Pacis-Ranken", *JdI* 88, 1973, 283-317.
- Burrell, Barbara, "Temple of Hadrian, not Zeus", *Greek, Roman, and Byzantine Studies*, 43 (2002/3), 31-50.
- Burrell, Barbara, *Neokoroi Greek Cities and Roman Emperors*, Brill, Boston 2004.
- Büsing, H., "Ranke und Figür an der Ara Pacis Augustae" *AA* 92, 1977, 247-257.
- Büyükkolancı, Mustafa, *Pisidia Bölgesi Tapınak Mimarisi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İstanbul 1996.
- Büyükkolancı, M., Söğüt, B., "Ephesos-Ayasuluk Kompozit Başlığı," Ed. B. Söğüt, *Stratonikeia'dan Laginaya: Ahmet Adil Tırpan Armağanı*, From Stratonikeia to Lagina: Festschrift in Honour of Ahmet Adil Tırpan, 2012, 115- 125.
- Can, Birol, *Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum 1999.
- Can, Birol, "Antoninler Dönemi Baroğu Işığında Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri" *Adalya VIII*, 2005, 89-119.
- Can, Birol, *Roma Çağı Anadolu Mimarisinde Kıvrıkdağ (Ranke) Bezemeleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2005.
- Can, Şefik, *Klasik Yunan Mitolojisi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2016.

- Castriota, David, *The Ara Pacis Augustae and the imagery of abundance in later Greek and early Roman imperial art*, Princeton University Press, United Kingdom 1995.
- Cavalier, Laurence, *Architecture Romaine D'asie Mineure les Monuments de Xanthos et Leur Ornamentation*, Ausonius Editions, Scripta Antiqua 13, Paris 2005.
- Cook, Robert M., "Ionia and Greece in the Eight and Seventh Centuries B.C.", *JHS*, LXVI, 1946.
- Coulton, J. J., "Oinoanda: The Agora", *Anatolian Studies*, Vol. 36, British Institute at Ankara 1986, 61-90.
- Cürebal, İsa, Kızılcaoğlu, Alaattin, Soykan, Abdullah, "Belkıs Tombolosu'nun Jeomorfolojik ve Uygulamalı Jeomorfolojik Özellikleri", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), (Ocak-1998).
- Çelik, Mehmet, *Allianoi'da Bulunan Bergama Tipi Friz ve Sütun Başlıkları*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Edirne 2009.
- Çidem, Mustafa, "Kremna'da bulunan Roma Dönemi'ne ait başlıkların değerlendirilmesi", *Çukurova Araştırmaları*, 7(2), 2021, 207-222.
- Davran, Funda, *Lagina Kutsal Alanı Altarı Tavan Kasetleri Mimari Özellikleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Konya 2011.
- Demir, Muzaffer, *Lidyalılar Mythos'tan Logos'a*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014.
- Demiriz, Yıldız, "Acanthus; Türkiye'nin Arkeoloji ve Sanat Tarihi Terminolojisine Yanlış Adla Girmiş Bir Bitki Motifi", *Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi* 3, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 1984.
- Deubner, Otfried, *Das Asklepieion von Pergamon*, Berlin 1938.
- Devreker, J., Thoen, H., Vermeulen, F., "The Imperial Sanctuary at Pessinus and its Predecessors: A Revision," *Anatolia Antiqua. Eski Anadolu* 3, 1995, 125-144.

- Diler, Neşe K., *Anadolu Girlandlı Sunakları*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Erzurum 1996.
- Dillon, S., "Figured Plaster Capitals from Aphrodisias", *AJA* 101, 1997, 731-769.
- Dindorfius, Ludovicus, *Chronicon Paschale*, Vol. I, Bonnae (Bonn), Impensis Ed Weberi, 1832.
- Dinstl, A., "Bauornamentik am Theater von Lmyra" *Öjh LVII*, 1986/87, 141-220.
- Dinter, Martin T., Epic from Epigram: The Poetics of Valerius Flaccus' "Argonautica", *The American Journal of Philology*, 130 (4), 2009, 533-566.
- Doğancı, Kamil, "Hellespontos ve Çevresini Etkileyen Depremler (MÖ 3000-MS 6. YY)", *History Studies*, 11/2, Nisan 2019, 535-555.
- Doğer, E., Antik Kyzikos Ekonomisi Üzerine Gözlemler, *I. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1988, 26-30.
- Dürr, Julius, *Die Reisen Des Kaisers Hadrian*, Carl Gerold's Sohn, Heft II, Wien, 1881.
- Edhem-Bey H., "Fouilles d'Alabanda en Carie. Rapport sommaire sur la première campagne," *Comptes Rendus Séances Académie Inscr. B.-lett.* 49e Année 4, 1905, 407- 422.
- Ehrenberg, V., "When Did the Polis Rise", *Journal of Hellenic Studies*, Vol. 57, Part 2, 1937, 147-159.
- Eken, Saadet, *Batı Anadolu'da Hellenistik Dönem Tapınak Mimarisinde Meander Motifinin Uygulanımı*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Konya 2009.
- Eker, Fevziye, "Ekinözü Lahdi Üzerine İlk Değerlendirme", *Cedrus VII* (2019), 575-587.
- Er, Yasemin, *Klasik Arkeoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2012.
- Erder, Cevat, *Hellenistik Devir Anadolu Mimarisinde Kyma Rekta-Kyma Reverse*, Ankara 1967.

- Erhat, Azra, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003.
- Ertin, Gaye, “Kapıdağı Yarımadası Coğrafi Etüdü”, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı: 29, 1994.
- Ertüzün, Reşit Mazhar, *Erdek, Kyzikos Argonautlar ve Kharitler*, Ozan Sanatevi, Erdek 1991.
- Ertüzün, Reşit Mazhar, *Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar, Tarih ve Arkeolojisi Üzerinde Araştırmalar*, Papirüs Basım-Ozan Sanatevi, İstanbul 1998.
- Evliya Çelebi, bin Derviş Mehmed Zıllı, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, 1. Kitap, Hazırlayanlar: R. Dankoff, S. A. Kahraman, Y. Dağlı, İstanbul 2011.
- Feyfe Theodore, M. A., *Hellenistic Architecture: An Introductory Study*, Cambridge University Press, 1936.
- Fıratlı, N., “Erdek Kyzikos Harabeleri Rehberi (Guide de Cyzique)”, *TTOK, Belleteni* 229, Ankara 1961.
- Findley, Andrew, *The Monumental Province: Asia and the Temples of the Roman Empire*, 2013.
- Fischer Moshe L., *Das Korinthische Kapitell im Alten Israel in der Hellenitischen und Römischen Periode: Studien zur Geschichte der Baudekoration im Nahen Osten*. Mainz, 1990.
- Fraser, A. D., “The Age of the Extant Columns of the Olympieum at Athens”, *The Art Bulletin*, 4(1), 1921, 5-18.
- Freely, J., *Türkiye Uygarlıkları Rehberi*, 2, İstanbul 2002.
- Ful, Şengül D., *Yazıtlar Işığında Mysia Bölgesi Kültleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Erzurum 2008.
- Funck, Bernd, “Seleukos Nikator und Ilion. Einige Beobachtungen zum Verhältnis von König und Staat im frühen Hellenismus”, *Historische Zeitschrift*, Bd. 258, H. 2, 1994, 317-337.
- Ganzert, J., “Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen”, *Jdl* 98, 1983, 123-202.

- Ganzert, J., *Das Kenotaph für Gaius Caesar in Limyra: Architektur und Bauornamentik (Istanbuler Forschungen 35)*, Verlag Ernst Wasmuth Tübingen, 1984.
- Garson, R. W., “Some Critical Observations on Valerius Flaccus’ *Argonautica*. I”, *The Classical Quarterly*, New Series, Vol. 14, No. 2, 1964.
- Gezgin, İsmail, *Pers Yönetimi Döneminde Batı Anadolu Şehir Devletlerinin Politik ve Sanatsal Yaşamı*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, İzmir 1997.
- Gibbon, Edward, *Roma İmparatorluğu’nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi*, Çev. A. Baltacıgil, 3. Cilt, B/F/S Yayınları, İstanbul 1988.
- Gider Büyüközer, Zeliha, “İsaura Antik Kenti’nden Yakınındaki Yerleşim Alanlarına Taşınmış Korinth Başlıkları” *TÜBA-AR* 16, 2013, 97-110.
- Gider Büyüközer, Zeliha, *Karia Bölgesi Dor Mimarisi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2013.
- Ginouves R., Martin R., *Dictionnaire Methodique De L’architecture Grecque Et Romaine* (Collection de l’Ecole française de Rome 84), Roma 1985.
- Gliwitzky, C. A., *Späte Blüte in Side und Perge. Die pamphyliische Bauornamentik des 3. Jahrhunderts n. Chr.*, Bern, 2010.
- Gök, Sibel, *Hellenistik Dönem Yapılarında Lesbos Kymationu (Batı Anadolu Örnekleri Işığında Smintheion)*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1988.
- Greaves, Alan M., *Miletos Bir Tarih*, Çev. H. Çınar Öztürk, Homer Kitabevi, İstanbul 2003.
- Grimal, Pierre, *Mitoloji Sözlüğü: Yunan ve Roma*, Çev. Sevgi Tamgüç, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2007.
- Gruben, Gottfried, *Die Tempel der Griechen*, Hirmer Verlag München, 1976
- Gülbay, Onur, *Anadolu’da Hadrian Dönemi İmar Faaliyetleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2009.

- Gündoğdu, Serdal, *Bandırma Arkeoloji Müzesi'ndeki Üç Güzeller (Kharitler) Adak Kabartması*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2016.
- Güneş, Fevziye, *Kyzikos Antik Kenti 2006-2007 Kazı Dönemi Seramik Buluntuları*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2008.
- Hamilton, W. J., *Researches in Asia Minor*, London, 1842.
- Harris, W.V., Brooke Holmes (Editör), *Aelius Aristides between Greece, Rome, and the Gods*, Columbia Studies in the Classical Tradition, Vol. 33, Brill, Boston 2009.
- Has, Ahmet Cüneydi, *Kyzikos Antik Kenti Sur Duvarları ve Limanları*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2011.
- Has, A. Cuneydi, *Kyzikos Heykeltıraşlık Eserleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2019.
- Has, Ahmet Cuneydi, Meral, Korkmaz, Aydın, Tuba, "Propontis'in Güneyinde Güçlü Bir Liman Kenti: Kyzikos ve Deniz Ticareti", *Parion Studies III, Propontis ve Çevre Kültürleri*, Ege Yayınları, İstanbul 2020, 391-400.
- Hasluck, F. W., "An Inscribed Basis from Cyzicus", *The Journal of Hellenic Studies*, Vol. 22, 1902.
- Hasluck, F. W.-Henderson A. E., "On the Topography of Cyzicus", *The Journal of Hellenic Studies*, 24, 1904, 135-143.
- Hasluck, F. W., "The Marmara Islands", *The Journal of Hellenic Studies*, 29, 1909.
- Hasluck, F. W., *Cyzicus*, Cambridge 1910.
- Heilmeyer, W.D., *Korintische Normalkapitelle. Studien zur Geschichte der Römischen Architekturdekoration*, RM Ergh. 16, 1970.
- Heinrich, Hayo, *Subtilitas Novarum Sculpturarum*, Biering&Brinkmann 2002.
- Hesberg, H., *Konsolgeisa des Hellenismus und der frühen Kaiserzeit*, Mainz 1980.
- Hesberg Henner von, *Römische Baukunst*, Verlag C. H. Beck, München 2005.

- Heurtley W. A., *A Short History of Greece from Early Times to 1964*, Cambridge University Press, 1967.
- Hoepfner, W., *Herakleia Pontike-Ereğli (Eine Baugeschichtliche Untersuchung)* Österreichische Akademie der Wissenschaften Band 89, Wien 1966.
- Homer, *İlyada*, 2. Baskı, Altınpost Yayınları, Ankara 2013.
- Hout, Michael P. J. Van Den, *A Commentary on The Letters of M. Cornelius Fronto*, Brill, Leiden 1999.
- Howatson, M. C., *Oxford Antikçağ Sözlüğü*, Çev. Faruk Ersöz, Kitap Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul 2015.
- Hülsen, J., *Das Nymphaeum von Milet* (Milet: Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen seit dem Jahre 1899, 1:5), Berlin, 1919.
- İdil, V., “Korinthische Kapitelle im Museum von İzmir”, *Öjh* 53, 1981/82, 149-186.
- İdil, V., “Anadolu’da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları”, *Anadolu* 20, 1976/77, Ankara 1984, 1-49.
- Jes, K., *Das Bühnengebäude des Stadion-Theater-Komplexes von Aizanoi und seine Bauornamentik*, Master Tezi, 1995.
- Jes, Kai, Posamentir, Richard, Wörrle, Michael, *Der Tempel des Zeus in Aizanoi und seine Datierung*, Klaus Rheidt (Hrsg.), Aizanoi und Anatolien, Verlag Philipp von Zabern, Mainz 2010.
- Kadioğlu, M., *Die scaenae frons des Theaters von Nysa am Mäander*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Albert Ludwigs Universität, Freiburg im Breisgau, Freiburg, 2002.
- Kadioğlu, Musa, *Die Scaenae frons des Theaters von Nysa am Maander*, Forschungen in Nysa am Maander 1. Mainz am Rhein, 2006.
- Kadioğlu, Musa, “Anazarbos Zafer Takı: Restitüsyon ve Tarihleme Önerisi”, (Editör; Görkem Kökdemir), *Orhan Bingöl’e 67. Yaş Armağanı, Bilgin Kültür Sanat Yayınları*, Ankara 2013, 237-260.

- Kağıtıcı, Mustafa, *Bargylia Hadrian Tapınağı ve Anadolu'daki Benzer Örnekleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Konya 2011.
- Kaplan, Deniz, *Corycus Mimari Bezemeler Işığında Corycus Tapınağı*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Mersin 2007.
- Karademir, Z., "XIII. Yüzyılda Osmanlı Ülkesinde Kireç Üretimi ve Tüketimi", *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 19, 2018, 541-570.
- Karaosmanoğlu, Mehmet, *Anadolu Mimari Bezekleri Roma Çağı Yumurta Dizisi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 1982.
- Karaosmanoğlu, Mehmet, *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Yumurta Dizisi*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayını, Erzurum 1996.
- Karaosmanoğlu, Mehmet, *Başlangıcından Klasik Dönem Sonuna Kadar Lotus-Palmetçiçek ve Yumurta-Boncuk Dizisinin Gelişimi*, 1997.
- Kaya, Fatih Hakan, "Roma Döneminde Anadolu Kökenli Korinth Başlıklarının Yayılım Alanı: Sanat ve Sanatçının Devinimi", *Meltem İzmir Akdeniz Akademisi Dergisi*, No 4, Kış 2018, 6-32.
- Kaya, Mehmet Ali, *Roma'nın Afrikalı İmparatoru Septimius Severus*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2008.
- Kaya, Mehmet Ali, Taşdöner Özcan Kevser, "Roma İmparatoru Hadrianus ve Anadolu: Geziler, Eyaletler ve Kentler", *Vir doctus Anatolicus, Sencer Şahin Anısına Yazılar*, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul 2016, 494-513.
- Kaya, Mesut Can, *Kibyra Kenti Mimari Bezemeleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2011.
- Keil, J., "Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen in Ephesos", *ÖJh* 27, 1932, Beibl. Sp. 5-72.
- Kılıç, M., Gülbay, O., "The Değirmentepe Temple at Smyrna/İzmir" *TÜBA-AR* 13, 107-120, 2010.

- Koch, Guntram, *Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri*, Çev. Z. Zühre İlkelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2001.
- Koçel Erdem, Zeynep, *Anadolu Hadrian Dönemi Mimari Bezemeleri (MS 117-138)*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995.
- Koçel Erdem, Zeynep, “İmparator Hadrian Dönemi Süslemeleri: Sütun Yivleri Arasındaki Vazo Benzeri Motifler”, Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı-Euergetes Festschrift für Haluk Abbasoğlu zum 65. Geburtstag (2 cilt), İstanbul 2008, 699-709.
- Koçhan, Nurettin, *Anadolu Mimari Bezekleri Hellenistik Çağ Lotus-Palmet ve Yumurta Dizisi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 1987.
- Koçhan, Nurettin, “Bezmeler Işığında Magnesia Artemis Tapınağının Yapım Tarihi Üzerine”, *TTK X. I*, 1990, 219-229.
- Koçhan, Nurettin, “Kyzikos 1989 Kazısı, Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, XXIX, Ankara 1991.
- Koçhan, Nurettin, *Hellenistik Çağ Anadolu Mimarisinde Lotus-Palmet ve Yumurta Bezekleri*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edabiyat Fakültesi Yayını, Erzurum 1995.
- Koçhan, Nurettin, “Argonautlar Mitolojisine Göre Kyzikos Kentinin Topografik Yapısı”, *Anadolu'da Doğdu, 60. Yaşında Fahri Işık'a Armağan*, Ege Yayınları, İstanbul 2004.
- Koçhan, Nurettin, “Kyzikos'tan iki Hellenistik Heykeltraşlık Eser”, *Anadolu Arkeolojisine Katkıları 65. Yaşında Abdullah Yaylalı'ya Sunulan Yazılar*, İstanbul 2006, 207-212.
- Koçhan, N. diğ., “Kyzikos 2006 Yılı Kazısı”, *29. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. I, Kocaeli 2007, 11-20.
- Koçhan, Nurettin, Meral Korkmaz, Güneş Fevziye, “Kyzikos 2007 Yılı Kazıları”, *30. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara 2008.

- Koçhan, Nurettin, “Kyzikos’ dan Silindirik Girlandlı Sunak”, Birol Can-Mehmet Işıklı, (Haz.), *Doğu’ dan Yükselen Işık Arkeoloji Yazıları*, (ss. 357-361), İstanbul: Atatürk Üniversitesi 50. Kuruluş Yıldönümü Arkeoloji Bölümü Armağanı, 2008, 357-360.
- Koçhan, Nurettin, Meral, Korkmaz, “Kyzikos 2008” *31. Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Denizli 2009, 51-62.
- Koçhan, N. ve diğ., "Kyzikos, 2009" *32. Kazı Sonuçları Toplantısı 1*, İstanbul 2010, 188-199.
- Koçhan, Nurettin, *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*, Renkvizyon Ofset Form Matbaacılık, Bursa 2011.
- Koçhan, Nurettin, Meral, Korkmaz, “Kyzikos 2010”, *33. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Malatya 2011, 257-270.
- Koçhan, Nurettin, Meral, Korkmaz, “Kyzikos 2011”, *34. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Çorum 2012.
- Koçhan, Nurettin, “Kyzikos, Hellespontus’ da Bir Eyalet Merkezi” *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* 31, 2013, 69-91.
- Koçhan, Nurettin, Meral, Korkmaz, “Kyzikos Kazısı 2012”, *35. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Muğla 2013.
- Koçhan, Nurettin, “New Proposals On Cyzicus Hadrian Temple” *Cyzique, Cité Majeure et Méconnue de la Propontide Antique Centre de Recherche Universitaire Lorrain D’Histoire Fransa* 2014, 279-293.
- Koçhan, Nurettin, Meral, Korkmaz, “İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013”, (Ed. Hasan Kasapoğlu- Ali Mehmet Yılmaz), “Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 40. Kuruluş Yılı Armağanı” *Anadolu’nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı*, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 229-254, Ankara 2014a.
- Koçhan, Nurettin, Meral, Korkmaz, “Kyzikos 2013”, *36. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Gaziantep 2014b.

- Koçhan, N. ve diğ., “Kyzikos, 2014” 37. *Kazı Sonuçları Toplantısı 1*, Erzurum 2015, 433-444.
- Koçhan, Nurettin, Meral, Korkmaz, “Kyzikos ta Yapılan Kazı ve Sondajlarla İlgili Bir Değerlendirme”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 77, 2015, 35-60-77.
- Koçhan, Nurettin, Meral, Korkmaz, Has, Ahmet Cuneydi, Tercanlıoğlu, Ahmet, “Kyzikos 2014”, 37. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Erzurum 2015.
- Koçhan, N., diğ., “Kyzikos 2015”, 38. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Edirne 2016.
- Koçhan, Nurettin, “Kyzikos’un Coğrafi Yapısı”, Erkan Dünder, Şevket Aktaş, Mustafa Koçak, Serap Erkoç (Ed.), *Havva İşkan’a Armağan, Lykiarkhissa*, Ege Yayınları, 2016.a
- Koçhan, Nurettin, “Kyzikos Antik Kenti, Düenden Günümüze Etkileri”, *Balıkesir II. Kent Sempozyumu*, Balıkesir 2016.b
- Koçhan, N., diğ., “Kyzikos 2016”, 39. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Bursa 2017.
- Koçhan, Nurettin, Tercanlıoğlu, Ahmet, “15. Yüzyıl Seyyahlarının Yazmalarında Kyzikos Hadrian Tapınağı”, *Route Educational and Social Science Journal*, 20, 4 (8), (Ed. Hacı Duran), Hatay 2017, 205-217.
- Koçhan, Nurettin, “Kyzikos’tan Günümüzde Görülebilenler”, *Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu UBS’18, Tam Metin Bildiriler Kitabı I: Tarih, Arkeoloji, Göç Hareketler, Önemli Şahsiyetler, Kültür ve Folklor, Edebiyat ve Eğitim*, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Yayınları, 17-19 Eylül 2018, Bandırma-BALIKESİR, 15-17.
- Koçhan, Nurettin, Tercanlıoğlu, Ahmet, “Kyzikos Antik Kenti’nin Roma Dönemi Kamusal Yapıları Işığında Sosyo-Kültürel Yapısına Kısa Bir Bakış”, *Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu UBS’18, Tam Metin Bildiriler Kitabı I: Tarih, Arkeoloji, Göç Hareketler, Önemli Şahsiyetler, Kültür ve Folklor, Edebiyat ve Eğitim*, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Yayınları, 17-19 Eylül 2018, Bandırma-Balıkesir, 245-260.

- Koçhan, Nurettin, “Kyzikos Nekropolünden Bir Taş Örgü Mezarı Ve Buluntularının Değerlendirilmesi”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 70, 2018, 14 -32.
- Koçhan, Nurettin, Meral, Korkmaz, “Kyzikos 2017 ve 2018 Yılı Çalışmaları”, *41. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 3. Cilt, Diyarbakır 2019.
- Koçhan, Nurettin, Meral, Korkmaz, “Kyzikos Hadrian Tapınağı’nın Alt Yapısı ve Sütun Başlıkları Üzerine Bir Değerlendirme” *Asos Journal, The Journal of Academic Social Science*, Yıl: 8, Sayı: 100, Ocak 2020, 27-45.
- Koenigs W., Radt W., “Ein kaiserzeitlicher Rundbau (Monopteros) in Pergamon” *IstMitt* 29, 1979, 317-354.
- Kökdemir, Görkem, *Menderes Magnesiast-Propylon*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı, Ankara 2009.
- Kökmen Seyirci, Hülya, “The Soffits of Rhodiapolis/Rhodiapolis Soffitleri”, *Cedrus II* (2014), 339-353.
- Kökmen Seyirci, Hülya, *Rhodiapolis Mimari Bezemeleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2016.
- Köster, R., “Römische Bauornamentik in Milet”, *Milet 1899-1980, IstMitt Beih.* 31, 1986, 157-164.
- Köster, R., *Die Bauornamentik von Milet*, Berlin New York 2004.
- Kraus, T., *Die Ranken der Ara Pacis. Ein Beitrag zur Entwicklungsgeschichte der augusteischen Ornamentik*, 1953.
- Ksenophon, *Yunan Tarihi*, Çev.Suat Sinanoğlu, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1999.
- Kuttner, Ann, *Republican Rome Looks at Pergamon*, Harvard Studies in Classical Philology, 97, Greece in Rome: Influence,Integration, Resistance, 1995.
- Kürüm, Nihal, *Helenistik Çağ Anadolu Mimarisindeki Karia Bölgesinde İon Kymationu’nun Gelişimi*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Konya 2006.
- Lanckoronski, K., Niemann, G., Petersen, E., *Städte Pamphyliens und Pisidiens I*, 1890.

- Laubscher, Hans Peter, “Zum Fries des Hadrianstempels in Kyzikos”, *IstMitt*, 17, 1967, 211-217.
- Leon, C., *Bauornamentik des Trajansforums und ihre Stellung in der Früh-und Mittelkaiserzeitlichen Architekturdekoration Roms*, 1971.
- Lloyd, S., *Türkiye’nin Tarihi Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları*, Çev. Ender Varinlioğlu, Tübitak Yayınları, Ankara 2007.
- Lucas, P., *Voyage du Sieur Paul Lucas Faith par Ordre du Roy dans la Grece l’Asie Mineure, l Macedoine at l’Africue*, C. I, Paris 1712.
- Magie, David, *Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ*, vol. 1 Text, Princeton University Press, Princeton 1950.
- Malalas, Ioannes, *Corpus Criptorum Historiae Byzantinae*, Bonnae (Bonn) 1831.
- Mango, C., *Bizans*, Yapı Kredi Yayınları, 2008.
- Mansel, A. M., “Side’deki Vespasianus anıtı”, Türk Tarih Kurumu, *Belleten* 28/110, 1964, 185-208.
- Mansel, A. M., “Die Nymphaeum von Perge” *IstMitt* 25, 1975b, 367-372.
- Mansel, A. M., *Ege ve Yunan Tarihi*, Ankara 2014.
- Marguardt, J., *Cyzicus und sein Gebiet*, Forgotten Boks, Berlin 1836.
- Mathea M.-Försch, *Römische Rankenpfeiler und-Pilaster*, 1999.
- Mattern, Torsten, *Gesims und Ornament: zur stadtrömischen Architektur von der Republik bis Septimius Severus*, Scriptorium 2001.
- Meral, Korkmaz, “Kyzikos Amphitheatr Işığında Amphitheatr’larda Düzenlenen Oyunlar”, *Arkeoloji ve Sanat*, 94, 2000, 13-19.
- Meral, Korkmaz, “Kyzikos Kurosu”, *Doğudan Yükselen Işık Arkeoloji Yazıları*, İstanbul 2008, 361-365.
- Meral, Korkmaz, Has, Ahmet Cuneydi, “Kyzikos’tan Bir Grup Pişmiş Toprak Figürin”, *Arkeoloji ve Sanat*, 2011, 138, 67- 80.
- Meral, Korkmaz, “Kyzikos’tan Lahit Mezar Buluntuları”, *HÖYÜK* Sayı: 5, 2012, 25-44.

- Meral, K., Eker, F., “Kyzikos Antik Kenti 2006 2007 Kazı Sezonunda Ortaya Çıkarılan Pişmiş Toprak Kâseler”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25, 2013, 341-355.
- Meral, Korkmaz, Has, Ahmet Cuneydi, “Kyzikos Kenti Sur Duvarları ve Limanları”, *Anadolu’nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı*, Ankara 2014, 255-269.
- Meral, Korkmaz, Has, Ahmet Cuneydi, “Batı Anadolu Ticaretine Yön Veren Bir Liman: Kyzikos Antik Kenti Hytos Limanı”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Sayı 38, Erzurum 2017, 105-115.
- Meral, Korkmaz, Yavuz, Elif, “Kyzikos Hadrian Tapınağı’nda Bulunan Geç Roma Definesi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol. 10, Sayı. 52, 2017, 550-568.
- Meral, Korkmaz, Aydın, Tuba, “Kral Kyzikos”, *Antik Çağ’dan Cumhuriyet’e Bandırma ve Yakın Çevresi Tarihi*, Editör: Ulaş Töre Sivrioğlu, Dora Basım-Yayın, Ezgi Matbaacılık, 1. Baskı, Bursa 2018, 139-144.
- Meral, Korkmaz, “Kyzikos Hadrian Tapınağı’ndaki Ek Yapı Üzerine Yeni Gözlemler”, *Parion Studies III, Propontis ve Çevre Kültürleri*, Ege Yayınları, İstanbul 2020, 605-619.
- Mert, İ.H., *Untersuchungen zur hellenistischen und kaiserzeitlichen Bauornamentik von Stratonikeia*, Istanbuler Forschungen 50, 2008.
- Mert, İ.H., "Knidos Korinth Tapınağı", *Ramazan Özgan'a Armağan* (Ed. M. Şahin/İ. H. Mert), Ege Yayınları, İstanbul 2005, 229-248.
- Metin Hüseyin, Çidem Mustafa, “Kremna’dan Bezemeli Tavan Kaseti Örnekleri”, *Amisos*, 5(8), Haziran 2020, 75-91.
- Meurer, M., “Das griechische Akanthus Ornament und seine Natürlichen Vorbilder” *JdI* 11, 1896, 243-314.
- Meurer, M., *Vergleichende Formenlehre des Ornaments und der Pflanze*, Verlag Von Gerhard Kühtmann, 1909.
- Michaut, J. F., Poujoulat J. J. F., *Correspondance de l’Orient*, C. II, Paris 1983.

- Mildenberg, Leo, "The Cyzicenes: A Reappraisal", *American Journal of Numismatics*, 5-6, New York 1995.
- Mitchell, S., *Cremna in Psidia. An Ancient City in Peace and War*, 1995.
- Morwood, James, *Hadrian*, Bloomsbury Academic, Londra 2013.
- Motor, Hacer, *Bursa, Balıkesir ve Bandırma Müzelerindeki Kyzikos Sikkeleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2010.
- Munro J. A. R., Anthony H. M., "Explorations in Mysia", *The Geographical Journal*, Vol. 9, No. 2, 1897, 150-169.
- Nassar, Mohammad, "Corinthian Capitals With Interlocked Helices From Roman Period, Jordan: A Comparative Study", *Mediterranean Archaeology and Archaeometry*, 14(1), 2014, 167-179.
- Naumann, R., Kantar, S., "Die Agora von Smyrna: Bericht über die in den Jahren 1932-1941 auf dem Friedhof Namazgäh zu Izmir von der Museumsleitung in Verbindung mit der Türkischen Geschichtskommission durchgeführten," *Kleinasien und Byzanz: gesammelte Aufsätze zur Altertumskunde und Kunstgeschichte (Istanbuler Forschungen 17)*, 1950, 69-114.
- Naumann, R., *Rundbau in Aezani*, IstMitt Beih. 10, 1973b.
- Naumann, R., "Aizanoi, Bericht über die Ausgrabungen und Untersuchungen 1978", *AA, Heft 1*, 123-136, Berlin 1980.
- Naumann, R., "Ein Römischer Brunnen in Aizonai", *Boreas* 6, 1983, 162-167.
- Naumann, R., "Der Zeustempel zu Aizanoi. Nach den Ausgrabungen von Daniel Krencker und Martin Schede", *DAA* 12, Berlin 1979.
- Otschar, U., "Zur Baudekoration und typologischen Stellung des Tetrapylons" *Aphrodisias Papers* 3, 1996, 215-224.
- Ovadia, A., Turnheim, Y., "Peopled" Scrolls in Roman Architectural Decoration in Israel, 1994.

- Özdizbay, Aşkı, *Perge'nin M.S. 1.-2. Yüzyıllardaki Gelişimi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, İstanbul 2008.
- Özhanlı, Mehmet, "Kentlerin Kuruluşunda Rüzgârların Etkileri. Pisidia Antiocheia Örneği", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler* 35, 2013, 15-16.
- Öztürk, Nurettin, *Kyzikos'da "Metroon" Olarak Tanımlanan Yapı: "Mimarisi, Bezemeleri ve Plastik Eserleri"*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1994.
- Öztürk, Nurettin, *Kyzikos Kandilleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2003.
- Öztürk, Nurettin, "Kyzikos'ta Bulunan Bir Kybele Yontusu Üzerine Bazı Gözlemler", Birol CAN-Mehmet Işıklı (Ed.), *Doğudan Yükselen Işık Arkeoloji Yazıları, Atatürk Üniversitesi 50. Kuruluş Yıldönümü Arkeoloji Bölümü Armağanı*, İstanbul 2007, 367-373.
- Öztürk, A., "The architecture of the Hadrianic Baths in their original phase," Edd. R. R. Smith et al., *Aphrodisias papers 5: Excavation and research at Aphrodisias, 2006- 2012 (Journal of Roman Archaeology. Supplementary Series 103)*, 2016, 195-208.
- Pekman, A., *Eskiçağda Bazı Anadolu Kentlerinin Tanrı ve Kahraman Ktistesleri*, İstanbul 1970.
- Perrot, G. and Guillaume, E., "Le Temple D'hadrien A Cyzique", *Revue Archéologique*, Nouvelle Série, 9, 1864, 350-360.
- Perrot, G., Guillaume, E., *La Galatie et de La Bithynie*, Paris 1872.
- Pfrommer, M., "Grossgriechischer und Mittelitalischer Einfluss in der Rankeornamentik Frühhellenistischer Zeit" *JdI* 97, 1982, 119-190.
- Pfrommer, M., "Überlegungen zur Baugeschichte des Naikos im Apollontempel zu Didyma" *IstMitt* 37, 1987, 145-148.
- Pilinius, *Natural History* V, Çev. H. Rackham, Harward University Press, London 1962.

Pococke, R., *Description of East*, London 1745.

Pohl, Daniela, *Kaiserzeitliche Tempel in Kleinasien unter besonderer Berücksichtigung der hellenistischen Vorläufer*, Asia Minor Studien 43, Bonn 2002.

Pülz, S., "Untersuchungen zur Kaiserzeitlichen Bauornamentik von Didyma", *IstMitt* Beih. 35, 1989.

Radt, Wolfrang, "Kyzikos Amphitiatrosu ve Roma İmparatorluğundaki Diğer Amphitiatrolar", *I. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1998, 16-25.

Ragette, Friedrich, *Baalbek*, Noyes Press, Great Britain 1980.

Reinach Th., "Lettre à J. B. de Rossi au Sujet du Temple d'Hadrien à Cyzique", *Bulletin de Correspondance Hellénique*, 14, 1890, 517-545.

Reinach Théodore, "R.E.G. VII, Ile ou Presqu'île ? A Propos de l'inscription précédente". In: *Revue des Études Grecques*, (7) 25, 1894. 48-51.

Riegl, Alois, Stilfragen. *Grundlegungen zu einer Geschichte der Ornamentik*, Berlin 1893.

Robert, Louis, "Documents d' Asie Mineure", *Bulletin de Correspondance Hellenique*, 102 (1), 1978, 395-543.

Robinson David M., "Roman Sculptures from Colonia Caesarea (Pisidian Antioch)", *The Art Bulletin*, 9(1), 1926, 4-69.

Rodenwaldt, G., *Kunst um Augustus*, 1942.

Rohmann, Jens, "Einige Bemerkungen zum Ursprung des Feingezahnten Akanthus", *IstMitt* 45, 1995, 109-125.

Rohmann, Jens, *Die Kapitellproduktion der Römischen Kaiserzeit in Pergamon*. Pergamenische Forschungen; Band 10. Berlin 1998.

Roscher, W. H., Lexikon, Ausführliches Lexikon Der Griechischen Und Römischen Mithologie "Kyzikos" II, Leipzig 1890-1894.

Rumscheid, F., *Untersuchungen zur Kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus*, Mainz 1994.

- Rumscheid, F., "Die Ornamentik des Apollon-Smintheus-Tempels in der Troas" *IstMitt* 45, 1995, 25-55.
- Russell, J. C., , "Late Ancient and Medieval Population", *Transactions of The American Philosophical Society*, New Series, 48(3), 1958, 1-52.
- Rustafjaell, R. D., "Cyzicus", *JHS*, XXII, 1902, 174-189.
- Scholasticus Socrates, Revised: C. Zenos, *The Ecclesiastical History*, Conn.
- Schede, M., *Simaornamentik. Entwicklung der Anthemien-und Rankenmotive bis zum IV Jahrhundert v Chr.*, 1909.
- Schede, M., *Antikes Traufleisten-Ornament, zur Kunstgeschichte des Auslandes*, Strassburg, 1909.
- Schneider, H., "The Acanthus at the Cloisters", *Metrop. Mus. Art Bull.* 3, 1945, 248-252.
- Schörner, G., *Römische Rankenfrieze*, 1995.
- Schulz, A., Winter, E., "Historisch Archäologische Untersuchungen zum Hadrians Tempel von Kyzikos Asia Minor Studien", Band I, Mysische Studie 1990.
- Schwertheim, E., *Die Inschriften von Kyzikos und Umgebung I*, Grabtexte, I. K. 18, 1980.
- Schwertheim, E., *Die Inschriften von Kyzikos und Umgebung II, Miletosopolis-Inschriften und Denkmaler*, I. K. 26, 1983.
- Schwertheim, Elmar, *Antik Çağda Anadolu*, Kitap Yayınevi, Çev. Nuran Batu, İstanbul 2009.
- Sevin, Veli, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2016.
- Sezgin, Tunç, *Hierapolis Roma Dönemi Mimari Bezemeleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Denizli 2004.
- Shoe Lucy T., Greek Mouldings of KOS and Rhodes, *Hesperia: The Journal of the American School of Classical Studies at Athens*, 19(4), (Oct. - Dec., 1950), pp. 338-369.

- Smith, W., *Dictionary of Greek and Roman Geography*, Vol. 1, Boston 1865.
- Soysal, H., Sipahioğlu, S., Kolçak, D., Altınok, Y., Türkiye ve Çevresinin Tarihsel Deprem Kataloğu, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Matematik-Fiziki ve Biyolojik Araştırma Grubu, Proje No: YBAG 341, İstanbul 1981.
- Söğüt, Bilal, Gider Büyüközer, Zeliha, Büyüközer, Aytekin, “İkonium’dan Akanthus’lu Paye Kaidesi”, *Cedrus IV* (2016), 187-208.
- Speller, Elizabeth, *Following Hadrian*, Oxford 2003.
- Stamper John W., *The Architecture The Republic to the Midle Empire of Roman Temples* Cambridge 2005.
- Strabon, *Geographika (Antik Anadolu Coğrafyası- Kitap: XII, XIII, XIV)*, Çev. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1987.
- Strabon, *Geographika, Antik Anadolu Coğrafyası (Kitap: XII, XIII, XVI)*, Çev. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Beşinci Baskı, İstanbul 2005.
- Strocka, V.M., “Zur Datierung der Celsusbibliothek” E. Akurgal için yazılar: *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, 1978b 893-900.
- Strocka, V. M., *Das Markttor von Milet*, 128. BWPr., 1981.
- Strocka, V. M., “Wechselwirkungen der stadtrömischen und kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian”, *IstMitt* 38, 1988, 291-307.
- Strocka, V. M., “Datierungskriterien kleinasiatischer Girlandensarkophage”, *Archäologischer Anzeiger*, 1996, 455-473.
- Strocka, V. M., “Bauphasen des kaiserzeitlichen Asklepieions von Pergamon: Mit einem Beitrag von Michael Wörle”, *Istanbuler Mitteilungen* 62, 2012, 199-287.
- Strong, D. E., “Late Hadrianic Architectural Ornament in Rome” *BSR* 21, 1953, 118-151.
- Strzygowski, Josef, *Orient oder Rom: Beiträge zur Geschichte der spätantiken und Frühchristlichen Kunst*, JC Hinrichsche Buchhandlung, 1901.

- Şahin, Feyzullah, *Patara Mimari Bezemeleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Antalya 2018.
- Şimşek C., *Laodikeia*, İstanbul 2013.
- Şimşek, Zehra, *Allianoi Roma Dönemi Mimari Bezemeleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Edirne 2011.
- Tancke, Karin, *Figuralkassetten griechischer und römischer Steindecken*, Paris 1989.
- Tanrıver C., “Dakyleion 1988 Yılı Kazılarında Ele Geçen Yazılı Buluntular Işığında Daskyleion-Kyzikos İlişkileri”, *II. Kyzikos Paneli*, Bandırma 1989, 8-11.
- Taşlıalan, M., *Pisidia Antiocheiası Augustus Kutsal Alanı ve Tapınağın Rekonstrüksiyonu*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), 1993.
- Tekçam, Tamay, *Arkeoloji Sözlüğü*, Alfa Yayınları, İstanbul 2007.
- Tekin, Oğuz, *Eski Anadolu ve Trakya*, İletişim Yayınları, İstanbul 2007.
- Tekin, Oğuz, *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İletişim Yayınları, İstanbul 2008.
- Tercanlıoğlu, Ahmet, *18. Yüzyıldan 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar Kyzikos kentini ziyaret eden İngiliz seyyahlar*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Erzurum 2013.
- Tercanlıoğlu, Ahmet, *Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda 2014 Kazı Dönemine Kadar Ele Geçen Friz ve Alınlıklara Ait Heykeltıraşlık Eserleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum 2020.
- Texier, Charles, *Description de L'Asie Mineure*, Typographie De Firmin Didot Freres, Paris 1849.
- Texier, Ch., *L'Asie Mineure*, Paris 1862.
- Texier, Charles, *Küçük Asya, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, Çev. Ali Suat, Birinci Cilt, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara 2002.
- Thomas, Edmund, *Monumentality and the Roman Empire- Architecture in the Antonine Age*, Oxford University Press, Oxford 2007.

- Thür, Hilke, “Ephesische Bauhütten in der Zeit der Flavier und der Adoptivkaiser”, *Lebendige Altertumswissenschaft, Festgabe zur Vollendung des 70. Lebensjahres von Hermann Vetters*, Wien 1985.
- Thür, Hilke, *Das Hadrianstor in Ephesos*. Forschungen in Ephesos XI/1, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 1989.
- Tırpan, A.A., *Stratonikeia. Augustus- İmparatorlar Tapınağı*, 1998.
- Toebelman, F., *Römische Gebaelke I*, Heidelberg 1923.
- Toynbee, M.C., Ward-Perkins J.B., “Peopled Scrolls: A Hellenistic Motif in Imperial Art” *BSR XVIII*, 1950, 1-43, P1. I-XXVI.
- Travlos, John, *Pictorial Dictionary of Ancient Athens*, Hacker Art Books, New York 1980.
- Tuchelt, Klaus, “Didyma. Bericht über die Arbeiten 1969/70 mit Beiträgen von Helga Gesche und Wolfgang Günther Tafel 1-32”, *IstMitt* 21, 1971, 45-108.
- Tümer Yiğit, *Anadolu’daki Korinith Düzenli Tapınaklar*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2017.
- Türkmen, Müjde, *Pamphylia ve Kilikia’da Severuslar Dönemi Mimari Bezemesi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, İstanbul 2007.
- Umar, Bilge, *İlk çağda Türkiye Halkı*, İzmir 1999.
- Umar, Bilge, *Mysia*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 2006.
- Vandeput, L., “The Theatre-Façade at Sagalassos”, *AnatSt XLII*, 1992, 99-117.
- Vandeput, L., “The Re-use of Hadrianic Architectural Elements in Basilica El at Sagalassos”, *Sagalassos I*, 1993, 93-109.
- Vandeput, L., *The Architectural Decoration in Roman Asia Minor, Sagalassos: A Case Study*, Brepols Publishers, 1997a.
- Vandeput, L., “An Antonine Nymphaeum to the North of the Upper Agora at Sagalassos M. Waelkens-J.Poblome için, Sagalassos IV. Report on the survey and excavation campaigns of 1994 and 1995, 1997b, 385-403.

- Vandeput, L., Büyükkolancı, M., “Das Grosse Propylon in Kremna in Pisidien,” *Istanbuler Mitteilungen* 49, 1999, 213-248.
- Vanessa, A., Champion-Smith, B. A., *Pausanias in Athens: An Archaeological Commentary on the Agora of Athens*, University College London, 1998.
- Vitruvius, *Mimarlık Üzerine On Kitap*, Çev. Suna Güven, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, 2005.
- Voigtlaender W., “Der Jüngste Apollontempel von Didyma”, *IstMitt Beiheft* 14, 1975.
- Waelkens, Marc, “Notes d’architecture sur l’agora et le portique de Tibère à Aphrodisias de Carie,” Edd. J. Geniere-K. T. Erim, *Aphrodisias de Carie. Colloque du Centre de recherches archéologiques de l’Université de Lille III, 13 novembre 1985* (Paris), 1987, 881-891.
- Waelkens, Marc, “Hellenistic and Roman Influence in the Imperial Architecture of Asia Minor”, Oxford University Press, (1989), 77-88.
- Walker, S., “Corinthian Capitals with Ringed Voids: The Work of Athenian Crafts-men in the Second Century A.D.”, *AA* (1979) 103-129.
- Wegner, Max, *Ornamente Kaiserzeitlicher Bauten Roms, Soffitten, Münsterische Forschungen* 10, Köln, Graz, Böhlau, 1957.
- Wegner, Max, “Soffitten von Ephesos und Asia Minor”, *Öjh* LII, 1978/80, 90-107.
- Wegner, Max, “Soffitten an griechischen Bauten”. *Jahreshefte des österreichischen Archäologischen Institutes in Wien* 57 (1986) 93-101.
- Wegner, Max, *Soffitten, Gebalkfriese römerzeitlicher Bauten*, 1992.
- Weißmann, Barbara, *Monumentale Tempelanlagen Hadrianischer Zeit*, Wien 2013.
- Weickert, C., *Das lesbische Kymation, Ein Beitrag zur Geschichte der antiken Ornamentik*, Leipzig 1913.
- Weigand, Edmund, “Baalbek und Rom. Die römische Reichskunst in ihrer Entwicklung und Differenzierung”, *Jdl* 29, Berlin 1914, 35-91.
- Winter, Frederick E., *Studies in Hellenistic Architecture*, London 2006.

- Wörrle, M. "Zur Datierung des Hadriantempels an der Kuretenstrasse in Ephesos" *AA* 88, 1973, 470-477.
- Wycherley, R. E., "The Olympieion at Athens, Greek, Roman and Byzantine Studies", (*GRBS*) 5, 1964, 161-179.
- Yalman, Bedri, "Tarih Sahnelerinde Önemli Roller Alan Antik Kent Kyzikos", *İlgi*, 49, Bandırma 1987.
- Yaraş, Ahmet, Şimşek, Zehra, "Allianoi 'S' Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlıkları" *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 2011, 225-236.
- Yavuz, Elif, *Kyzikos Hadrian Tapınağı 2010 Yılı Kazılarında Bulunan Define Sikkeleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Erzurum 2014.
- Yaylalı, Abdullah, "Der Fries des Artemisions von Magnesia am Maeander", *IstMitt Beih.* 15, 1976.
- Yaylalı, Abdullah, "Antik Kyzikos Kenti ve Geleceği Üzerine Düşünceler" *I. Kyzikos Paneli*, 1988, 12-15.
- Yaylalı, Abdullah, "Kyzikos 1989 Yılı Çalışmaları", *12. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara 1990.
- Yaylalı, Abdullah, Koçhan, Nurettin, Başaran, Cevat, "Kyzikos 1990 Çalışmaları", *13. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Çanakkale 1991.
- Yaylalı, Abdullah, Özkaya, Vecihi, "Kyzikos Arkeolojik Kazı Çalışmaları: 1991", *14. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara 1992.
- Yaylalı, Abdullah, Özkaya, Vecihi, "Kyzikos 1992 Kazı Çalışmaları", *15. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara 1993.
- Yaylalı, Abdullah, Özkaya, Vecihi, "1994 Kyzikos Arkeolojik Kazısı", *17. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara 1995.
- Yaylalı, Abdullah, Özkaya, Vecihi, "Kyzikos 1995 Arkeolojik Kazı Etkinlikleri", *18. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara 1996.
- Yaylalı, Abdullah, Özkaya, Vecihi, "Kyzikos 1996 Arkeolojik Kazıları", *19. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara 1998.

- Yegül, Fikret K., *The Bath-Gymnasium Complex at Sardis*, England 1986.
- Yegül, Fikret, *Antik Çağ'da Hamamlar ve Yıkanma*, İstanbul 2006.
- Yener, Barış, *Laodikeia Roma Dönemi Mimari Bezemeleri*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü, Denizli 2019.
- Yıldırım, Ayşe, *Bandırma Arkeoloji Müzesi'ndeki Mezar Stelleri*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Erzurum 2016.
- Yıldırım, Nazlı, "Sinope Kentinden Boğa Başlı Girland Bezemeli Mimari Bloklar", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 2020, (28), 547-568.
- Yıldırım, Nazlı, "Sinope Mimari Bezemeleri: Kymation, Anthemion, Yaprak ve İnci-Boncuklar", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 2020, (47): 108-138.
- Yılmaz, Serap, *Antik Çağ (Yunan-Roma) Tapınak Mimarisinde Çok Renklilik*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak 2019.
- Young, S., "Pamphylian Architectural Decoration in the Second Century AD: Purely Derivative or an Independent Tradition?" *Adalya VI*, 2003, 171-188.
- Yurtsever, Adem, "Side'de MS 1.-3. yüzyıllar Arasında Yumurta-Ok Bezemelerinin (İon Kymationu) Stilistik Değişim Ve Gelişimi", (Editör Gökhan Coşkun), *Anadolu, Arkeoloji, Zaman ve Mekan*, Dumlupınar Üniversitesi V. Arkeoloji Sempozyumu, Kütahya 10-12 Ekim 2016, Bilgin Kültür Sanat Yayıncılık, Ankara 2017, 253-272.
- Ess, M. Van, Gelin, M., Hakimian S., Rifai T., "Graben, Dokumentieren und restaurieren, Deutsche, französische und libanesische Archäologen in Baalbek", Margarete Van Ess-Thomas Weber (HRSG.), *Baalbek, Im Bann Römischer Monumental Architektur*, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz 1985.
- Blanckenhagen, P. H. Von, *Flavische Architektur und ihre Dekoration*. Untersucht am Nervaforum, Berlin 1940.
- Mottraye, A. de la, *Voyages dü. Sr. A-de La Mottraye en Europe, en Asie et en Afrique*, C. 1, La Haye, 1727.

KATALOG

Kyzikos Hadrian Tapınağı kazı alanında yer alan 180 adet mermer mimari bezeme parçası üzerinde çalışılmıştır. Malzemeler Kyzikos Hadrian Tapınağı'nın doğu, güney ve batı yönlerinde 1989-2017 kazı sezonlarında yapılan çalışmalarda ele geçen eserlerden oluşmaktadır. Katalog çalışmasındaki mimari bezemeler kazı yapılan yönlere göre doğu, güney ve batı olmak üzere sıralanmış, D=Doğu, G=Güney ve B=Batı'yı belirtmektedir. Katalog numaraları da yıllara göre erkenden geç 01 den başlanarak sıralanmıştır. Örneğin; Kat. No: 1-D01= Tapınağın Doğu yönünde ele geçen en erken eser için verilmiştir. Katalogda sadece çizimlere yer verilmiş olup fotoğraflar arkada resimler kısmında bulunmaktadır. Onlarda da şu şekilde bir düzenlemeye gidilmiştir. Katalogtaki ilk eserin çizimi için 'Çizim 01' numarası verilip fotoğrafı da 'Resim 1' olarak adlandırılmıştır. Dolayısıyla Kat. No: 1-D01 deki "1" ile çizim ve resim numaraları aynı doğrultuda sıralanıp ilerlemektedir. Katalog düzeni ise tüm eserler için aşağıda verildiği gibidir:

Katalog Örneği

Kat. No/ Sayfa	:	Çizim No:
Kazı Env. No	:	
Kazı Etüt No	:	
Adı	:	
Buluntu Yeri	:	
Malzeme	:	
Ölçüler	:	
Tanım	:	
Referans	:	
Bibliyografya	:	
Tarih	:	

Kat. No / Sayfa : 1-D01 / s. 71, 79, 112, 125
/ res. 1

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe/
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

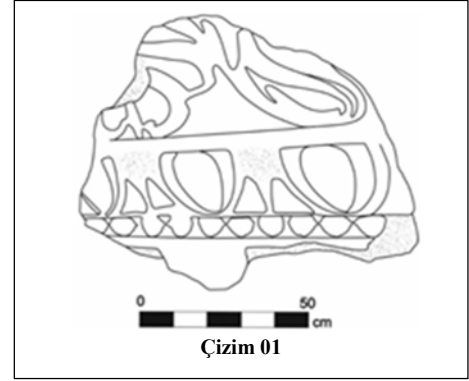
Ölçüler : Korunan kısmı: 82x68 cm

Tanım : Kırık parça, üstte iki konsol arası birbirine yarım kenger yaprakla çapraz bağlı ters-düz yerleştirilmiş kapalı palmet. Altta ince boş silme, yumurta ok ucu, boncuk dizisi ve dış bezemeli korniş.

Referans : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 31a, 32b; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1, 2, 10-11b; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği

Çizim 01

Kat. No/ Sayfa : 2-D02 / s. 56, 60, 125 /
res. 2

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

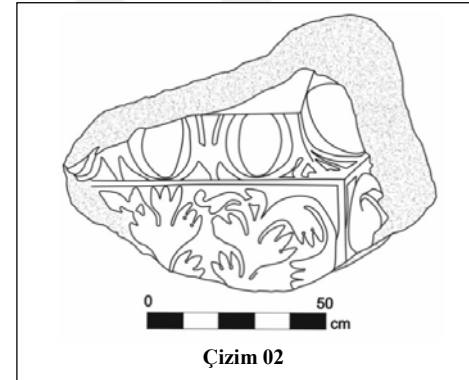
Ölçüler : Korunan kısmı: 100x75
cm

Tanım : Kırık parça, iki konsol arasında üstte konsol tacında başlayıp konsol arasındaki kısmı da çepeçevre saran yumurta ok ucu, köşe dönüşünde üçlü kümelenmiş kapalı palmet. Altta akanthus yaprak bezemesi. Sağda ise konsol yan yüzünde volüt (sarmal) kalıntısı olan korniş.

Referans : Koenigs, Radt, 1979, Tafel 110, 3; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig.14, 15a, 20; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

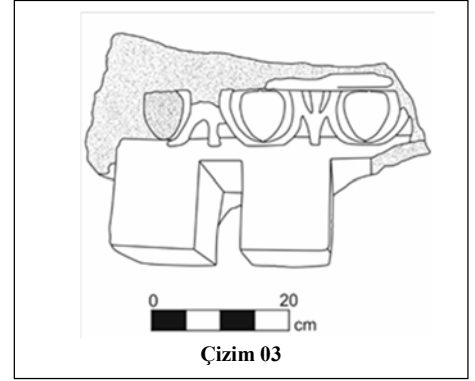
Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Çizim 02

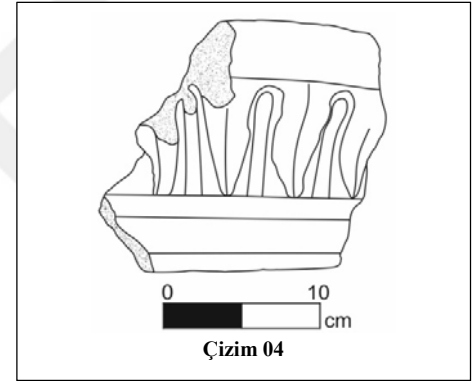
Kat. No / Sayfa : 3-D03 / s. 72, 126 / res. 3
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Korniş
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 50x30 cm
Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu dizisi, altta sadece iki tanesi sağlam diş bezemeli korniş.

Referans : Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, 30a, 30b, 31a, 32b, 33a

Bibliyografya : Yayımlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

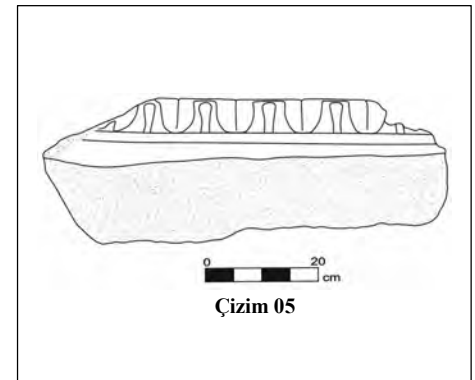
Kat. No/ Sayfa : 4-D04 / s. 93 / res. 4
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : 06 H 52
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Doğu Cephe
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 18x16 cm
Tanım : Kırık parça, silindirik yapıda iki boş silme arasında stilize lesbos kymationu örgesi.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, Plate I, 2

Bibliyografya : Yayımlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 5-D05 / s. 88, 89 / res. 5
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : 06 H 75
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Tavan Kaseti
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 72x13 cm
Tanım : Kırık parça, stilize lesbos kymationu örgeli tavan kaseti.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, Plate I, 2

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 6-D06 / s. 72, 94 / res. 6

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

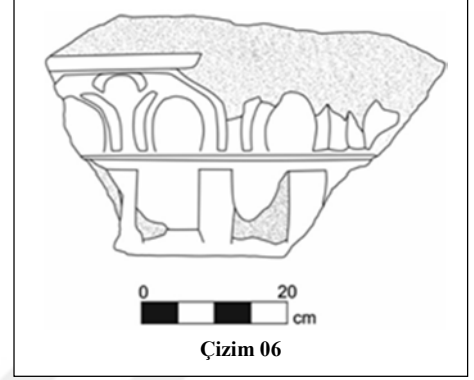
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 70x28 cm

Tanım : Kırık parça, üstte boş ince silme, altta lesbos kymationu ve diş bezemesi.

Referans : Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2.yarısı

Kat. No / Sayfa : 7-D07 / s. 81 / res. 7

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 06 H 98

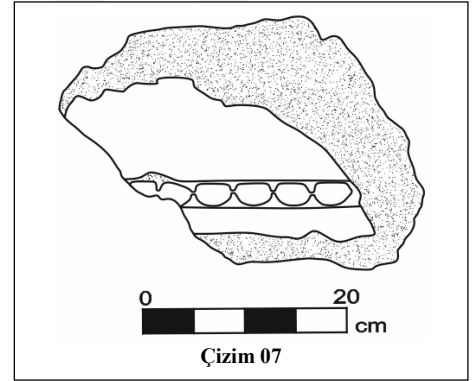
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Arşitrav Faskia Arası

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 35x25 cm

Tanım : Kırık parça, alt ve üst kısmı düz silme arasında boncuk örgeli arşitrav faskia arası.

Referans : Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a

Bibliyografya : Yayınlanmamış

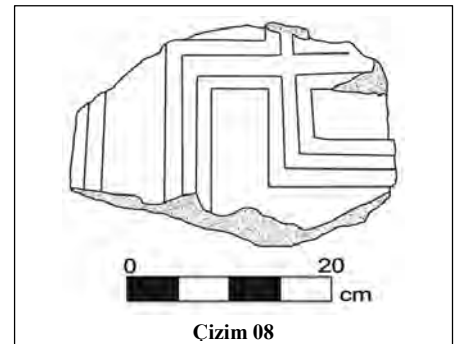
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 8-D08 / s. 98 / res. 8

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 32x22 cm
Tanım : Kırık parça, kolları uzatılmış düz gamalı haç meander örgesi.
Referans : -
Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : -

Kat. No / Sayfa : 9-D09 / s. 69, 97 / res. 9

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 06 H 73

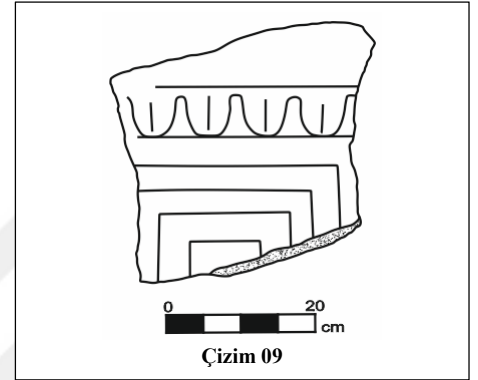
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Soffit

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 35x35 cm

Tanım : Kırık parça, kenarları dil yaprak, ortası meander bezemeli arşitrav soffit.

Referans : Ess, Gelin, Hakimian, Rifai, 1785, 22, Fig. 18a/b; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Köster, 2004, Taf. 126.5, 127.1; Cavalier, 2005, Planche 8, Fig. 26-29; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyıl

Kat. No/ Sayfa : 10-D10 / s. 72, 126 / res.10

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 06 H 53

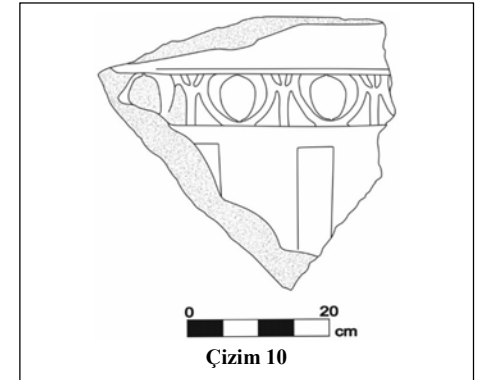
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Korniş

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 42x38 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu dizisi, altta kırık diş bezemeli korniş.

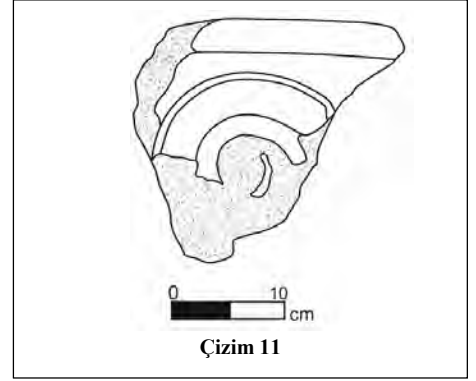

Referans : Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, 30a, 30b, 31a, 32b, 33a

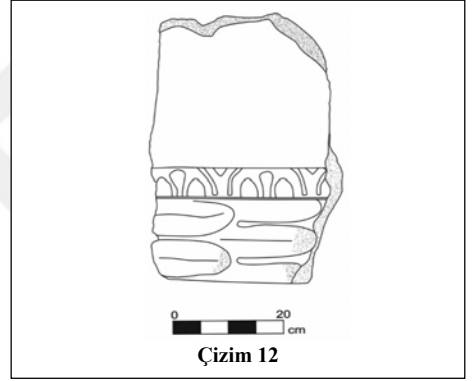
Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

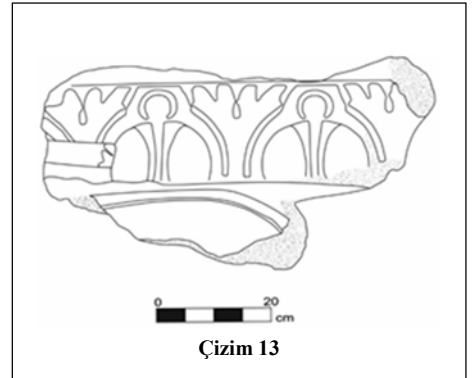
Kat. No/ Sayfa	: 11-D11 / s. 138 / res. 11
Kazı Env. No	: KYZ' 06 H 10
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Doğu Cephe / Sütun Başlığı(?)
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 23x22 cm
Tanım	: Kırık parça, kırmızı boyalı volüt (sarmal) örgeli korinth sütun başlığı parçası.
Referans	: -
Bibliyografya	: Yayınlanmamış
Tarih	: -

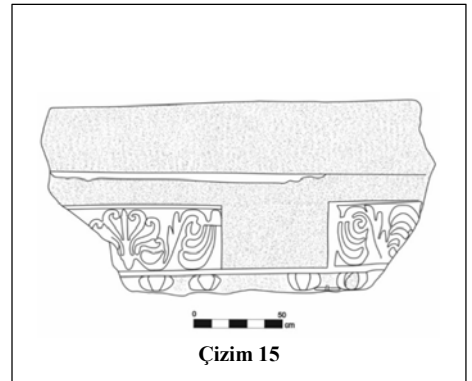
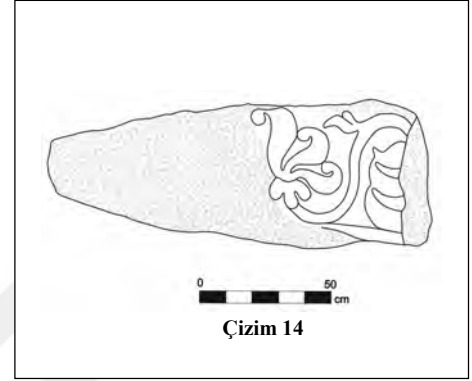
Kat. No / Sayfa	: 12-D12 / s. 68, 90 / res.12
Kazı Env. No	: KYZ 07 DOĞU
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Doğu Cephe / Soffit
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 35x48 cm
Tanım	: Kırık parça, panel kenarları lesbos kymationu, ortası tarak dişi defneyaprağı bezemeli arşitrav soffit.
Referans	: Vandeput, 1997, Pl. 85.3, 103 Pl. 114.1, 176, Pl. 37.3; Köster, 2004, Tafel 97.3, 132.3; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 42
Bibliyografya	: Yayınlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyıl

Kat. No / Sayfa	: 13-D13 / s. 91, 92 / res. 13
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: 07 H 46
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Doğu Cephe / Sütun Başlığı (Abakus)
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 68x37 cm
Tanım	: Kırık parça, üstte ince boş silme ve lesbos kymationu örgeli

- korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.
- Referans** : Karaosmanoğlu, 1996, 48, Levha 33a; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 32, 35, 42; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9
- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No/ Sayfa** : 14-D14 / s. 112, 113 / res. 14
- Kazı Env. No** : KYZ 07 H 36
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Doğu Cephe / Konsollu Korniş
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 145x55 cm
- Tanım** : Kırık parça, iki konsol arasında birbirine kıvrıklal ile bağlı ters-açık ve düz yarım kapalı palmet örgeli konsollu korniş bloğu.
- Referans** : Mitchell, 1995, Plate 31; Başaran, 1995, Levha 30a; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, 10-11b
- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler
- Kat. No / Sayfa** : 15-D15 / s. 112, 113, 125 / res. 15
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Doğu Cephe / Konsollu Korniş
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 223x272cm
- Tanım** : Kırık parça, üstte konsol kısmı tahrip olmuş, iki konsol arasında birbirine yarım kenger yaprakla çapraz bağlı ters-düz yerleştirilmiş solda açık-kapalı sağda ise açık palmet, altta yumurta bezemeli konsollu korniş.
- Referans** : Mitchell, 1995, Plate 31; Başaran, 1995, Levha 30a; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, 10-11b
- Bibliyografya** : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Kat. No/ Sayfa : 16-D16 / s. 98 / res. 16

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 07 H 31

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 43x38 cm

Tanım : Kırık parça, kolları uzatılmış düz gamalı haç meander örgesi.

Referans : -

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih :

Kat. No / Sayfa : 17-D17 / s. 62 / res. 17

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 07 H 48

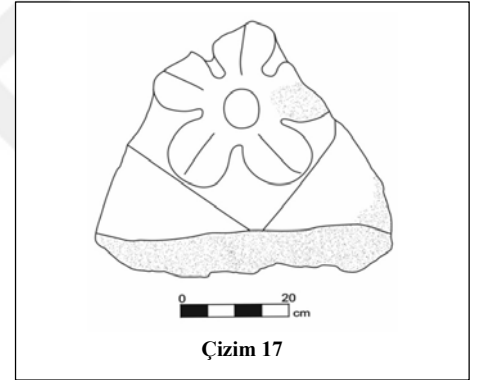
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 55x40 cm

Tanım : Kırık parça, ortasına beş yapraklı çiçek bezemesi yerleştirilmiş tavan kaseti.

Referans : -

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : -

Kat. No/ Sayfa : 18-D18 / s. 67, 125 / res.18

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

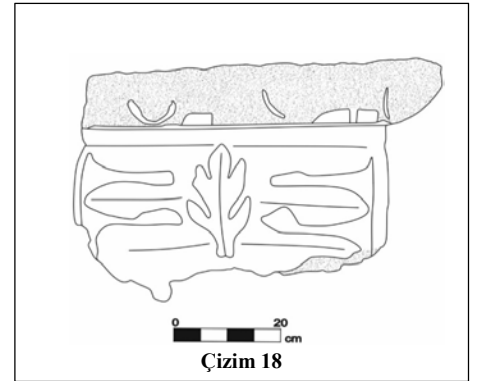
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Konsol

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 68x45cm

Tanım : Kırık parça, konsol tacı yumurta, konsol alnı tarak

dişi defne yaprağı bezemeli konsol başlığı.

Referans : -
Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : -

Kat. No/ Sayfa : 19-D19 / s. 62, 65, 87 /
 res. 19

Kazı Env. No : KYZ 08 H 17

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Geison Tacı

Malzeme : Mermer

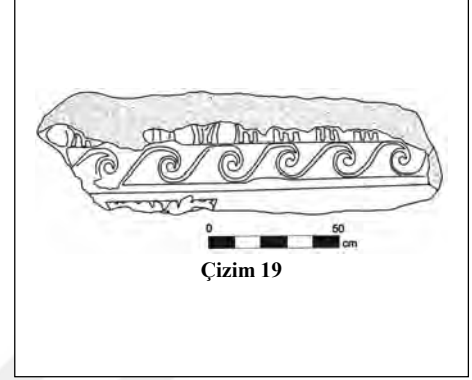
Ölçüler : Korunan kısmı: 168x69 cm

Tanım : Kırık parça, üstte tahrip olmuş lesbos kymationu, altta dalga bezemeli geison tacı. Alta bakan yüzünde iki konsol arasında kalan ortası çiçek bezemeli kaset.

Referans : Koenigs, Radt, 1979, 330, Taf. 105.2, 107. 1-2, 108.2, Taf. 120; Stročka, 1981, 29, Abb. 54; Gülbay, 2009, Şek. 111, 188; Stročka, 2012, 256, Abb. 55; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Çizim 19

Kat. No / Sayfa : 20-D20 / s. 62, 88, 127 /
 res. 20

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
 Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 90x80 cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru ortada çiçek rozet, çerçeveleri stilize lesbos kymationu ve yumurta ok ucu dizisi ile bezemeli tavan kaseti.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28.1-2, 39.2; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 26a, 26b, 25b, 31a, 32b; Vandeput, 1997, Taf. 44. 2, 95, Pl. 38.4; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169, Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Çizim 20

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 21-D21 / s. 88, 127 / res.21

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 08 H 17

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 120x55
cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu ve yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 26a, 26b, 25b, 31a, 32b; Vandeput, 1997, Taf. 44. 2, 95, Pl. 38.4; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169, Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 22-D22 / s. 88, 127 /
res. 22

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 08 H 20

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

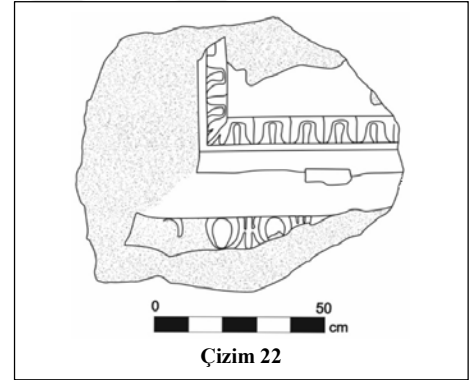
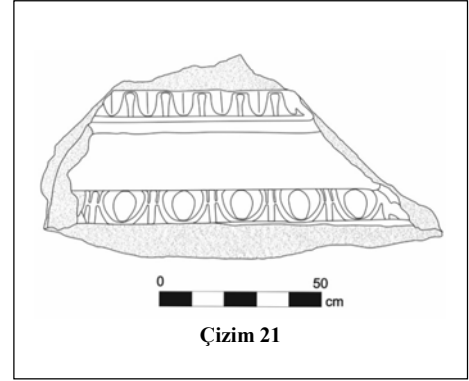
Ölçüler : Korunan kısmı: 94x80 cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu, yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 26a, 26b, 25b, 31a, 32b; Vandeput, 1997, Taf. 44. 2, 95, Pl. 38.4; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 23-D23 / s. 110 / res. 23
Kazı Env. No : KYZ 08 H 41
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Sima
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı:120x80 cm
Tanım : Kırık parça, kanca sarmallı açık-kapalı palmet örgeli sima.

Referans : Keil, 1932, Abb 13; Koenigs, Radt, 1979, 317 vd., Taf. 114.3, Taf. 117; Naumann, 1980, 123 vd., Abb 14; Başaran, 1995, 69, Lev. 10d, 43, Lev. 11a, 48-49, Lev. 11b, 81, Lev. 21a, 82, Lev. 21b, 82, Lev. 20d, 50-51, Lev. 12b; Can, 1999, 19-38, Lev. 11a-b, 15a, 20a, 23a, 25a-b; Baydur, Seçkin, 2001, Lev. XL.121; Aslan, 2015, Lev. XLIVa; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig.1,2

Bibliyografya : N. Koçhan, K. Meral, "Kyzikos 2008" 31. Kazı Sonuçları Toplantısı 2, Denizli 2009, 51-62, Resim 9; N. Koçhan ve diğ., "Kyzikos, 2009" 32. Kazı Sonuçları Toplantısı 1, İstanbul 2010, 188-199, Resim 9

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 24-D24 / s. 112, 113, 125 / res. 24

Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Konsol
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 65x60 cm
Tanım : Kırık parça, konsol tacı yumurta ok ucu, alnı ise yaprak ve açık palmet bezemeli konsol başlığı.

Referans : -

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyıl ortaları

Kat. No/ Sayfa : 25-D25 / s. 116 / res. 25

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Tavan Kaseti Bant

Malzeme : Mermer

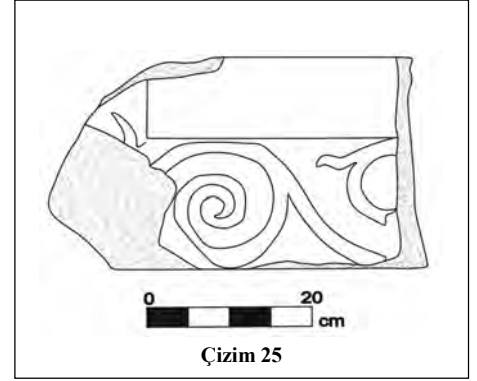
Ölçüler : Korunan kısmı: 45x27 cm

Tanım : Kırık parça, kaset aralarında uçları düğmeli sarmal örgeli tavan kaseti bant.

Referans : Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Abbasoğlu, 1994, Lev. XII-2-5-6-7; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 26-D26 / s. 54, 67, 125 /
res. 26

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Konsol

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 75x25 cm

Tanım : Kırık parça, konsol tacı ve çevresi yumurta ok ucu, konsol alnı uçları açık sarmallar ve tarak dişi defne yaprak bezemeli, alta bakan yüzü akanthus yaprağı, yan yüzü ise volüt (sarmal) bezemeli konsol başlığı.

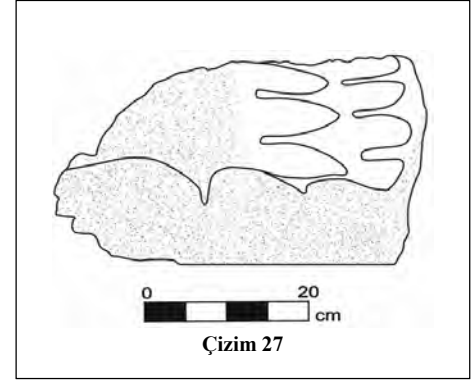
Referans : Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33.2; Strocka, 1978, 899, Taf. 288.16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122.4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 46, 47, Lev. 31a, 32b; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9 Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

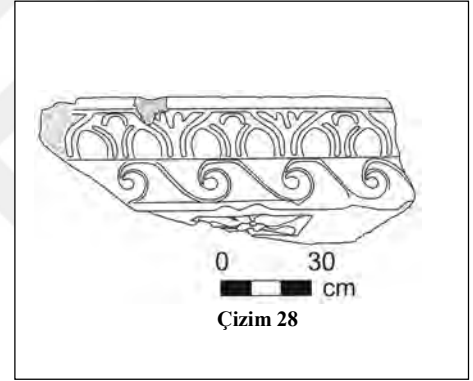
Kat. No/ Sayfa : 27-D27 / s. 67 / res. 27
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Konsol
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 45x25 cm
Tanım : Kırık parça, tarak dişli defneyaprağı örgeli konsol başlığı alını.

Referans : -
Bibliyografya : Yayımlanmamış
Tarih : -

Kat. No/ Sayfa : 28-D28 / s. 62, 65, 87 / res. 28

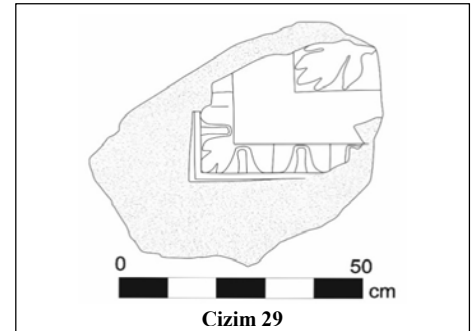
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : 09 HD 27
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Geison Tacı
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 120x120cm
Tanım : Kırık parça, üstte ince düz bir silme, lesbos kymationu ve dalga bezemeli geison tacı. Alta bakan iki konsol arasında ortası çiçek bezemeli kaset.

Referans : Koenigs, Radt, 1979, 330, Taf. 105.2, 107. 1-2, 108.2, Taf. 120; Strocka, 1981, 29, Abb. 54; Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2; Gülbay, 2009, Şek. 111, 188; Strocka, 2012, 256, Abb. 55; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1, 2

Bibliyografya : Yayımlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 29-D29 / s. 62, 88 / res. 29
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 60x50 cm
Tanım	: Kırık parça, merkezden üste doğru ortada tek yaprağı sağlam çiçek rozet, etrafı stilize lesbos kymationu ile çerçevesi köşe dönüşü üç dilimli yaprak bezeli tavan kaseti.
Referans	: Leon, 1971, Tafel 19, 20; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 30-D30 / s. 88, 127 /
res. 30

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 130x83 cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu ve yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 26a, 26b, 25b, 31a, 32b; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44. 2; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 31-D31 / s. 62, 88, 127 /
res. 31

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

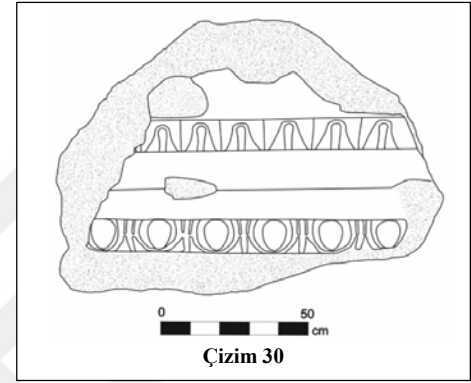
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Tavan Kaseti

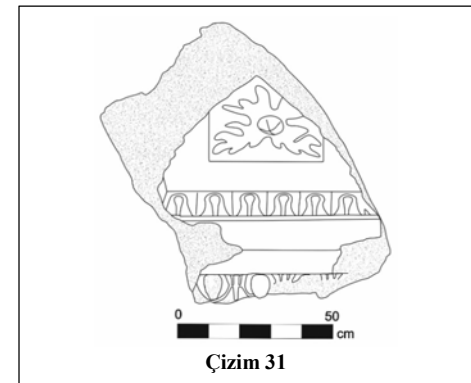
Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 75x80 cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru ortada dört yapraklı çiçek rozet, çerçeveleri stilize lesbos kymationu ve yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti.

Çizim 30

Çizim 31

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 26a, 26b, 25b, 31a, 32b; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 32-D32 / s. 88 / res. 32

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

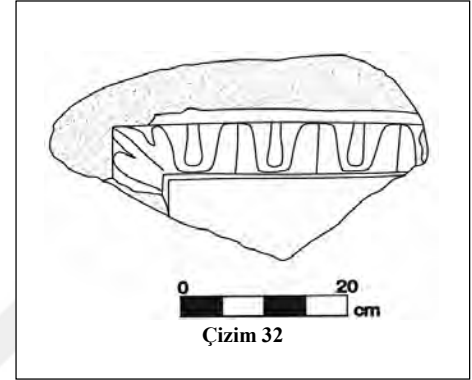
Ölçüler : Korunan kısmı: 45x25 cm

Tanım : Kırık parça, etrafı stilize lesbos kymationu ile çerçevesi köşe dönüşü üç dilimli yaprak bezeli tavan kaseti.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 33-D33 / s. 72, 88, 126 /
res. 33

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 09 HD 15

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Korniş

Malzeme : Mermer

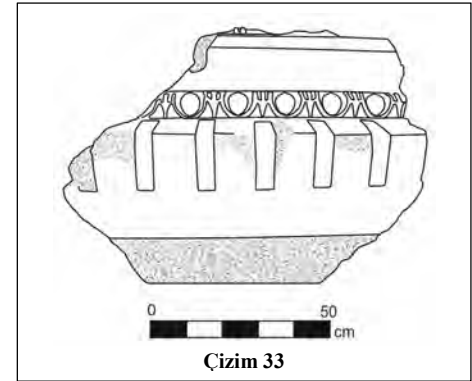
Ölçüler : Korunan kısmı: 100x65cm

Tanım : Kırık parça, üstte çok az lesbos kymationu kalıntısı ve boş düz bir silme olan geison tacı, altta yumurta ok ucu ve diş sırası bezemeli korniş bloğu.

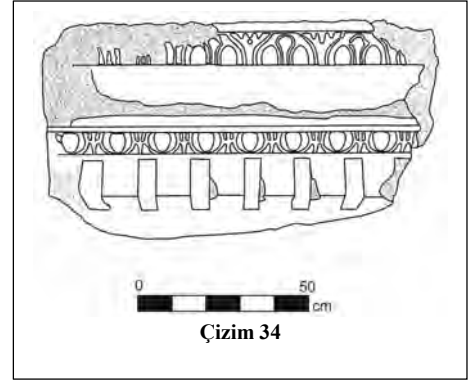
Referans : Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, 30a, 30b, 31a, 32b, 33a

Bibliyografya : Yayınlanmamış

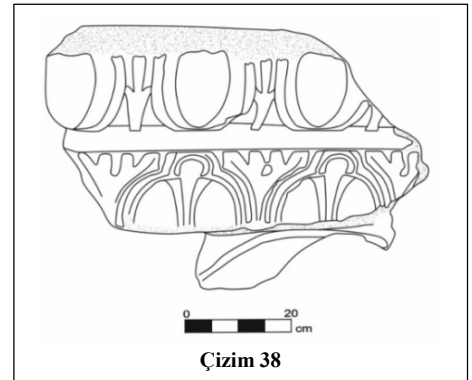
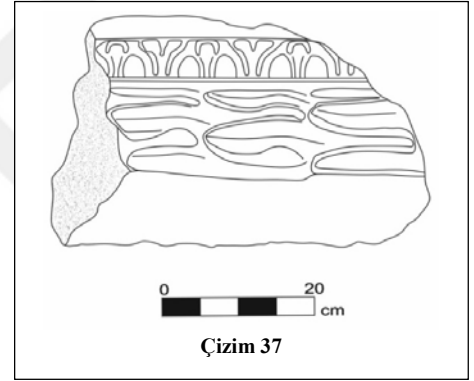
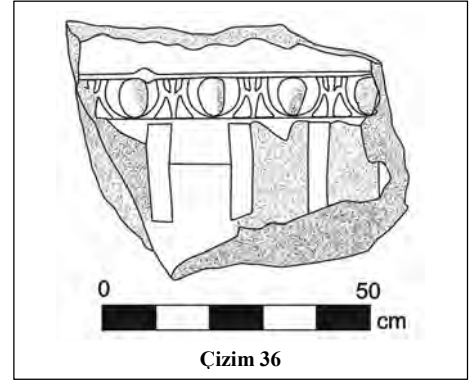
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

- Kat. No/ Sayfa** : 34-D34 / s. 72, 87, 126 / res. 34
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : 09 HD 11
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Doğu Cephe / Korniş
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 115x65 cm
- Tanım** : Kırık parça, üstte ince boş silme, lesbos kymationu ve boş düz bir silme olan geison tacı, altta yumurta ok ucu ve dış sırası bezemeli korniş bloğu.
- Referans** : Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, 30a, 30b, 31a, 32b, 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2
- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No / Sayfa** : 35-D35 / s. 71, 72, 79, 90 112-114, 125 / res. 35
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : 09 HD 04
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Doğu Cephe / Konsollu Korniş +Friz Tacı
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 140x105cm
- Tanım** : Kırık parça, üstte iki konsol arasında birbirine yarım kenger yaprakla çapraz bağlı ters-düz yerleştirilmiş kapalı palmet, altta yumurta ok ucu, boncuk dizisi ve dış bezemeli konsollu korniş. Dış kesimi altı lesbos kymationu bezemeli friz tacı.
- Referans** : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, 108, Plate 31, 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, 30a, 30b, 31a, 32b, 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, Fig. 10-11b; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9
- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

- Kat. No/ Sayfa** : 36-D36 / s. 72, 126 / res. 36
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Doğu Cephe / Korniş
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 56x63 cm
- Tanım** : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu dizisi, altta diş sırası bezemeli korniş.
- Referans** : Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, 30a, 30b, 31a, 32b, 33a
- Bibliyografya** : Yayımlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No / Sayfa** : 37-D37 / s. 68, 90 / res. 37
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Doğu Cephe / Soffit
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 45x25 cm
- Tanım** : Kırık parça, panel etrafı lesbos kymationu ile çevrili, ortası tarak dişi defne yaprak bezemeli arşitrav soffit.
- Referans** : Vandeput, 1997, Pl. 85.3, 103 Pl. 114.1, 176, Pl. 37.3; Köster, 2004, Tafel 97.3, 132.3; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 42
- Bibliyografya** : Yayımlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyıl
- Kat. No/ Sayfa** : 38-D38 / s. 91, 92, 93, 128 / res. 38
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Doğu Cephe / Sütun Başlığı (Abakus)
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 72x50 cm

Tanım	: Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.
Referans	: Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Lev. 33a; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 32, 35, 42; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9
Bibliyografya	: Yayınlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 39-D39 / s. 91, 92, 128 / res. 39

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 09 HD 14

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

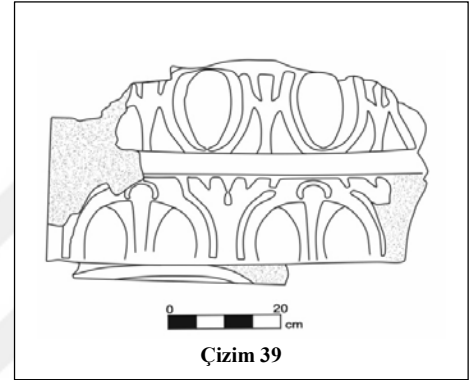
Ölçüler : Korunan kısmı: 65x40 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Levha 33a; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 32, 35, 42; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 40-D40 / s. 97 / res. 40

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Soffit

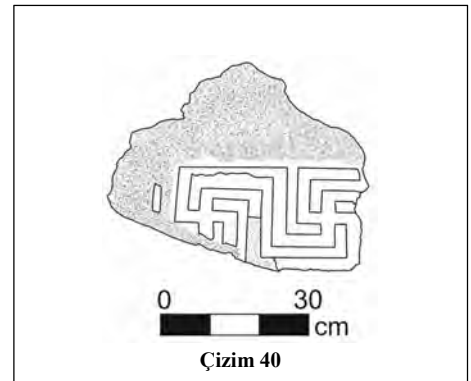
Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 53x43 cm

Tanım : Kırık parça, düz gamalı haç meander örgeli arşitrav soffit.

Referans : Ess, Gelin, Hakimian, Rifai, 1785, 22, Fig. 18a/b

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyıl

Kat. No / Sayfa : 41-D41 / s. 99 / res. 41

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

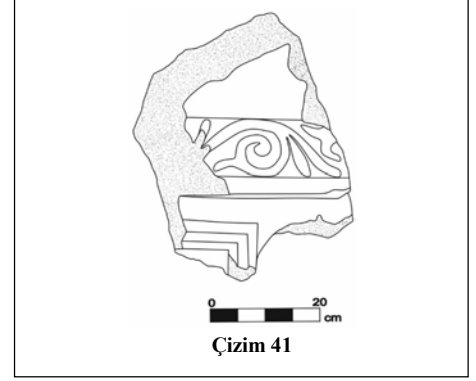
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 40x47 cm

Tanım : Kırık parça, üstte kırmızı boyalı sarmallar, altta meander bezemesi.

Referans : -

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : -

Kat. No/ Sayfa : 42-D42 / s. 67 / res. 42

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

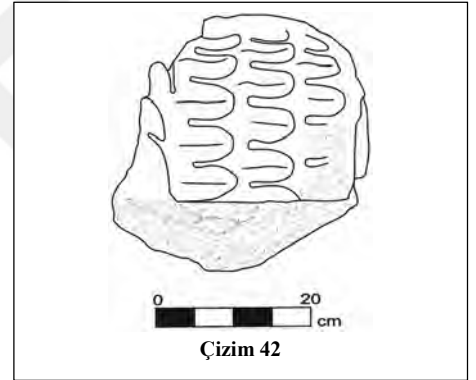
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Konsol

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 52x33 cm

Tanım : Kırık parça, tarak dişli defne yaprak örgeli konsol başlığı alını.

Referans : Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Köster, 204, 152 dn. 1142, Taf. 126.5, 127.1; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : -

Kat. No / Sayfa : 43-D43 / s. 54, 67 / res. 43

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 09 HD 24

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Doğu Cephe / Konsol

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 70x50 cm

Tanım	: Kırık parça, konsol alnı tarak dişi defne yaprak ve dikey yaprak alta bakan yüzü tepe yaprağı kırık akanthus yaprağı bezemeli konsol başlığı.
Referans	: Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33.2; Strocka, 1978, 899, Taf. 288.16; Koenigs, Radt, 1979, 346 vd., Lev. 122.4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Köster, 2004, 152 dn. 1142, Taf. 126.5, 127.1; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı
Kat. No/ Sayfa	: 44-D44 / s. 54, 65, 125 / res. 44
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: 09 HD 25
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Doğu Cephe / Konsollu Korniş
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı:125x97 cm
Tanım	: Kırık parça, geison tacı kırmızı boyalı dalga, konsol tacı yumurta ok ucu, konsol alnı yaprak, tepe yaprağı kırık ve alta bakan yüzü akanthus yaprağı bezemeli konsollu korniş.
Referans	: Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33, 2; Strocka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979, 330, Taf. 105.2, 107. 1-2, 108.2, Taf. 120, 346 vd., Lev. 122, 4; Strocka, 1981, 29, Abb. 54; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Gülbay, 2009, Şek. 111, 188; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9; Strocka, 2012, 256, Abb. 55; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1.2; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 45-D45 / s. 62 / res. 45
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : 09 HD 27
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Doğu Cephe /

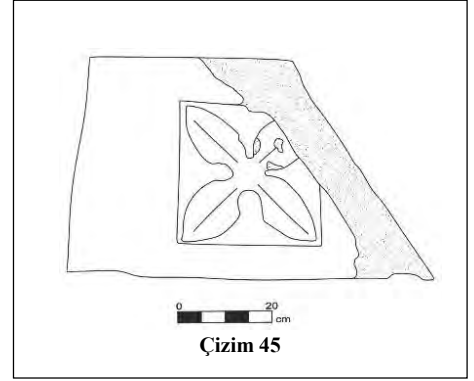
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 78x47 cm

Tanım : Kırık parça, ortası dört yapraklı çiçek örgeli tavan kaseti.

Referans : -

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : -

Kat. No/ Sayfa : 46-G01 / s. 62 / res. 46

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

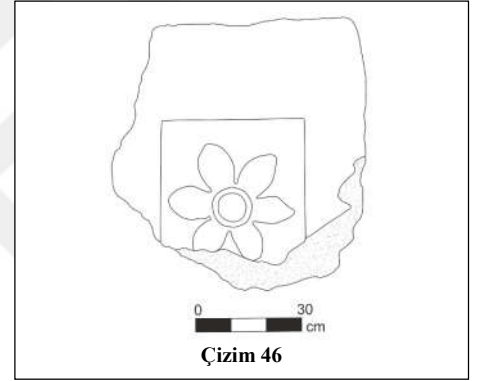
Ölçüler : Korunan kısmı: 70x78 cm

Tanım : Kırık parça, ortası altı yapraklı çiçek örgeli tavan kaseti.

Referans : -

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : -

Kat. No / Sayfa : 47-G02 / s. 71, 72, 79, 112, 113, 125 / res. 47

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

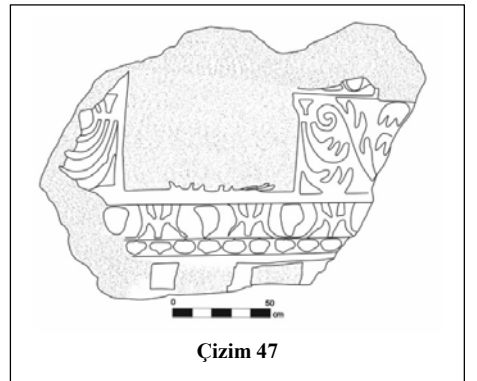
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 115x145cm

Tanım : Kırık parça, üstte konsol kısmı tahrip olmuş, sağda birbirine sarmal kancalı kenger yaprakla çapraz bağlı ters-düz yerleştirilmiş kengerleşmiş/ kenger biçimli açık palmet ve solda ters yarım açık

palmet, konsol altı yumurta ok ucu, boncuk ve diş bezemeli konsollu korniş.

Referans : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, Fig. 10-11b; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Kat. No/ Sayfa : 48-G03 / s. 99 / res. 48

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

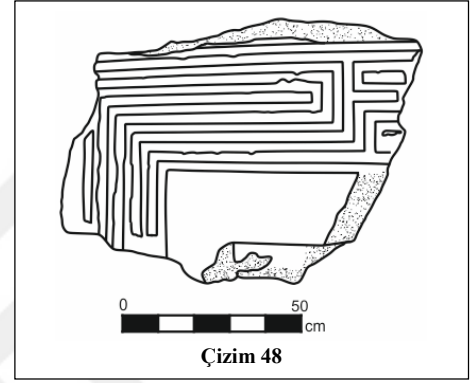
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 110x80 cm

Tanım : Kırık parça, meander örgesi.

Referans : -

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : -

Kat. No / Sayfa : 49-G04 / s. 82, 100 / res. 49

Kazı Env. No : KYZ' 06.H.7

Kazı Etüt No : -

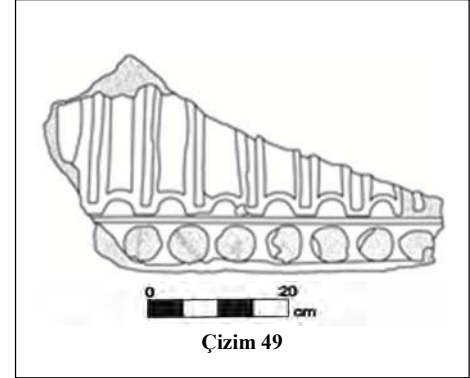
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe / Lento Tacı

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 57x30 cm

Tanım : Kırık parça, üstte mavi boyalı oluk, altta kırmızı boyalı boncuk bezemeli lento tacı.

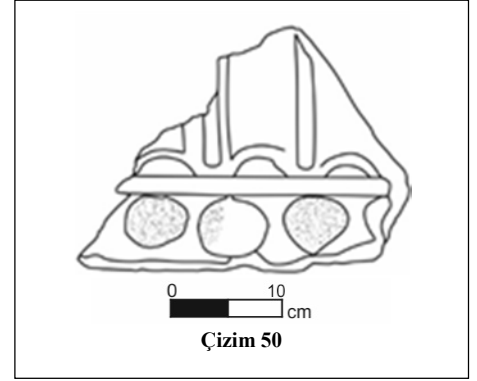

Referans : Lanckoroński, 1890, 54, Fig.10; Vandeput, 1997, 87-88, 141-142, Fig. 112; Türkmen, 2007, 59, 94, Kat. No. 4; Çelik, 2009, 30, Çiz. 4-c, Res. 42, 32, Çiz. 5-i, Res. 44; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 50-G05 / s. 82, 100 / res. 50
Kazı Env. No : KYZ' 06. H. 33
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe / Lento Tacı
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 27x19 cm
Tanım : Kırık parça, üstte mavi boyalı oluk, altta kırmızı boyalı boncuk bezemeli lento tacı.

Referans : Lanckoroński, 1890, 54, Fig.10; Vandeput, 1997, 87-88, 141-142, Fig. 112; Türkmen, 2007, 59, 94, Kat. No. 4; Çelik, 2009, 30, Çiz. 4-c, Res. 42, 32, Çiz. 5-i, Res. 44; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a

Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 51-G06 / s. 110 / res. 51
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe / Sima
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 115x114cm
Tanım : Kırık parça, kanca sarmallı açık-kapalı palmet örgeli sima.

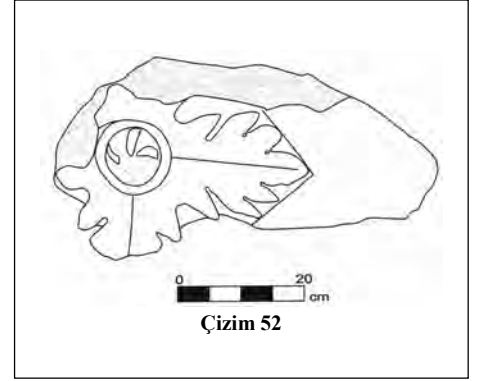

Referans : Keil, 1932, Abb 13; Koenigs, Radt, 1979, 317 vd., Taf. 114.3, Taf. 117; Naumann, 1980, 123 vd., Abb 14; Başaran, 1995, 69, Lev. 10d, 43, Lev. 11a, 48-49, Lev. 11b, 81, Lev. 21a, 82, Lev. 21b, 82, Lev. 20d, 50-51, Lev. 12b; Can, 1999, 19-38, Lev. 11a-b, 15a, 20a, 23a, 25a-b; Baydur, Seçkin, 2001, Lev. XL.121; Aslan, 2015, Lev. XLIVa; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig.1,2

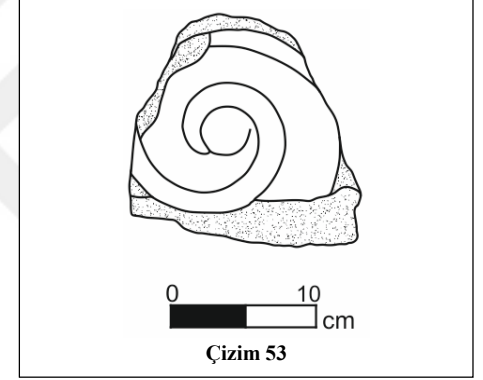
Bibliyografya : N. Koçhan, K. Meral, H. Motor, F. Güneş, "Kyzikos 2006 Yılı Kazısı", 29. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. I, Kocaeli 2007, 11-20, Resim 5

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 52-G07 / s. 62 / res. 52
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : 06 H 190
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 60x32 cm
Tanım : Kırık parça, ortası çiçek
rozetli tavan kaseti.
Referans : -
Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : -

Kat. No / Sayfa : 53-G08 / s. 138 / res. 53
Kazı Env. No : KYZ' 06 H 9
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 16x16 cm
Tanım : Kırık parça, kırmızı boyalı
volüt (sarmal) örgeli korinth sütun başlığı parçası.
Referans : -
Bibliyografya : N. Koçhan, K. Meral, H. Motor, F. Güneş, "Kyzikos 2006 Yılı
Kazısı", 29. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. I, Kocaeli 2007, 11-20,
Resim 6
Tarih : -

Kat. No/ Sayfa : 54-G09 / s. 56-58, 66, 127
/ res. 54
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : 07 H 10
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Alt Kat Korniş
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 30x27 cm

Tanım	: Kırık parça, üstte düz bir silme, yumurta mızrak ucu ve dalga bezemeli geison tacı, altta akanthus yaprak bezemeli alt kat korniş.
Referans	: Koçel Erdem, 1995, Lev. 39, Res. 2; Vandeput, 1997, 91, Pl. 38.2; Cavalier, 314, Planche 82, Fig. 234; Gülbay, 2009, Şek. 33; Strocka, 2012, 254, Abb. 54; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2; Yener, 2019, Lev. 91, 92, 93
Bibliyografya	: Yayınlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 55-G10 / s. 54, 62, 65, 87, 125 / res. 55

Kazı Env. No : KYZ 07 H 25 18 C

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe / Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı:177x83 cm

Tanım : Kırık parça, üstte ince boş silme, lesbos kymationu ve dalga bezemeli geison tacı. Altta konsol tacı ve çevresi yumurta ok ucu, alta bakan yüzü akanthus yaprağı ve iki konsol arasındaki konsol kaseti beş yapraklı çiçek bezemeli konsollu korniş.

Referans : Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33.2; Strocka, 1978, 899, Taf. 288.16; Koenigs, Radt, 1979, 330, Taf. 105.2, 107. 1-2, 108.2, Taf. 120, 346 vd., Lev. 122, 4; Strocka, 1981, 29, Abb. 54; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11,3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 33a; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Gülbay, 2009, Şek. 111, 188; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, 8, 9; Strocka, 2012, 256, Abb. 55; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 56-G11 / s. 82, 129 / res.56

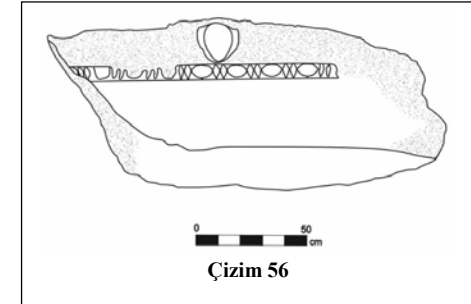
Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 180x55 cm
Tanım : Kırık parça, üstte tek bir yumurta, altta inci-boncuk örgesi.
Referans : Vandeput, 1997, Pl. 44.4, Pl. 87.3, 76.2, Pl. 89.1
Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın ortaları

Kat. No / Sayfa : 57-G12 / s. 91-93, 128 / res. 57

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 95x52 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta mızrak ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Koçel Erdem, 1995, 52, Lev. 22-3, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 93, Lev. 36a, 93-94, Lev. 36b, 95, Lev. 38a, 95-96, Lev. 38b; Köster, 2004, 143, Taf. 126.1, 122-132, Taf. 83-2, 88-3; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 58-G13 / s. 91-93, 128 / res. 58

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 07 H 49

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

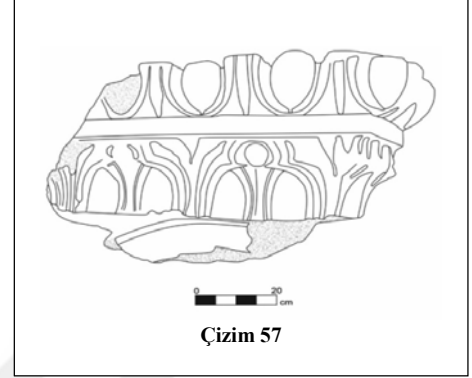
Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 77x58 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 59-G14 / s. 91-93, 128 / res. 59

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 07 H 09

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 73x45 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta mızrak ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus.

Referans : Koçel Erdem, 1995, 52, Lev. 22-3, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 93, Lev. 36a, 93-94, Lev. 36b, 95, Lev. 38a, 95-96, Lev. 38b; Köster, 2004, 122-132, Taf. 83-2, 88-3; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 60-G15 / s. 63 / res. 60

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 07 H 30

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe

Malzeme : Mermer

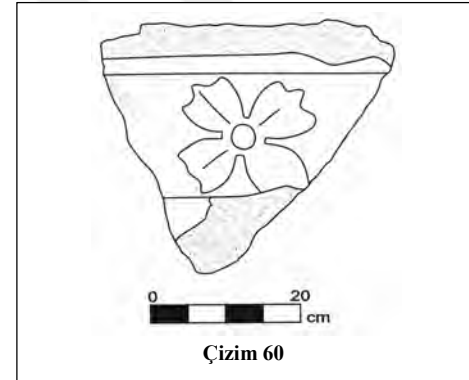
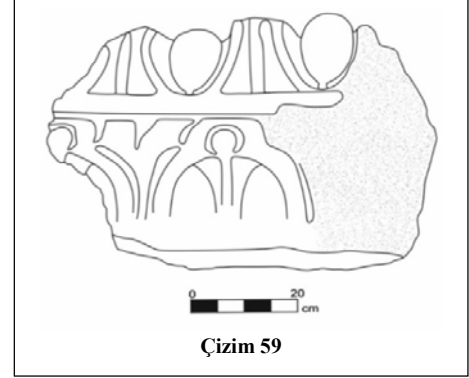
Ölçüler : Korunan kısmı: 38x33 cm

Tanım : Kırık parça, dar bir silmeye işlenmiş dört yapraklı çiçek rozet örgesi.

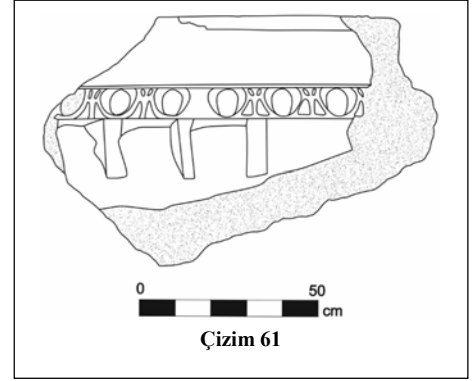
Referans : -

Bibliyografya : Yayımlanmamış

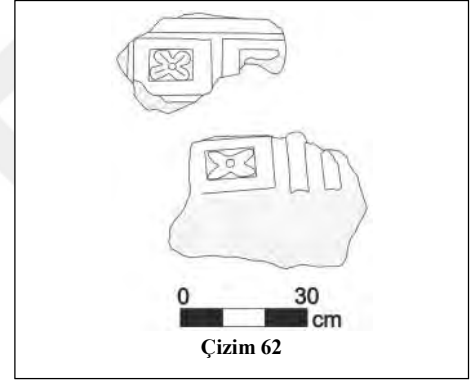
Tarih : -

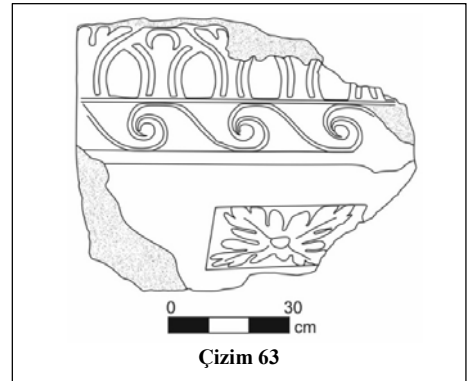
Kat. No / Sayfa	: 61-G16 / s. 72, 126 / res. 61
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: 07 H 29
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Korniş
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 110x65cm
Tanım	: Kırık parça, yumurta ok ucu dizisi ve dış sırası bezemeli korniş kuşağı.
Referans	: Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, Lev. 30a, 30b, 31a, Lev. 32b, 33a
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa	: 62-G17 / s. 63, 97 / res. 62
Kazı Env. No	: KYZ 07 GÜNEY
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Duvar
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 40x24 cm / 45x32 cm
Tanım	: Kırık parça, doldurma motifi içeren düz gamalı haç meander örgeli duvar parçası. Meanderler arasında yer alan kareler içerisinde dörtlü çiçek rozet.
Referans	: -
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: -

Kat. No / Sayfa	: 63-G18 / s. 62, 65, 87 / res. 63
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: 08 H 40
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Geison Tacı
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 86x85 cm
Tanım	: Kırık parça, geison tacı

lesbos kymationu ve dalga bezemeli. Alta bakan yüzün ortası çiçek bezemeli kaset.

Referans

: Koenigs, Radt, 1979, 330, Taf. 105.2, 107. 1-2, 108.2, Taf. 120; Strocka, 1981, 29, Abb. 54; Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2; Gülbay, 2009, Şek. 111, 188; Strocka, 2012, 256, Abb. 55; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa

: 64-G19 / s. 66, 127 / res.64

Kazı Env. No

: -

Kazı Etüt No

: -

Adı

: Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri

: Güney Cephe /
Alt Kat Korniş

Malzeme

: Mermer

Ölçüler

: Korunan kısmı: 28x18 cm

Tanım

: Kırık parça, geison tacı en üstte düz bir silme, yumurta ok ucu ve dalga bezemeli alt kat korniş.

Referans

: Koçel Erdem, 1995, Lev. 39, Res. 2; Vandeput, 1997, 91, Pl. 38.2; Cavalier, 2005, 314, Planche 82, Fig. 234; Gülbay, 2009, Şek. 33; Strocka, 2012, 254, Abb. 54; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2; Yener, 2019, Lev. 91, 92, 93

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa

: 65-G20 / s. 88, 127 /
res. 65

Kazı Env. No

: -

Kazı Etüt No

: 08 H 21

Adı

: Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri

: Güney Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme

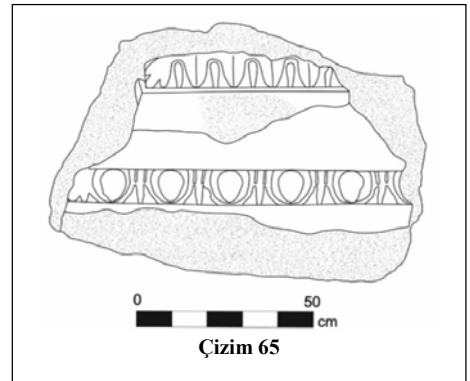
: Mermer

Ölçüler

: Korunan kısmı: 105x70cm

Tanım

: Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri köşeler üç yaprakla işlenmiş stilize lesbos kymationu ve yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44. 2; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 66-G21 / s. 88, 116, 127 / res. 66

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 85x80 cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu, yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti. Kaset aralarında uçları düğmeli sarmal bezemeli tavan kaseti bant.

Referans : Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Leon, 1971, Tafel 19, 20; Abbasoğlu, 1994, Lev. XII-2-5-6-7; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44.2; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169, Plate I, 2; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 67-G22 / s. 72, 126 / res. 67

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 2008 H 6

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe / Korniş

Malzeme : Mermer

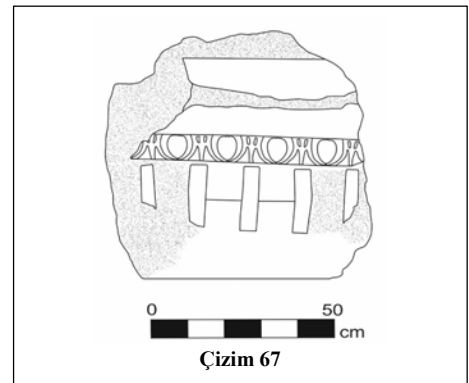
Ölçüler : Korunan kısmı: 72x70 cm

Tanım : Kırık parça, üstte boş geison, altta yumurta ok ucu ve diş sırası bezemeli korniş kuşağı.

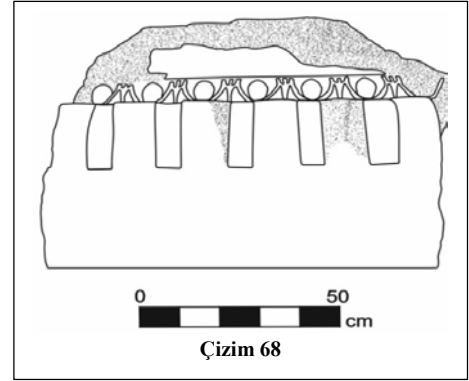
Referans : Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, Lev. 30a, 30b, 31a, Lev. 32b, 33a

Bibliyografya : Yayınlanmamış

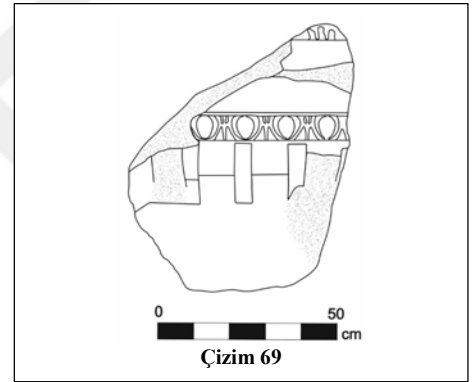
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

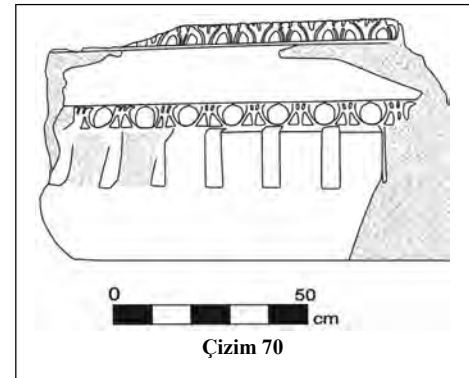
Kat. No/ Sayfa	: 68-G23 / s. 72, 126 / res. 68
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: 2008 H 32
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Korniş
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 102x62 cm
Tanım	: Kırık parça, üstte yumurta ok ucu dizisi ve altında diş sırası bezemeli korniş.
Referans	: Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, Lev. 30a, 30b, 31a, Lev. 32b, 33a
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa	: 69-G24 / s. 72, 126 / res. 69
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Korniş
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 62x58 cm
Tanım	: Kırık parça, üstte geison tacında çok az lesbos kymationu kalıntısı, altta yumurta ok ucu ve diş sırası bezemeli korniş bloğu.
Referans	: Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, Lev. 30a, 30b, 31a, Lev. 32b, 33a
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa	: 70-G25 / s. 72, 87, 126 / res. 70
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Korniş
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 105x60 cm

- Tanım** : Kırık parça, üstte ince boş silme, geison tacı lesbos kymationu, altta yumurta ok ucu ve diş sırası bezemeli korniş.
- Referans** : Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, Lev. 30a, 30b, 31a, Lev. 32b, 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2
- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 71-G26 / s. 71, 72, 112, 113, 125 / res. 71

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 08 H 44

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 97x50 cm

Tanım : Kırık parça, iki konsol arası ters-düz yerleştirilmiş kapalı palmet bezemesi; örgeleri birleştiren kanca sarmallı kenger yapraklı kıvrıkdal, altta sırası ile yumurta ok ucu, boncuk dizisi ve diş bezemeli konsollu korniş.

Referans : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, Fig. 10-11b; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Kat. No/ Sayfa : 72-G27 / s. 82, 129 / res.72

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

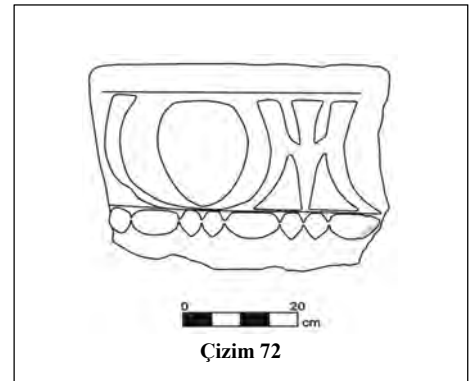
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 52x36 cm

Tanım : Kırık parça, üstte ince boş silme, altta yumurta ok ucu, inci boncuk örgesi.

Referans : Strocka, 1981, 43, Abb. 54; Strocka, 1988, 305, Taf. 46.6; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 30a, 30b, 31a; Vandeput, 1997, Pl. 44.4, Pl. 87.3, 76.2, Pl. 89.1

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın ortaları

Kat. No / Sayfa : 73-G28 / s. 91, 92, 128 / res. 73

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 82x48 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Lev. 33a; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 35, 42; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2 yarısı

Kat. No/ Sayfa : 74-G29 / s. 71, 90 / res. 74

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Korniş+Friz Tacı

Malzeme : Mermer

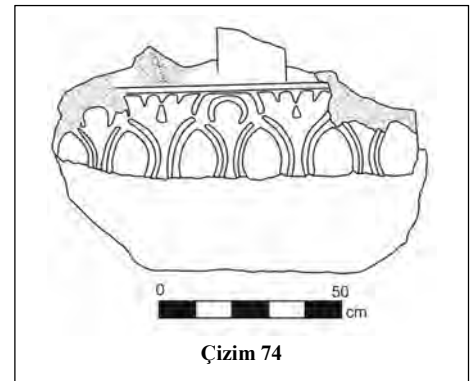
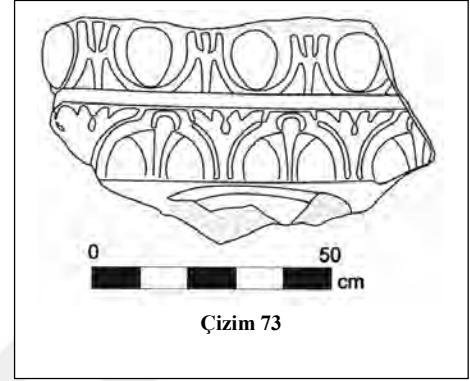
Ölçüler : Korunan kısmı: 110x70 cm

Tanım : Kırık parça, üstte kornişte diş, altta kırmızı boyalı lesbos kymationu bezemeli friz tacı.

Referans : Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 75-G30 / s. 91-93, 128 / res. 75

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

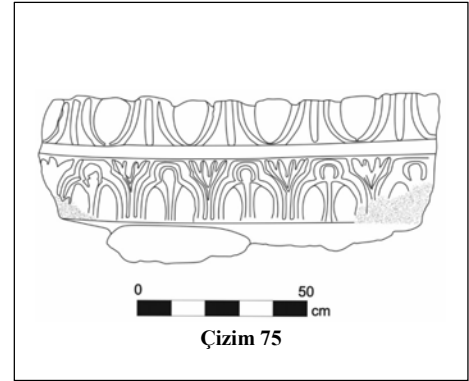
Ölçüler : Korunan kısmı: 113x38cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta mızrak ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 93, Lev. 36a, 93-94, Lev. 36b, 95, Lev. 38a, 95-96, Lev. 38b; Köster, 2004, 143, Taf. 126.1; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 76-G31 / s. 91, 92, 128 / res. 76

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

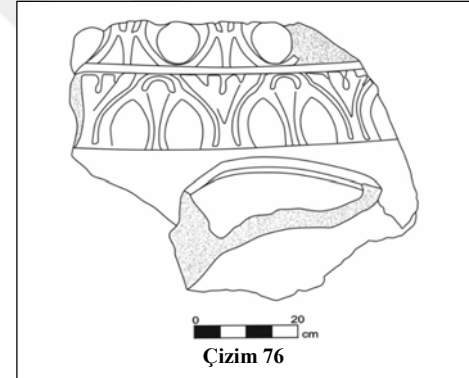
Ölçüler : Korunan kısmı: 65x39 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Lev. 33a; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 35, 42; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 77-G32 / s. 91-93 / res. 77

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

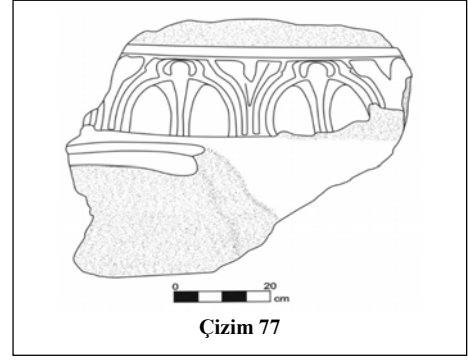
Ölçüler : Korunan kısmı: 70x55 cm

Tanım : Kırık parça, üstte ince boş silme, altta lesbos kymationu örgeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Koçel Erdem, 1995, 52, Lev. 22-3; Köster, 2004, 122-132, Taf. 83-2, 88-3; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 10b,11b

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : Geç Antoninler

Kat. No/ Sayfa : 78-G33 / s. 91-93, 128 /
res. 78

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

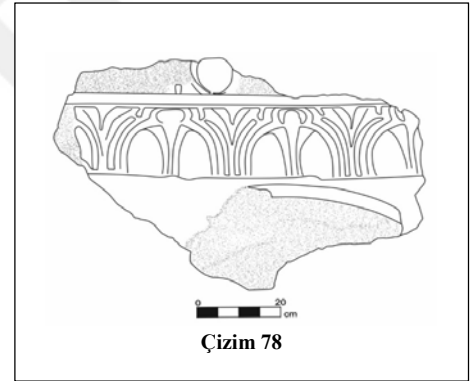
Ölçüler : Korunan kısmı: 87x55 cm

Tanım : Kırık parça, üstte tek yumurta, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Koçel Erdem, 1995, 52, Lev. 22-3; Köster, 2004, 122-132, Taf. 83-2, 88-3; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 10b,11b

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : Geç Antoninler

Kat. No / Sayfa : 79-G34 / s. 91-93, 128 /
res. 79

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Sütun Başlığı (Abakus)
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 73x50 cm
Tanım	: Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.
Referans	: Koçel Erdem, 1995, 52, Lev. 22-3; Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Lev. 33a; Köster, 2004, 122-132, Taf. 83-2, 88-3; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 10-11b, 97, Fig. 35, 42; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9
Bibliyografya	: Yayınlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 80-G35 / s. 112, 113, 125 / res. 80

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe / Konsollu
Korniş

Malzeme : Mermer

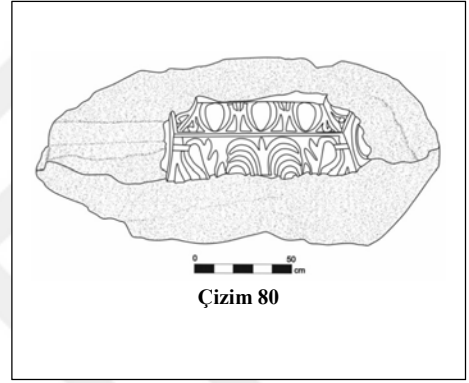
Ölçüler : Korunan kısmı:205x65 cm

Tanım : Kırık parça, iki konsol arasında üstte konsol tacında başlayıp konsol arasındaki kısmı da çepeçevre saran yumurta ok ucu, altta birbirine yarım kenger yaprakla çapraz bağlı ters-düz yerleştirilmiş açık-kapalı palmet. Sağ ve solda konsol yan yüzünde volüt (sarmal) bezemeli konsollu korniş.

Referans : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, 10-11b; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Kat. No / Sayfa : 81-G36 / s. 142 / res. 81

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 08 H 36

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 34x35 cm

Tanım : Kırık parça, asma yaprağı

veya sarmaşık benzeri yaprak ve sapı, kırmızı boyalı istiridye kabuğu bezemeli tavan kaseti.

Referans : -

Bibliyografya : N. Koçhan, K. Meral, "Kyzikos 2008" 31. Kazı Sonuçları Toplantısı 2, Denizli 2009, 51-62, Resim 4

Tarih : -

Kat. No/ Sayfa : 82-G37 / s. 141 / res. 82

Kazı Env. No : KYZ 08 H 54

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

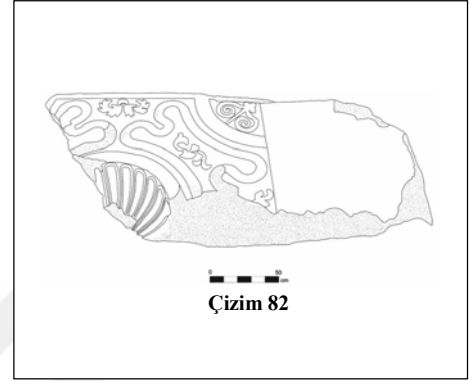
Ölçüler : Korunan kısmı:89x134 cm

Tanım : Kırık parça, bant şeklinde düzenlenmiş kalın kıvrılmış kurdela bezeme ortasında bir rozet, kenarda akanthus yaprağı, sarmallar, ortada istiridye kabuğu bezemeli tavan kaseti.

Referans : -

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : Antoninler

Kat. No / Sayfa : 83-G38 / s. 116, 127 /
res. 83

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti

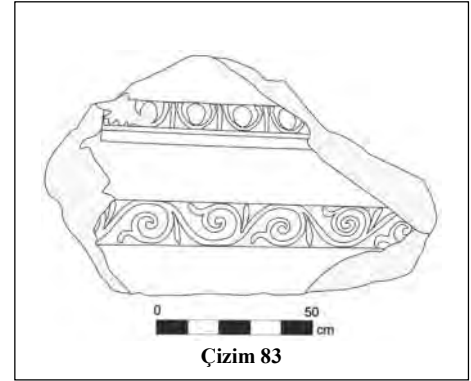
Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 125x70cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, çerçevesi yumurta ok ucu örgeli tavan kaseti. Kaset aralarında uçları düğmeli sarmal bezemeli tavan kaseti bant.

Referans : Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Abbasoğlu, 1994, Lev. XII-2-5-6-7; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44.2; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 84-G39 / s. 116, 127 / res. 84

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 75x75 cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, çerçevesi köşe dönüşü üç yaprakla işlenmiş yumurta ok ucu örgeli tavan kaseti. Kaset aralarında uçları düğmeli sarmal bezemeli tavan kaseti bant.

Referans : Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Abbasoğlu, 1994, Lev. XII-2-5-6-7; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44.2; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 85-G40 / s. 116 / res. 85

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti Bant

Malzeme : Mermer

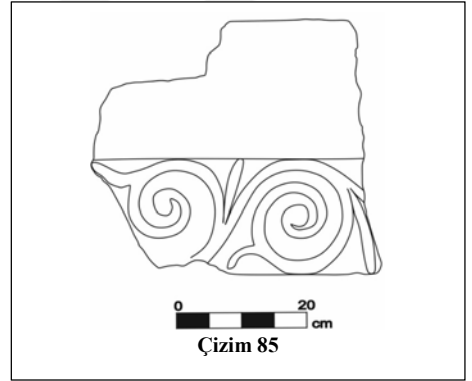
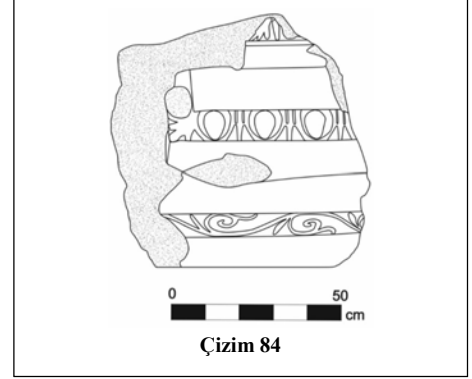
Ölçüler : Korunan kısmı: 45x38 cm

Tanım : Kırık parça, kaset aralarında uçları düğmeli sarmal örgeli tavan kaseti bant.

Referans : Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Abbasoğlu, 1994, Lev. XII-2-5-6-7; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 86-G41 / s. 116 / res. 86

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti Bant

Malzeme : Mermer

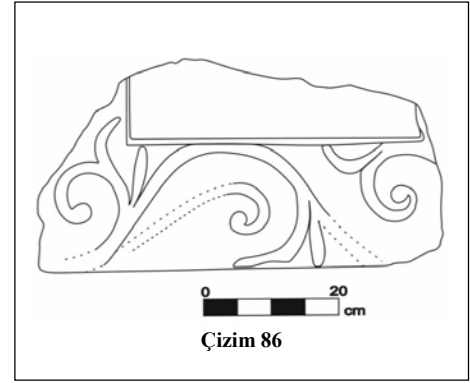
Ölçüler : Korunan kısmı: 60x32 cm

Tanım : Kırık parça, kaset aralarında uçları düğmeli sarmal örgeli tavan kaseti bant.

Referans : Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Abbasoğlu, 1994, Lev. XII-2-5-6-7; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 87-G42 / s. 141 / res. 87

Kazı Env. No : KYZ 08 H 45

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

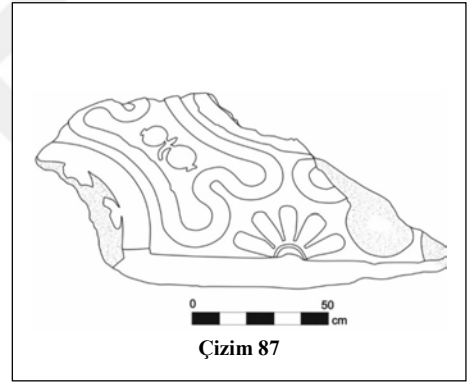
Ölçüler : Korunan kısmı: 150x60cm

Tanım : Kırık parça, bant şeklinde düzenlenmiş kalın kıvrılmış kurdele bezeme ortasında nar bezek rozet, kenarda gül bezek motifli tavan kaseti.

Referans : -

Bibliyografya : N. Koçhan, K. Meral, "Kyzikos 2008" 31. Kazı Sonuçları Toplantısı 2, Denizli 2009, 51-62, Res. 5

Tarih : Antoninler

Kat. No/ Sayfa : 88-G43 / s. 54, 62, 87, 125 / res. 88

Kazı Env. No : KYZ 08 H 50

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 97x55 cm
Tanım	: Kırık parça, lesbos kymationu bezemeli geison tacı. Konsol tacı yumurta ok ucu, alnı yaprak ve alta bakan yüzü akanthus yaprağı bezemeli konsollu korniş. Sağda çiçek bezemeli konsol kaseti.
Referans	: Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33.2; Stročka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 31a, 32b, 33a; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

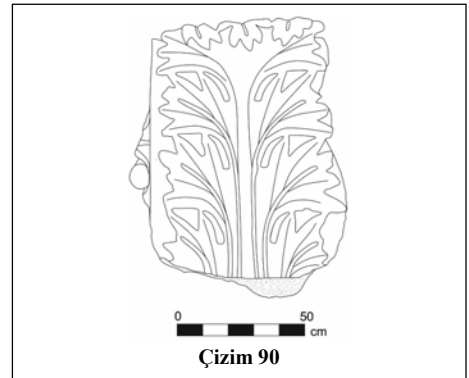
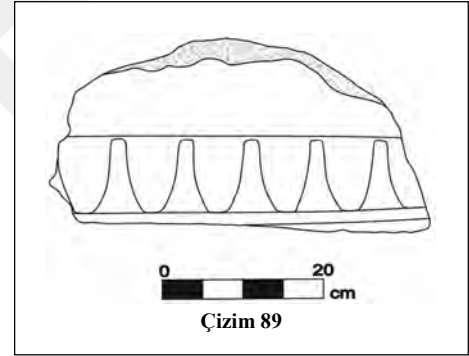
Kat. No / Sayfa	: 89-G44 / s. 69 / res. 89
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 47x24 cm
Tanım	: Kırık parça, yarım bırakılmış dil yaprak örgeli tavan kaseti çerçevesi.

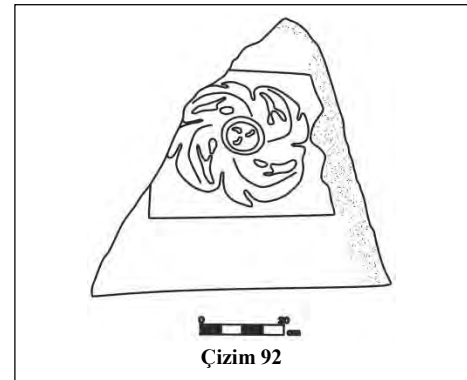
Referans	: Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Köster, 2004, Taf. 126.5, 127.1; Cavalier, 2005, Planche 8, Fig. 26-29; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7
-----------------	---

Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyıl

Kat. No/ Sayfa	: 90-G45 / s. 54 / res. 90
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Konsol
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı:70x105 cm

- Tanım** : Kırık parça, altta bakan yüzeyi akanthus yaprağı örgeli konsol başlığı.
- Referans** : Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33.2; Strocka, 1978, 899, Taf. 288.16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, 8, 9
- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No / Sayfa** : 91-G46 / s. 54, 67 / res. 91
- Kazı Env. No** : KYZ 08 H 19
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Güney Cephe / Konsol
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 60x90 cm
- Tanım** : Kırık parça, alın tarak dişi defne yaprak, alta bakan yüzeyi akanthus yaprağı bezemeli konsol başlığı.
- Referans** : Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33, 2; Strocka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122.4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, 8, 9
- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No/ Sayfa** : 92-G47 / s. 62 / res. 92
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : 08 H 1
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Güney Cephe / Tavan Kaseti
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 72x72 cm
- Tanım** : Kırık parça, ortası fırıldak rozet örgeli tavan kaseti.

Referans : -
Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : -

Kat. No / Sayfa : 93-G48 / s. 91-93, 128 /
 res. 93

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
 Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

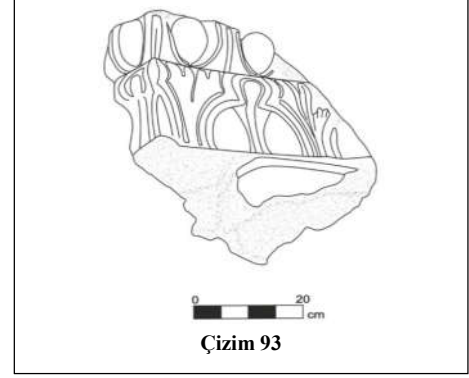
Ölçüler : Korunan kısmı: 55x33 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta mızrak ucu, altta lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 93, Lev. 36a, 93-94, Lev. 36b, 95, Lev. 38a, 95-96, Lev. 38b; Köster, 2004, 143, Taf. 126.1; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 94-G49 / s. 67, 125 / res.94

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe / Konsol

Malzeme : Mermer

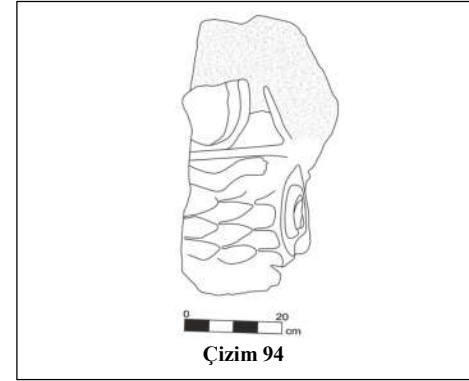
Ölçüler : Korunan kısmı: 33x55 cm

Tanım : Kırık parça, konsol tacı yumurta, alnı tarak dişli defneyaprağı, yan yüz volüt (sarmal) bezemeli konsol başlığı.

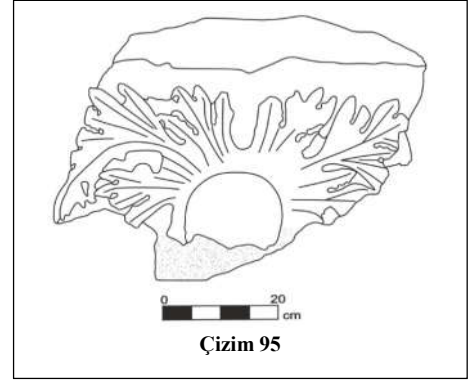
Referans : -

Bibliyografya : Yayınlanmamış

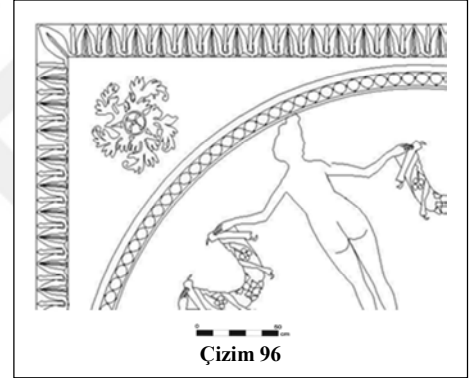
Tarih : -

Kat. No / Sayfa : 95-G50 / s. 62 / res. 95
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 65x38 cm
Tanım : Kırık parça, ortası çiçek
örgeli tavan kaseti.
Referans : -
Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : -

Kat. No/ Sayfa : 96-G51 / s. 62, 74, 75, 80,
141 / res. 96
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan
kısmı:255x183cm
Tanım : Kırık parça, stilize lesbos kymationu ile çerçeveli, köşede beşli
akanthus rozet, merkezde girlandlar ve girlandları tutan kadın
figürü, boncuk dizisi ile daire içine alınan tavan kaseti.
Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Strocka, 1981, Abb. 30; Diler, 1996,
34 vd., Lev. 44a-b; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Heinrich,
2002, R12a, R14a,c,m,n, R15a; Köster, 2004, Levha 126.5,
127.1; Türkmen, 2007, 201, Kat. No. 111; Gliwitzky, 2010, 163,
abb. 274, 276; Kadioğlu, 2013, 248, Resim 7; Nassar, 2014, 169.
Plate I, 2; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a
Bibliyografya : N. Koçhan, K. Meral, "Kyzikos 2008", 31. Kazı Sonuçları
Toplantısı 2, Denizli 2009, 51-62, 52; N. Koçhan, K. Meral,
"İkinci Dönem Kyzikos Kazıları 2006-2013", (Ed. Hasan
Kasapoğlu- Ali Mehmet Yılmaz), "Atatürk Üniversitesi Edebiyat
Fakültesi Arkeoloji Bölümü 40. Kuruluş Yılı Armağanı"
Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı, Bilgin
Kültür Sanat Yayınları, 229-254, Ankara 2014, 234, Resim 16,17
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı Antoninler

Kat. No / Sayfa : 97-G52 / s. 59 / res. 97

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe/
Kapı/Pencere Alınlık

Malzeme : Mermer

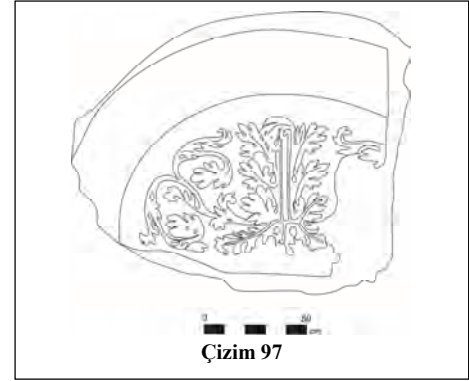
Ölçüler : Korunan kısmı:114x107cm

Tanım : Kırık parça, yarımdaire şeklindeki alan içerisi akanthus yaprağı bezemeli lento tacı.

Referans : Koenigs, Radt, 1979, Tafel 110, 3; Türkmen, 2007, Kat. No. 136; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig.14, 15a, 20

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 98-G53 / s. 54, 71, 72,79,112,113,125 / res. 98

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 09 HG 17

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

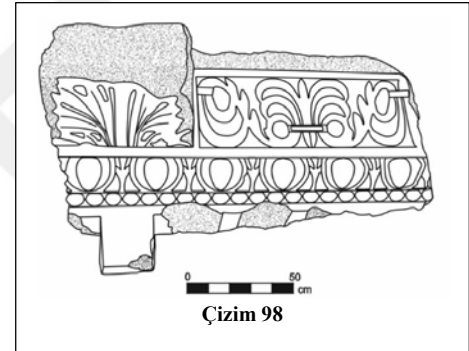
Ölçüler : Korunan kısmı:175x105cm

Tanım : Kırık parça, konsol alt yüzeyi akanthus yaprağı bezemeli. İki konsol arası birbirine yarım kenger yaprakla çapraz bağlı ters-düz yerleştirilmiş açık palmet, altta sırası ile yumurta ok ucu, boncuk ve diş bezemeli konsollu korniş.

Referans : Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28.3, Tafel 33, 2; Stročka, 1978, 899, Taf. 288.16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10.2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, 8, 9; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, 10-11b; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya : N. Koçhan ve diğ., "Kyzikos, 2009" 32. Kazı Sonuçları Toplantısı 1, İstanbul 2010, 188-199, 190, Resim 6

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Kat. No / Sayfa : 99-G54 / s. 65, 67, 87, 88, 125 / res. 99

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

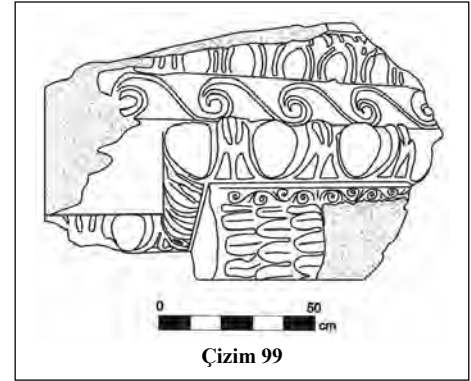
Ölçüler : Korunan kısmı: 128x95cm

Tanım : Kırık parça, üstte lesbos kymationu ve dalga bezemeli geison tacı. Altta yumurta ok ucu bezemeli konsol tacı ve çevresi. Konsol alını ise sarmallar ve tarak dişi defne yaprak bezemeli konsollu korniş.

Referans : Koenigs, Radt, 1979, 330, Taf. 105.2, 107. 1-2, 108.2, Taf. 120; Strocka, 1981, 29, Abb. 54; Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b, 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2; Köster, 2004, 152 dn. 1142, Taf. 126.5, 127.1; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Gülbay, 2009, Şek. 111, 188; Strocka, 2012, 256, Abb. 55; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 100-G55 / s. 88, 127 /
res. 100

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

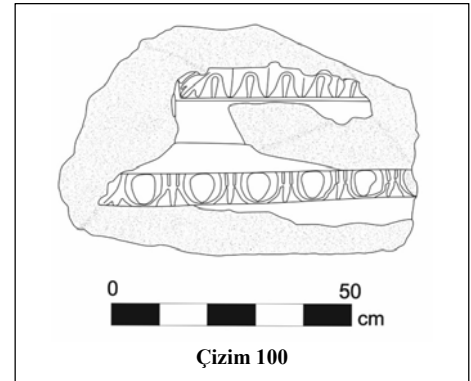
Ölçüler : Korunan kısmı: 90x37 cm

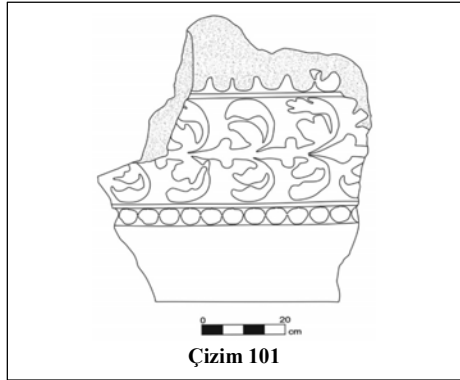
Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu, yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti.

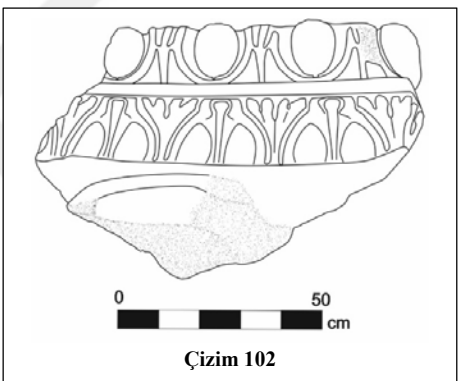
Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44. 2; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayınlanmamış

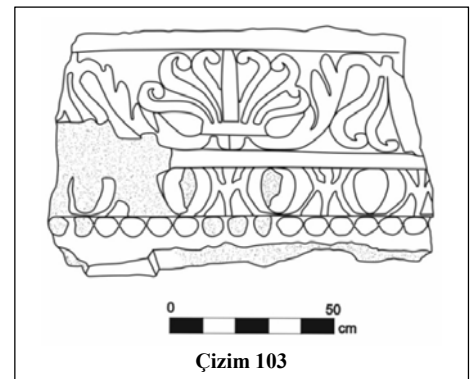
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa	: 101-G56 / s. 58, 81 / res. 101	
Kazı Env. No	: -	
Kazı Etüt No	: 09 HG 10	
Adı	: Mimari Bezemeli Parça	
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Soffit	
Malzeme	: Mermer	
Ölçüler	: Korunan kısmı: 74x94 cm	
Tanım	: Kırık parça, kenarları boncuk dizisi ile sınırlandırılmış dikdörtgen panel, ortası çift yönlü dizilmiş yarım akanthus yaprağı ile bezemeli arşitrav soffit.	
Referans	: Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2014, Levha 75e, 81c, 81a	
Bibliyografya	: Yayınlanmamış	
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı	

Kat. No/ Sayfa	: 102-G57 / s. 91, 92, 128 / res. 102	
Kazı Env. No	: -	
Kazı Etüt No	: -	
Adı	: Mimari Bezemeli Parça	
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Sütun Başlığı (Abakus)	
Malzeme	: Mermer	
Ölçüler	: Korunan kısmı: 95x50 cm	
Tanım	: Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.	
Referans	: Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Lev. 33a; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 10-11b, 97, Fig. 35, 42; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9	
Bibliyografya	: Yayınlanmamış	
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı	

Kat. No / Sayfa	: 103-G58 / s. 71,72,79,112, 113,125 / res. 103
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: 09 HG 12
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Konsollu Korniş

Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 118x75cm
Tanım	: Kırık parça, üstte iki konsol arası birbirine yarım kenger yaprakla çapraz bağlı ters-düz yerleştirilmiş kapalı palmet, altta sırası ile yumurta ok ucu, boncuk ve diş bezemeli konsollu korniş.
Referans	: Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2014, Levha 75e, 81c, 81a; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, 10-11b; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9
Bibliyografya	: Yayınlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Kat. No/ Sayfa : 104-G59 / s. 71,72,79,112, 113,125 / res. 104

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 09 HG 06

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 105x60 cm

Tanım : Kırık parça, üstte iki konsol arası birbirine kanca sarmallı yarım kenger yaprakla çapraz bağlı ters-düz yerleştirilmiş açık-kapalı palmet, altta yumurta ok ucu, boncuk ve diş bezemeli konsollu korniş.

Referans : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2014, Levha 75e, 81c, 81a; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, 10-11b; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Kat. No / Sayfa : 105-G60 /s. 54,67,118,125 / res. 105

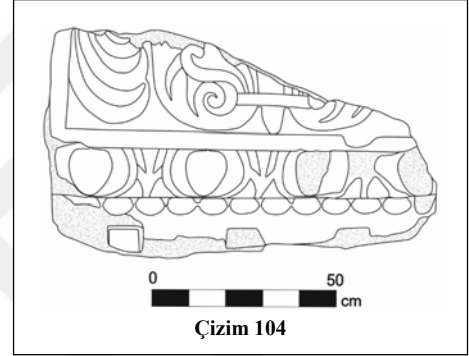
Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe / Konsol

Malzeme : Mermer

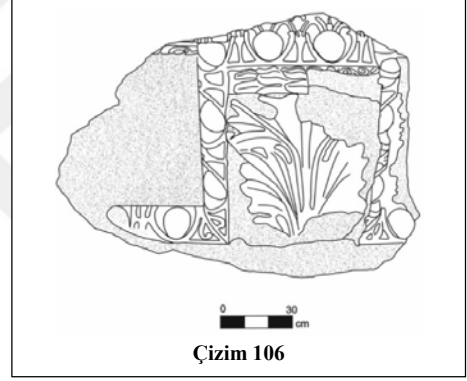

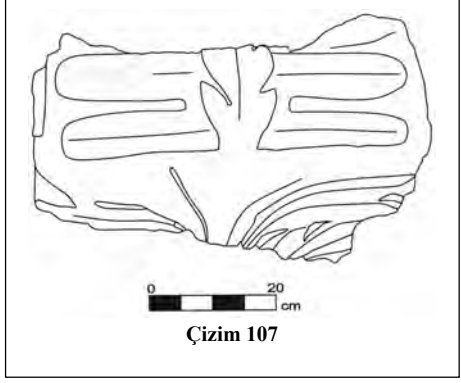
Çizim 104

Çizim 105

Ölçüler	: Korunan kısmı: 75x55 cm
Tanım	: Kırık parça, konsol tacı yumurta dizisi, alın tarak dişi defne yaprak ortada urgan ve alta bakan yüzeyi akanthus yaprağı bezemeli konsol başlığı.
Referans	: Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33.2; Strocka, 1978, 899, Taf. 288.16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122.4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Köster, 2004, 152 dn. 1142, Taf. 126.5, 127.1; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, 8, 9; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı
Kat. No/ Sayfa	: 106-G61 / s. 54, 67, 125 / res. 106
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Konsol
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı:120x70 cm
Tanım	: Kırık parça, konsol tacı ve çevresi yumurta, alın tarak dişi defne yaprak ve alta bakan yüzeyi akanthus yaprağı bezemeli konsol başlığı.
Referans	: Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33.2; Strocka, 1978, 899, Taf. 288.16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122.4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b, 39a; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Köster, 2004, 152 dn. 1142, Taf. 126.5, 127.1; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, 8, 9; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa	: 107-G62 / s. 54,67 / res. 107	
Kazı Env. No	: -	
Kazı Etüt No	: 09 HG 03	
Adı	: Mimari Bezemeli Parça	
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Konsol	
Malzeme	: Mermer	
Ölçüler	: Korunan kısmı: 60x25 cm	
Tanım	: Kırık parça, aln tarak dışı defne yaprak, alta bakan yüzeyi akanthus yaprağı bezemeli konsol başlığı.	

Referans	: Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33, 2; Stročka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9	
Bibliyografya	: Yayınlanmamış	
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı	

Kat. No/ Sayfa	: 108-G63 / s. 54, 87, 125 / res. 108	
Kazı Env. No	: -	
Kazı Etüt No	: -	
Adı	: Mimari Bezemeli Parça	
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Konsol	
Malzeme	: Mermer	
Ölçüler	: Korunan kısmı: 60x90 cm	
Tanım	: Kırık parça, lesbos	

kymationu bezemeli geison. Konsol tacında yumurta ok ucu, alnı yaprak ve alta bakan yüzeyi akanthus yaprağı bezemeli konsol başlığı.

Referans	: Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28.3, Tafel 33.2; Stročka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11.3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, 8, 9	
Bibliyografya	: Yayınlanmamış	
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı	

Kat. No / Sayfa : 109-G64 / s. 91, 92, 128 / res. 109

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

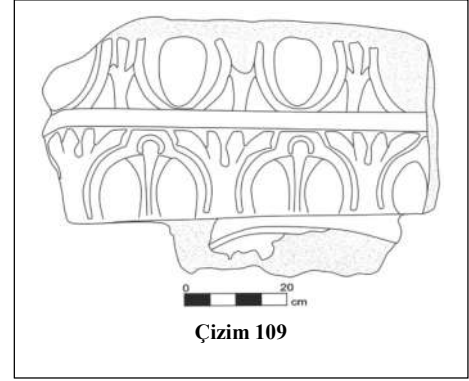
Ölçüler : Korunan kısmı: 75x50 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Lev. 33a; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 10-11b, 97, Fig. 35, 42; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 110-G65 / s. 91, 92, 128 / res. 110

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

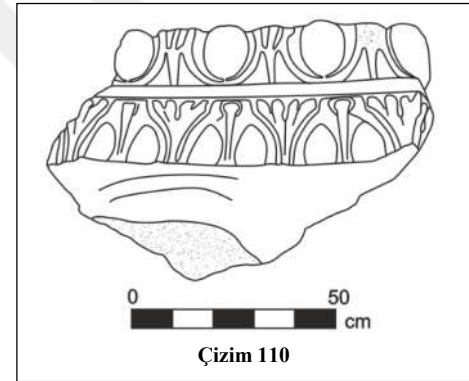
Ölçüler : Korunan kısmı: 90x50 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Lev. 33a; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 10-11b, 97, Fig. 35, 42; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 111-G66 / s. 62 / res. 111

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

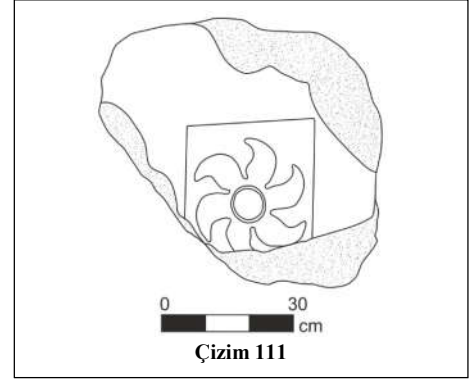
Ölçüler : Korunan kısmı: 65x60 cm

Tanım : Kırık parça, ortası rüzgâr gülü örgeli tavan kaseti.

Referans : -

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : -

Kat. No/ Sayfa : 112-G67 / s. 62, 88 /
res. 112

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

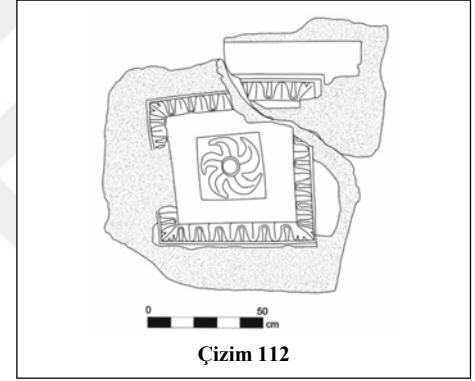
Ölçüler : Korunan
kısmı: 112x100cm

Tanım : Kırık parça, stilize lesbos kymationu çerçevesi, köşeler üç dilimli yaprak, merkezde rüzgâr gülü bezemeli tavan kaseti.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Heinrich, 2002, R12a, R14a,c,m,n, R15a; Köster, 2004, 152 dn. 1142, Levha 126.5, 127.1; Türkmen, 2007, 201, Kat. No. 111; Kadioğlu, 2013, 248, Resim 7; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 113-G68 / s. 69, 72, 126 /
res. 113

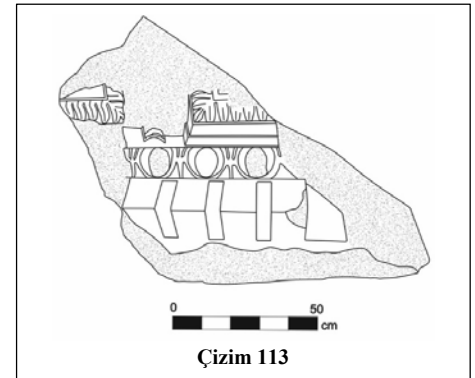
Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

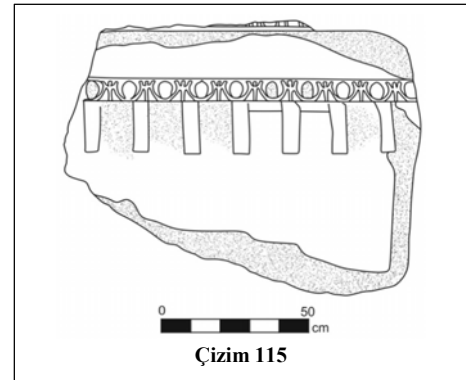
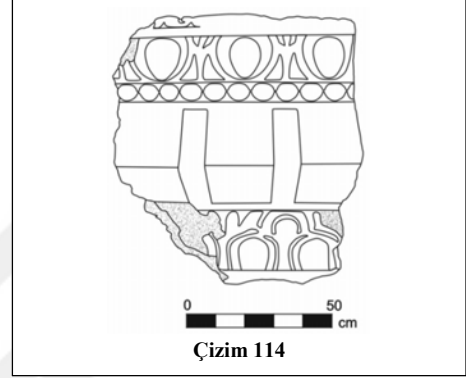
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Tavan Kaseti+Korniş

Malzeme : Mermer

- Ölçüler** : Korunan kısmı: 128x93cm
- Tanım** : Kırık parça, çerçevesi dil yaprak bezemeli tavan kaseti çerçevesi. Ortada yer alan dikdörtgen tavan kaseti bant. Altta yumurta ok ucu ve ise diş bezemeli korniş.
- Referans** : Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, 30a, 30b, 31a, 32b, 33a; Köster, 2004, 152 dn. 1142, Taf. 126.5, 127.1
- Bibliyografya** : Yayımlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No/ Sayfa** : 114-G69 / s. 71, 72, 79, 90, 125 / res. 114
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : 10 HG 81
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Güney Cephe / Konsollu Korniş +Friz Tacı
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 85x60 cm
- Tanım** : Kırık parça, konsol altı sırası ile yumurta ok ucu, boncuk ve diş bezemeli konsollu korniş bloğu. Altta lesbos kymationu bezemeli friz tacı.
- Referans** : Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b, 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9
- Bibliyografya** : Yayımlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No / Sayfa** : 115-G70 / s. 72,126 / res. 115
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Güney Cephe / Korniş
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 120x70cm
- Tanım** : Kırık parça, üstte geison tacında çok az kalıntısı var olan lesbos kymationu, altta yumurta ok ucu ve diş sırası bezemeli korniş.
- Referans** : Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, 30a, 30b, 31a, 32b, 33a
- Bibliyografya** : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 116-G71 / s. 56, 80 /
res. 116

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Alt Kat Korniş

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 37x28 cm

Tanım : Kırık parça, üstte tahrip olmuş akanthus yaprak, altta inci boncuk bezemeli alt kat korniş.

Referans : Strocka, 1981, 29, Abb. 54; Strocka, 1988, 305, Taf. 46.6; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 31a, Lev. 33a; Vandeput, 1997, 66-67, Pl. 25.5, 26.1, 91, Pl. 87.3, Pl. 38.1; Gliwitzky, 2010, 182, Abb. 333; Strocka, 2012, 256, Abb. 55; Yener, 2019, Levha 73

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 117-G72 / s. 81, 90 /
res. 117

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 10 HG 62

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Arşitrav Tacı+ Faskia arası

Malzeme : Mermer

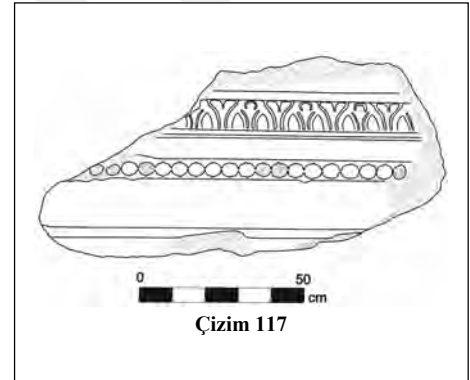
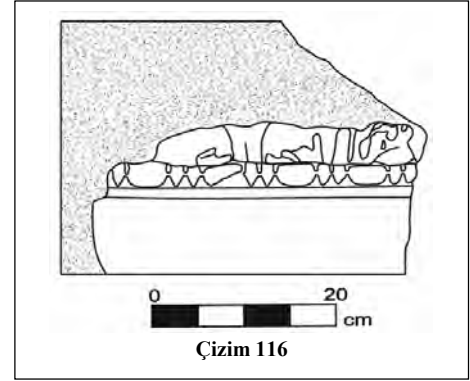
Ölçüler : Korunan kısmı: 105x40cm

Tanım : Kırık parça, lesbos kymationu bezemeli arşitrav tacı. Altta bezemesiz bir silme faskia/bant ve sonrasında boncuk bezemeli faskia arası. Sonraki iki faskia arası bir oluk gibi boş arşitrav bloğu.

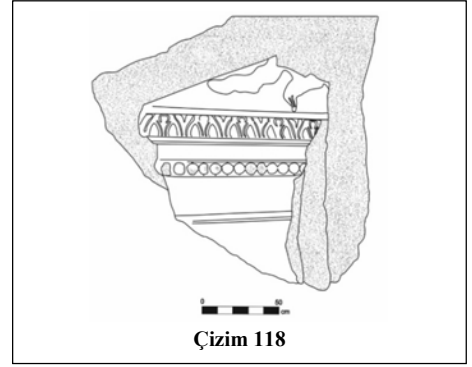
Referans : Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, Pl. 87.3, 76.2, 89.1, 166, Pl. 115.2; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2 yarısı

Kat. No/ Sayfa : 118-G73 / s. 81, 90 /
res. 118
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Arşitrav Tacı+Faskia arası
Malzeme : Mermer

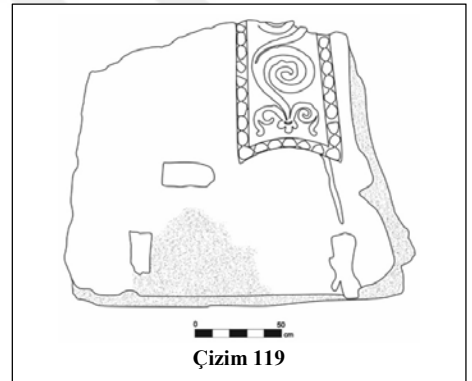
Ölçüler : Korunan kısmı:160x155cm
Tanım : Kırık parça, üstte frize ait kabartma kalıntıları, altta lesbos kymationu bezemeli arşitrav tacı. Bezemesiz bir silme faskia/bant ve sonrasında iki faskia arasında boncuk bezemeli faskia arası. Sonraki iki faskia arası bir oluk gibi boş arşitrav parçası.

Referans : Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, Pl. 87.3, 76.2, 89.1, 166, Pl. 115.2; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a

Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 119-G74 / s. 81, 116 /
res. 119

Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe / Soffit
Malzeme : Mermer

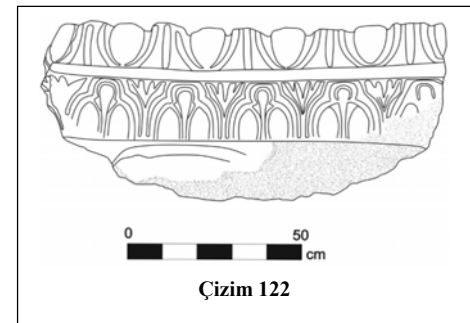
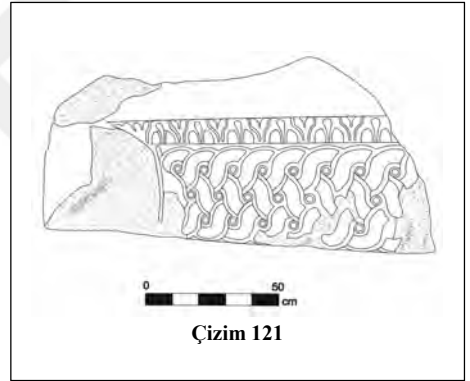
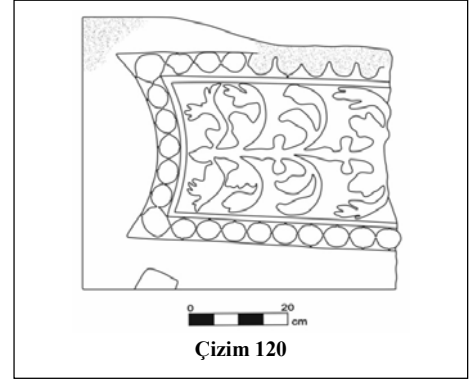

Ölçüler :Korunan kısmı:180x150cm
Tanım : Kırık parça, dikdörtgen panelde panelin etrafı boncuk dizisi ile çevrili, dikdörtgen alan içerisinde sarmalların yer aldığı arşitrav soffit. Ayrıca üzerinde kenet ve zivana yuvası.

Referans : Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Abbasoğlu, 1994, Lev. XI1-2-5-6-7; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a

Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

- Kat. No/ Sayfa** : 120-G75 / s. 58, 81 / res. 120
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Güney Cephe / Soffit
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 65x55 cm
- Tanım** : Kırık parça, kenarları boncuk dizisi ile çerçevelenmiş dikdörtgen panel, ortası çift yönlü dizilmiş yarım akantus yaprağı ile bezemeli arşitrav soffit. Ayrıca üzerinde zıvana yuvası.
- Referans** : Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2014, Levha 75e, 81c, 81a
- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No / Sayfa** : 121-G76 / s. 90, 91, 102 / res. 121
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : 10 HG 36
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Güney Cephe / Soffit
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 140x73cm
- Tanım** : Kırık parça, dikdörtgen panelde panelin etrafı kırmızı boyalı lesbos kymationu bezemeli, içi ise mavi boyalı üçlü örgü (giyoş) bezemeli arşitrav soffit.
- Referans** : Koçel Erdem, 1995, Lev. 26, Res. 2; Vandeput, 1997, Pl. 27.4, Pl. 85.3, 103 Pl. 114.1, 176, Pl. 37.3; Köster, 2004, Tafel 97.3, 132.3; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 42, 98 vd. Fig. 34, 35a-b
- Bibliyografya** : N. Koçhan, K. Meral, "Kyzikos 2010", 33. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Malatya 2011, 257-270, Resim 8
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No/ Sayfa** : 122-G77 / s. 91-93, 128 / res. 122
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Güney Cephe / Sütun Başlığı (Abakus)

- Malzeme** : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 112x45 cm
Tanım : Kırık parça, üstte yumurta mızrak ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.
Referans : Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 93, Lev. 36a, 93-94, Lev. 36b, 95, Lev. 38a, 95-96, Lev. 38b; Köster, 2004, 143, Taf. 126.1; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7

- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

- Kat. No / Sayfa** : 123-G78 / s. 91, 92, 128 / res. 123

- Kazı Env. No** : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe / Sütun Başlığı (Abakus)

- Malzeme** : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 85x32 cm

- Tanım** : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus.

- Referans** : Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Levha 33a, 50, Lev. 35a; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 35, 42; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9

- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

- Kat. No/ Sayfa** : 124-G79 / s. 94 / res. 124

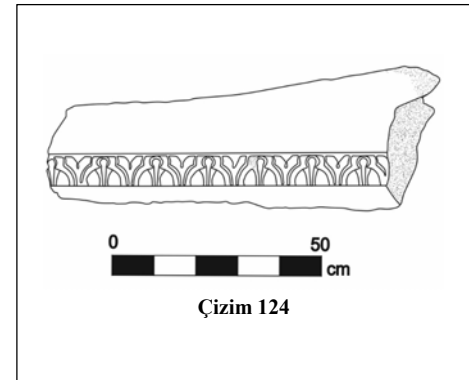
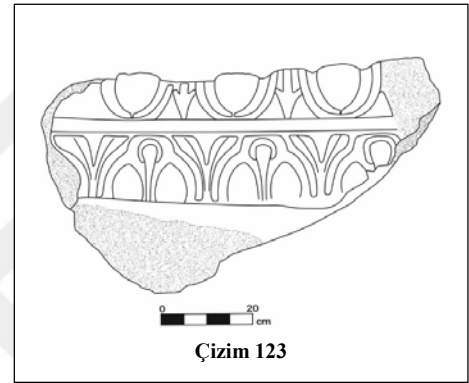
- Kazı Env. No** : -
Kazı Etüt No : 10 HG 63
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe

- Malzeme** : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 93x30 cm

- Tanım** : Kırık parça, kırmızı boyalı lesbos kymationu örgesi.

- Referans** : Başaran, Yıldızlı, 2016, 98 vd. Fig. 34, 35a-b

- Bibliyografya** : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 125-G80 / s. 91, 92, 128 / res. 125

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 10 HG 07

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe /
Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

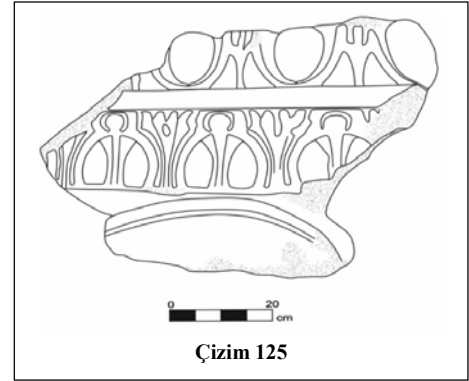
Ölçüler : Korunan kısmı: 75x53 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Lev. 33a, 50, Lev. 35a; Köster, 2004, 143, Taf. 126.1; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 35, 42; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 126-G81 / s. 110 / res. 126

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Güney Cephe / Sima

Malzeme : Mermer

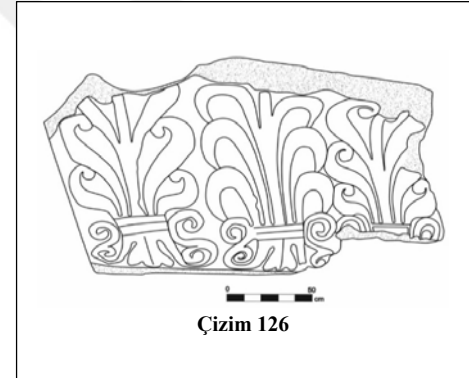
Ölçüler : Korunan kısmı: 230x122cm

Tanım : Kırık parça, kanca sarmallı açık-kapalı ikili palmet örgeli sima.

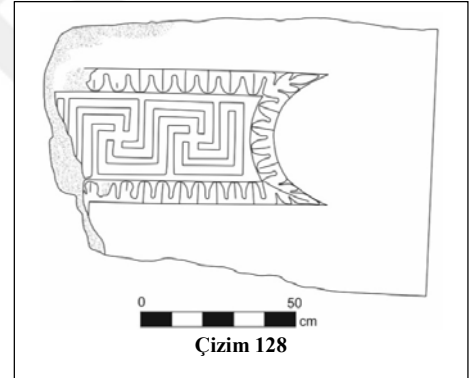
Referans : Keil, 1932, Abb 13; Koenigs, Radt, 1979, 317 vd., Taf. 114.3, Taf. 117; Naumann, 1980, 123 vd., Abb 14; Başaran, 1995, 69, Lev. 10d, 43, Lev. 11a, 48-49, Lev. 11b, 81, Lev. 21a, 82, Lev. 21b, 82, Lev. 20d, 50-51, Lev. 12b; Can, 1999, 19-38, Lev. 11a-b, 15a, 20a, 23a, 25a-b; Baydur, Seçkin, 2001, Lev. XL.121; Aslan, 2015, Lev. XLIVa; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig.1,2

Bibliyografya : Yayınlanmamış

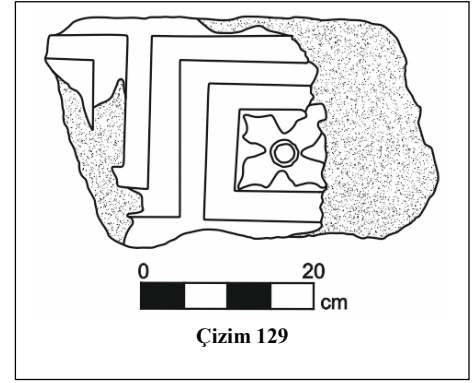
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

- Kat. No/ Sayfa** : 127-G82 / s. 69, 70, 97 / res. 127
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Güney Cephe / Soffit
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı:85x110cm
- Tanım** : Kırık parça, dikdörtgen panelin çevresi dil yaprak, içi düz gamalı haç meander bezemeli arşitrav soffit.
- Referans** : Ess, Gelin, Hakimian, Rifai, 1785, 22, Fig. 18a/b; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Köster, 2004, Taf. 126.5, 127.1; Cavalier, 2005, Planche 8, Fig. 26-29; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7
- Bibliyografya** : Yayımlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyıl
- Kat. No / Sayfa** : 128-G83 / s. 69, 97 / res. 128
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Güney Cephe / Soffit
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 200x90cm
- Tanım** : Kırık parça, dikdörtgen panelin çevresi dil yaprak, içi düz gamalı haç meander bezemeli arşitrav soffit.
- Referans** : Ess, Gelin, Hakimian, Rifai, 1785, 22, Fig. 18a/b; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Köster, 2004, Taf. 126.5, 127.1; Cavalier, 2005, Planche 8, Fig. 26-29; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7
- Bibliyografya** : Yayımlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyıl

Kat. No/ Sayfa	: 129-G84 / s. 97, 63 / res. 129
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Duvar
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 45x27 cm
Tanım	: Kırık parça, doldurma motifi içeren düz gamalı haç meander örgeli duvar parçası. Meanderler arasında yer alan kareler içerisinde dört yapraklı çiçek rozeti.

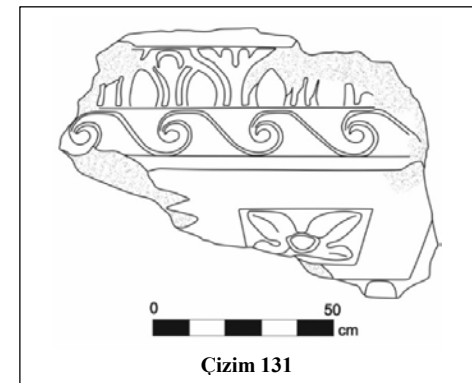
Referans	: -
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: -

Kat. No / Sayfa	: 130-G85 / s. 102 / res. 130
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: 10 HG 61
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Soffit
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 42x33 cm
Tanım	: Kırık parça, mavi boyalı üçlü örgü (giyoş) örgeli arşitrav soffit.

Referans	: Koçel Erdem, 1995, Lev. 26, Res. 2; Vandeput, 1997, Pl. 27.4; Cavalier, 2005, Planche 8, Fig. 27
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyıl

Kat. No/ Sayfa	: 131-G86 / s. 62, 65, 87 / res. 131
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Geison Tacı
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 105x67 cm
Tanım	: Kırık parça, sırası ile

lesbos kymationu ve dalga bezemeli geison tacı. Alta bakan yüzünde ortası çiçek rozet bezemeli konsol kaset.

Referans

: Koenigs, Radt, 1979, 330, Taf. 105.2, 107. 1-2, 108.2, Taf. 120; Strocka, 1981, 29, Abb. 54; Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2; Gülbay, 2009, Şek. 111, 188; Strocka, 2012, 256, Abb. 55; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa

: 132-G87 / s. 68 / res. 132

Kazı Env. No

: -

Kazı Etüt No

: -

Adı

: Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri

: Güney Cephe / Soffit

Malzeme

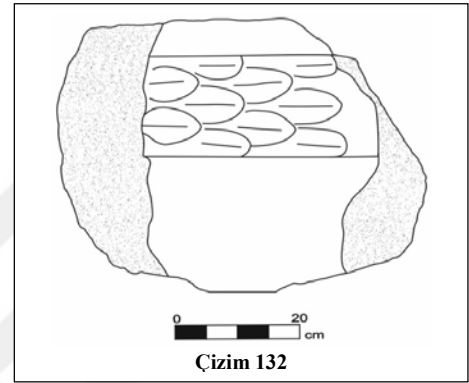
: Mermer

Ölçüler

: Korunan kısmı: 58x47 cm

Tanım

: Kırık parça, tarak dişi defne yaprağı örgeli soffit.

Referans

: -

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: -

Kat. No/ Sayfa

: 133-G88 / s. 67 / res. 133

Kazı Env. No

: -

Kazı Etüt No

: 10 HG 67

Adı

: Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri

: Güney Cephe / Konsol

Malzeme

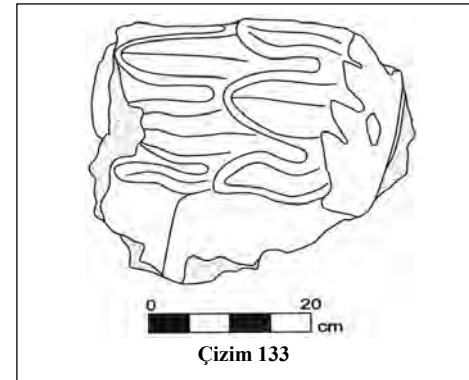
: Mermer

Ölçüler

: Korunan kısmı: 40x33 cm

Tanım

: Kırık parça, tarak dişi defne yaprak örgeli konsol başlığının alnı.

Referans

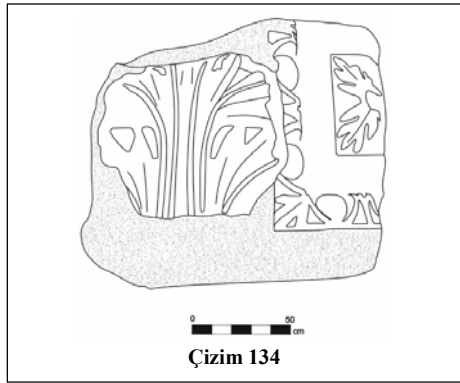
: -

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: -

Kat. No / Sayfa	: 134-G89 / s. 54, 62, 125 / res. 134	 Çizim 134
Kazı Env. No	: -	
Kazı Etüt No	: 10 HG 73	
Adı	: Mimari Bezemeli Parça	
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Konsol	
Malzeme	: Mermer	
Ölçüler	:Korunan kısmı:160x130cm	
Tanım	: Kırık parça, alta bakan yüzü akanthus yaprağı bezemeli konsol başlığı. Sağda çevresi yumurta ok ucu, merkez çiçek rozet bezemeli konsol kaset.	

Referans : Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33, 2; Stročka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11,3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9; Koçhan, Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa	: 135-G90 / s. 54 / res. 135
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: 10 HG 35
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Güney Cephe / Konsol
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı:80x130 cm
Tanım	: Kırık parça, alta bakan yüzü akanthus yaprağı örgeli konsol başlığı.

Referans : Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33, 2; Stročka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11,3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9

Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 136-G91 / s. 54 / res. 136
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : 10 HG 04
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe / Konsol
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 80x95 cm
Tanım : Kırık parça, alta bakan yüzü akanthus yaprağı bezemeli konsol başlığı. Sağ ve solda konsolun etrafını çevreleyen yumurta bezemesi.

Referans : Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33, 2; Stročka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11,3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9

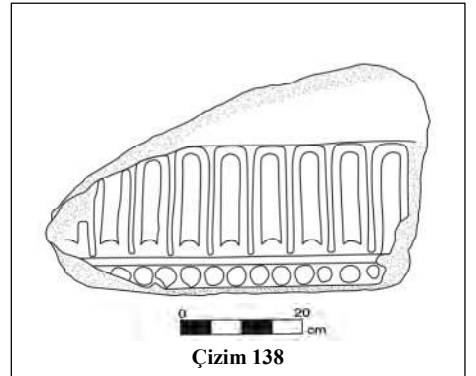
Bibliyografya : Yayımlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 137-G92 / s. 98 / res. 137
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 28x55 cm
Tanım : Kırık parça, meander örgesi.

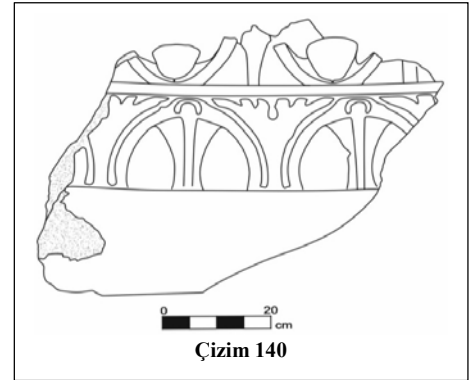
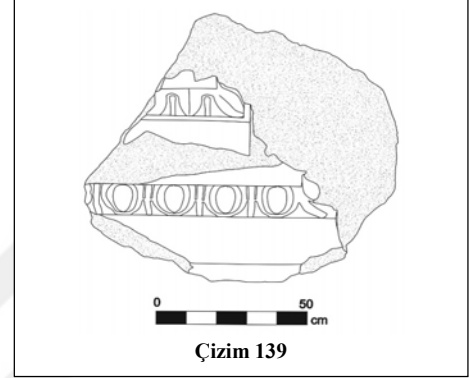

Referans : -
Bibliyografya : Yayımlanmamış
Tarih : -

Kat. No / Sayfa : 138-G93 / s. 82, 101 / res. 138
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Güney Cephe / Lento Tacı
Malzeme : Mermer

- Ölçüler** : Korunan kısmı: 63x37 cm
- Tanım** : Kırık parça, üstte oluk, altta ise boncuk bezemeli lento tacı.
- Referans** : Türkmen, 2007, 59, 94, Kat. No. 4; Çelik, 2009, 37, Çiz. 5-h, Res. 49, Çiz. 5-h, Çiz. 4-m; Gliwitzky, 2010, 163, Abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2016, Levha 75e, 81c, 81a
- Bibliyografya** : Yayımlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No / Sayfa** : 139-B01 / s. 88, 127 / res. 139
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : -
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Batı Cephe /Tavan Kaseti
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 100x93cm
- Tanım** : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu, yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti.
- Referans** : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44. 2; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4
- Bibliyografya** : Yayımlanmamış
- Tarih** : MS 2. yüzyılın 2. yarısı
- Kat. No / Sayfa** : 140-B02 / s. 91, 92, 128 / res. 140
- Kazı Env. No** : -
- Kazı Etüt No** : 11 HD
- Adı** : Mimari Bezemeli Parça
- Buluntu Yeri** : Batı Cephe / Sütun Başlığı (Abakus)
- Malzeme** : Mermer
- Ölçüler** : Korunan kısmı: 74x33 cm
- Tanım** : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş bir silme ve sonrasında lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus.
- Referans** : Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Levha 33a, 50, Lev. 35a; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 35, 42; Koçhan, Meral, 2020, Res. 4-9

Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 141-B03 / s. 91, 92, 128 / res. 141

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
 Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 140x70 cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus.

Referans : Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b, 48, Lev. 33a, 50, Lev. 35a; Başaran, Yıldızlı, 2016, 97, Fig. 35, 42

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 142-B04 / s. 91-93, 128 / res. 142

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
 Sütun Başlığı (Abakus)

Malzeme : Mermer

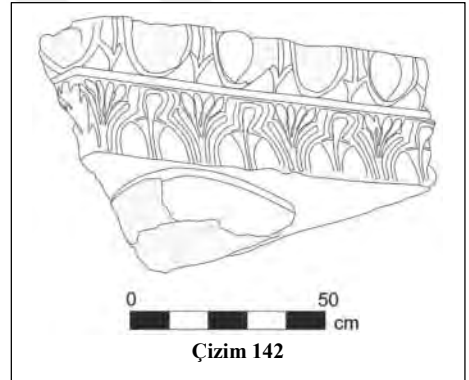
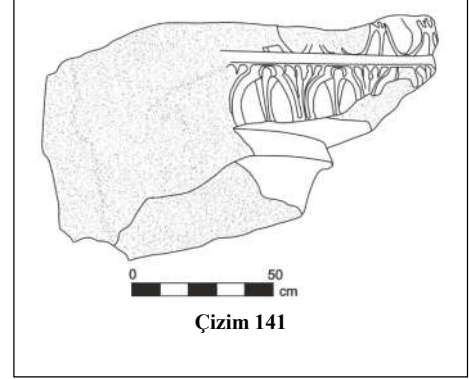
Ölçüler : Korunan kısmı: 100x65cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans : Karaosmanoğlu, 1996, 50, Lev. 35a

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 143-B05 / s. 112, 125 / res. 143

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 97x72 cm

Tanım : Kırık parça, iki konsol arası üstte yumurta ok ucu, altta düz kapalı palmet ve solda kıvrıkdal bezemeli konsollu korniş.

Referans : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, 10-11b

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Kat. No / Sayfa : 144-B06 / s. 65, 87,88,110 / res. 144

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Sima+Geison

Malzeme : Mermer

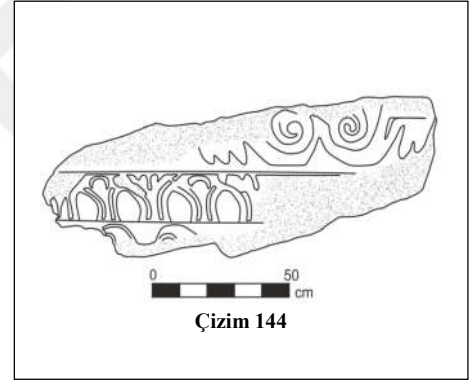
Ölçüler : Korunan kısmı: 142x50cm

Tanım : Kırık parça, üstte kanca sarmallı palmet bezemeli sima, altta lesbos kymationu ve dalga bezemeli bezemeli geison tacı.

Referans : Mitchell, 1995, 108, Plate 49-52; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 33a; Vandeput, 1997, 101, Pl. 44.4, 166, Pl. 115.2

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 145-B07 / s. 62, 88 / res. 145

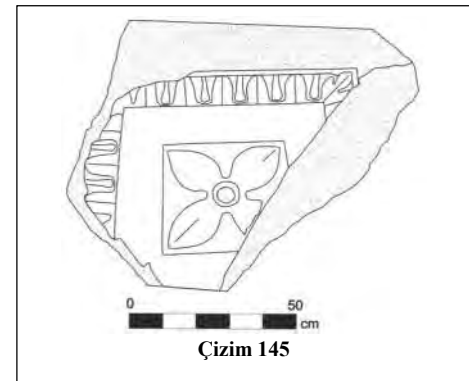
Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler	: Korunan kısmı: 102x83 cm
Tanım	: Kırık parça, stilize lesbos kymationu çerçevesi, merkezde dört yapraklı çiçek rozet bezemeli tavan kaseti.
Referans	: Leon, 1971, Tafel 19, 20; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Heinrich, 2002, R12a, R14a,c,m,n, R15a; Köster, 2004, 152 dn. 1142, Levha 126.5, 127.1; Türkmen, 2007, 201, Kat. No. 111; Kadioğlu, 2013, 248, Resim 7; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 146-B08 / s. 88, 127 / res. 146

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

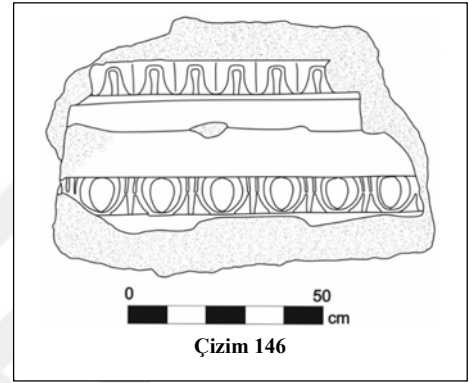
Ölçüler : Korunan kısmı:100x67cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu ve yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44. 2; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 147-B09 / s. 88, 116, 127 / res. 147

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

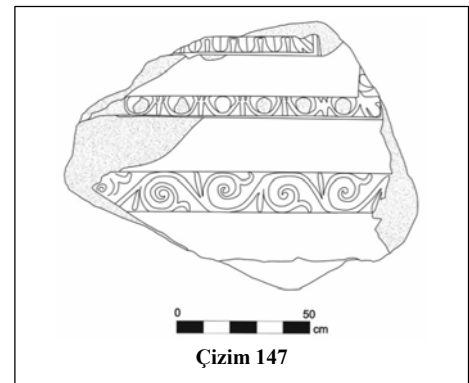
Buluntu Yeri : Batı Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler :Korunan kısmı:130x103cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu ve yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti. Kaset aralarında uçları düğmeli sarmal örgeli tavan kaseti bant.

Referans : Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Leon, 1971, Tafel 19, 20; Abbasoğlu, 1994, Lev. XII-2-5-6-7; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44.2; Heinrich,

2002, R12a; Nassar, 2014, 169, Plate I, 2; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa

: 148-B10 / s. 63, 97 /
res. 148

Kazı Env. No

: -

Kazı Etüt No

: -

Adı

: Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri

: Batı Cephe / Duvar

Malzeme

: Mermer

Ölçüler

: Korunan kısmı: 80x87 cm

Tanım

: Kırık parça, doldurma motifi içeren düz gamalı haç meander örgeli duvar parçası. Meanderler arasında yer alan kareler içerisinde dört yapraklı çiçek rozet.

Referans

: -

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: MS 2. yüzyıl

Kat. No / Sayfa

: 149-B11 / s. 63 / res. 149

Kazı Env. No

: -

Kazı Etüt No

: -

Adı

: Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri

: Batı Cephe

Malzeme

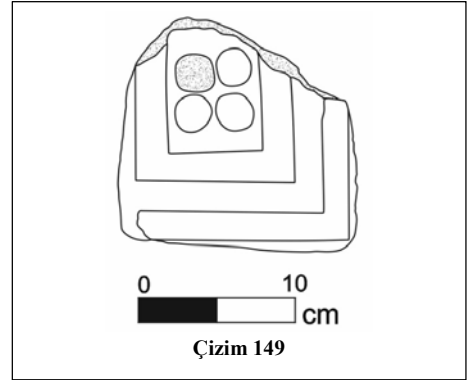
: Mermer

Ölçüler

: Korunan kısmı: 15x15 cm

Tanım

: Kırık parça, doldurma motifi içeren düz gamalı haç meander örgesinin arasında yer alan kareler içerisindeki rozet örgesi.

Referans

: Cavalier, 2005, 103, Planche 81, Fig 232

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: -

Kat. No/ Sayfa : 150-B12 / s. 115, 116 / res. 150

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe/
Tavan Kaseti Bant

Malzeme : Mermer

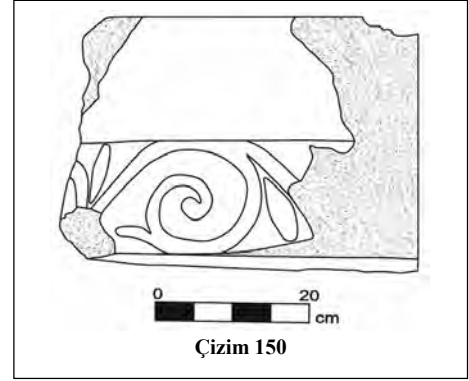
Ölçüler : Korunan kısmı: 47x37 cm

Tanım : Kırık parça, kaset aralarında kırmızı boyalı uçları düğmeli sarmal örgesi.

Referans : Abbasoğlu, 1994, Lev. XII-2-5-6-7; Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Çizim 150

Kat. No / Sayfa : 151-B13 / s. 69 / res. 151

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

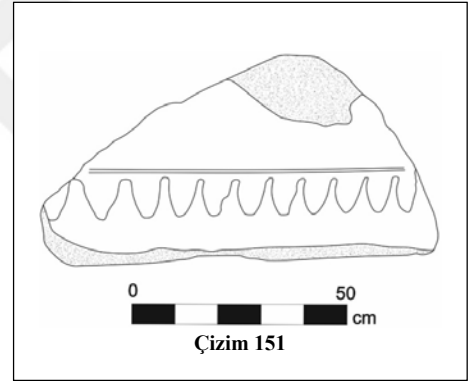
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 90x45 cm

Tanım : Kırık parça, dil yaprak örgeli tavan kaseti çerçevesi.

Çizim 151

Referans : Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Köster, 2004, Taf. 126.5, 127.1; Cavalier, 2005, Planche 8, Fig. 26-29; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyıl

Kat. No/ Sayfa : 152-B14 / s. 100, 103 / res. 152

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Sütun+Kaide

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 55x60 cm

Çizim 152

Tanım : Kırık parça, iki bant arasına yerleştirilmiş yatay örgü (giyoş) bezemeli kaide, oluk bezemeli sütun gövdesi.

Referans : Koçel Erdem, 1995, Lev. 31, Res. 1; Vandeput, 1997, Pl 24.1,2; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 15b

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyıl

Kat. No / Sayfa : 153-B15 / s. 100, 103 / res. 153

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Sütun+Kaide

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 30x40 cm

Tanım : Kırık parça, iki bant arasına yerleştirilmiş yatay örgü (giyoş) bezemeli kaide, oluk bezemeli sütun gövdesi.

Referans : Koçel Erdem, 1995, Lev. 31, Res. 1; Vandeput, 1997, Pl 24.1,2; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 15b

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyıl

Kat. No/ Sayfa : 154-B16 / s. 68 / res. 154

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Soffit

Malzeme : Mermer

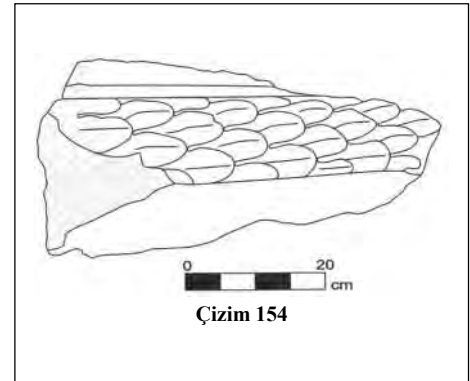
Ölçüler : Korunan kısmı: 55x16 cm

Tanım : Kırık parça, yatay yerleştirilmiş tarak dişi defne yaprağı örgeli soffit.

Referans : -

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : -

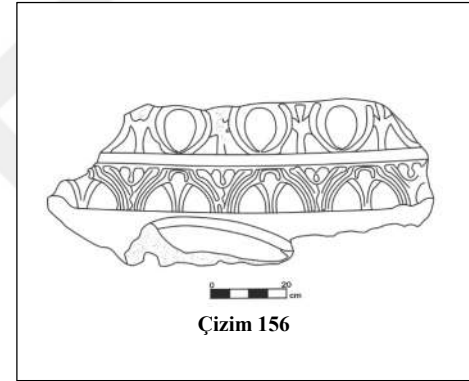

Kat. No / Sayfa	: 155-B17 / s. 67 / res. 155
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Batı Cephe / Konsol
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 60x40 cm
Tanım	: Kırık parça, alın kısmı tarak dişi defne yaprak ve ortada filiz halinde ranke, ranke farklı yönlerde kıvrılarak heliksler oluşturmuş, altında ince bir bant şeklinde sarmal bezemeli konsol başlığı.

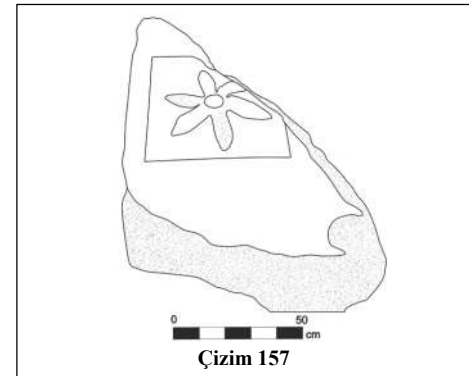
Referans	: -
Bibliyografya	: Yayınlanmamış
Tarih	: -

Kat. No/ Sayfa	: 156-B18 / s. 91-93, 128 / res. 156
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Batı Cephe / Sütun Başlığı (Abakus)
Malzeme	: Mermer
Ölçüler	: Korunan kısmı: 100x40 cm
Tanım	: Kırık parça, üstte yumurta ok ucu, altta ince boş silme ve lesbos kymationu bezemeli korinth sütun başlığı abakus. Altta küçük bir bölümü korunan başlığın köşe volütü.

Referans	: Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2; Mitchell, 1995, 92, Pl. 33; Karaosmanoğlu, 1996, 46, Lev. 30b; Köster, 2004, 143, Taf. 126.1; Yurtsever, 2017, 259, Fig. 7
Bibliyografya	: Yayınlanmamış
Tarih	: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa	: 157-B19 / s. 62 / res. 157
Kazı Env. No	: -
Kazı Etüt No	: -
Adı	: Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri	: Batı Cephe / Tavan Kaseti
Malzeme	: Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 100x92 cm
Tanım : Kırık parça, ortası altı yapraklı çiçek örgeli tavan kaseti.
Referans : -
Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : -

Kat. No / Sayfa : 158-B20 / s. 88, 127 /
 res. 158

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

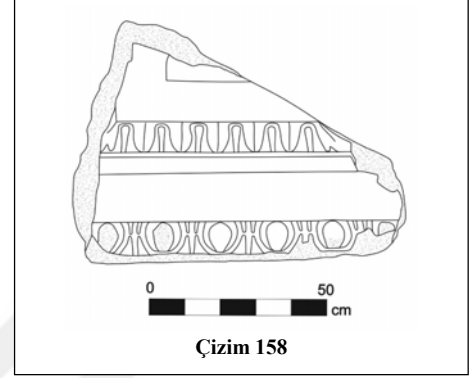
Ölçüler : Korunan kısmı: 93x68 cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu ve yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti.

Referans : Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 26a, 26b, 25b, 31a, 32b; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44. 2; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Çizim 158

Kat. No / Sayfa : 159-B21 / s. 115, 116, 127
 / res. 159

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

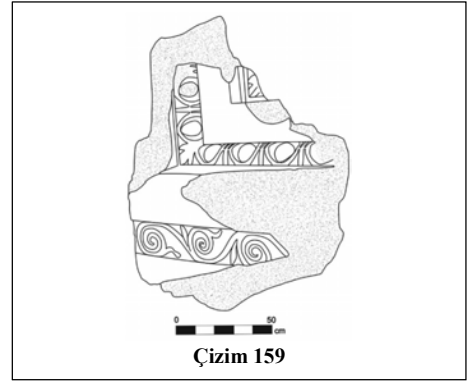
Buluntu Yeri : Batı Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 110x152cm

Tanım : Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru köşede üç dilimli yaprağı sağlam, diğer çerçevede köşe dönüşü üç dilimli yapraklı, yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti. Kaset aralarında uçları düğmeli sarmal örgeli tavan kaseti bant.

Referans : Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Abbasoğlu, 1994, Lev. XI1-2-5-6-7; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39, 2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44.2; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 4; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Çizim 159

Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 160-B22 / s. 54, 67, 125 / res. 160

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

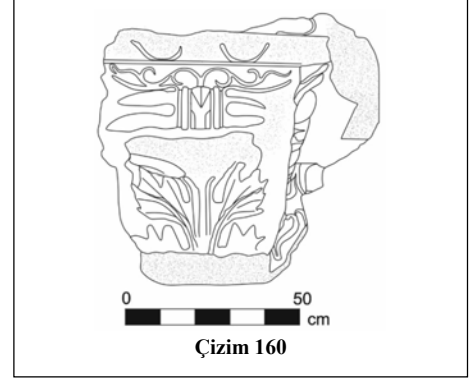
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Konsol

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 53x55 cm

Tanım : Kırık parça, konsol tacı ve çevresi yumurta ok ucu, alnı uçları açık sarmallar, hemen altında tarak dişi defne yaprak ve alta bakan yüzde akanthus yaprağı bezemeli konsol başlığı.

Referans : Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33, 2; Stročka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11,3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9

Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 161-B23 / s. 71,72,79,112, 113,125 / res. 161

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

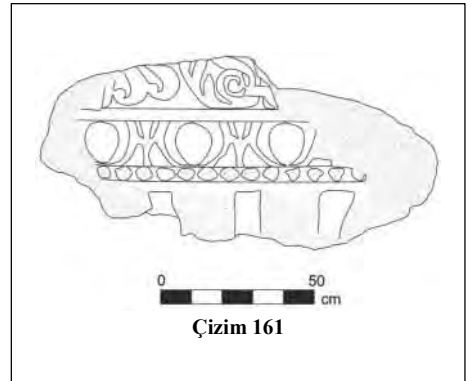
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 130x62cm

Tanım : Kırık parça, üstte iki konsol arası birbirine sarmal kancalı yarım kenger yaprakla çapraz bağlı ters-düz yerleştirilmiş kapalı palmet, altta yumurta ok ucu, boncuk ve diş bezemeli konsollu korniş.

Referans : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, 46, 47, Lev. 30b, 31a, 32b; Gliwitzky, 2010, 163, abb. 274, 276; Kökmen Seyirci, 2014, Levha 75e, 81c,

81a; Başaran-Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, Fig. 10-11b; Koçhan-Meral, 2020, Res. 9

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Kat. No/ Sayfa

: 162-B24 / s. 54, 67 /
res. 162

Kazı Env. No

: -

Kazı Etüt No

: -

Adı

: Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri

: Batı Cephe / Konsol

Malzeme

: Mermer

Ölçüler

: Korunan kısmı: 72x45 cm

Tanım

: Kırık parça, alta bakan yüzü akanthus yaprağı, alnı tarak dişi defne yaprak ve kıvrımlı dal ile bezemeli konsol başlığı.

Referans

: Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33, 2; Stročka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11,3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa

: 163-B25 / s. 88, 116, 127 /
res. 163

Kazı Env. No

: -

Kazı Etüt No

: -

Adı

: Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri

: Batı Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme

: Mermer

Ölçüler

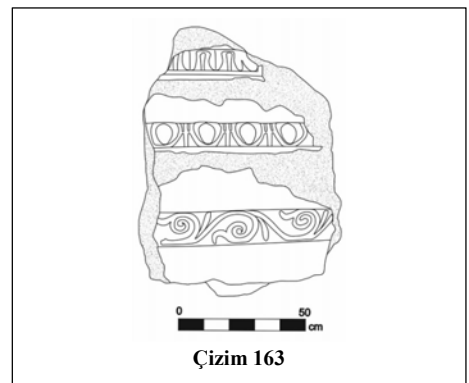
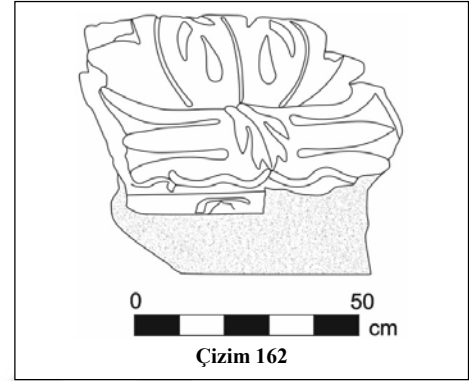
:Korunan kısmı:100x107cm

Tanım

: Kırık parça, bantları boş, merkezden üste doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu, yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti. Kaset aralarında uçları düğmeli sarmal örgeli tavan kaseti bant.

Referans

: Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Leon, 1971, Tafel 19, 20; Abbasoğlu, 1994, Lev. XII-2-5-6-7; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44.2; Heinrich,

2002, R12a; Nassar, 2014, 169, Plate I, 2; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 41; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa

: 164-B26 / s. 88, 127 /
res. 164

Kazı Env. No

: -

Kazı Etüt No

: -

Adı

: Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri

: Batı Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme

: Mermer

Ölçüler

: Korunan kısmı: 63x58 cm

Tanım

: Kırık parça, bantları boş, merkezden yukarı doğru çerçeveleri stilize lesbos kymationu, yumurta ok ucu bezemeli tavan kaseti.

Referans

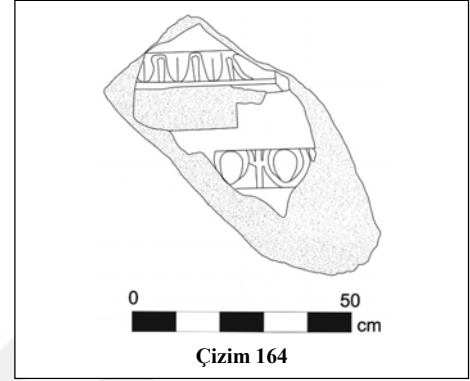
: Leon, 1971, Tafel 19, 20; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39.2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44. 2; Heinrich, 2002, R12a; Nassar, 2014, 169. Plate I, 2; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa

: 165-B27 / s. 115, 116, 127
/ res. 165

Kazı Env. No

: -

Kazı Etüt No

: -

Adı

: Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri

: Batı Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme

: Mermer

Ölçüler

: Korunan kısmı: 68x85 cm

Tanım

: Kırık parça, çerçevesi yumurta ok ucu örgeli tavan kaseti. Kaset aralarında uçları düğmeli sarmal örgeli tavan kaseti bant.

Referans

: Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39, 2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44.2; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 4; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya

: Yayınlanmamış

Tarih

: MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 166-B28 / s. 115, 116, 127 / res. 166

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 75x65 cm

Tanım : Kırık parça, çerçevesi yumurta ok ucu örgeli tavan kaseti. Kaset aralarında uçları düğmeli sarmal örgeli tavan kaseti bant.

Referans : Lanckoronski, 1890, 82, Tafel XV; Koçel Erdem, 1995, Lev. 28,1-2, 39, 2; Vandeput, 1997, 95, Pl. 38.4, Taf. 44.2; Başaran, Yıldızlı, 2016, 100 vd., Fig. 37, 38, 39, 40a, 40b, 4; Yurtsever, 2017, 256 vd., Fig. 4

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 167-B29 / s. 68 / res. 167

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : 15 HB 23

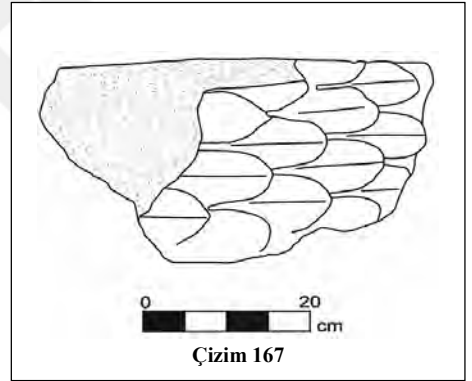
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Soffit

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 47x24 cm

Tanım : Kırık parça, tarak dişi defne yaprağı örgeli soffit.

Referans : -

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : -

Kat. No/ Sayfa : 168-B30 / s. 54, 67 / res. 168

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Konsol

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 85x53 cm

Tanım : Kırık parça, alın tarak dişi defne yaprak, alta bakan yüzü akanthus yaprağı bezemeli konsol başlığı.

Referans : Deubner, 1938, 43, Abb. 33, 52, Abb. 44; Heilmeyer, 1970, Tafel 26.4, 94-95, Taf. 28. 3, Tafel 33, 2; Strocka, 1978, 899, Taf. 288. 16; Koenigs, Radt, 1979; 346 vd., Lev. 122, 4; İdil, 1984, Lev. 8.3, 21, Lev. 10. 2, 3, 30 Lev. 14.1, 23 Lev. 11,3; Thür, 1989, 95, Abb. 157-159; Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Başaran, 1997, 13, Resim 13; Ertüzün, 1998, Resim 81; Rohmann, 1998, Taf. 45.5-5, 46.1-6; Köster, 2004, 152 dn. 1142, Taf. 126.5, 127.1; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Yaraş, Şimşek, 2011, Figür 3-4, Figür 8, 9; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 169-B31 / s. 56,58,66,80, 127 / res. 169

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

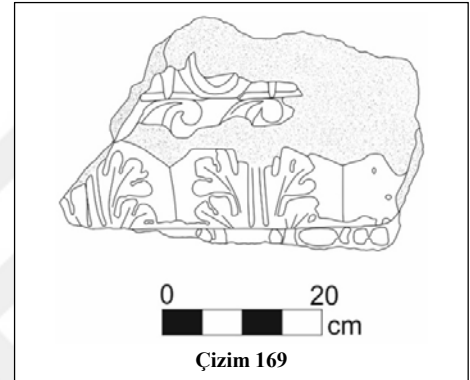
Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
Alt Kat Korniş

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 25x30 cm

Tanım : Kırık parça, yukardan aşağı sırası ile yumurta, geison tacı dalga, devamında akanthus düz yaprak ve inci boncuk bezemeli alt kat korniş.

Çizim 169

Referans : Koenigs, Radt, 1979, 324, Tafel 120. 1-2; Strocka, 1981, 29, Abb. 54, 45, Abb. 62; Strocka, 1988, 305, Taf. 46,6; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 31a, 33a; Vandeput, 1997, 66-67, Pl. 25.5, 26.1, 91, Pl. 38.1, Pl. 87.3, Pl. 89.3, Pl. 112.2, 112.4, 107, Pl. 56.2; Köster, 2004, Tafel 131, 3, Tafel 135, 4; Gliwitzky, 2010, 182, Abb. 333; Bier, 2011, 70, Plate 52.1; Strocka, 2012, 256, Abb. 55; Başaran, Yıldızlı, 2016, 91 vd., Fig. 21, 22, 24, 27, 28; Yener, 2019, 247, Levha 73, 34

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 170-B32 / s. 81, 82,99,100 / res. 170

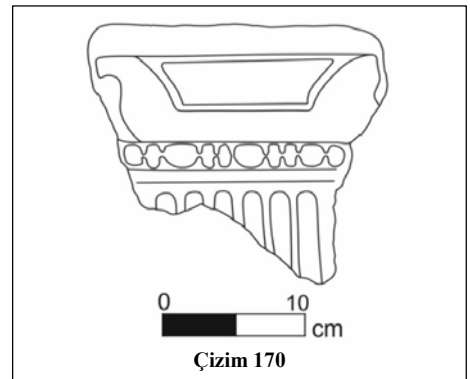
Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
Pilaster Başlığı

Malzeme : Mermer

Çizim 170

Ölçüler	: Korunan kısmı: 22x18 cm
Tanım	: Kırık parça, üstte inci boncuk, altta oluk bezemeli/yivli sütun pilaster başlığı.
Referans	: Strocka, 1981, 28, Abb. 49; Vandeput, 1997, Pl. 106.3
Bibliyografya	: Yayımlanmamış
Tarih	: Geç Hadrian Dönemi

Kat. No / Sayfa : 171-B33 / s. 72, 126 / res. 171

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Korniş

Malzeme : Mermer

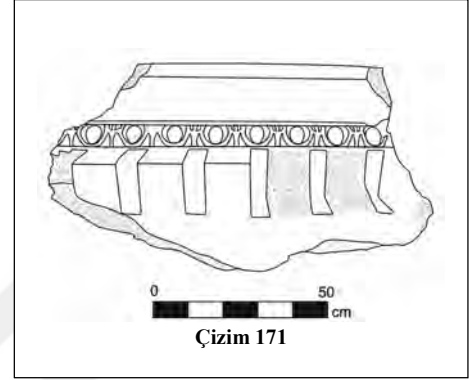
Ölçüler : Korunan kısmı: 108x58cm

Tanım : Kırık parça, üstte yumurta ok ucu dizisi ve altında dış sırası bezemeli korniş kuşağı.

Referans : Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26a, 30a, 30b, 31a, 32b, 33a

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 172-B34 / s. 109, 110 / res. 172

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe / Sima

Malzeme : Mermer

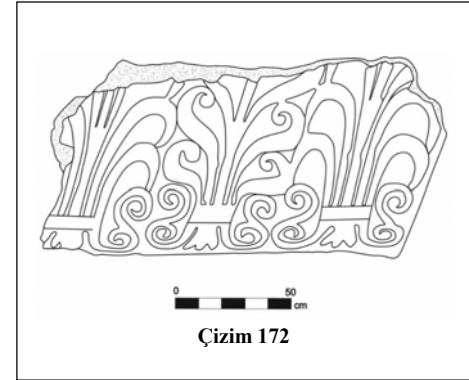
Ölçüler : Korunan kısmı: 173x85 cm

Tanım : Kırık parça, kanca sarmallı açık-kapalı ikili palmet örgeli sima.

Referans : Keil, 1932, Abb 13; Koenigs, Radt, 1979, 317 vd., Taf. 114, 3, Taf. 117; Naumann, 1980, 123 vd., Abb 14; Başaran, 1995, 69, Lev. 10d, 43, Lev. 11a, 48-49, Lev. 11b, 81, Lev. 21a, 82, Lev. 21b, 82, Lev. 20d, 50-51, Lev. 12b; Can, 1999, 19-38, Lev. 11a-b, 15a, 20a, 23a, 25a-b; Baydur, Seçkin, 2001, Lev. XL.121; Aslan, 2015, Lev. XLIVa; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig.1,2

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No / Sayfa : 173-B35 / s. 69 / res. 173

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
Tavan Kaseti

Malzeme : Mermer

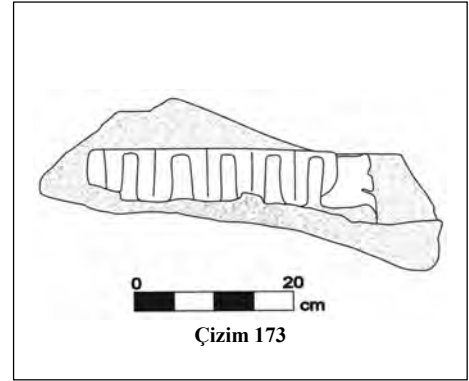
Ölçüler : Korunan kısmı: 60x17 cm

Tanım : Kırık parça, dil yaprak
örgeli tavan kaseti çerçevesi.

Referans : Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Köster, 2004, Taf. 126.5, 127.1; Cavalier, 2005, Planche 8, Fig. 26-29; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Kadioğlu, 2013, 248, Res. 7

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyıl

Çizim 173

Kat. No/ Sayfa : 174-B36 / s. 56, 58, 80 /
res. 174

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
Alt Kat Korniş

Malzeme : Mermer

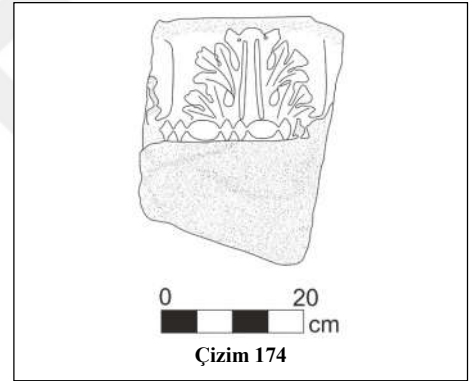
Ölçüler : Korunan kısmı: 25x30 cm

Tanım : Kırık parça, üstte akanthus ve düz yaprak, altta inci boncuk
bezemeli alt kat korniş.

Referans : Koenigs, Radt, 1979, 324, Tafel 120. 1-2; Strocka, 1981, 29, Abb. 54, 45, Abb. 62; Strocka, 1988, 305, Taf. 46,6; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 31a, 33a; Vandeput, 1997, 66-67, Pl. 25.5, 26.1, 91, Pl. 38.1, Pl. 87.3, Pl. 89.3, Pl. 112.2, 112.4, 107, Pl. 56.2; Köster, 2004, Tafel 131, 3, Tafel 135, 4; Gliwitzky, 2010, 182, Abb. 333; Bier, 2011, 70, Plate 52.1; Strocka, 2012, 256, Abb. 55; Başaran, Yıldızlı, 2016, 91 vd., Fig. 21, 22, 24, 27, 28; Yener, 2019, 247, Levha 34, 73

Bibliyografya : Yayımlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Çizim 174

Kat. No / Sayfa : 175-B37 / s. 56,58,66,80,
127 / res. 175

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
Alt Kat Korniş

Malzeme : Mermer

Ölçüler : Korunan kısmı: 20x23 cm

Tanım : Kırık parça, sırası ile üstten aşağı doğru yumurta ok ucu, geison alını dalga, devamında akanthus, düz yaprak ve inci boncuk bezemeli alt kat korniş.

Referans : Koenigs, Radt, 1979, 324, Tafel 120. 1-2; Stročka, 1981, 29, Abb. 54, 45, Abb. 62; Stročka, 1988, 305, Taf. 46,6; Koçel Erdem, 1995, Lev. 39, Res. 2; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 31a, 33a; Vandeput, 1997, 66-67, Pl. 25.5, 26.1, 91, Pl. 38.1, Pl. 87.3, Pl. 89.3, Pl. 112.2, 112.4, 107, Pl. 56.2, 91, Pl. 38.2; Köster, 2004, Tafel 131, 3, Tafel 135, 4; Gülbay, 2009, Şek. 33; Gliwitsky, 2010, 182, Abb. 333; Bier, 2011, 70, Plate 52.1; Stročka, 2012, 254, Abb. 54, 256, Abb. 55; Başaran, Yıldızlı, 2016, 91 vd., Fig. 21, 22, 24, 27, 28; Yener, 2019, 247, Levha 34, 73

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın 2. yarısı

Kat. No/ Sayfa : 176-B38 / s.71,72,112,113,
125 / res. 176

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

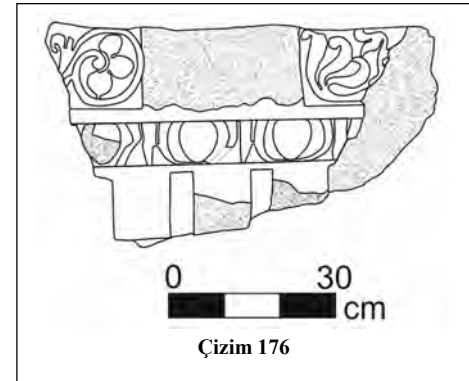
Ölçüler : Korunan kısmı: 81x58 cm

Tanım : Kırık parça, üstte konsol kısmı kırık iki konsol arası sağ da kıvrık dal ile bağlı kapalı düz yarım palmet, solda çiçek bezemesi. Altta yumurta ok ucu ve dış bezemeli konsollu korniş.

Referans : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26b; Vandeput, 1997, Pl. 106.3; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, Fig. 10-11b

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Kat. No / Sayfa : 177-B39 / s. 71, 72, 112, 113,125 / res. 177

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

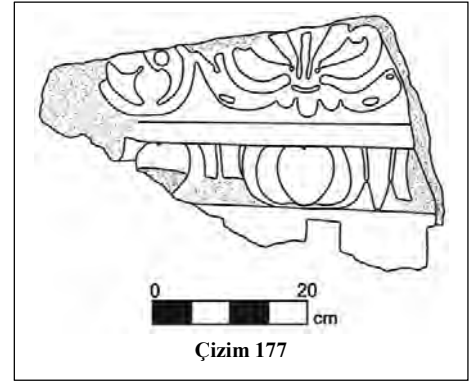
Ölçüler : Korunan kısmı: 52x34 cm

Tanım : Kırık parça, üstte iki konsol arasında kapalı palmet, solda çanak bağından çıkan kıvrıkdal ile çiçek bezemesine bağlı. Altta yumurta ok ucu ve dış bezemeli konsollu korniş.

Referans : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26b; Vandeput, 1997, Pl. 106.3; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, Fig. 10-11b

Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

Çizim 177

Kat. No/ Sayfa : 178-B40 / s. 71, 72, 112, 113, 125 / res. 178

Kazı Env. No : -

Kazı Etüt No : -

Adı : Mimari Bezemeli Parça

Buluntu Yeri : Batı Cephe /
Konsollu Korniş

Malzeme : Mermer

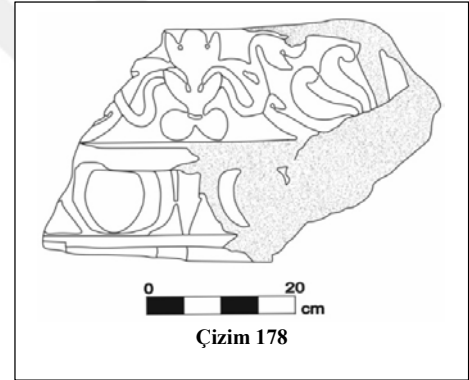
Ölçüler : Korunan kısmı: 33x52 cm

Tanım : Kırık parça, üstte iki konsol arasında kapalı palmet ve lotus, altta yumurta ok ucu ve dış bezemeli konsollu korniş.

Referans : Başaran, 1995, Levha 30a; Mitchell, 1995, Plate 31; Karaosmanoğlu, 1996, Lev. 25a, 25b, 26b; Vandeput, 1997, Pl. 106.3; Başaran, Yıldızlı, 2016, Fig. 1,2, Fig. 10-11b

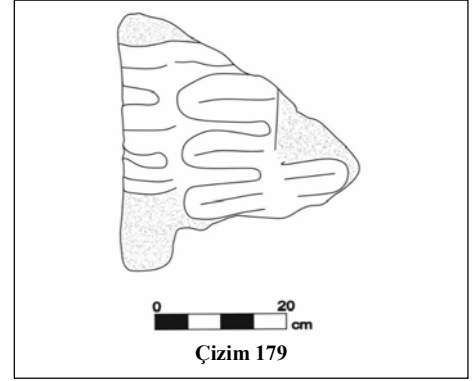
Bibliyografya : Yayınlanmamış

Tarih : MS 2. yüzyılın son çeyreği Geç Antoninler

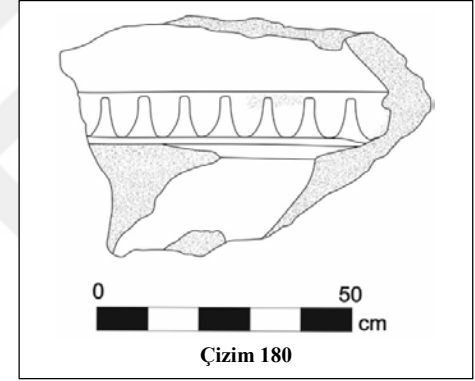
Çizim 178

Kat. No / Sayfa : 179-B41 / s. 67 / res. 179
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Batı Cephe / Konsol
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 34x34 cm
Tanım : Kırık parça, tarak dişi defne yaprak örgeli konsol başlığı alın.

Referans : -
Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : -

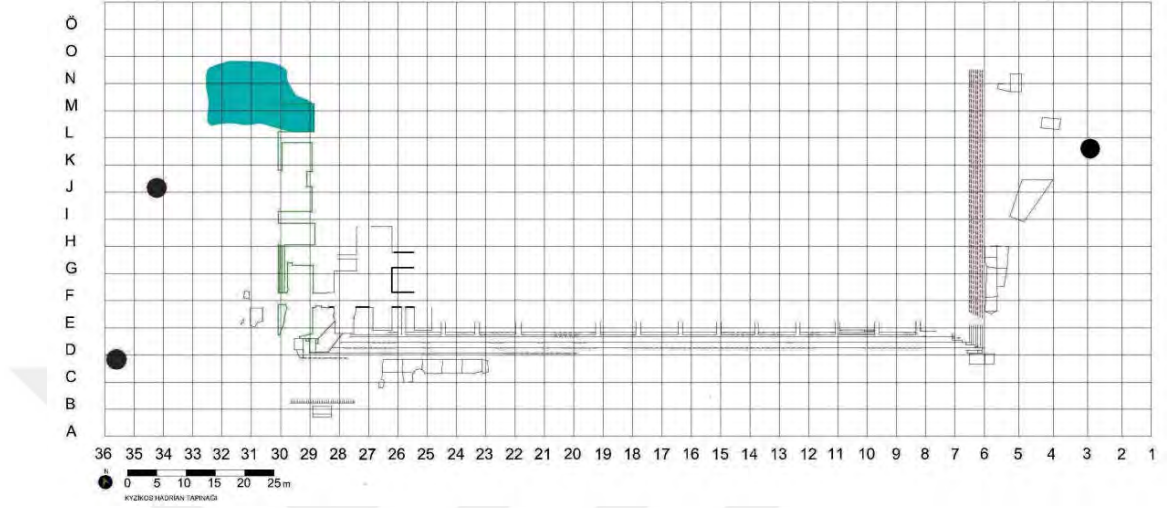
Kat. No/ Sayfa : 180-B42 / s. 69 / res. 180
Kazı Env. No : -
Kazı Etüt No : -
Adı : Mimari Bezemeli Parça
Buluntu Yeri : Batı Cephe / Tavan Kaseti
Malzeme : Mermer
Ölçüler : Korunan kısmı: 63x39 cm
Tanım : Kırık parça, kırmızı boyalı yarım bırakılmış dil yaprak örgeli tavan kaseti çerçevesi.

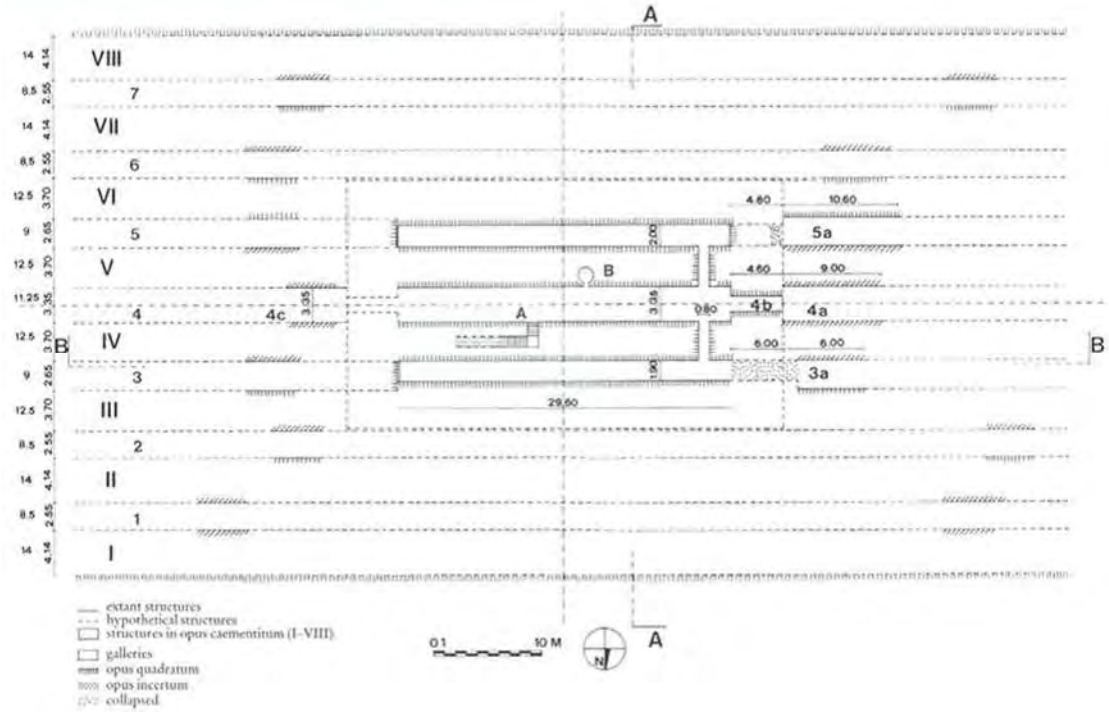
Referans : Karaosmanoğlu, 1996, Levha 39a; Köster, 2004, Taf. 126.5, 127.1; Cavalier, 2005, Planche 8, Fig. 26-29; Türkmen, 2007, 57, Kat. No.111; Kadıoğlu, 2013, 248, Res. 7
Bibliyografya : Yayınlanmamış
Tarih : MS 2. yüzyıl

EKLER

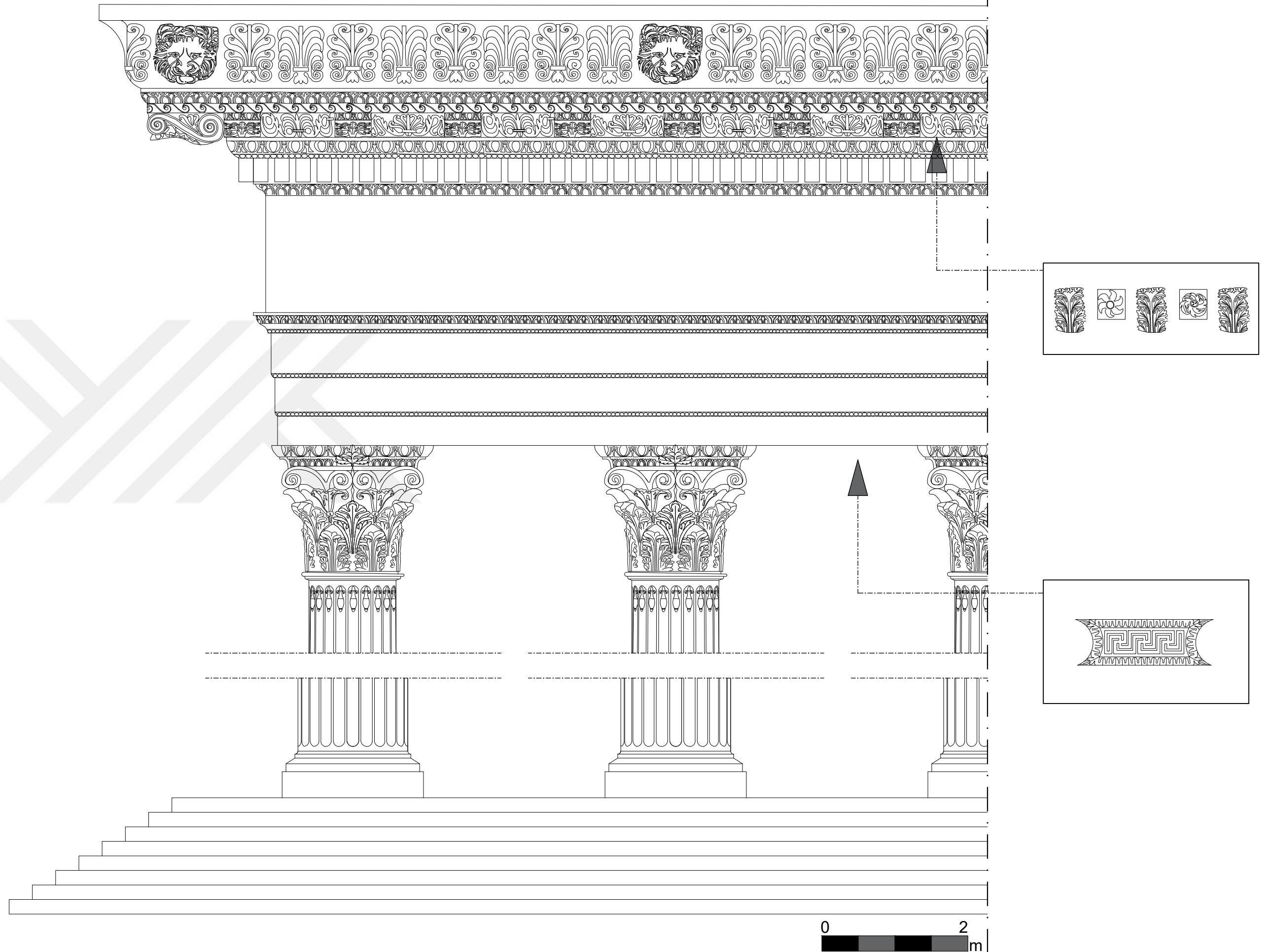
EK 1. ÇİZİMLER

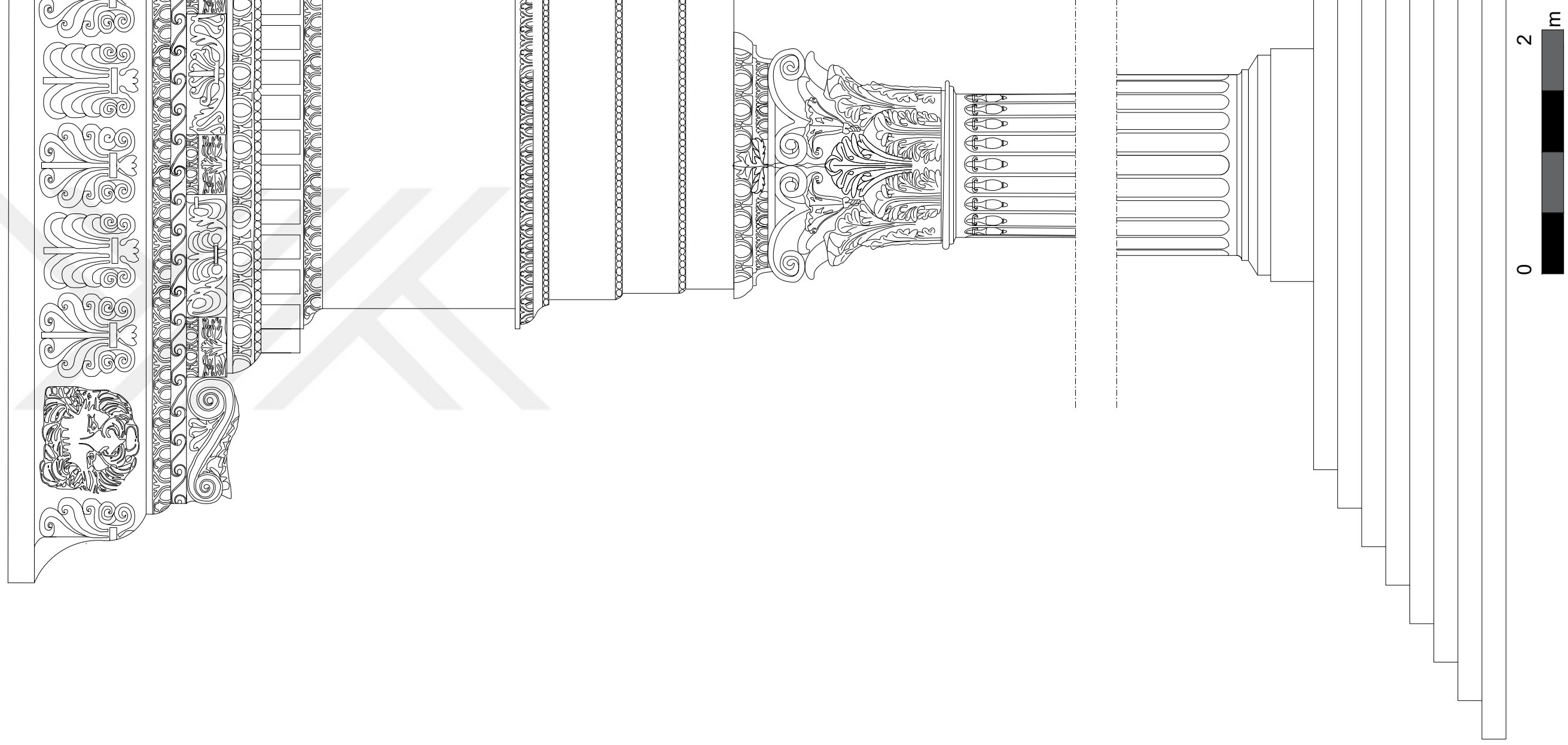
Çizim 1. Kyzikos Hadrian Tapınağı Planı 2017 (Kazı Arşivi)

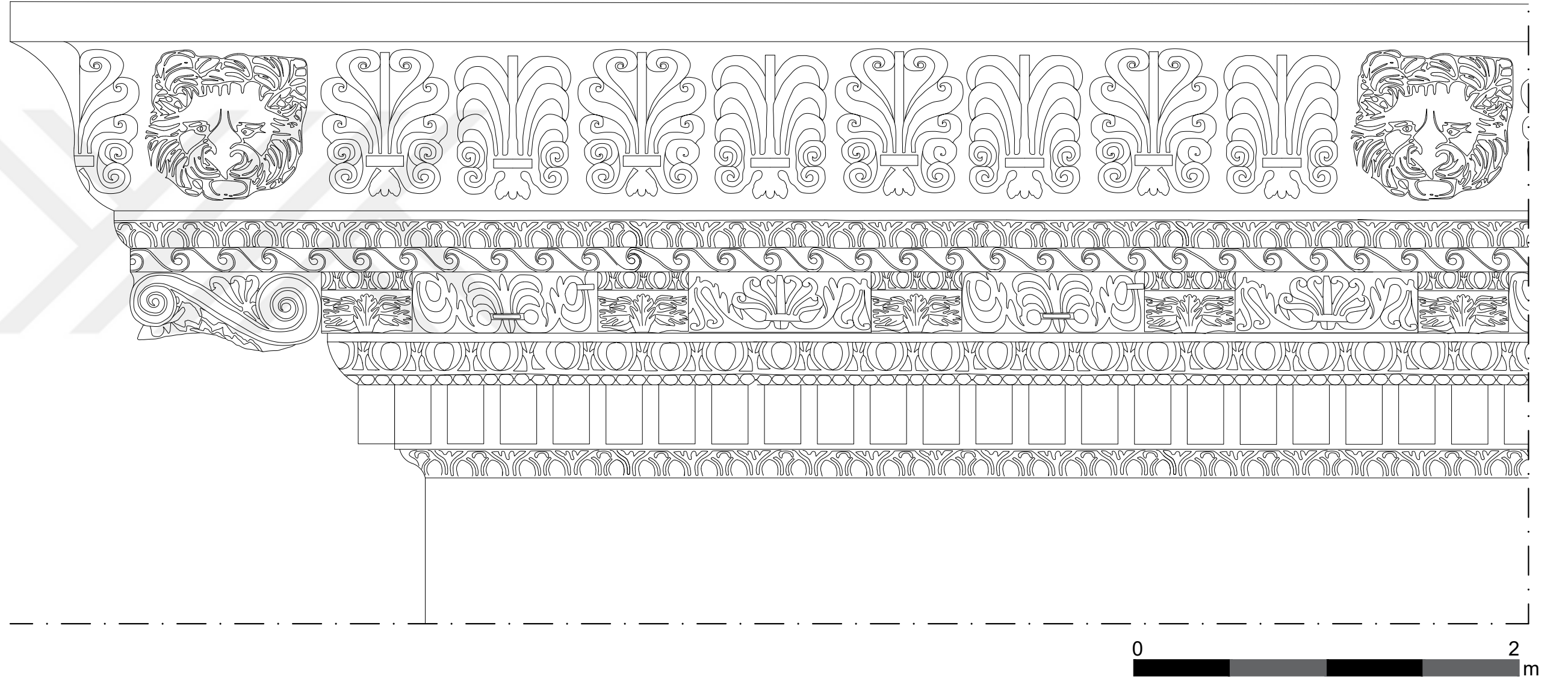
Çizim 2. Kyzikos Hadrian Tapınağı Alt Yapı Planı (Weißmann, 2013, Tafel 19.2)

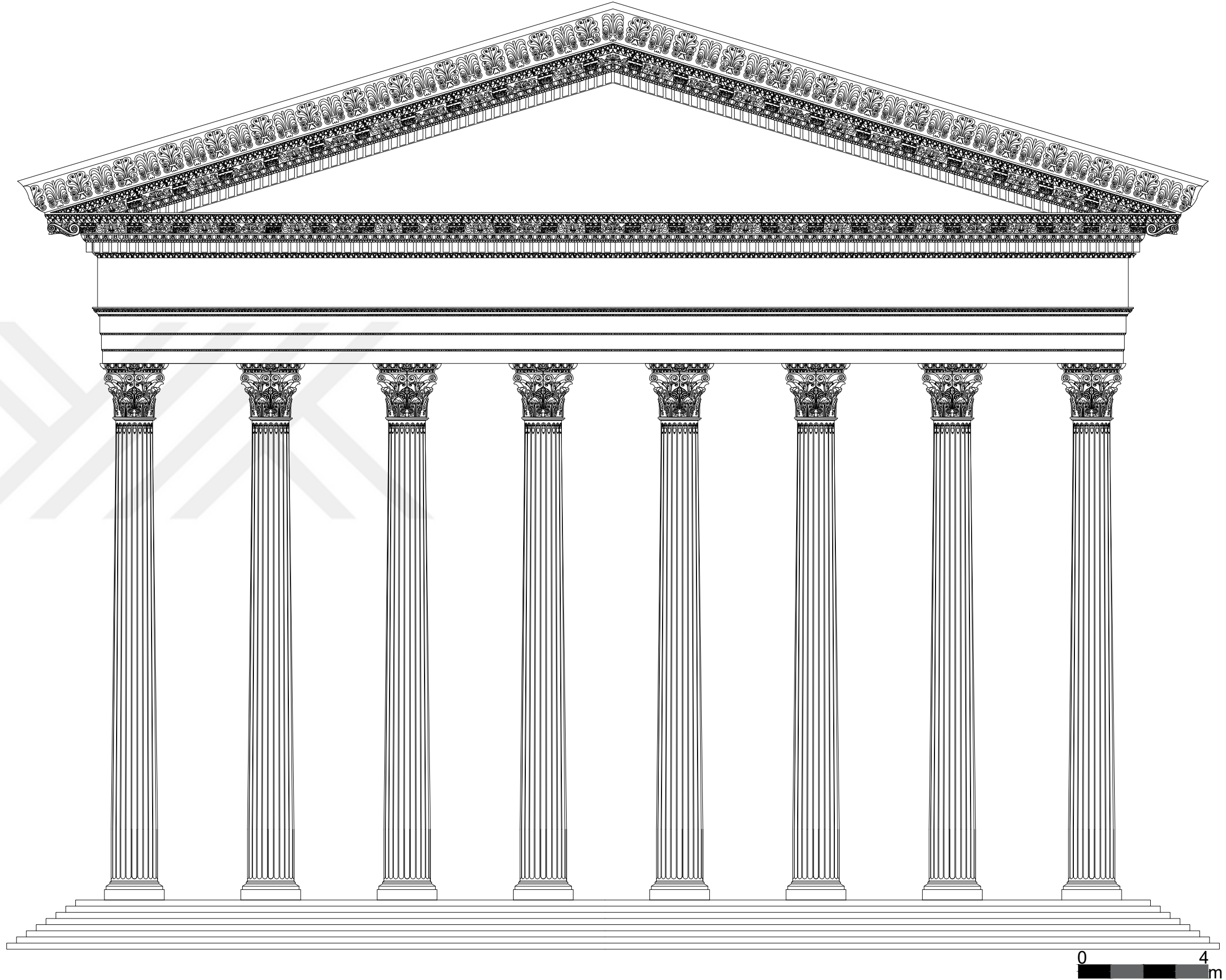
Çizim 3. Tapınak Güney Uzun Kenar Yeniden Kurma Denemesi

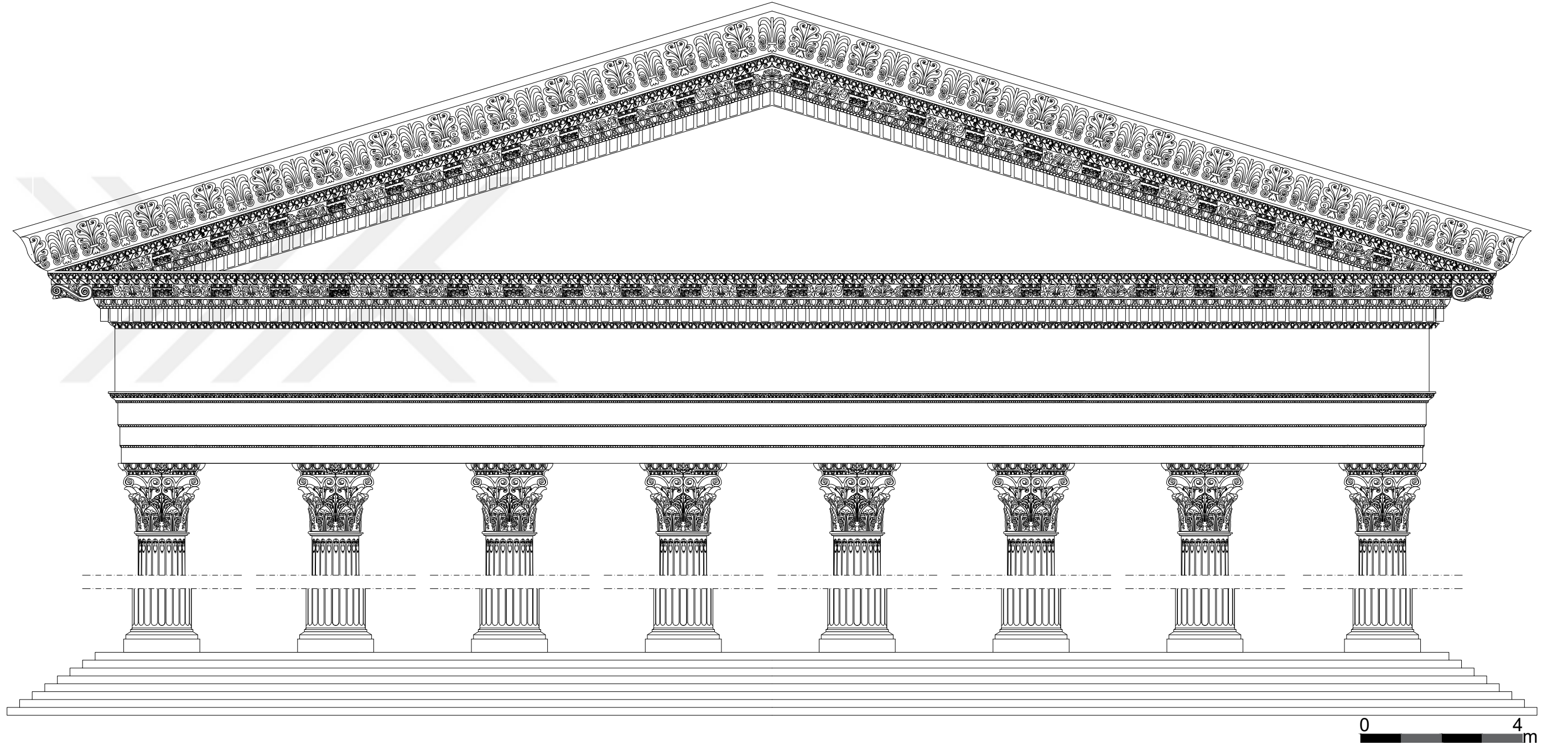
Çizim 4. Tapınak Güney Uzun Kenar Yeniden Kurma Denemesi

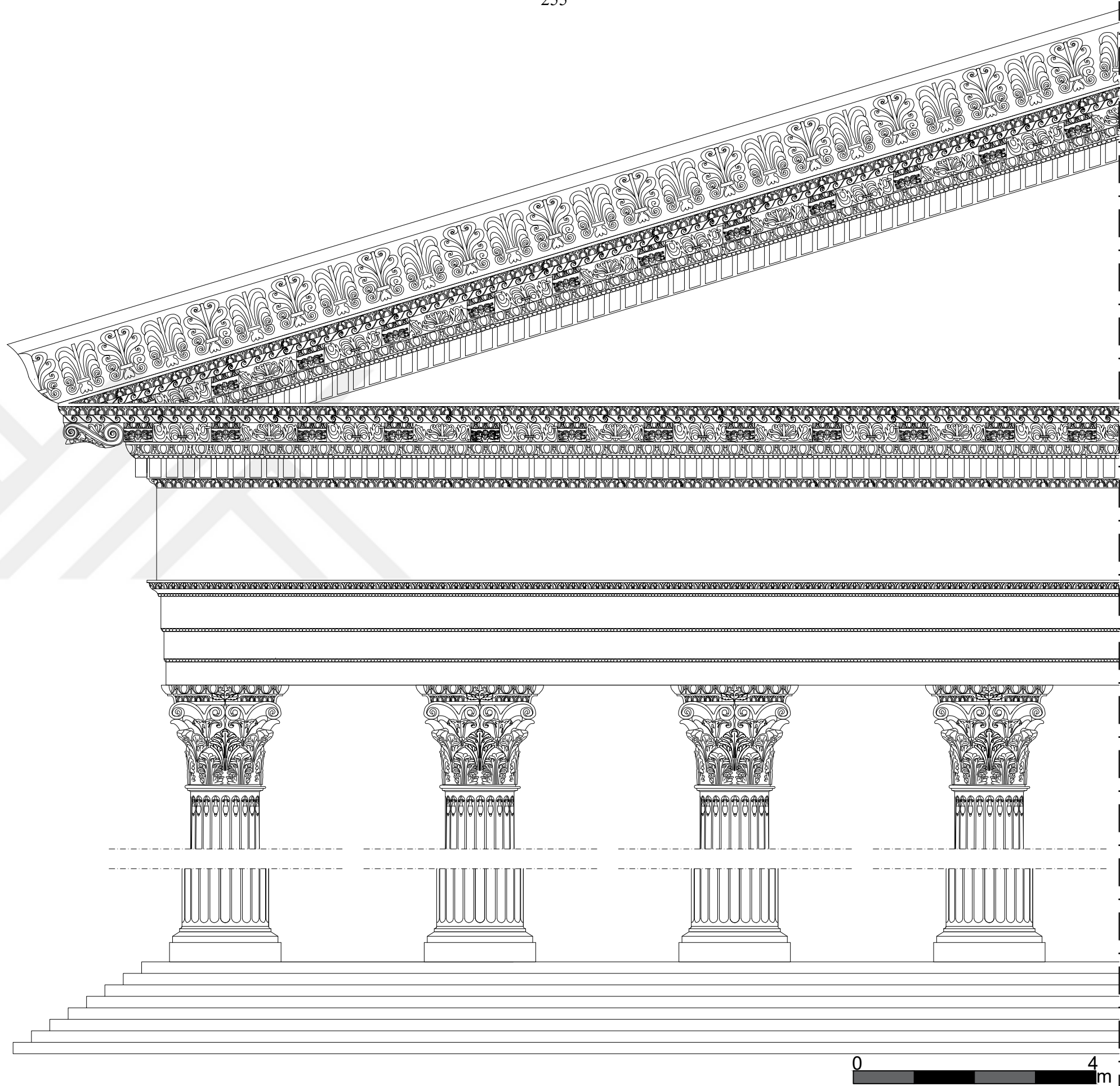
Çizim 5. Tapınak Güney Uzun Kenar Yeniden Kurma Denemesi

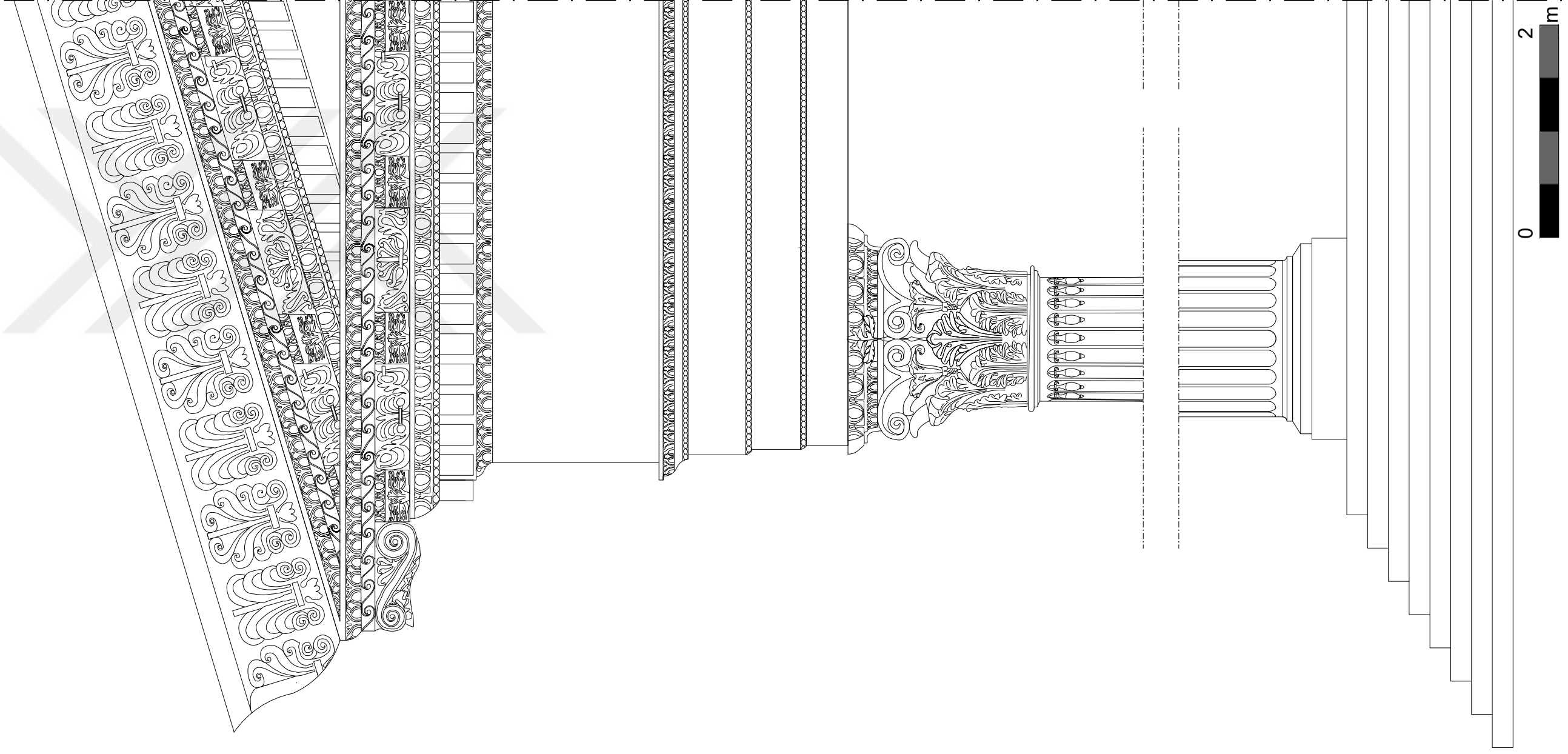
Çizim 6. Tapınak Doğu Kısa Kenar Yeniden Kurma Denemesi

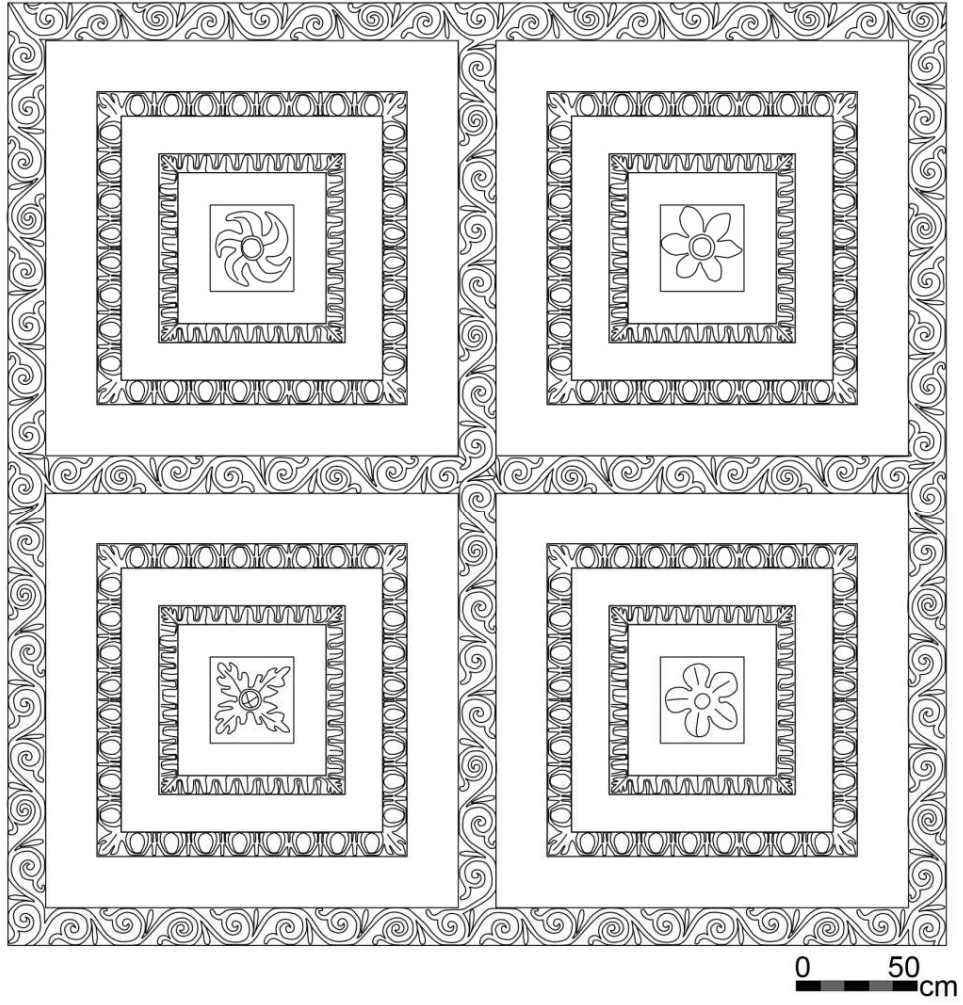
Çizim 7. Tapınak Doğu Kısa Kenar Yeniden Kurma Denemesi

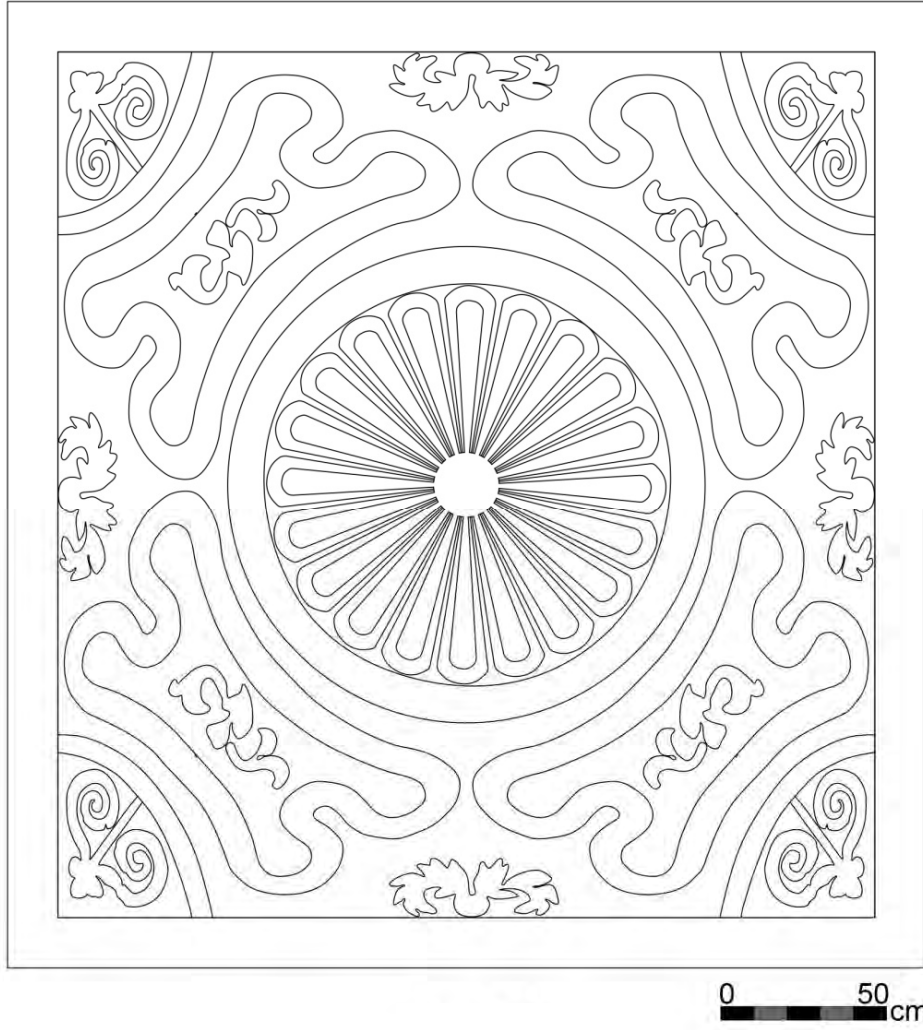
Çizim 8. Tapınak Doğu Kısa Kenar Yeniden Kurma Denemesi

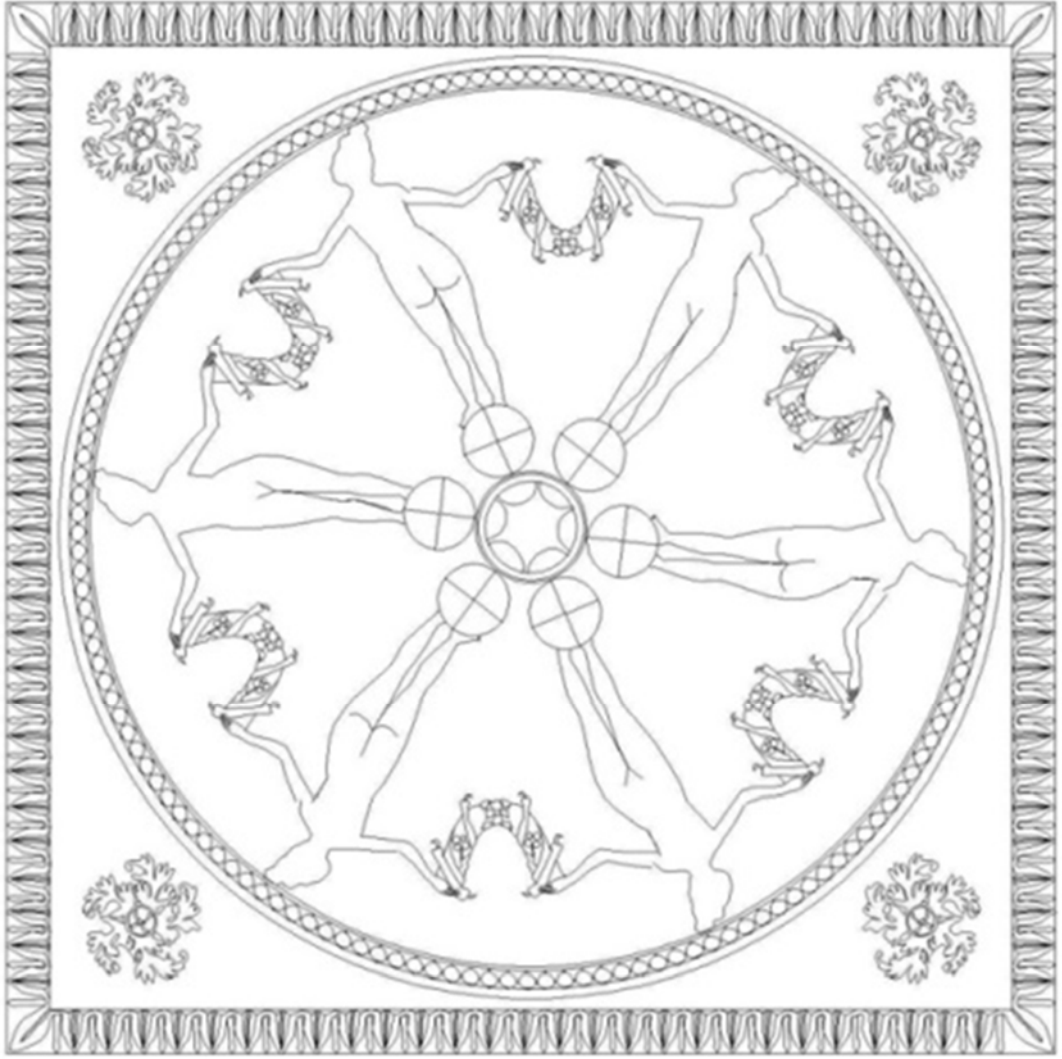
Çizim 9. Tapınak Doğu Kısa Kenar Yeniden Kurma Denemesi

Çizim 10. Tavan Kaseti Yeniden Kurma Denemesi

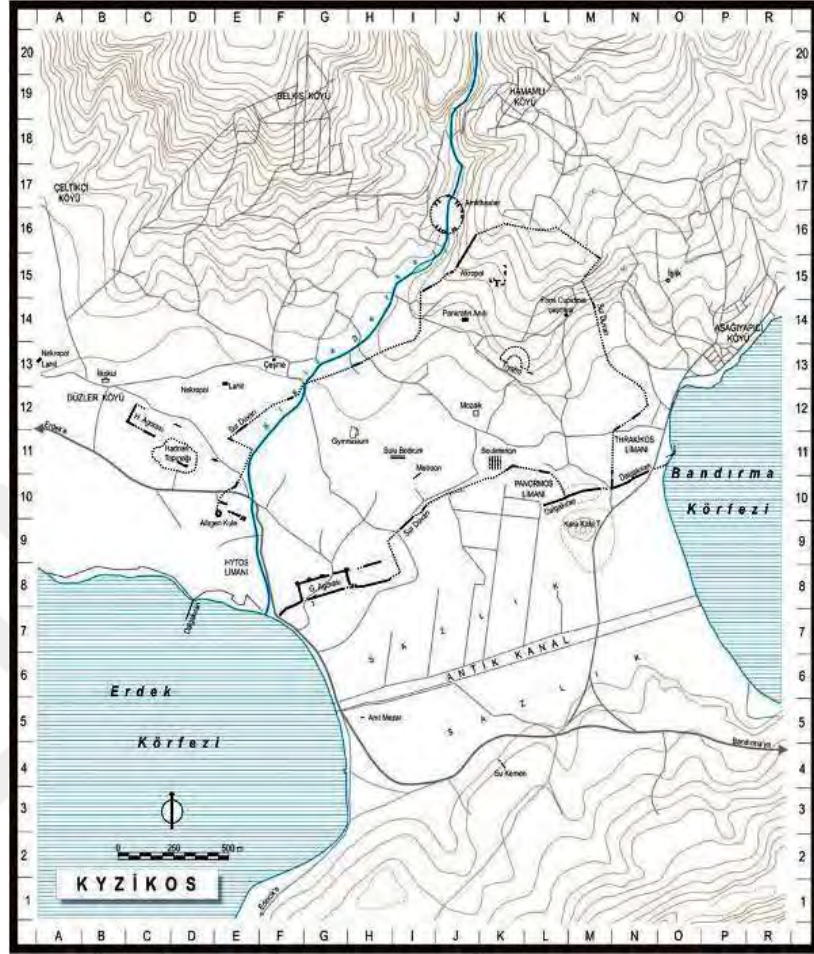

Çizim 11. 82-G37 Katalog Numaralı Tavan Kaseti Tamamlama

Çizim 12. 96-G51 Katalog Numaralı Tavan Kaseti Tamamlama (Koçhan, Meral, 2014a, Resim 17)

EK 2. HARİTA VE FOTOĞRAF

Harita 1. Kyzikos Kenti Haritası (Koçhan, Meral, 2014a, Resim 1)

Foto. 1. Kyzikos Hadrian Tapınağı (Kazı Arşivi)

EK 3. RESİMLER**Resim 1 / Kat. No 1-D01****Resim 2 / Kat. No 2-D02****Resim 3 / Kat. No 3-D03**

Resim 4 / Kat. No 4-D04

Resim 5 / Kat. No 5-D05

Resim 6 / Kat. No 6-D06

Resim 7 / Kat. No 7-D07

Resim 8 / Kat. No 8-D08

Resim 9 / Kat. No 9-D09

Resim 10 / Kat. No 10-D10

Resim 11 / Kat. No 11-D11

Resim 12 / Kat. No 12-D12

Resim 13 / Kat. No 13-D13

Resim 14 / Kat. No 14-D14

Resim 15 / Kat. No 15-D15

Resim 16 / Kat. No 16-D16

Resim 17 / Kat. No 17-D17

Resim 18 / Kat. No 18-D18

Resim 19 / Kat. No 19-D19

Resim 20 / Kat. No 20-D20

Resim 21 / Kat. No 21-D21

Resim 22 / Kat. No 22-D22

Resim 23 / Kat. No 23-D23

Resim 24 / Kat. No 24-D24

Resim 25 / Kat. No 25-D25

Resim 26 / Kat. No 26-D26

Resim 27 / Kat. No 27-D27

Resim 28 / Kat. No 28-D28

Resim 29 / Kat. No 29-D29

Resim 30 / Kat. No 30-D30

Resim 31 / Kat. No 31-D31

Resim 32 / Kat. No 32-D32

Resim 33 / Kat. No 33-D33

Resim 34 / Kat. No 34-D34

Resim 35 / Kat. No 35-D35

Resim 36 / Kat. No 36-D36

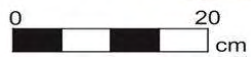
Resim 37 / Kat. No 37-D37

Resim 38 / Kat. No 38-D38

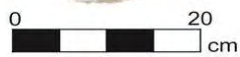
Resim 39 / Kat. No 39-D39

Resim 40 / Kat. No 40-D40

Resim 41 / Kat. No 41-D41

Resim 42 / Kat. No 42-D42

Resim 43 / Kat. No 43-D43

Resim 44 / Kat. No 44-D44

Resim 45 / Kat. No 45-D45

Resim 46 / Kat. No 46-G01

Resim 47 / Kat. No 47-G02

Resim 48 / Kat. No 48-G03

Resim 49 / Kat. No 49-G04

Resim 50 / Kat. No 50-G05

Resim 51 / Kat. No 51-G06

Resim 52 / Kat. No 52-G07

Resim 53 / Kat. No 53-G08

Resim 54 / Kat. No 54-G09

Resim 55 / Kat. No 55-G10

Resim 56 / Kat. No 56-G11

Resim 57 / Kat. No 57-G12

Resim 58 / Kat. No 58-G13

Resim 59/ Kat. No 59-G14

Resim 60 / Kat. No 60-G15

Resim 61/ Kat. No 61-G16

Resim 62 / Kat. No 62-G17

Resim 63 / Kat. No 63-G18

Resim 64 / Kat. No 64-G19

Resim 65 / Kat. No 65-G20

Resim 66 / Kat. No 66-G21

Resim 67 / Kat. No 67-G22

Resim 68 / Kat. No 68-G23

Resim 69 / Kat. No 69-G24

Resim 70 / Kat. No 70-G25

Resim 71 / Kat. No 71-G26

Resim 72 / Kat. No 72-G27

Resim 73 / Kat. No 73-G28

Resim 74 / Kat. No 74-G29

Resim 75 / Kat. No 75-G30

Resim 76 / Kat. No 76-G31

Resim 77 / Kat. No 77-G32

Resim 78 / Kat. No 78-G33

Resim 79 / Kat. No 79-G34

Resim 80 / Kat. No 80-G35

Resim 81 / Kat. No 81-G36

Resim 82 / Kat. No 82-G37

Resim 83 / Kat. No 83-G38

Resim 84 / Kat. No 84-G39

Resim 85 / Kat. No 85-G40

Resim 86 / Kat. No 86-G41

Resim 87 / Kat. No 87-G42

Resim 88 / Kat. No 88-G43

Resim 89 / Kat. No 89-G44

Resim 90 / Kat. No 90-G45

Resim 91 / Kat. No 91-G46

Resim 92 / Kat. No 92-G47

Resim 93 / Kat. No 93-G48

Resim 94 / Kat. No 94-G49

Resim 95 / Kat. No 95-G50

Resim 96 / Kat. No 96-G51

Resim 97 / Kat. No 97-G52

Resim 98 / Kat. No 98-G53

Resim 99 / Kat. No 99-G54

Resim 100 / Kat. No 100-G55

Resim 101/ Kat. No 101-G56

Resim 102/ Kat. No 102-G57

Resim 103 / Kat. No 103-G58

Resim 104 / Kat. No 104-G59

Resim 105 / Kat. No 105-G60

Resim 106 / Kat. No 106-G61

Resim 107 / Kat. No 107-G62

Resim 108 / Kat. No 108-G63

Resim 109 / Kat. No 109-G64

Resim 110 / Kat. No 110-G65

Resim 111 / Kat. No 111-G66

Resim 112 / Kat. No 112-G67

Resim 113 / Kat. No 113-G68

Resim 114 / Kat. No 114-G69

Resim 115 / Kat. No 115-G70

Resim 116 / Kat. No 116-G71

Resim 117 / Kat. No 117-G72

Resim 118 / Kat. No 118-G73

Resim 119 / Kat. No 119-G74

Resim 120 / Kat. No 120-G75

Resim 121 / Kat. No 121-G76

Resim 122 / Kat. No 122-G77

Resim 123 / Kat. No 123-G78

Resim 124 / Kat. No 124-G79

Resim 125 / Kat. No 125-G80

Resim 126 / Kat. No 126-G81

Resim 127 / Kat. No 127-G82

Resim 128 / Kat. No 128-G83

Resim 129 / Kat. No 129-G84

Resim 130 / Kat. No 130-G85

Resim 131 / Kat. No 131-G86

Resim 132 / Kat. No 132-G87

Resim 133 / Kat. No 133-G88

Resim 134 / Kat. No 134-G89

Resim 135 / Kat. No 135-G90

Resim 136 / Kat. No 136-G91

Resim 137 / Kat. No 137-G92

Resim 138 / Kat. No 138-G93

Resim 139 / Kat. No 139-B01

Resim 140 / Kat. No 140-B02

Resim 141 / Kat. No 141-B03**Resim 142 / Kat. No 142-B04****Resim 143 / Kat. No 143-B05****Resim 144 / Kat. No 144-B06**

Resim 145 / Kat. No 145-B07

Resim 146 / Kat. No 146-B08

Resim 147 / Kat. No 147-B09

Resim 148 / Kat. No 148-B10

Resim 149 / Kat. No 149-B11

Resim 150 / Kat. No 150-B12

Resim 151 / Kat. No 151-B13

Resim 152 / Kat. No 152-B14

Resim 153 / Kat. No 153-B15

Resim 154 / Kat. No 154-B16

Resim 155 / Kat. No 155-B17

Resim 156 / Kat. No 156-B18

Resim 157 / Kat. No 157-B19

Resim 158 / Kat. No 158-B20

Resim 159 / Kat. No 159-B21

Resim 160 / Kat. No 160-B22

Resim 161 / Kat. No 161-B23

Resim 162 / Kat. No 162-B24

Resim 163 / Kat. No 163-B25

Resim 164 / Kat. No 164-B26

Resim 165 / Kat. No 165-B27

Resim 166 / Kat. No 166-B28

Resim 167 / Kat. No 167-B29

Resim 168 / Kat. No 168-B30

Resim 169 / Kat. No 169-B31

Resim 170 / Kat. No 170-B32

Resim 171 / Kat. No 171-B33

Resim 172 / Kat. No 172-B34

Resim 173 / Kat. No 173-B35

Resim 174 / Kat. No 174-B36

Resim 175 / Kat. No 175-B37

Resim 176 / Kat. No 176-B38

Resim 177 / Kat. No 177-B39

Resim 178 / Kat. No 178-B40

Resim 179 / Kat. No 179-B41

Resim 180 / Kat. No 180-B42

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Tuba AYDIN ÇAKMAK
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetleri	BİLDİRİLER - Tuba Aydın, Tanrıça Kybele'nin Mysia Bölgesindeki İzleri, Atatürk Üniversitesi 60. Kuruluş Yılı Etkinlikleri Kapsamında Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Genç Araştırmacılar Çalıştay- I / 06 Nisan 2017-ERZURUM. - Ahmet Cuneydi Has-Korkmaz Meral-Tuba Aydın, Propontis'in Güneyinde Güçlü Bir Liman Kenti: Kyzikos ve Deniz Ticareti, Uluslararası Propontis ve Çevre Kùltürleri Sempozyumu, 15-19 Ekim 2018-BİGA-ÇANAKKALE. - Tuba Aydın-Ayşe Yıldırım, Antik Çağ Kehanetlerinden Günümüze Yolculuk, Ardahan Üniversitesi Uluslararası Mitoloji Sempozyumu, 2-5 Mayıs 2019-ARDAHAN.

BİLDİRİ ÖZET KİTABI

- **Tuba Aydın-Ayşe Yıldırım**, Antik Çağ Kehanetlerinden Günümüze Yolculuk, Ardahan Üniversitesi Uluslararası Mitoloji Sempozyumu-Özet Kitapçık 2-5 Mayıs 2019-ARDAHAN.

KİTAPTA BÖLÜM

- **Korkmaz Meral-Tuba Aydın**, “Kral Kyzikos”, Antik Çağ’dan Cumhuriyet’e Bandırma ve Yakın Çevresi Tarihi, (Editör: Ulaş Töre SİVRİOĞLU), Dora Basım-Yayın, Ezgi Matbaacılık, 1. Baskı, Bursa 2018, ss. 139-144.
- **Korkmaz Meral-Tuba Aydın**, “Eğridere Açık hava Tapınım Alanı Işığında Kapıdağı Yarımadası'nda Kybele Kültü”, Cevat Başaran'a 60. Yaş Armağanı, (Editörler: Vedat Keleş, Hasan Kasapoğlu, H. Ertuğ Ergürer, Ersin Çelikbaş, Alper Yılmaz), Bilgin Kültür Sanat Yayınevi, Ankara 2019, ss. 487-503.
- **Ahmet Cuneydi Has-Korkmaz Meral-Tuba Aydın**, “Propontis'in Güneyinde Güçlü Bir Liman Kenti: Kyzikos ve Deniz Ticareti”, (Editör: Vedat Keleş), Parion Studies III, Propontis ve Çevre Kültürleri, Ege Yayınları, İstanbul 2020, ss. 391-400.

MAKALE

- **Tuba Aydın Çakmak-Ayşe Yıldırım**, Geçmişten Günümüze Kehanet, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2021, 25 (Özel Sayı), ss. 254-270.
- **Korkmaz Meral-Tuba Aydın Çakmak**, Tanrıça Kybele'nin Mysia Bölgesindeki İzleri, Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 2021, Cilt 45, Sayı 2, ss. 177-196.

	SEMPOZYUM GÖREV - Uluslararası 37. Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, Atatürk Üniversitesi, 11-15 Mayıs 2015 ERZURUM.
Kazılar	2009 Yılı Altıntepe Kazı ve Onarım Çalışmaları 2010 Yılı Altıntepe Kazı ve Onarım Çalışmaları 2014 Yılı Kyzikos Kazısı 2016 Yılı Kyzikos Kazısı 2017 Yılı Kyzikos Kazısı 2018 Yılı Kyzikos Kazısı
Stajlar	Erzurum Arkeoloji Müzesi
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	31/05/2022